GRÁGÁS

ISLÆNDERNES LOVBOG I FRISTATENS TID,

udgivet efter

det kongelige Bibliotheks Haandskrift

og oversat

af

VILHJÁLMUR FINSEN,

for

det nordiske Literatur-Samfund.

Anden Del.

Text II.

KJØBENHAVN.

TRYKT I BRØDRENE BERLINGS BOGTRYKKERI.

1852.

G R Á G Á S.

omaga balcr

128.

(S. 99, a.) [a] Sva er mælt at sina omaga ahveR maðr fram at föra alande her. Moðor sina amaðr fyrst fram at fœra.[1] En ef hann orcar betr þa scal hann fœra fram föðor siN. Nu má haN betr. þa scal hann born sin[2] fram fœra. Nv ma hann betr þa scal hann systkin sin fœra fram. Nv ma hann betr þa scal hann föra fram þa menn er hann a arf at taca eptir. oc þa menn er hann hefir arftake tecna. Nu ma hann betr þa scal föra fram leysing siN þaN er hann gaf frelsi. En ef nockoR þeirra manna gengr at hans ráðe er nu var taliðr enda eigi hann fe til at fœra hann fram þa verðr hann utlagr vm þat ef þeir ganga. fra þessom monnom öllom scal maðr eigi seliaz arfsale. oc fra engom þeim er afe hans ero comnir. Ef hann hevir eigi fe til þa scal hann ganga isculld fyrir moðor sina. Nv þarf faðir hans heldr framfœrslo þa scal ganga isculld fyrir hann. Ef hann hefir gengit isculd fyrir foðor siN. enda[3] þurfe moþir

a) A. M., Omaga-balkr, c. 1.

1) *Punctum er tilföiet.*

2) *Paa det Sted, hvor Ordene* born sin *staae, har Afskriveren som det synes først skrevet* systkin sin, *men derefter udmaculeret dette og skrevet hine Ord istedet.*

3) *Først skrevet* endi, *men derefter* i *underprikket og* a *skrevet ovenover.*

hans fram ferslo siðan þa a faþir hans at huerfa til frænda sina at framferslone en hann scal ganga i sculld fyrir moðor sina. Ef hann hefir eigi fe til at fera þav fram. þa scal hann fara þangat er en nanaste niðr er þeim þeirra manna er fe a til at föra þav fram. þa scal hann bioða þeim manne at ganga isculld fyrir þav þar. scalat hann meire sculd eiga en hann være verðr ef hann væri þræll. Ef hann er isculd tekin aðr oc þicke þeim manne betra at hafa hann en eigi isculdine er hefir fram at fera anat tuecia foðor hans eða moðor þa scal hann fara at bioða fyrir hann iafn micit fe sem hann er scyldfastr oc scal hann þa or leysaze (s. 99, b.) þaðan or sculldine. en hann ganga hinnveg isculldena fyrir foðor sin eða moðor sina. Ef hann vill eigi ganga i sculldena. þa a hin þo at sculldfesta hann at huaro. En ef hann vill firaze hann eða fleia þa scal hann fara til heimilis hans. oc beiða hann til farar. en ef hann vill eigi til fara. þa scal hann legia lögsculld á hann at hvaro ef hann vill lysa scal hann fyrir heimilis bvom sinom .v. Hann scal lysa at lögbergi at hann hefir lögsculd laget a hann. enda a hann cost alengr at veria lyriti ine höfn hans oc sva at þigia vere at honom. Nv ero firnare omagar en þeir er hann a arf at taca eptir. oc scal hann þo fram fera afe sino ef hann a til. En þa a hann fe til ef[1] hann a iiii. missera fulgo ser oc omogom sinom oc þeim er hann teer við. oc scal[2] fulla fulgo ætla ollom. þegar er nockot scortir á at han viðr ser. Maðr a cost hvart sem hann vill at ganga isculld fyrir born sin

---

1) *Ordene* þa a — ef *ere tilföiede i Henhold til Læsemaaden i det arnam. Haandskrift, som udentvivl udeladte ved Uagtsomhed.*

2) *Istedet herfor har Afskriveren først skrevet* sva, *men derefter underprikket dette Ord og skrevet* scal *istedet ovenover.*

eða selia þav isculld ella. Sit barn scal hreR madr fram føra alande her. [a] Faðir scal fram föra barn sit at[1] tveim lutom eN moþir at þriþiungi. eN ef þav hafa felag sitt gert. þa scolo þav at slicom luta hvart þeirra føra omaga fram sem þav eigo fe til. Ef[2] hin sciliaz oc hafa þav eigi bæðe fe til at halda sino scote upp þa scal at þeim luta hvart þeirra fram føra omagana sem þav hafa fe til. EN ef aNat tueGia[3] þeirra orcar at føra born sin fram oc scalat[4] þeim meþan abrott scipta ahendr avðrom monnom. Enda a at þeim luta hvart þeirra fram at føra sem þav hafa hand megin til ef hvarke þeirra hefir fe til. Ef hiu .ii. scipta bornom sinom með ser. þa scal sva scipta at hon hafe þat barn þav misseri (S. 100. a.) er spendreecr er þott þav vile scipta aNan veg siðan. Ef faðiriN aNdaz fyR þa scal moðiren þav born hafa eN erfingiar hans scolo iNa[5] henne fulgornar. Ef moðirin aNdaz fyR eN faðeriN oc er þar fe eptir. þa á hann þav born at hafa meþan þav ero a omaga alldre. EN erfingiar hennar eigo fulgor at iNa honom. Ef þav ero þroten bæðe þa scal scipta bornom i áttir at tueim lutom iföðor ætt eN at þriþiunge imoðor ætt. Ef aNat þeirra abetr eN sialfom ser. þa scolo hvar virða hue miclo þat þeirra orke betr oc scal þat leGia til þar sem bornin ero. eN at þeim[6] luta er þav orca eigi þa scolo ii. lutir hverſa ifoðor ætt eN at þriþiunge imoðor ætt. Rétt er at scipta omogom

a) = A. M., c. 3, S. 2399.

1) *Det sidste Bogstav i dette Ord er skrevet over Linien.*

2) *Skrevet* Efe, *men det sidste Bogstav derpaa underprikket.*

3) *Først skrevet* aNan tueGi, *men derefter rettet saaledes.*

4) *Skrevet* scal at, *men Stavelserne derefter forbundne ved en Streg fra den nederste Deel af* l *til* a.

5) *Først skrevet* uNa, *men derefter forandret ved at udradere den forreste Deel af* u.

6) *Rettelse for* þese.

fra þeim stað er þeir verþa þrotraða enda er þeim rétt at scipta at heimile sino. Ef omagar verða þrotráða fyrir fardaga þa scal þeim scipta. þegar er þeir verða þrotraða. Rétt er at scipta omögom at fardögom ef þess er von at þav þriote þav missere oc fe með ef er. ef tueGia missera fulga er eptir eða mina þeim omögom er þar ero. Þeim scal til bioða öllom er hlut eigo iomögom a var þingi ef þeir ero sams heraðs oc coma til er .vii. vicor ero af sumre. En ef siðaR scal scipta þa scal bioða þeim til vii. nóttom fyrer. eN hva scal queðia iii. nottom fyrir sciptit ofvallt. oc queðia fra heimile þvi er þeir lata scipta omogonom. [a] Þeir scolo scipta omögonom við bók hvarnir v. eN ef omagiN er eíN. þa scolo þeir scipta sva at þeir hafe allir er til ero comnir þaN omaga atueim misserom eN egi stenom eN sva. (S. 100, b.) Ef hvar coma eigi til sciptissens oc ero þo quaddir. þa verða þeir utlagir iii. mörcom. Nu coma hvar iii. oc griþ menn .ii. þa verðr þo rett sciptiNg þeirra. Sa [1] er quadde sciptisens scal [2] beiða hva at scipta omogom við bók. Nu ef þeir vilia eigi þa ero þeir utlagir. enda a domr at doma a hendr þeim sciptit [3] .xiiii. nottom eptir vapna tac. FaðereN scal scipta lata omögom. oc fera með eið a hendr hinom er hlotit hefir. En ef eigi sciptir faðereN. þa asa maðr at scipta er lut a í omögom. eða sa er vill ella. oc scipta til hlut falla. [b] Ef iafnnánir menn ero barn omaganom fleire. þa scal hann queðia

a) = A. M., c. 4.
b) = A. M., c. 5.

1) *Skrevet* S^{a} (*den sædvanlige Abbreviatur for* S v a).
2) *Herefter skrevet* þo, *men dette Ord derpaa underprikket.*
3) *Tilföiet i Overensstemmelse med den arnam. Skindbog.*

heimilis bva sina .v. til at scipta med þeim. Enda scolo bvar luta med þeim huerr þeirra scal fyrst hafa eda þar næst eda efstr. Hann a at føra þeim manne er fyrst hlaẃt omagaN oc segia honom hue lengi hann scal hafa eda hueriom hann scal fora. Eigi scal föra honom optaʀ med eið eN sama omaga eN vm siN. oc fora at þeim lut er honom var deilldr. Hann scal ser af hende fora med vatta oc sva hverʀ þeirra oðrom. er hafa þaN omaga. EN ef þeir vilia eigi við taca oc vardar þeim utlegd. en hin scal heim hafa omagaN oc heimta fulgor tuexar at þeim. Omagin scal i þeirre átt vera til þess er hann er xvi. vetra gamall. sem hann var ideilldr. Ef misdavðe verðr[1] omagaNa. þa a þess nyt þat at vera er omagiN var deilldr. Þat er mælt. at madr a at fora manne omaga þa er hann er xvi. vetra þeim er nauastr er hvergi er aðr hafðe.[2] þa er hann af omaga alldri oc scal fara sem erfð[3] öNor. oc fora med eið at heimili hans oc segia til lögfostom monnom med huer scil þeir hafa fort.

129. vm eiðforslor

[a] Sva er mælt at madr a at fora omaga manne. med eið at heimile hans. oc fara iamt med sem meþ (s. 101. a) stefno. Ef menn ero iselium oc er þar bu allt. þa er rett at föra þar omagaN med eið. Ef hann hittir hann iverke ute. oc er rett at föra honom omagaN med eið þar þa. eN ef eigi er omagiN ein föʀ til hvss. þa eigo þeir at

a) = A. M., c. 6.

1) Herefter skrevet omaga, men dette Ord derpaa igjen udstreget.
2) Punctum er tilföiet.
3) Det sidste Bogstav i dette Ord er skrevet over Linien.

bioða at føra til hús, ef hin er iverke. [a] Sva scal hann með eið föra at hann scal nefna vatta ii.[a] eþa fleire. Jþat vætte. at ec vin eið at crossi lögeið oc segi ec þat guði at ec veit eigi anan man rettara at föra fram þena omaga sams heraðs þan er fe eða fore hefir til heldr en þic oc nefna hann oc queþa á af hueriom rifiom hann förir honom oc ec eið føre hann þer at lögom. oc nefna hvarntuecia. þeir menn .ii. er fylgia honom scolo slican eið vina oc fela þat undir eið sin at hann ueit eigi anan man réttara sams heraðs at föra þan omaga fram helldr en hann. Þa er omagin er xvi. vetra gamall eða ellre oc er rétt þa at föra hann með eið þótt hann hafe fyr verit førðr þa er hann var yngri. oc scal hann hafa hvart er hann vill. cross eða boc meire en hals bók. Ef menn föra omaga með eið oc gera menn lið fyrir þa. sva at þeir mego eigi na at fara til túns þa er rétt at føra þar með eiþ er þeir coma framarst. Ef þeir verða sva ofr liðe bornir at þeir taca omagan oc föra þeim manne með eið er aðr fóro með omagan. þa er hver þeirra utlagr iii. morcom er iþeirre for var. oc á ecki eið førsla þeirra at standaz. Ef hann førir þeim manne omagan er ecki a fe. þa er sva sem oforþr se. Ef hann førir þeim manne omagan er engi sculd leic a við. þa er sem oforðr se. Ef maðr førir sin omaga sialfs[1] oðrom manne oc varðar honom utlegð. Ef sa maðr førir með eið omagan er ecki a við. eða er eigi afram förslo hans oc forir þeim manne er við (s. 101, b.) a at taca. Nu lætr hann ganga eiðforðan omagann. þa varðar honom

a) = A. M., c. 7.

1) *Skrevet over Linien.*

iii. *marca* utle*gð*. Eɴ ef omageɴ ver*ð*r ute davðr af þei*m* söco*m* þa *vardar* h*onom* *þat* *fiorbavgs* ɢ*arð* oc s*ca*l q*ueðia* ti*l* ix. *bva* aþi*n*gi eɴ .v. ti*l* utle*gðar*. hiɴ acost at hafa hei*m* omagaɴ e*r* førðe ef h*ann* vill oc hei*m*ta fylg*or* tueɴ*ar* at h*onom*. oc utl*agaz* h*ann* u*m* fra*m*. H*ann* s*col* föra þeim m*ann*e er nanastr er[1] omagano*m* þei*r*ra m*ann*a er hag a ti*l* viðtökoɴar. enda er rétt at fora þei*m* m*ann*e e*r* firnare e*r* sa*m*heraðs omagano*m*. eɴ sa s*ca*l føra af hondo*m* s*er* omagaɴ at do*m*e ahendr þei*m* er við a at taca oc hei*m*ta fúlg*or*nar at h*o*nom. Rett e*r* at föra omagaɴ ahe*n*dr erfi*n*giano*m* þoat h*ann* se o avðgare eɴ h*ann* e*i*g*i* f*ra*m at föra. Eɴ h*ann* a at fora[2] af hondo*m* s*er* *oc* hre*pp*s m*enn* m*eð* h*onom*. Ef scilr a m*eð* hreps m*onn*om oc vilia sum*ir* e*i*g*i* föra. þa eigo þ*eir* at raða e*r* föra vilia. Nu vinna[3] sum*ir* h*v*arki at oc e*r* þa se*m* þ*eir* níte. þa eigo þ*eir* at ala omagaɴ er e*i*g*i* vilia fora h*ann*. [4] Rett e*r* at føra omagaɴ at scipe ef sa vill abro*t*t f*a*ra e*r* við omagano*m* a at taca. Ef sa m*að*r a e*i*g*i* fe ti*l* at føra f*ra*m omaga þaɴ er h*onom* v*a*r førðr m*eð* eið þa ah*ann* at föra af hondo*m* s*er* at do*m*e. oc q*ueðia* h*eimilis* b*va* sina .v. ti*l* h*v*art h*ann* afe ti*l* at föra f*ra*m þaɴ omaga e*ða* e*i*g*i*. Rett er at föra omaga a v*a*rþi*n*gi m*eð* eið ef h*ann* heyr*ir* asialfr. Ef m*að*r deýr f*ra* omogo*m* þei*m* e*r* h*onom* v*or*o förþ*ir* með eið. þa eigo þ*eir* at fylgia arfeno*m* ef h*ann* v*a*r arftoco m*að*r omagaɴa meþ*an* arfriɴ viɴz ti*l*. oc fylgia at þei*m* luta se*m* h*ann* atte arfiɴ at taca ept*ir* omagaɴ.

---

1) *Tilføiet.*

2) *Afskriveren har først skrevet* f$\overset{r}{a}$ = fara, *men derefter forandret dette uden dog at udstrege* r.

3) *Gisning, overensstemmende med den arnam. Skindbog, for* villa.

4) *Her findes i Texten over Linien en Korsfigur (†). Om denne Figur, der i Form er lig den, der i Skindbogen anvendes for at udtrykke Ordet* cross, *maatte have tjent Afskriveren som Betegnelse for et eller andet, kunne vi ikke afgjöre.*

Ef *eigi* er fe til *eða* *var* *hann* *eigi* erfðar omage. þa á sá *maðr* at taca *við* omaganom er fe *eða* före hafe (s. 102, a.) til oc scyllztr se. Ef hiN er þrotiN *er* *fram* förir omagaN. þa a *til* sins sculldingia huaR *þeirra* at *huerfa*. þar calla *menn* omaga mót. *Eigi* *scal* hinom sama *manne* föra fleire omaga eN eiN a meðal þingia tueggia. *með* eið or einom kne ruNe. EN ef fleire *ero* omagarnir or einom kneruNe eN eiN. þa *scal* fora þá ahendr þeim monnom[1] er firnare ero. En *hann* *scal* föra af hendi *ser* at dome oc heimta fulgor at *þeim* er *fram* a at föra omagann. Ef *maðr* förir *fram* aNars *manz* omaga. oc vex hinom fe[2] *er* *fram* átte at föra þaN omaga þa *scal* *hann* heimta fulgor at honom slicar *sem* *hann* hefir *fyrir* *hann* lagðar avaxta lavsar. Ef omaganom vex fe *eða* beR undir *hann* þa a *hann* at heimta fulgornar at honom slicar *sem* *hann* hefir lagðar fyrir hann[3] avaxta lavsar. *Eigi* a *hann* *þat* fe ierfð omagans at heimta ef *hann* villde *eigi* heimta at honom sialfom meþan *hann* lifðe.

130. *vm* omaga lysing.

Sva *er* mælt at lysa *scal* aþingi *til* *fram*forslo o maganom ahendr arftoco maNinom oc a *hann* at *queðia* *til* *bva* *quiðar* hvart *hann* se arftoco *maðr* *omaga* þess *eða* *eigi*. *eða* hvart *hann* se *hans* *omagi* *eða* *eigi*. *oc* *queðia* *heimilis* *bva* v. *til* alengr þes *er* ahendr *er* lystr. ÞaN omaga *scal* doma ahendr honom. nema *hann* fae ser biarg quið. Oc *scal* *hann* *queðia* *ser* biarg *quiðar* *heimilis* *bva* *sina* v. hvart *hann* *eigi* fe *eða* fore *til* at fora *fram* þaN omaga. Nu ef þat berr quiðr at hann a

[1]) *Skrevet over Linien, muligen dog med en anden Haand end Afskriverens.*
[2]) *Tilføiet.*
[3]) *Ordene* fyrir hann *ere tilføiede.*

eigi fe eða føri til at føra fram þann omaga[1] þa asa er lyst hef*ir* q*ueðia* h*eimilis* b*va* ha*n*s v. hvart ha*n*n orke at nokor*om* luta at føra fr*am* e*ð*a engo*m*. Ha*n*n sc*a*l at slieo*m* luta fr*am* fora om*agan*n sem q*ui*ðr beR hui ha*n*n orkar. Sa sc*a*l q*ueðia* ho*nom* biarg quiðar er ahendr ho*nom* lyste ef e*i*g*i* vilia aðr*ir*. Nu ef þar beR avðn þa sc*a*l lysa ahendr frændano*m* þei*m* er ha*n*n hygr at fe e*i*g*i* ti*l*. Ha*n*n sc*a*l telia frændse*m*i með (S. 102, b.) om*aganom* oc þeim ma*nn*e er ha*n*n lys*ir* ahe*n*dr at do*m*e oc saNa m*eð* þegnscapar lagni*n*go s*inn*i at su er frænd se*m*is tala sön oc rétt amiðle þ*eirr*a er þa talþe ha*n*n. Ha*n*n sc*a*l hafa saNaðar me*nn* ii. þ*eir* scolo þ*at* leggia und*ir* þegnscap siN at sia er frændse*m*is tala rétt oc sön amiðle þ*eirr*a sem þa talðe ha*n*n. Þa sc*a*l hono*m* do*m*a þaN omaga ne*m*a ha*n*n fae logvorn f*yrir* sec. En su er logvörn ef þ*at* beR q*ui*ðr at ha*n*n a[2] e*i*g*i* fe ti*l*. eN su er önor ef ha*n*n fær scylldr*a* maN ti*l*. þaN er fe eða fære hafe ti*l*. oc sc*a*l ha*n*n lysa þa þeg*a*r a hendr þei*m* ma*nn*e. oc hafa omagaN sialfr ef ha*n*n fest*ir* e*i*g*i* hize fr*am*förslona. Þa sc*a*l m*að*r taca und*ir* omaga lysing er aðr er boreN quiðr m*eð* eNe fyRe söcine e*ð*a ha*nd*soloð er við taca f*yrir* þa soc. Ef søkiande veit e*i*g*i* heim*i*li þe*s*s er ha*n*n sok*ir* v*m* omaga söc. enda seyli søkiande q*ue*þia bv*a* ti*l*. þa sc*a*l ha*n*n q*ueðia* fr*a* heim*i*le omagans. Nu veit ha*n*n e*i*g*i* þ*at*. þa sc*a*l q*ueðia* fr*a* heim*i*le sino. Ef i siN do*m* er sot*t*r hv*a*R þ*eirr*a arftoeo m*að*reN oc sa er ti*l* handa horf*ir* omagiN. þa sc*a*l ha*n*n þ*at* vætti[3] b*e*ra fr*a*m at do*m*e þei*m* er sa er sottr í er

[1] *Ordene* Nu ef þat — omaga *ere tilföiede efter den arnam. Skindbog, som udentvivl udeladte ved Afskriverens Uaoiagtighed.*

[2] *Tilföiet, som nødvendigt, i Overensstemmelse med det arnam. Haandskrift.*

[3] *Tilföiet i Overensstemmelse med den arnam. Skindbog.*

siðar v*a*r ahe*n*dr lyst e*r* nefnt v*a*r at þ*a*r er fœrelcyse bar arf töcom*un*zens. [a] Þar e*r* vanefne beraz þes m*an*z e*r* a hendr er lyst. enda vill h*ann*[1] e*igi* föra meir ti*l* staðar. þa *sca*l föra hue*r*r ti*l* staðar e*r* vill. Nu vill engi fœra ti*l* staðar omagan. þa a at dœ*m*a fr*a*mfœrslo omagano*m*[2] se*m* h*ann* hafðe aðr. Ef e*n*gi kö*m*r vorn f*ra*m f*yrir* h*ann*. þa a at dœ*m*a ahe*n*dr h*onom*. oc iþan hrepp er h*ann* e*r* i. en þ*eir* sc*o*lo hafa hre*p*ps m*enn* omagan þav missere. en at su*m*re eigo þ*eir* at q*uedia* h*onom* biarg q*u*iðar.[3] sv*a* ef þ*at* ber q*u*iðr at vanefne m*u*ndo beraz et fyna su*m*arit. ef þa v*œr*i q*u*att biarg quiðar-[4] (s, 103, a.) ens. oc a þa do*m*r at dœ*m*a ena somo fra*m*förslo omagano*m* se*m* h*ann* hafðe aðr oc hve*r*fr þa af hende h*onom*. Ef þ*ei*r m*enn* ero sa*m*fiorðu*n*gs er omagin e*r* dœ*m*þr ahendr oc hin*ir* e*r* aðr hafa. þa sc*o*lo þ*eir* fœra omagan er aðr hofðo þ*an*gat til þ*es*s manz e*r* áhendr er dœ*m*þr. Ef maðr vill eigi[5] taca við dœ*m*þo*m* omaga sa*m*fiorðu*n*gs oc v*arðar* þ*at* fiorbav*gs* g*arð* oc er þegar rétt at stefna v*m* er reyniz för omagans. Rett e*r* at m*aðr* fœre m*an*ne dœ*m*þan omaga inan fiorðu*n*gs[6] ef h*ann* vill. *oc* v*arðar* slict se*m* aðr v*a*r tínt ef e*igi* er við tekit oc avallt v*arðar* f*iorbavgs* g*arð* ef m*aðr* lætr ga*n*ga dœ*m*þan om*aga*. Ef om*aginn*

a) = A. M., c. 8.

1) *Skrevet over Linien, dog maaskee med en yngre Haand.*

2) *Den arnam. Skindb. tilföier:* sllca.

3) *Punctum er tilföiet.*

4) *Tilföiet.*

5) *Tilföiet, som nödvendigt, overensstemmende med den arnam. Skindbog.*

6) *Den arnam. Skindbog læser:* I annan fiorðung, *hvilket Sveinbjörnsson i Noten til* A. M., l. c. *anseer mindre rigtigt end Læsemaaden i vort Haandskrift, en Mening, hvis Rigtighed vi imidlertid finde tvivlsom. Det fortjener at bemærkes, at den samme Forskjel i Læsemaaden findes paa det Sted senere hen i Afsnittet, hvor Stedet atter forekommer i begge codices, nemlig A. M., 33, og nedenfor c. 143.*

er utan fiorðungs þa scal aqueða at dome huert hann scal sokia omagann eɴ hann scal sokia þangat omagann oc hafa abrott forðan omagann er .vi.[1] vicor lifa sumars eða fyʀ. Nu vill hann eigi eptir coma sua. þa scal hiɴ hafa omagann þav missere er aðr hofðo oc heimta fulgor tueɴar at hinom. þeir scolo stefna vm fe þat et næsta sumar eptir miðvico dag imitt þing. oc stefna hvartz hann vill. iboanda kirkio garðe eða at logbergi oc telia varða útlegð. hann scal quadda hafa heimilis bvu sina v. til aðr hann stefne at virþa við boc huerrar fulgo omaginn þicki verðr þav missere. Nu scal fe þat döma aɴat sumar at gialda miðvico dag imitt þing i hoanda kirkio garðe með alögom. oc með leigom. Þes a hann cost at hafa omagann til þings ef hann vill oc föra[2] hann þangat til búðar er sa er ibuþ. er við omaganom a at taca. oc fora honom með vatta ef hann er a þingi. En ef hann er eigi þar. þa scal hann föra ahendr hreps monnom hans með vatta oc þangat til buþar er þeir ero. flestir í oc mæla sva at ec fore yðr af þvi at þer erot í einom hrepp allir. Nu eigo þeir heim at[3] (S. 103, b.) hafa omaga. oc heimta costnað siɴ at þeim er omaginn er ihond[4] domþr. Nu hefir hann eigi til þings omagann þa scal hiɴ coma eptir .xiiii. nottom eptir vapna tac. En ef sa komr þa eigi eptir er[5] omaginn var domþr ahönd þa scal hann nefna vatta at þvi eɴ siþan stefna þar oc telia varða fiorbavgs garð. Enge maðr a at hafa omaga siɴ til alþingis oc lata biðia matar þar. En ef hann hefir

1) *Den arnam. Skindbog læser:* viii.

2) *Rettelse for* föt.

3) *Skrevet to Gange, nemlig nederst paa S. 103, a og overst paa S. 103, b.*

4) *Saaledes.*

5) *Skrevet over Linien.*

þa *varðar fiorbavgs* garð. Engi *maðr* s*ca*l lata sitia om*aga* sin ept*ir* a alþ*i*ngi er h*ann* feR abro*tt*. Nu ef h*ann* lætr ept*ir* sitia om*agann* þa *varðar þat fiorbavgs garð*. Ef anaR *maðr* flytr e*ða* fer*ir* omaga*nn* m*anz* ti*l* alþ*i*ngis *oc* gengr h*ann* þ*ar* oc biðr mat*ar* þa *varðar* h*o*n*o*m *fiorbavgs* garð.

131. v*m* go*n*go m*enn*

Engi m*aðr* s*ca*l gefa mat go*n*go m*onnom* h*er* aþ*in*gi. Eigi s*colo* m*enn* buþ*ir* sin*ar* opn*ar* lata sta*n*da[1] ti*l* þ*ess* v*m* mat mal. Nv co*ma* go*n*go m*enn* þ*ar* in v*m* mat mál at biðia mat*ar*. þa eigo þ*eir* er buð eigo at fa m*enn* ti*l* at fera þa ut. En þót*t* þ*eir* se all hart ut ferþ*ir* þa eigo þ*eir* ecki a s*er*. ef ecki e*r* örku*m*bl gört at þei*m*. En ef m*enn* gefa þei*m* mat þa *varðar* þei*m fiorbavgs* garð. Þei*m varðar* oc *fiorbavgs* garð er buðena á ef h*ann* fer *eigi* m*enn* ti*l* at fera þa ut. O hælg*ar* ero býþ*ir* go*n*go m*anna* við b*r*ote þ*eir*ra er biðia mat*ar* a alþ*in*gi. Nv vilia m*enn* v*er*ia búþ*ir* þ*eir*ra þa *varðar þat* hv*er*io*m* þ*eir*ra *fiorbavgs* garð. Enda falla þ*eir* ohælg*ir* e*r* f*yrir* sta*n*da ef aþei*m* e*r* unit. Ef go*n*go m*enn* hafa fe at f*a*ra með. þa á at taca af þei*m* gervalt ef m*enn* vilia. Ef m*enn* liá go*n*go m*onnom* fiar sins e*ða* selia þei*m* at leiga ti*l* þ*in*gs up*p*. enda v*er*ðe feet tekit af þei*m* þa e*r* e*n*gi heimting ti*l* þ*ess* fiár. Til þ*ess* eins fiár eigo m*enn* heimti*n*g þótt af go*n*go m*onnom* se tekit. e*r* þ*ei*r hafa þiof stólit e*ða* þ*ess* anars. e*r* sva co*m* iþ*eir*ra för at þ*ess* rað fylgðe *eigi* e*r* f*yrir* atte at raða[2].

---

1) *Ordene* opnar lata standa *har Afskriveren først udeglemt, men derefter tilføiet dem over Linien.*

2) *Paa Grund af det nye Capitel der begynder paa næste Side, er paa denne Side* (S. 103, b.) *een Linie mindre end de øvrige.*

132.

(S. 104, a.) [a] Ef maðr scytr niðr omaga sinom eða ferir ihrepp anan en omaginn eigi at vera. þa varðar honom þat iii. marca secþ. Ef maðr hleypr ihrepp anan fra omogom sinom þa varðar honom þat fiorbavgs garð nv. Hreps menn scolo eigi lata ganga omagann. þeir scolo föra honom þan omaga. Ef maðr hleypr or fiorðunge fra omaga sinom eða ferir hann omaga sin i anan fiorðung en omaginn eigi at vera oc varðar honom þat fiorbavgs garð oc eigo hrepps menn sacir þær. Sva oc ef han hleypr af lande abrott fra omaga sinom oc varðar þat fiorbavgs garð. Ef manne verðr grunr at hann vill hlavpa af lande abrott fra omaga sinom. þa ahann cost at veria honom lyrite ferna hvart er hann vill at logbergi eða at scipe. Hann scal veria styre monnom löglyrite at feria hann abrott fra omogom þeim er hann er til comin. oc sva hásetom. styre monnom varðar fiorbavgs garð farning ef þeir fregna lyrítar vörzlo hans. En hasetom varðar utlegð. Ef omaginn sitr strandsetri eptir er þeir fara ibrott. þa varðar farning hans iafnt sem lyrite se varet. Ef maðr tecr omaga oc felr fyrir þeim er abrott vilde hafa þa ræðr hann ser ahendr omagan meþan hann afe til oc hann spyr til hans lifanda. Ef maðr hefir folgit omaga sin ini her enda farc hann abrott af lande er á omagann. þa á sa at hafa omagann er við hefir tecit vi. miseri. ef hann heldr eigi vorð til er hin fer abröt. Hann scal fela omaga sin ini vi. miseri. þa fer hann at osekio ibrot.

---

a) = A. M., c. 9.

133.

[a] Ef *þeir* eigo .ii. om*aga* sama*n* *oc* ero *þeir* baþ*ir* ieino*m* fiorðu*n*ge þa eigo *þeir* at fora om*aga* þaɴ á mille sín. Ef *þeir* m*enn* ero itueim fiorðungo*m* er om*aga* eigo sama*n*. þa *sco*lo *þeir* *sv*a scipta at aɴ*a*ʀ *þeirr*a *sca*l hafa ii. miss*er*e e*ða* le*n*gr. Ef om*agar* ero fleire eɴ eiɴ enda se *þeir* m*enn* *eigi* allir i eino*m* fiorþu*n*gi er fram eigo at fœra omagana. (S. 104, b.) Nu *sca*l sa *þeirr*a *er* seil vill a gera q*uedia* *heimilis* *hva* *sina* v. *til* aþ*ingi* at scipta þei*m* omogo*m* a mille *þeirr*a. Eɴ *þeir* eigo at hluta siþ*an* omagana amiðle sin at logb*er*gi. Ef om*aginn* *er* *eigi* föʀ amille *her*aða. þa *sca*l h*ann* q*uedia* *heimilis* *hva* *sina* v. *til* aþ*ing*i. at[1] virða þaɴ om*ag*a amille *þeirr*a hu*er*s v*er*ðr þicke at taca þaɴ om*aga* at alda œðle. en *þat* fe *sca*l eindaga ahe*n*dr þei*m* at giallda[2] aɴ*at* sum*ar* iboanda k*irk*io garðe miðvico dag imitt *þing*. en*n* ða[3] *er* om*aginn* *eigi* fœʀ a mille *her*aða ef h*ann* ma *eigi* f*a*ra fullo*m* dagleiðo*m*. Ef þei*m* þick*ir* feet of mic*it* gert er[4] uta*n* fiorðu*n*gs *er*. þa a h*ann* cost at sœkia omagaɴ *oc* hei*m*ta feet at slíeo*m* máldagano*m* se*m* aðr v*ar* mælt. Ef om*agi* andaz bralla þa *sca*l sa reiða fe slict sem[5] .v. *hvar* *hans* virða .ef *hann* þyck*ir* vanhaft hafa. Ef m*enn* eigo sama*n* om*aga* oc andaz h*ann* oc *sca*l v*er*a allra *þeirr*a nyt.

---

a) = A. M., c. 10.

---

1) *Gisning, i Overensstemmelse med det arnam. Haandskrift, for* oc.

2) *Ordene* at gialida *ere skrevne to Gange.*

3) *I Skindbogen:* eñða *med en Adskillelsesstreg imellem* n *og* ð. *Maaskee har Afskriveren først tænkt at skrive* enda.

4) *Skrevet over Linien, maaskee med en yngre Haand.*

5) *I Skindbogen:* se, *med Udeladelse af Abbreviaturtegnet over* e.

134. vm omegðir

[a] Sin leysing scal huerr maðr fram föra nema hann eigi ser biorg eða borin scaparfa son. eða dóttor. þan er orke at fora hann fram. þess a hann cost ef leysingrin komr ahendr honom at taca bornen[1] isculd hvart sem hann vill fleire eða fære ef til ero a þeim .xii. manoðom er leysingin komr ahendr honom. En at slicom luta scal hann fram fora leysingian sem hann gaf frelse til. [b] Ef ii. menn eigo omaga saman oc vill anar fara af lande a brott. Nu sa þeirra er scil vill a gera þa scal hann quedia heimilis bva sina v. at virða huers omaginn þicki verðr at hafa at alda eðle her a lande. Sa þeirra scal kiosa er her a lande vill hafa omagann. Nv vilia þeir[2] baðir her alande hafa omagann þa eigo þeir at luta með ser hvar þeirra hafa scal. En þar scal eindaga feet a[3] xiiii. nátta fresti þaðan fra er þeir lutoðo at þess þeirra heimile er omaginn hlavtz (s. 105, a.) til hauda.

135. vm arftacs omaga.

[c] Ef maðr tekr omaga arftace þa scal þat hvar þes hallda er iafn mæle berse. Nv þickir erfingiom hins er tekit hefir eigi iafn mæle. þa scal hann segia a osátt sina þegars hann fregn oc lysa at logbergi oc á at rofna malit. Ef maðr selr omaga af hendi ser[4] með[5] fe. enda verðr

a) = A. M., c. 11.
b) = A. M., c. 12.
c) = A. M., c. 14.

1) *Rettelse for* boren.
2) *Den arnam. Skindbog tilföier* eigi. *en Læsemaade, der imidlertid udentvivl er urigtig.*
3) *Tilföiet.*
4) *Skrevet over Linien.*
5) *Herefter skrevet* eið, *men dette Ord derpaa igjen overstreget.*

lystr ahendr honom sa omagi siðan. þa ma hann eigi þat hafa til varnar fyrir see anan veg en sekia þan vm er feet hafðe með tekit til framförslonar. eða þa er við eigo at taca ef sa er fra fallin. Ef omagi er seldr til þrotz oc reðat[1] sa sinom erfingiom ahendr þan omaga þott hann take við.

136. vm erlendis manna omaga.

[a] Ef sa maðr er erlendis er erfingi er omagans þa[2] scal lysa ahendr honom til framförslonar oc queðia til xii. quiðar þan goða er igegn gengr þingfestini eða þan ella er hann er iþingi með siálfr. oc queðia vm þat hvart hann se hans omage eða eigi. Nv ber þat at hans omage se. þa scal hann beiða vm þat xii. quiðar hvart hann munde hag eiga til at fora fram þan omaga eða eigi ef hann væri her alande. með þav avðefe er hann hefir til. En ef þat ber quiðr at hann munde hag eiga til at fora fram þan omaga ef hann være her með þav avdefe er hann hefir. þa a domr at döma ahendr þeim manne er næstr er ut her hinom er omagann afram at fora. þoat sa eigi ecki við omagann þeirra manna er fe eða fore á til. Hann scal telia frænd semi a mille þess er erlendis er oc hins er omaginn horfir til handa. oc scolo þat iii. menn lecia undir þegn scap sin at su er frændsemis tala sön amille þeirra. er þa hafa þeir talit. [b] Ef sa maðr afe ut her er omagan afram at föra þa scal sa maðr er omagan hefir. stefna þeim manne er

a) = A. M., c. 15.
b) = A. M., c. 16.

1) *Saaledes.*
2) *Rettelse for* þat.

fe *þat* hefir at (s. 103, b.) varðveita *her* a lande *oc* stefna *vm þat* feet er hiɴ á er erlendis er. *hann* *scal* *quedia* *heimilis* *bva* v. *til* þes *er* *sottr* er aþ*ingi*. En *þeir* *scolo* *bera* hvárt þ*ar* er *þat* fe und*ir* *honom* *eda* *eigi* eþ*a* hue mic*it* *þat* fe er þar. enda a do*m*r at do*m*a ahe*n*dr[1] hino*m* *til* fulgnaɴa[2] *sva* mic*it* se*m* *til* telsc. Eɴ ef ecki *er* feet ut *her* þa *scal* *hann* heimta fulgorn*ar* at hino*m* le*n*gr er *hann* ko*m*r ut. *með* voxto*m*.

137. Ef leysingi *verðr* omagi.

[a] Ef *maðr* vill föra leysing *til* staðar þa scal hánn lysa[3] ahe*n*dr frialsgiafano*m*. ef *hann* lif*ir*. eɴ ella ahendr þei*m* *manne* *er* nanastr lif*ir* frials giafano*m* arf gengr*a* *manna*. *Hann* *scal* beiða *bva* q*uiðar* at *bera* *vm* *þat* hvart hiɴ gaf *honom* frelse *eda* *eigi*. Ef *hann* sok*ir* arf toco maɴ frials giafans *til* *fra*mforslo om*agans*. þa *scal* scilia *bva* q*uiðr* hvart *hann* átte arf at taca at frialsgiafaɴ eþ*a* *eigi*. Eɴ ef haɴ sok*ir* firnara maɴ þa *scal* telia frændse*m*i i mille friáls giafans *oc* þ*ess* *er* ahe*n*dr er förðr om*aginn*. *Hann* *scal* beiða *ser* biarg q*u*iðar *heimilis* *bva* *sina* v. *vm* *þat* hvart *hann* hafe fe *edu* fore *til* at fora *hann* *fra*m *eða* *eigi* oc ko*m*z *hann* unda*n* ef vanefne *bera*z. Sa *er* aɴaʀ costr *til* at *hann* *scal* beiða *biarg* q*uiðar* *vm* *þat* hvart *hann* gaf sino*m* maɴs

a) = A. M., c. 17.

1) *Ordene* a hendr *findes ikke i den arnam. Skindbog, hvorved* hinom *kommer til at referere sig til en forskjellig Person.*

2) *I Skindbogen:* fulgnaɴnaɴa.

3) *Ordene* þa scal hann lysa *ere tilföiede, som nødvendige, efter den arnam. Skindbog.*

m*ann*e frelse e*da* gaf h*ann* e*igi*. Nu beʀ *þat* q*ui*ðr at h*ann* gaf aɴ*a*rs mans m*ann*e frelse eɴ e*igi* sino*m*. þá a at do*m*a af hendi[1] h*on*o*m* eɴ e*igi* ella. Þan*n* a h*ann* eɴ iii.[a] cost at beiða b*iarg* q*uiðar* v*m* *þat* at b*er*a hv*a*rt h*ann* keypti h*ann* ti*l* frelsis e*ða* e*igi*. Nu ef *þat* beʀ q*uiðr* at h*ann* keypti h*ann* ti*l* frelsis *oc* gallt iɴ meira luta v*er*ðzens. þa do*m*iz h*ann* af hendi h*on*o*m* oc ahe*n*dr þei*m* e*r* v*er*ðavrana átte at taca f*yrir* h*ann* af h*on*om.

138. v*m* utlend*ra* m*ann*a om*aga*.

[a] Ef sa *maðr* v*er*ðr at omaga e*r* e*n*gi afrænda (s. 106, a.) h*er* alande[2]. þa sc*a*l lysa ahe*n*dr þei*m* m*ann*e e*r* h*ann* vill oc ahendr fiorðu*n*gs m*onn*om. h*ann* sc*a*l q*ue*d*ia* t*il* xii. q*uiðar* þaɴ co*ð*a er sa er iþ*in*gi m*eð* er at v*ar* nefndr at b*er*a v*m* þ*at* hv*a*rt hiɴ v*a*rð þ*a*r þrot raðe i þei*m* fiorðu*n*ge e*ða* e*igi*. Nu b*er*r q*uiðr* *þat* at h*ann* v*a*rð þ*a*r þrotraðe iþei*m* fiorðu*n*ge. þá a at do*m*a ahe*n*dr þei*m* fiorðu*n*gs m*onn*om ollom. Ef m*aðr* cavp*ir* mans maɴ ti*l* forv*er*es s*er* *oc* a haɴ þaɴ fr*a*m ;at föra ef at om*ag*a v*er*þr *oc*[3] sua á sa i h*an*s ætt at hu*er*fa.

139. v*m* utflutni*n*g om*aga*.

[b] Ef m*aðr* før*ir* þaɴ omaga ut'hingat er h*ann* fær e*igi* s*er* mat tuav miss*er*e m*eð* *þat* heilende er þa hafðe

---

a) = A. M., c. 18.
b) = A. M., c. 19.

---

1) *Ordene* af hendi *ere satte ifolge Gisning, overensstemm, med den arnam, Skindbog, istedetfor* ahendr.
2) *Rettelse for* alanda.
3) *Herefter skrevet* a, *men dette dernæst underprikket.*

hann er hann toc við honom. þa ræðr hann þaɴ omaga ser a[1] hendr. oc scal lysa ahendr honom oc queðia til xii. quiðar at bera vm þat hvart hann hefir farðan ut þaɴ omaga þa a at dœma ahendr honom. Nu ero þeir fleire styre menn eɴ eiɴ þa scolo þeir sva[2] hafa þaɴ omaga sem þeir átto iscipi til nema þeir fae lögvorn fyrir sec. Eɴ þeir eigo at queðia heimilis bva sina .v. til at bera vm þat hvart þa scyllde lög til at hafa ut þaɴ omaga[3] eða eigi. eða yrði þeir ut at hafa þaɴ omaga fyrir ofriki konvngs eða aɴara rikis manna. eða[4] sva ef hann hygðe at hann ætte fe ut her omageɴ. Nu ef þeir fa þeɴa biarg quið necquern er nv talða ee þa kœmr eigi omagiɴ þeim ahendr.

140.

[a] Maðr scal hvarke selia af lande abrot foðor siɴ ne[5] moðor oc eigi kono sina oc (s. 106, b.) eigi born sin. ne sitt kyn ecki. nema lestir þeir se at þeim at þav se verðe at verre. ef þav være mans menn fyrir okostom

a) = A. M., c. 21.

1) *Skrevet over Linien.*
2) *Herefter skrevet* fa *eller* fara, *men dette Ord dernæst overstreget.*
3) *Ordene* sem þeir otto i scipi til — scyllde lög til at hafa ut þaɴ omaga *ere skrevne to Gange, uden paa det sidste Sted at være blevne overstregede.*
4) *Skrevet:* fyrir ofriki konvngs eða aɴaro rikis manna. eða eigi eða yrði þeir ut at hafa þaɴ omaga eða *o. s. v., men Ordenen derefter forandret ved et* b, a *og* c *over Ordet* ofriki, *samt over det andet og fierde* eða, *hvorhos Afskriveren for Tydeligheds Skyld har sat en Streg foran* fyrir *og efter* manna.
5) *Afskriveren har først skrevet* e. = eða, *men derefter tilføiet* a *over Linien.*

sino*m*. E*igi* sc*a*l lavsto virþa við þav aðr þav ero xvi. vetr*a*. eɴ ef m*aðr* selr þa v*arðar* f*iorbavgs* ɢ*arð*.

141. v*m* barn fostr.

Ef m*aðr* foðir barn avðro*m* m*ann*e *oc* tecr ti*l* fostrs oc sc*a*l h*ann* þ*at* barn foða ti*l* þ*e*ss er þ*at* er xvi. v*etra* gamallt. Eɴ e*r* barne v*er*ða lest*ir* aðr þat er xvi. v*etra* gamallt. þa sc*a*l feet aptr ga*n*ga oc telia ia*fn*t ti*l* hu*er*s vetr*ar* ɪɴsteðaɴ. Ef m*aðr* scytr hei*m* barnino fr*a* fostri. þa sc*o*lo þav avðofe öll fylgia hei*m* e*r* h*ann* hafðe viðr tekit. Ef haɴ hafðe h*on*o*m* lið veit*t* oc tóc h*ann* af þ*v*i at foða barn h*on*o*m*. Nu lætr h*ann* barnit hei*m* f*a*ra. þa sc*o*lo b*v*a*r* þ*at* virþa hu*er*s þ*at* þyck*ir* v*er*t. Ef m*aðr* tekr barnit ab*r*o*t*t fr*a* fostri sa er á. þa sc*o*lo ept*ir* avðofin öll þav e*r* þ*a*ngat fylgðo ne*m*a b*v*a*r* b*er*e þ*at* at barneno v*ær*e e*igi* vært at fostrino þa sc*a*l allt raena feet þ*at* e*r* m*eð* v*a*r fu*n*dit. Ef aɴ*at* tueɢia þ*eirr*a aɴdaz fóstri e*ða* fostr*a* þa a þat þ*eirr*a at hafa er ept*ir* lif*ir* barnet m*eð* þav avðofe er þa ero ept*ir*. Ef erfi*n*giar lifa ept*ir* þ*e*ss m*an*z er barnit tóc ti*l* fostrs þa eigo þ*eir* at hafa m*eð* þei*m* avðofo*m* e*r* þa ero ept*ir*. ef vilia. Nu vilia þ*eir* lata hei*m* f*a*ra barnit. þa eigo þ*eir* at telia h*v*at lavnat er e*ða* h*v*at e*ig*i. Ef hiɴ vill taca ab*r*o*t*t barnit e*r* á. þa e*r* þav ero öɴdoð. þa eigo b*v*a*r* þ*at* at vi*r*þa h*v*at lavnat e*r* e*ða* h*v*at e*igi*. Ef barnit e*r* vanheilt at fost*r*ino. þa eigo þ*eir* at føra hei*m* barnit oc eigo b*v*a*r* at vi*r*þa h*v*art[1] neytt sé allz fiarens e*ða* su*m*s.

---

[1] *Afskriveren har først skrevet* $h^{a}t$ = h v a t, *men derefter tilføiet* v *ved Siden af* a *over Linien.*

142. *vm scogar manna born.*

[a] Scogar *manna* e*ða* fiorbav*gs* *manna* börn oc omag*ar* scolo f*a*ra v*m* fiorðu*ng* iNa*n* þ*ei*r allir (s. 107, a.) er þ*ei*r atto arf ept*ir* at taca v*m* þaN fiorðu*ng* hu*er*r se*m* feraus do*m*riN v*ar* i áttr. Barn scal hu*er*fa ifoðor átt hu*er*gi m*a*ðr e*r* sátt h*and*salar. Ef faðir handsalar faðerne at barne þót*t* ha*nn* se o avðigr *oc* sva þav born öll e*r* aðr ero iq*ui*þe moðor aðr sa*m*ga*n*gr hiona er gøR ti*l* þe*ss* er þav e*r*o xvi.[1] vet*ra* gömol. [b] Maðr a at taka giolld v*m* kono þa e*r* ha*nn* hef*ir* f*ra*m forða[2] i esco ef leget e*r* m*eð* he*nne* eN frændr eigo sökena. sva s*ca*l ha*nn* hei*m*ta af sacar aðilianо*m* se*m* aNat fe.

143.[3]

[c] Þat sagðe guðm*un*dr lög at faþ*ir* barn omaga oc breþ*r* eþ*a* systr þær e*r* ha*nn* a arf ept*ir* at taca. þ*eir* me*nn* eigo at eta alla avra omagans se*m* ha*nn* siálfr. Ef firnare omag*ar* ero a avro*m* ha*ns* þa scolo þ*eir* me*nn* abrot hu*er*fa af avro*m* ef fe e*r* *eigi* meira eN fulgor ti*l* þes er ha*nn* er xvi. v*etra* gamall.

[d] Þuiat eins e*r* m*a*ðr scylldr at taca við avðro*m* omaga ef ha*nn* a s*er* iiii.ⁿ missera biorg *oc* sino*m* omogo*m*. enda þei*m* er þa byðz ho*no*m. Fulla omaga scal alla

---

a) = A. M., c. 22.
b) = A. M., c. 23.
c) = A. M., c. 29, S. 288[6].
d) *Jvfr.* A. M., c. 27, S. 284[14] (= A. M., c. 2).

---

1) *Rettelse for* xv., *der utvivlsomt er fejlagtigt.*
2) *Bogstavet* r *i dette Ord er skrevet over Linien.*
3) *I Slutningen af første Linie er en Plads uaben til Overskrift. I nærværende Capitel findes paa nogle Steder ved Begyndelsen af nye Passus større Mellemrum end sædvanligt, hvilket vi paa vedkommende Steder have søgt at betegne.*

telia þott *eigi* se *sva*. [a] Nu eiðfor*ir* *maðr* om*aga oc* er rétt at föra at heím*i*le ef lögfastir m*enn* heyra e*ða* heim*a* m*enn* þ*ar* e*ða* ho*nom* sialfo*m* ella.

[b] Rett e*r* at m*aðr* føre m*anne* do*m*þa om*aga* iNan-fiorðu*ngs* ef h*ann* vill oc v*arðar* slíct þ*ar* se*m* aðr v*ar* tínt ef eigi er vi*ð* tekit *oc* avallt v*arðar* f*iorbavgs* g*arð* ef m*aðr* lætr ganga do*m*þan omaga. [c] Maðr er e*igi* scyldr at föra f*ram* lavngetin born þ*ess* m*anz* er h*ann* hef*ir* aþr fra*m* førða*n* foðor[1] þ*eirr*a at helmi*n*gi e*ða* at meira lut enda ætte h*ann* aN*a*ra omage at v*er*a ef þ*eir* hefðe fe ti*l* at føra h*ann* fr*am*. Ef m*aðr* afe til at huer*r* m*aðr* a at föra fr*am* foðor siN *oc* moðor þot*t* h*ann* se *eigi* ti*l* arfs aleN. enda s*cal* h*ann* taca (s. 107, b.) arf ept*ir* þav[2] ef e*n*gi lif*ir* þ*eirr*a m*ann*a er ti*l* arfs ero talþ*ir* at logom. Jafn gorla s*cal* vi*r*ða fe ti*l* omaga biargar se*m* ti*l* tíundar. Allt s*cal* ti*l* vi*r*ða ne*m*a bus alleifar oc hu*er*sdags ga*n*g v*er*a oc slica nattbiórg iclæðnaðe þei*m* m*onn*om er h*ans* omagar ero. [d] Þar e*r* kono e*r* omaga söc a hond lyst *oc* s*cal* boande q*u*eðia h*enn*e biarg q*u*iðar ef h*ann* e*r* aþ*i*ngi eN sokiande s*cal* segia h*on*o*m* ti*l* þa e*r* h*ann* hev*ir* lyst. En ef bóande kono e*r* e*igi* aþ*i*ngi þa e*r* om*aga* söc er lyst ahö*n*d h*enn*e oc s*va* þar e*r* carl m*aðr* sa e*r* e*igi* aþ*i*ngi e*r* ahe*n*di er söein. Þa s*ca*l sokiande bioða g*oða* þei*m* e*r* sa e*r*

a) *Hertil findes neppe noget fuldkomment tilsvarende i den arnamagn. Skindbog; jvfr. iövrigt ovenfor c.* 129 (= A. M., c. 6, 7).

b) = A. M., c. 33, = c. 8, S. 258[11] (*ovenf.* c. 130, S. 12).

c) = A. M., c. 34.

d) = A. M., c. 7, S. 255[9].

1) *Rettelse for* forðor (*maaskee opstaaet ved Feillæsning fra Afskriverens Side for* favðor).

2) *Rettelse for* þaN.

iþingi með er sóttr er. at hann queði hinom biarg quiþar. En goði scal kiosa huart hann vill queðia eþa eigi. sva at sokiande gete quatt aðr domar fare ut til saca. Þar er sokiande scal queðia þess quiðar hvart hann a fe eða føre til at föra omaga fram. þa scal hann quatt hafa aðr domr fare ut.[1] er þat þa sócnar quiðr. En ef aðrir menn queðia þess quiðar þa scolo þeir at dome queðia oc sva fremi er til varna er boðit aðr oc er þat varnar quiðr. En ef þar bcr avðn vm þan man er a hönd var lyst aðr domr fare ut. þa scal lysa til framforslo omaga meþan domar ero ute. enda þarfat þa at segia til þess. abyrgiazc[2] scal þa huerr sic þo. en þo scal sokiande quiþar queþia ef eigi vilia aðrir. [a] Ef sa maþr a barn eptir ut her lavngetet er hann er nórœn eða hialltlenzcr eða orcneyscr eða fœreyscr. eða katnescr. eða or noregs konvngs velde. oc come barn þat iátt at handsolom eða scirslom. þa scal rétt vera at föra þeim manne er or sama fylke er oc hin er barn a. Oc scal föra (s. 108, a.) honom hálfom manaðe fyr en hann fare abrot or vist með fot sin fra boanda þes er hann hefir með verit oc bioða honom með x. avra vað mala. Nu vill hann eigi við taca. þa scal hin føra honom i anat sin at scipe með eið. oc sokia vm siþan ef þarf. þeim manne scal føra er hann hefir vi. hundroð alna eða meira fe. Eigi er hann þa scylldr at lata feet fylgia nema hann vili. [b] Eigi er maðr scyldr at taca við þeim monnom er honom er mane firnare en næsta broðre eða anara broðre nema

a) = A. M., c. 34, S. 299[20].
b) = A. M., c. 27, S. 285[10] (*Reglen i A. M. er tildeels forskjellig og yngre*).

1) *Punctum er tilføiet.*
2) *Det tredie sidste Bogstav i dette Ord er skrevet over Linien.*

hann eigi ser vi. missera biorg oc sinom omögom oc sva þeim er þa býðzc. Maðr a cost at beina x. vi. alna avrom til handa þeim omaga er honom er firnare[1] eN aNara brøðre eða þriðia brøðre eða taca við honom ella. Maðr er eigi scyldr at taca við þeim manne er honom er maNe firnarc eN aNara brøðre oc eigi er hann scyldr at taca við þriðia brøþra sinom nema hann eigi sva avra at honom se siálfom viii. missera biorg oc hans scullda liðe oc sva þeim er þa er honom boðiN. [a] Eigi ero menn scyldir at taca við eins manz bornom fleirom eN tucim lavngetnom þeim er aNaRa brøðra ero nema gelldr se faðir barnaNa. Ef aNat hiona hefir fe til þa scal þat føra aNat fram nema aNat vite eigi vel en þegar eN er þvi batnar. [b] [þa scal þat hverfa til felaga sins oc til hiuscapar]. [c] Þar at eins scal omaga føra at hreps vist a hendr arf töco manne er hann hevir fe til at viNo ser ena næsto xii. manaðr eða ma hann viNa ser mat. oc þo þviat eins ef hann asialfr varðveizlo fiar sins. [d] Ef maðr hleypr fra omogom sinom ihrepp aNan or avðrom oc varðar þat fiorbavgs Garð oc aland eigande soc þá eða hrepstiórar. en þa sa er vill ef þeir vilia eigi. (S. 108, b.) [e] Rett er at lysa

a) = A. M., c. 34, S. 300[12].

b) *Afskriveren har her standset uden Eftersætning, hvortil Grunden udentvivl ligger i at han har fundet Slutningen af Stedet, saaledes som samme læres i den arnam. Skindb. og som den vel ogsaa har været i det hum foreliggende Haandskrift, mindre passende: i den arnam. Skindbog* (c. 34, S. 300) *er Eftersætningen nemlig:* þa er sem aðr var mælt, *hvilken Henvisning der er naturlig, da en udførlig Regel om denne Gjenstand indeholdes foran i Skindbagens c. 29, hvorimod en tilsvarende Bestemmelse ikke findes i vort Haandskrift. For Afrundingens Skyld have vi valgt ut supplere Sætningen efter denne sidstnævnte Bestemmelse,* A. M., c. 29.

c) = A. M., c. 27, S. 284[1].

d) = A. M., c. 9, S. 262[10] (= *ovenfor* c. 132).

e) = A. M., c. 28, S. 286[18].

1) *I Skindbogen:* firnare.

omaga ahendr öllom fiorðvngs monnom er frænda þan a engi her a lande er fe hafe til oc nefna ein boanda til þan er iþeirre þing sócn bve er omaginn varð þrotraðe i. oc queðia goða þan xii. quiðar er sa er iþingi með er ahendr var lyst. hvart hann eigi engi frænda þan her a lande cr fe hafe til at føra omaga þan fram. [a] Ef tueir omagar ero lystir scn ahönd cinom manne þa scal hann við þeim taca er honom er scyldre ef hann hefir eigi fe til at føra baða fram. Eigi scal fleire omaga en iii.[a] lysa ahendr einom manne a eino þingi or einom knerune. Rett cr at maðr søke omaga söc þótt hann hafe eigi comit til öndverz þings ef hann fær eigi anan man til. [b] Rett er hvartz er vill vm omaga fulgor þær buar scolo gera at þeir göre við eið heima eða aþingi at dome. En ef maðr vill søkia vm tuenar fulgor oc scal hann iii. merer lata varða. [c] Þar maðr førir fram þan omaga er hann cr lögscylldr til oc hafe hann eigi gefit omaga þat fe er hann lagðe fyrir hann oc grøðe omaginn fe siþan eða bere undir hann oc ahann siálfr eða erfingi hans sa er eigi er firnare en systrungr at heimta þat fe vaxta lavst ef sa var þa erfingi er hin dó. er fram hafðe fort. Nu föra hiu .ii. fram omaga oc eigo þess þeirra erfingiar at heimta þat fe[1] sem omagen var scyldr.[2] Slict scal heimta et sama þat fe er gelldz vm vig þess er fram var förðr eða retta far ef undir þa menn ber fe toco er frændr ero þess er fram förðe oc iþan kne run er sa átte frænd semi við. Ef arftoco maðr ma eigi fram föra

a) = A. M, c. 30, S. 291[24].
b) = A. M., c. 34, S. 300[20].
c) = A. M., c. 26.

1) *Herefter skrevet* vaxta lavst, *men dette derpaa igjen overstreget.*
2) *Punctum er tilfoiet.*

oma*g*a siɴ oc ko*m*r sa af þvi ahe*n*dr firnara m*an*n*e at lögo*m* oc se om*aginn* arftoco m*an*n*e systru*n*gr *eða* nanare. Nv greþ*ir* arftoco *maðr* fe *eða* beʀ und*ir* h*ann* oc a sa (S. 109, a.) er fr*a*m førðe omaga*nn* at hei*m*ta sitt fe vaxta lavst ia*fn* mic*it* se*m* h*ann* lagðe f*yrir* h*ann* oc erfi*n*giar h*a*ns systru*n*gar eða nanare. [a] **E***igi* *sco*lo meiʀ coma lavngetin börn eɴ .ii. ahendr föðor frændo*m* favðorens ti*l* fr*a*m førslo meþ*an* þav e*r*o ibarn omegð oc s*v*a moðor frændo*m* h*a*ns. [b] **B**örn þ*eirr*a m*an*n*a er f*yrir* omenzco söco*m* ga*n*ga m*eð* huso*m* *sco*lo e*igi* co*m*a ahendr frændo*m* meþ*an* þav e*r*o a h*vs* gangi. Eɴ ef þav hafa vist ii. misse*r*e ept*ir* hús ga*n*g þa ve*r*ðr rétt at føra bórn þ*eirr*a a fr*a*mförslo. Nu hef*ir* aɴat þ*eirr*a vist ept*ir* husga*n*g *oc* *sca*l þ*at* þ*eirr*a born hafa e*r* m*eð* huso*m* feʀ nema þ*at* bere q*v*iðr at þ*at* megi e*igi* viɴa se*r* mat *oc* clæði e*r* feʀ. oc *sca*l þa rétt at føra bornen[1] ti*l* fr*a*mførslo. Nu hue*r*fa þav ahusga*n*g siþ*an* *oc* e*r* rétt at þa se þei*m* førð bornen af fra*m*førsloɴi. **Þ***at* e*r* omeɴzca ef m*a*ð*r* ge*n*gr m*eð* húso*m* f*yrir* neɴi*n*gar leysis sac*ir* eþ*a* okosta aɴ*a*r*a þ*eirr*a e*r* goþ*ir* m*enn* vilia f*yrir* þei*m* söco*m* e*igi* hafa þav [2].

a) = A. M., c. 34, S. 301[3].
b) = A. M., c. 35.

1) *I Skindbogen* born en.
2) *Herefter har Afskriveren skrevet et Par Linier, hvilke han imidlertid derefter har udraderet, saaledes at der nu ikke med Sikkerhed kan læses andet end det første Bogstav,* Þ (*maaskee* Þat er mælt).

Festa þattr.[1]

144.

(S. 109, b.) [a] Sonr xvi. vetra gamall eþa ellre er fastnandi moþor sinar frials borin oc arf gengr oc sva hygin at hann kuni fyrir erfð at raða. En ef eigi er sonr þa er dóttir su er gipt er, oc a þa bönde hennar at fastna mag kono sína. En þa er faþir fastnande dottor sinar. En þa scal broþir samfeðri fastna systor sina. En ef eigi er bróþir þa scal fastna moþir dóttor sina. þar at eins fastnar kona kono. Nu er eigi moþir þa á sa maðr er a systor hennar samfeðra. Þa á broþir sammoðri at fastna systor sina. Þa a sá maðr er a systor hennar sammoðra. En þa scal fastna in nanasti niðr karl manna arfgengra oc samlendra nema konor se þær nanare er boendr eigi. þa eigo bóendr þeirra. [b] Þar er eckia er fastnoð manne þa scal hennar rað fylgia nema faþir fastne þa scal hann raða. Ef fleire menn ero til raðana þa scal sa raða er ellztr er brøðrana. En ef þa scilr á þa scal sa raða er hennar raðe fylgir. En ef þeir vilia duelia rað fyrir henne oc synia þeir ii. monnom þeim er iafn ræðe þotte. þa scal hon raða við in þriðia ef þat þickir oc iafn ræðe

a) = A. M., Festa-þattr, c 1.
a) = A. M., c. 2.

[1]) *Overskriften er tilföiet, i Overensstemmelse med den arnam. Skindbog.*

við rað frænda sins nokors. Eckia á fastnastz siálf manne þeim er hana atte fyr þott eigi se rað lograðanda til. ef meina lavst er með þeim nema þviat eins at þav væri seilit fyrir omaga saeir. Ef frændsemi komr up með þeim manne er kono hefir fastnað ser oc kononi sv er eigi er bygvande. þa seal sa þeirra fara er raðe vill rena ahálfom manaðenom næsta er hann verþr viss (s. 110, a.) til fundar við anan. oc telia frændsemi sem at domi oc sana sva at legia þat undir þegn seap sin iafnt sem at dome oc hafa menn .v. at sana með ser. En ef frændsemi er þeim bygiande oc nanare en at .vii.ª manne se hvart. þa seal af þess þeirra fe bera ilögrétto er þat vill eigi fyrir ráðom lata standa. ª En þar er frændsemi er at vi.ta manne oc .vii.ª seal bera x. avra ilögrétto. en þar .c. álna er at sétta manne er hvartuecgia. ᵇ En ef frændsemi er at v.ta manne oc vi.ta vsque oc a huerr soc er vill. ᶜ Þar er menn scolo gera tiund ena meire [af fe sino fyrir raða hags sakir. þa seal af þvi tiundar fe bera ilögretto c. alna. oc er þa sem v. avrar gialldiz af hueriuın fiorðungi tiundar iþvi. Maðr seal oc giallda lög tiund huert ár af fe sino iafn vel þa sem aðr þott hann gori ena meire tiund. en þat vár er hefz gialld hinar meiri tiundar. seal niðr falla iafn mikit af hueriom fiorðungi þeirrar tíundar sem maðr gelldr ifiorðung lögtíundar. En af þvi tíundar fe er þa verðr eptir seal byseop hafa fiorþung sa er ifir fiorðungi er. en annan fiorðung tiundar seal giallda til þingvallar. Siþan seal sa er giallda á raða firir þeim tueim fiorðungum tiundar við ráþ byseops er þa ero eptir. En ef maðr gerir eigi tiund ena meire. þa varðar þat fior bavgs garð oc seal

a) Jefr. A. M., c. 3 (Reglen i A. M. er yngre).
b) Dette Sted (jefr. A. M., l. c., S. 308¹⁴) læses fuldstændig nedenfor c. 163.
c) Suppleret efter A. M., c. 55.

queðia til ix. bua a þingi. oc a sa] söc er vill. [a] Þar er maðr a at gialda tiund. vsque. lamba gæror sex. [b] En ef frænd semi er nanare en at v. manne oc .vi. manne. þa varðar ſiorbavgs garð samforin nema þav geti biarg quiþ þan at hann visse eigi frændsemina þa er hann gecc at eiga kono þá oc se firnare frændsemi en anara brøðra. þá er ecki fe viti at domi oc verse hann maleno. oc scal þa doma scilnað þeirra. [c] Eigi scolo oc vera sifiar scyldre með þeim. ef hann hefir aðr kono átta eða hon boanda en þriþia broþra. Guðsifiar scolo eigi vera með þeim þær er hvarki þeirra hafe halldit avðro undir scírn. ne undir primsigning. né byscops hond. ne hvartki þeirra anars bornom oc hvarki þeirra scal scírt hafa anat. ne anars born. Slict er mælt um prest ef hann scirði konona eða born þeirra. [d] En ef sa maðr verðr siúcr er kona er fostnoð þa scal hann orð gera hálfom manaðe fyrr þeim manne er fastnat hefir konona at hann mun eigi til eiginorðz coma fyrir velendes söcom oc eigi þarf þa cono heim at fora þo at þat se mælt. oc segia hvat at söcom er. Þa scal eigi brullavp vera fyr (s. 110, b.) en at iafnlengð nema sa vili fyr lata vera er kono scal taca oc scal hann þa orð gera halfom manaðe fyr eða meira méle oc scal hann þa sitt fe eítt til leggia. En ef honom batiz eigi a xii. manaðom enom næstom þa scolo lavsar vera festar nema þeir vili hvarírtvegio anat. [e] Ef maðr fastnar ser kono [þa scolo festar haldaz sva

---

a) *Dette Sted har udentrirt Indhold tilfælles med A. M., Kristenr., c. 49, S. 172[11], hvorefter det dog ikke, paa Grund af de noget afvigende Slutningsord, kan suppleres.*

b) *Jfr.* A. M., c. 3, S. 309[2].

c) = A. M., c. 4.

d) = A. M., c. 5.

e) *Suppleret efter* A. M., c. 34, S. 378[3].

lengi sem a var queþit. Enn at liðini þeirre stefno er a var queþit. ef sa orokiz við at gera brullavp til kono er ser fastnaði hana. þa segia lavg lavsar festar. oc er eigi honom su kona heimilli. en þa at hon væri honom eigi föstnoð. Ef eigi er a queðit a brullavps stefno eða hue langar festar seolo vera. þa hallda þær .xii. manaðr þaðan fra er kona var fostnoð] *oc eigi* lengr. [a] En ef hon verðr siúc þa scal sa gera orð er fastnaða hefir konona at hon er siúc. En hin scal raða hvart hann vill ganga isama sæing könoni *eða eigi*. En ef þa tacaz raðin *eigi scal* hin raða er inc *scal* hafa brullavpit hvart tacaz *scolo fyrir* iafnlengð *eða eigi oc* gera orð hinom ahálfom manaði *fyrr*. En ef henne batiz *eigi fyrir* iafnlengð þa ero oc lavsar festar nema hann vile lengr biða. En ef saeir coma ahendr honom *eða* henne þær er hann er *eigi* öll. þa *scal þat* fyrir raðom standa. En ef sectar sacir[1] þær coma ahendr honom er fe hans asecþ at döma ef *hann* verðr sanr at. *eða* þær er hann[2] a vígt um *fyrir* alþingi. þa a hin cost hvart *hann* vill hætta til hallzens. *eða eigi*. þa verðr rett halldit conone. ef hann verðr saðr at söc. En ef hon[3] verðr logen þa verðr *eigi* rétt halldit konone. Ef frændsemi finz þa scal sa er fastnaðe *eða* fastnandin gora[4] til hins oc telia frændsemi oc legia undir þegnscap sin sem at domi. en siþan *scal* segia isundr festom. En ef sa ifaz raða er ser hefir cono festa *oc vardar* eigi við lög. en mund scal heimta sva sem mæltr

a) = A. M., c. 6.

1) *Herefter skrevet* coma, *men dette Ord dernæst igjen udstreget.*

2) *Tilföiet.*

3) *Abbrevieret ved et* h *med Streg over den øverste Deel (ellers* = hann.)

4) *Den arnam. Skindb. tilföier* mann.

var. oc með þeim maldogom sem mælt var at festom ef hann scylde af hende leysa. En hann a cost at stefna at heimile þess er sóttr er eða þar er stefno staðr er réttr. vm allan mund saman enda er costr at stefna þar er brullavp var mælt oc vm allan muNdiN saman iN næsta dag rumhælgan þvi er rað scylldo tacaz. (S. 111, a.) oc scal søkia við festa vatt orð eN domr scal doma gialldaga sva sem vættiþ beR maldaga til. En ef sa maðr ivaz raða er konona hefir fastnaða. þa scal hiN fara þangat þaN dag er brullavp var mælt oc beiða konoNar oc vistar ef hann hair eigi ella. En þaN dag er næstr er rumheilagr scal hann fara þangat oc veria lyrite iNe höfn hennar eða luca hurð oc hiaRa vm hana oc er honom rétt at stefna vm heiman fylgie[1]. þa er þa scylde fram koma oc sva vm fe þat er hiN scyllde til brullavps leGia. Rétt er at[2] heimta heimanfylgio með slícom maldaga öllom sem aðr var tínt. vm mundiN ef hann þyrpti at heimta. Rett er[3] at stefna honom oc þar þaN dag er næstr er rumheilagr a þeim bólstað er brullavpit scyllde vera vm þat er hann hefir konvnc halldit. oc rétt er at stefna sva at hann heyre sialfr eða ella at heimile hans oc lata fiorbavgs Garð varða oc sva varðar öllom þeim er a heyra oc samvistom ero við hana. Siþan at haN verr lyrite iNe höfn konoNar oc sva þeim er fregna er samvistom ero við hana. Þeim monnom ollom varðar fiorbavgs Garð er fiRa hann festar kouo sinni hvart sem þeir gera þat iraðom eða ioðrom lutom. scal quedia ix.

---

1) *Saaledes.*
2) *Herefter har Afskriveren først skrevet* stefna, *men derefter igjen overstreget dette Ord.*
3) *Tilföiet.*

bva ti*l* a*þingi fra* heim*i*le *þess* er *sottr* er. Ef aðr*ir* m*enn* standa *fyrir* raðonom eɴ fastnandeɴ oc *varðar* þei*m fiorbavgs* ɢ*arð við* hvarntueeia þann er fastnandinn var oc[1] þaɴ er s*er* fastnaðe *oc er* stefno staðr réttr *við* þa alla *er* standa *fyrir* raðonom iþeim stað[2] s*em* brullavp v*ar* ætlat. þ*ar scal* q*ueðia* ix. h*eimilis bva til* a*þing*i. *þess* e*r sottr er.* Eɴ of sa*m*vist*or* eonoɴ*ar scal* q*ueðia* xii. q*uiðar* þar ti*l.* Sa e*r* sotr er *scal* q*ueðia ser* biarg q*u*iðar. v. h*eimilis bva* sina at h*ann* vissi e*igi* at h*ann* v*æ*ri isama huse eono þ*eir*re siþ*an* er lyrite var varet iɴe höfn h*enn*ar *eða þess* aɴ*a*rs at h*ann* visse eigi at lyrite v*a*r varet iɴi hofn h*enn*ar. Eɴ ef (s. 111, b.) sa m*að*r fastnar eono e*r* e*igi* er lögraðaɴde þa v*arðar* hinom eeei e*r* lograðande er þo at haɴ reɴe raðeno *oc* sua oðrom m*onn*om. Eɴ ef m*að*r ge*n*gr kono þa at eiga e*r* e*igi* hef*ir* log raðande fastnað. þa a lög raðandiɴ at stefna honom oc lata v*arða fiorbavgs* ɢ*arð oc* telia rett or fe h*ans.* hinom v*arðar fiorbavgs* ɢ*arð* við log raðanda er fastnaðe. Sa *maðr* e*r* konona hef*ir* teena *scal* q*ueðia eða* beiða *ser* biarg q*u*iðar at hann[3] hygðe at sa v*æ*ri lögraðande e*r* h*onom* fastnaðe. [a] Þ*v*iat eins b*er*gr h*onom* þ*at.* [ef hann vissi eigi þaɴ er lögraðandiɴ var. Enda varðar fior ʙavgs ɢarð þa við hann þeim er fastnaðe. En scalat hann lög villr verða sva at honom] halde þ*at* uppi.

---

a) *Suppleret efter* A. M., l. c., S. 315[26].

---

1) *Ordene* þann er fastnandinn var oc *ere, som udentvivl udeladte ved Afskriverens Unøiagtighed, tilföiede efter den arnam. Skindbog.*

2) *Omsat for Skindbogens:* I þeim stað standa fyrir raðonom.

3) *Tilföiet.*

[a] Eigi scal maðr festar taca af cono. vsque. þott hon væri ambátt. Ef þat beʀ quiðr þa er hann varðr sökine. Eɴ hann scal þo rettiɴ giallda þeim er festar átte nema conan hafe sic sialf fastnat þa bergse hann eigi við biarg quiþeɴ. oc scal þa sekia sem um legorðz sacir aðrar. Ef sa verðr secr er konona hefir fastnat þa á hiɴ rett or fe hans er konona hefir tecna. En þoat hiɴ seki[1] hann[2] eigi er lograðande er þá a þó sa réttiɴ at heimta er konona hefir tecna. [b] Þa er kona fostnoð er hann hefir at vatta. at hiɴ fastnar honom cono þa. ɴº. logfostnon heillt rað oc heimillt. Þa er heimillt er sa fastnar er a festarnar. Eɴ þa er heillt ef hon væri eigi verðe at vene þo at hon væri ambótt at hon hefðe uheilende slíct eða aðrir okostir eða andmarcar þeir er hon væri eigi verðe at verre. Eɴ ef þeir aɴmarcar reynaz at konoɴe oc varðar fiorbavgs garð þeim manne er fastnaðe hinom konona viss vitande oc fyrir raðom a þat at standa ef hiɴ vill er ser fastnaðe kono. Nu vill hiɴ heimta mund þa scal sa stefna (S. 112, a.) er ser hafðe konona fastnat vm þat at hann hafe þa cono fastnat vís vitande. er þeir andmarcar se at er hon væri verðe at verre ef hon væri ambótt. Hann scal stefna til fiorbavgs garðs oc quedia ix. bva hans til

a) *Det her antydede Sted har Begyndelse og sandsynligvis Indhold tilfælles med A. M., l. c., S. 316[6], hvorimod Slutningen er forskjellig, hvorfor vi ikke have kunnet supplere Stedet derefter (jfr. maaskee Udtrykkene A. M., c. 7, S. 317[6]). Det vil bemærkes, at Sætningerne* Þrlat eius — uppi, *og* Eigi scal — ambátt *afbryde Sammenhængen mellem det foregaaende og efterfölgende, hvilket ogsaa Afskriveren synes at have fölt, idet han har sat Henvisningstegn over* Þrlat *og* Ef (þat beʀ quiðr). *Da det imidlertid ikke er klart, hvorlangt tilbage Stedet skal skydes, have vi ikke kunnet taget hin Antydning tilfölge.*

b) = A. M., c. 7.

1) *Skrevet* sekia, *men* a *derefter underprikket.*

2) *Først skrevet* þat, *men derefter rettet saaledes.*

a *þingi*. Nu beʀ *quiðr* ahin*n* *oc* secz *hann* þá. enda *er* *eigi* hei*m*ting *til* mundarens þoat af *honom* *bere*. Nu beʀ *þat* q*u*iðr at *hann* visse *eigi* an*n*markа akonoɴe *oc* v*er*sc *hann* þa malino en*n* erat hei*m*ti*n*g *til* m*un*darens ne*m*a sokiande fae q*u*ið þaɴ. v. *heimilis bva* cononar at *eigi* se *þeir* an*n*markar a kononе *oc* racnar þa mundriɴ.

145.

[a] Ef sa m*aðr* v*er*ðr vis *er* kono hef*ir* fastnaða at su er m*eð* barne. *oc* s*ca*l *hann* g*er*a orð þei*m* *er* konaɴ *er* fostnoð *oc* segia *honom*. En *hann* s*ca*l raða v*m* siþ*an* hvart *hann* vill eiga ga*n*ga konona *eða* *eigi* *oc* er *hann* vareðr sökiɴe ef *hann* getr q*u*ið þaɴ at *hann* visse *eigi* at konan v*ar* olétt. þa *er* *hann* fastnaðe. Eɴ ef siþ*an* *er* legit m*eð* kononе *er* *honom* v*ar* fostnoð þa s*ca*l *hann* kiosa hvart *hann* vill eiga konona *oc* á *hann* þa legorðz sokena eɴ hiɴ a rétt or féno. er konona hef*ir* fastnaða. Eɴ ef *hann* vill *eigi* sa*m*för við konona þa ahiɴ legorðz sökina er fastnaðe. en*n* *hann* a þa réttiɴ *oc* sciptiz s*v*a v*m* m*eð* þei*m*. [b] Ef legit er m*eð* kono. Vsq*ue*. botrnar oc.

146.

[c] Leysingi s*ca*l fastna dóttor sína s*v*a et sama se*m* frials boriɴ m*aðr* *oc* rétto at taca a *henne*. *oc* s*v*a leysi*n*g et sama *oc* lavngetn*ir* m*enn*.

---

a) = A. M., c. 8.

b) *Det her antydede Sted* (= A. M., c. 33, S. 352[6]) *læses fuldstændig nedenf. c. 158* (*Skindb.*. S. 118, b).

c) = A. M., c. 8, S. 319[1].

147.

[a] Ef maðr gengr kono at eiga hann scal eið vina a varþingino næsta at hann veit eigi áttar mot með þeim þat er fe víti fylgi. þat er oc rétt at hann vine eið fyrir goða þeim er hann er (S. 112, b.) iþingi með. En goðin scal segia með vátta iþingbrecco þa er meire lutr er þar þingheyianda. en ef hann viðr eigi eiðen þa varðar honom vi. marca secþ. við þan er sekir oc asa sekina er vill. En ef hann veit áttar mót með þeim oc scal hann þa segia til þess at hann vill þat fyrir eiðe lata standa at bera fe i lögréttto oc queþa a[1] hue micit. En ef hann ber eigi fect ilög retto et næsta sumar .x. avra þa varðar honom þat .vi. marca vite. ef manz er vant. en þa .c. alna ef ij. er. vant. oc varðar honom þa xii. merkr ef eigi comr fram oc asa þat fe hálft er sekir en halft scal doma at bera i lögrétto en sa asöc er vill.[2] scal þo domr doma a hendr honom at bera fe ilogrétto sem aðr. En borit scal fect ilogrétto drottins dag en fyra iþingi. En fe þat er þeim scal doma til handa er söc sótte a at domaz at heimilc þess er sottr er xiiii. nóttom eptir vapna tak. þar er þeir ero samfiorðungs. En utanfiorðungs manne ahond a at doma miðvico dag i mitt þing iboanda kirkio garðe anat sumar. [b] iafn rétt er at stefna sem at lysa. enda er rett at lysa at lögbergi oc sekia et sama sumar oc quedia heimilis bva v. aþingi þess er sottr er hvárt hann hafe fe borit ilogretto eða eigi. Þar er maðr sekir vm lögretto fe oc er rett at

a) = A. M., c. 9.
b) = A. M. c. 10, S. 231[11].

1) *Tilföiet.*
2) *Punctum er tilföiet.*

stefna söc *þeirre* heiman *oc scal* h*ann* telia þa frænzse*mi* at do*mi*. hefia up*p* at systkino*m oc* telia kneruno*m oc* lecia *þat* und*ir* þegnscap sin at su er frændzse*mis* tala sön *oc* rétt m*eð* þessom m*anne oc* þess*are* kono e*r* h*ann* á *oc* nefna þav bæðe. S*va* s*c*olo *oc* sanaðar m*enn* h*ans* lecia undir þegnscap sin at *þeir* hycia þa frændse*mis* tölo sana *oc* retta e*r* h*ann* talðe.[1] s*c*olo *þeir* all*ir* .iii. hafa unin þegnscapar lagni*n*gar eið aðr. Hin *scal* bei- (s. 113, a.) þa s*er* biarg q*u*iðar v. h*eimilis* b*va* sina at h*ann* visse eigi áttar mót m*eð* þei*m*. oc b*er*gr h*on*o*m* e*igi* sa le*n*gr en liðr et fyrsta alþ*i*ngi.

148. v*m* sa*m*ga*n*g hio*n*a

[a] Ef *þeir* m*enn* ga*n*ga sama*n* er mina fe eigo en c. lögavra vi. alna avra f*yrir* uta*n* hv*er*sdags klæðnað sin omaga lav*s*ir þa v*arðar* þei*m* f*iorbavgs* g*arð* ne*m*a kona se *eigi* barnbær. *oc scal eigi* eiga ferans do*m* at þav. *oc* v*er*ðr *eigi* fe *þeirra* secþ oc *s*c*o*lo þav f*ara* abro*t*t m*eð* omaga sína af l*an*ðe *oc* co*m*a *eigi* aptr nema fe *þeirra* vaxe s*va* at þav *eigi* .c. eþ*a* meira e*ða* kona se *eigi* barn bær. *Þat* v*arðar* oc f*iorbavgs* g*arð* þei*m* m*anne* er kono þa fastn*ar* ne*m*a h*ann* *eigi* fe s*va* at hann[2] føre omaga *þeirra* fr*a*m þa e*r* þav ala *oc* ræðr h*ann* s*er* ahendr omaga þa en *eigi* frændo*m* sino*m*. Þott h*ann* sele öðro*m* m*anne* ihond festarn*ar*. e*ða* lofar h*ann* at anar m*að*r fastne. Þa e*r* se*m* h*ann* sialfr fastne. Ef hin e*r*

a) = A. M., c. 12.

1) *Punctum er tilføiet.*
2) *Tilføiet.*

fastnaðe a *eigi* hag ti*l* at taca vi*ð* omogo*m* þa e*r* s*va* m*æ*lt v*m* þan er ini hef*ir* brullavp *þat* oc v*arðar* þei*m* slict et sama se*m* hino*m* er fastnaðe. *oc* s*ca*l q*uedia til* h*eimilis* h*va* ix. a þ*in*gi þ*e*ss er s*ottr* er. Þ*eir* m*enn* eigo sóen til þ*e*ssa saea e*r* ti*l* omaga standa e*ða* sa er vill. þar er o avðg*ir* m*enn* ga*n*ga sama*n* þoat þ*eir* segi osæt*t* sina á. *oc* er þ*at* se*m* þ*eir* mæle eeki v*m*. ne*ma* þ*e*ir soki v*m*. þ*at* e*r* stefno söc oc scal[1] q*uedia* ti*l* ix. h*va* aþ*ing*i þ*e*ss er sóttr er. [a] Men eigo *eigi* þa nótt at ga*n*ga sama*n* e*r* logheilagr dagr se ept*ir* næstr eþ*a* lög fasta. Bruðlavp s*ca*l *eigi* ge*r*a nær paseo*m* f*yrir* en lokit se lavgar dag þan*n* f*yrir* nio viena fösto. *oc* s*ca*l *eigi* nær ept*ir* en vica se liðin f*ra* fyrsta pascha degi. Men s*co*lo *eigi* brullavp g*e*ra f*ra* lavg*a*r degi þei*m* er næstr e*r* gagn dögo*m* f*yrir* oc allt un*n*z liðr ena hælgo viko. Brullavpe s*ca*l lokit v*er*a lavgar dag (s. 113, b.) in næsta f*yrir* iola fosto. Enda s*ca*l *eigi* nær iolo*m* en vika se liðin f*ra* eno*m* þ*r*ettanda degi. Þ*at* v*a*rþar þei*m* m*o*nn*o*m f*iorbavgs* garð e*r* brullavp g*e*ra a þei*m* tiðo*m* er nv e*r*o f*ra* nu*m*nar *oc* e*r* þ*at* stefno söe *oc* a sa at sokia e*r* vill. *oc* s*ca*l q*uedia* ix. h*eimilis* h*va* til þ*e*ss e*r* s*ottr* er.

149.[2]

[b] Hiona scilnaðr s*ca*l hu*er*gi v*er*a alande h*er* ne*m*a þar e*r* byseop lofar ne*m*a þ*r*iat eins at þav sciliz v*m*

a) = A. M., c. 13.
b) = A. M., c. 14.

1) *Tilføiet.*
2) *I Enden af Capitlets første Linie er en Plads bestemt til Overskrift.*

omaga sac*ir* e*ða* þav vinaz a þan a v*er*ca *er* in meire sár metiz. Þar er hiu tuav ero *oc* a anat *þeirr*a fe en anat ecki. Nu co*m*a omag*a*r ahendr þvi er fe lavst *er* e*ða* co*m*it hafa fyr *oc* cytt féno. þa a *þat* *þeirr*a er fe á ept*ir* at segia ti*l* bv*om* v. *heimilis* bv*om* sino*m* oc nefna v*atta*. at ec vil sciliaz vi*ð* felaga min f*yrir* þær sac*ir* at ec vil *eigi* omaga felaga mi*n*s. lata eyða fe mino. Þ*at* *þeirr*a er scilnað gør*ir* s*ca*l nefna v*att*a at scilnaðe *þeirr*a s*v*a at hit*t* heyre. oc segia bv*om* ti*l* siþ*an* ef *þeir* ero *eigi* þa vi*ð*. Sva s*ca*l f*a*ra hv*a*r *þe*ss *er* hiu sciliaz v*m* *þe*ssar sac*ir* sem her ero taldar. þa scal byscop sa er yfir þeim fiorðungi er raða hvart þav scolo raðom sinom raða eða eigi. Ef frændsemi su komr upp með hium ii. at þav ætti at sciliaz[1] ef þav v*æ*ri sótt v*m*. þa eigo þav at sciliaz at osecio f*yrir* lof byscops f*ra*m. Ef scilnoðr v*er*ðr gor m*eð* þei*m* af þei*m* söco*m* e*ða* sifiar co*m*a up*p* nanare m*eð* þei*m* en þriðia broðra oc a *þat* *þeirr*a scilnaðe at raða er fyr vill sæing scilia. Ef kona vill scilnað af *þ*vi gera *oc* v*arðar* ecki ini hafn*ir* he*nn*ar þot lyrite se varit. Ef scilnaðr v*er*ðr gor m*eð* hiu*m* tuei*m* af þei*m* söco*m* at þav hafa *eigi* fe ti*l* at föra omaga sina f*ra*m. oc a *þat* at halda hv*a*rt se*m* þav raða *þat* siálf e*ða* sa m*að*r er omag*a*r *þeirr*a horfa ti*l* ha*n*da. Sa m*að*r s*ca*l s*v*a at *þ*vi f*a*ra at ga*n*ga i*þi*ngbrecko þa er h*ann* hef*ir* v*m* not*t* v*er*it a þvi sócnar *þi*ngi *er* h*ann* heyr sialfr s*v*a at meire hlutr heyre *þi*ngheyia*n*da (s. 114, n.) oc nefna s*er* v*att*a. at *þ*vi at h*ann* seg*ir* scilit m*eð* þei*m* *oc* nefna þav bæðe af þvi at[2] h*ann* vili *eigi* föra f*ra*m omaga *þeirr*a oc m*æ*la

1) *Ordene* sem her ero taldar þa scal byscop — ætti at sciliaz *ere tilföiede efter den arnam. Skindbog, som upaatvivlelig udeladte ved Afskriverens Skjødesløshed.*

2) *Ordene* þvi at *ere tilföiede, overensstemmende med den arnam. Skindbog.*

þ*at* s*v*a fre*m*mi at eiɴ hv*err* e*r* co*m*iɴ afe h*ans* þ*eirr*a omaga. Eɴ ef þav ala born siþ*an* oc e*r* þ*ar* soen til se*m* u*m* legorð aɴat. enda eigo frændr konoɴ*ar* sokena eɴ ef þ*eir* vilia *eigi* þa a sa e*r* scilnað þ*eir*ra reð. [a] **Þ***at* þ*eirr*a e*r* scilnað vill. [gera scal bva lata quedia oc telia tölor með þeim iii. nottom fyʀ eða meira méli. Rumhelgan dag scal quedia oc sva scipta. Þav scolo eiða viɴa at tölum at réttar ero talþar. Ef bvom þickir et o avðgara eigi hafa fe til framfœrslo omögom. þa scal þat þeirra segia scilit er feet a] *oc* nefna vatta at. [b] **Þ***at* e*r* þ*ar* e*r* hiu v*er*ða *eigi* sa*m*huga. [þa er byscopi rétt at lofa konoɴi fiar heimtingar sinar allar undan boanda sinom. þott hann geri eigi lögscilnað þeirra ef honom þickia forurtir til þess. Sva scal fe hennar heimta sem byscop mælir fyrir. hvart sem þat er et næsta vár eða siðaʀ. Kona þarf eigi at lata stefna bönda sinom til byscops fundar um þetta mál. oc þviat eins ef hon vill lög scilnað gera lata. Nu er sott til fiar þess oc hefir veriandiɴ þat til varna at hann se réttr forráðandi fiar hennar oc eigi se lögscilnaðr göʀ með þeim. þa scal sœkiandi láta bera fram vétti þat er nefnt var at orðum byscops. þa er hann lofaðe fiár heimting. oc a þa at domaz feet þannug sva mikit sem] gögn baro ti*l*. [c] **Ef** m*aðr* scilz vi*ð* kono sina. Vsq*ue* ti*l* arfs alin. [d] **Ef** m*aðr* scilz vi*ð* kono sina. vsq*ue* raðo*m* siþ*an*. [e] **Ef** frændzse*m*i su. [eða sifiar coma up með hium er þav eigo eigi saman at vera at lögum. enda vili þav eigi scilnað gera þa scal byscop sa er ifir fiorðungi er. fa til iii. menn þa

---

a) *Suppleret efter* A. M., l. c., S. 327[1].

b) *Suppleret efter* A. M., c. 54.

c *og* d) *Til disse Steder findes neppe noget tilsvarende, hvorefter de kunde suppleres. Maaskee kan jevnføres* A. M., Arfa-þ. c. 4, S. 178[26] *og* Festa-þ., c. 20.

e) *Suppleret efter* A. M., c. 54, S. 378[19].

er þat leci undir þegnscap siɴ. at su er frændsemi eða sifiar með þeim. Enda scal þa byscop segia scilið með þeim oc verðr þat þa lögscilnaðr] a meðal *þeirra*.

150. *vm* hiona scilnað.

[a] Þar er hion vilia sciliaz *oc* a *þat þeirra* er scilnað vill[1] *ge*ra at[2] bioða hino *til* byscops fund*ar* *eigi* siðaʀ eɴ vii. vic*or* ero af sum*r*e ef *til þings* sc*a*l *fa*ra *til* fundar h*ans*. Maþr sc*al* fa kono *sinni* reiðsciota þaɴ *er* føʀ se hvart *þeirra* se*m* boðit hef*ir* öðro *til* byscops fu*n*dar. Eɴ ef byscop sceʀ ecki ór *vm* scilnað *þeirra*. þa scal[3] hei*m*ta fe he*nn*ar se*m* h*ann* hafe lofat scilnat. Ef konan byðr avðro*m* m*ann*e *vm*. þa scolo vatt*ar* fara *þeir e*r *þat* b*e*re at ho*n* hafe þei*m* m*ann*e sín mál seld. Nv scolo þav b*e*ra mal sin *fyrir byscop* þaɴ *er* yfir þei*m* fiorþu*n*ge *er*. er þav ero or fosto dag iɴ fyʀa iþ*in*gi. Eɴ *byscop* sc*al* segia þei*m* lavgar. dagiɴ cpt*ir* slict[4] se*m* h*ann* lofar. Bera sc*al* láta v*ætt*e þav öll *fyrir byscop*e *e*r nefnd v*o*ro heima i h*e*raðe. Eɴ *þat þeirra e*r h*ann* lofar scilnað sc*a*l nefna s*er* v*att*a at lofe *byscops*' *oc* n*ef*na v*att*a iaɴat siɴ at scilnaðe *þeirra* at h*ann* e*ða* ho*n* seg*ir* scilit me*ð* þei*m*. Sc*a*l *þat þeirr*a *er* b*y*sc*o*p lofar scilnað hafa slica*n* lut fiar vi*ð* aɴat se*m* hitt hafe for ótta lavst (s. 114, b.) scilnað g*er*van. [b] Ef karl m*að*riɴ veldr

a) = A. M., c. 15.
b) = A. M., c. 17.

1) *Tilföiet efter den arnam. Skindbog.*
2) *Gisning for* oc, *overensstemmende med det arnom. Haandskrift.*
3) *Gisning, i Overensstemmelse med det arnam. Haandskrift, for* scolo. *Muligt er det dog at Læsemaaden er rigtig, men at der da er blevet udeglemt* frændr *eller sligt, jvfr. nedenf. c. 158 S. 55 (= A. M., c. 16).*
4) *Skrevet* sclict, *men det første* c *underprikket.*

seilnaðenom þa á konan heimting mundar sins *oc* heiman fylgio *oc* er rétt at stefna vm fe *þat* IN næsta dag rum hælgan ept*ir* hælgina ef gogn ero til aþingi EN ellegar aNat sumar. Þo a hon fe at heimta ef hon vill þott hon se *eigi* comin til mundar. Slican farar beína *scal* hann fa henne af þingi at öllo sem til *þings* huege er mál fara *með* þeim. EN ef *hann* gerir *eigi* sva þa *vardar* honom utlegð. Hon *scal* sva fara at fiarheimtingo þeirre at hon *scal* lata bera *vætte* þat idom næst stefno *vætte* er hon stefnde honom til *byscope*[1] fundar *oc* sva *þat* er *byscop* lofaðe henne seilnað at gera ef þess er eostr. *sva* *þat* er at seilnaðe *þeirra* var nefnt. þa *scal* bera festa *vætte* *oc* sva felags *vætte* *þeirra* ef *þat* hevir verit hverso scilt var *fyrir* fclage þeirra. EN ef *eigi* var felag þeirra gert. *eða* sva gert at *þat* atte rofna þa er seilnaðr þeirra var göR. oc scolo buar hennar v. bera quið vm *þat* hve micils fiar hon hefir neytt siþan er samgangr *þeirra* var. Ef erfðir hafa comit undir þav meþan samför *þeirra* var ec a *þat* *þeirra* iafn marga avra at taca af féno at af náme sem erfð tomþiz. En bæðe scolo þav vaxta hafa neytt nema aNan veg hafe mælt verit ifelags lagningo þeirra. Þat þeirra er erfð tomiz a cost at lata erfða fe *eigi* coma ifelag *þeirra* *oc* taca siálft voxto af. Þat *þeirra* er seilnað vill raða við aNat *oc* til *byscops* fundar vill stefna avðro heima iheraðe *scal* gera vart við hálfom manaðe fyR *eða* meira mele. þar er sokia megi *byscops* fund a xiiii. nóttom.[2] *scal* *sva* þvi male þa at öllo fara sem a alþingi. *oc* *sva* öll *vætte* þar fram bera sem aþingi. ellegar verðr *eigi* at rétto seilnaþr *þeirra*.

---

1) *Saaledes.*

2) *Punctum er tilföiet.*

151.[1]

[a] Ef *maðr* vill hlavpa af lande ab*rott* m*eð* fe kono siɴar. þa a ho*n* cost at selia þ*at* mal þei*m* m*ann*e er ho*n* vill at baɴa f*a*rar b*o*no*m* (s. 115, a.) oc s*v*a sokia h*ann* ef þarf oc þa m*enn* er ab*rott* f*er*ia h*ann*. [b] Ef m*aðr* vill f*er*ia kono sina navðga af l*and*e heðan þa a ho*n* at segia scilit m*eð* þei*m*. ef ho*n* vill hvarges þav ero stavdd þa e*r* ho*n* gor*ir* þ*at* at söɴo á hendr h*o*no*m* *oc* *varðar* h*o*no*m* bröt höfn h*enn*ar *oc* fiár h*enn*ar siþ*an* se*m* þav hafe eng*a*r fiar reiðor sama*n* áttar. at e*n*go e*r* su kona h*o*no*m* hei*m*ílle siþ*an* e*r* lögscilnaþ*r* er göʀ eɴ sv oɴ*or* er h*ann* hef*ir* e*n*gar reiðor við áttar. Ho*n* þarf e*i*g*i* vanda v*at*ta ti*l* þ*es*s aɴa*n* veg eɴ nefna þa m*enn* e*r* vátt bær*ir* sé at þ*v*i at ho*n* seg*ir* scilit m*eð* þei*m* se*m* karle *oc* kono sc*a*l. þ*eir* sc*o*lo e*i*g*i* segiaz or þ*v*i v*ætt*e. eɴ v*m* raða hag þ*eir*ra sc*a*l s*v*a f*a*ra se*m* b*y*sco*p* lofar.

152.[2]

[c] Þar er sa*m*farar hiona e*r*o *oc* sc*a*l h*ann* raða f*yrir* fe þ*eir*ra *oc* cavpo*m*. E*i*g*i* e*r* kono scyllt at eiga ibue ne*m*a ho*n* vile. eɴ ef ho*n* á ibúe m*eð* h*o*no*m*. þa a ho*n* at raða bv ráðo*m* f*yrir* iɴa*n* stoec. ef ho*n* vill o*r* smala nyt. Cona a at raða fir*ir* hálfs eyris cavpi e*ða* miɴa vi. alna eyris a xii. manoðo*m*. Boande h*enn*ar a cavp h*enn*ar at ripta ef ho*n* cavp*ir* meira en*n* s*v*a. En h*o*no*m* e*r* hei*m*ílt þ*at* e*r* ho*n* teer við. eɴ þei*m* *varðar* utleg*ð* e*r* við

---

a) = A. M., c. 18.
b) = A. M., c. 19.
c) = A. M., c. 21.

---

[1] og [2]) *I Enden af første Linie er en Plads uaben til Overskrift.*

h*an*a cavp*ir* meira kavpe eɴ m*æ*lt e*r*. *oc* a sa e*igi* heim*t*-i*ng* ti*l* þe*ss* er h*ann* selde h*enne*. **E**f kona seytr fe boanda sins ab*roll* *oc* a h*ann* heim*ting* ti*l* þess allz e*n*da a h*ann* orðe at raða vi*ð* hiɴ e*r* vi*ð* teer. Ef maþ*r* send*ir* kono sina ti*l* þ*ing*s at lúca seulldo*m* f*yrir* sec e*ða* fiar reiðo*m* þ*eirr*a. *oc* eigo handsol h*enn*ar þav at halda. enda s*va* þav ef ho*n* feʀ ti*l* scipa m*eð* cavpo*m* þ*eirr*a at raðe h*an*s eɴ e*igi* fleire ne*m*a h*ann* vile. **Þ***at* a *oc* at halda ef ho*n* cavp*ir* þ*at* e*r* scyldliga þarf ti*l* bús þ*eirr*a at hafa hei*m*a meþ*an* h*ann* e*r* aþ*in*gi.

Kona a e*igi* at selia l*an*d hálft bygðan bólstað e*ða* meíra an ráð lograðanda ne goðorð (s. 115, b.) ne haf seip ef hon á.

153. v*m* felag hiona

[a] **H**iv tvav eigo at g*er*a felag sítt ef þav vilia el m*eð* þei*m* e*r* iafn mæle *oc* s*va* vi*ð* erfingia þ*eirr*a. Festa mal eigo at halda m*eð* hiu*m* meþ*an* festa váttar lifa *oc* e*igi* ero oɴor mal agør. Eɴ ef festa v*att*ar lifa e*igi* þ*eir* er þav muni. þa lecia lög fe þ*eirr*a sama*n*. ef h*ann* atte möre e*ða* meira fe. þa e*r* sa*m*ga*n*gr þ*eirr*a v*ar* *oc* mundr v*ar* golldiɴ ef þav hafa bvet iii. vetr e*ða* le*n*gr. Ef þav øxla fe or ørcigð. þa lecia log fe þ*eirr*a saman. oc s*va* lecia log fe hiona avalt sama*n* at h*ann* a .ii. lute eɴ ho*n* þriþiu*ng*.

154.

[b] **K**ost a kona at beiða talna boanda siɴ v*m* fiar far a mille þ*eirr*a meþ*an* festa váttar lifa .ii. eɴ dav*þir* se

---

a) = A. M., c. 22.
b) = A, M., 23, S. 336[3].

balf*ir* *eða* meiʀ. *scal* ho*n* hafa q*u*adda ti*l* *bva* *þeirra* .v. at telia tolor *með* þei*m*. ef *þeir* vattarn*ir* *ger*a þav *eigi* sált afiár tölor e*þa* h*ann* lætr *eigi* scil uppi. **E***igi* a kona ibve *með* boanda sino*m* ne*m*a ho*n* iati þ*vi*. **E**f giold eo*m*a alie*n*dr oðro *þeirra* *oc* a þ*at* *með* sino fe at bøta siɴ misv*er*ca e*r* gørt hef*ir*. eɴ ef þav lecia fe sitt sama*n*. þa a *þat* *þeirra* e*r* *eigi* hafa gioldiɴ aliendr co*m*it *eða* boriz. hafa iafn m*ar*ga avra at af nám*i* leigo lavsa[1]. Eɴ *hvar* *sco*lo telia *með* þei*m* hue le*n*gi fe he*nn*ar hef*ir* a voxto*m* v*er*it und*ir* h*o*no*m*. *oc* *sva* hv*er*s ho*n* hef*ir* af neytt. Ho*n* *scal* ne*f*na v*att*a at *þv*i at *þeir* *ber*a *eða* aɴat tueɢia *þeirra*. enda a þ*at* at halda *með* þei*m* si*þan* me*þan* *þeir* *vatt*ar lifa. ne*m*a þav vile aɴat mál a *ger*a. **J**afna*n* cost a h*v*art *þeirra* *við* aɴat at sta*n*da *við* *þv*i at lög leɢi fe *þeirra* sama*n*. **E**f aɴat *þeirra* afe eɴ aɴ*at* se fe lavst. *oc* se *þat* *þeir*ra *við* þaɴ mun meire v*m* syslo maɴ v*m* hag *þeirra* *oc* leɢia þa lavg felag *þeirra*. **S**lican costnoð (s. 116, a.) *scal* h*v*art *þeirra* hafa f*yrir* omogo*m* sino*m* *sem* fe a til. *oc* *sva* v*m* hei*m*an gør*þir* døtra siɴa. Ef þav hafa *eigi* lagt fe sitt sama*n* þa a ho*n* at gegna þ*r*iþiu*n*gi f*yrir* omaga *þeirra* *oc* *sva* at *ger*a dotr hei*m*an eɴ h*ann* at tvei*m* luto*m*. Ef þav eigo fe sama*n* þa aslica*n* lut h*v*art *þeirra* at taca ef erfðir barna *þeirra* beʀ und*ir* þav. *oc* *sva* fe bötr þar er þav eigo at taca v*m* born sin *sem* fe á til.

---

[1]) *Bestemmelsen* Eigi a kona ibve með boanda sinom — af nami leigo lavsa *afbryder Sammenhængen imellem det foregaaende og efterfölgende, hvilket ikke finder Sted i den arnam. Skindbog, hvor den anförte Bestemmelse begynder Capitlet og hvor der saaledes efter* ot afnami leigolavsa *læses:* Kost a kona at beiðo talno *o. s. v.*

155. hvat sacnæmt er við kono

[a] Ef madr kysir kono a lavn fyrir avðrom monnom oc at raðe hennar oc vardar honom þat iii. marca seeþ en sa a soc sem vm legorð.[1] En ef hon reiðiz við þa á hon siálf sökena oc vardar þa fiorbavgs garð. Ef madr kysir manz kono lavn coss þat vardar fiorbavgs garð þoat hon lofe oc sva þott hon bane oc scal quedia ix. bva a þingi til. Ef madr biðr kono suefnis oc vardar þat fiorbavgs garð. þat ero stefno sacir oc scal quedia heimilis bva ix. a þingi þess er sottr er. Ef madr gengr til sæingar kono oc[2] drygia misræðo við hana oc vardar þat fiorbavgs garð. Ef madr feldr ser til velar við kono oc vardar þat fiorbavgs garð. Ef madr fellir ser kono eþa fen isæing hia henne. til þess at hann vill coma legorðe fram við hana oc vardar þat scog gang oc scal stefna heiman oc quedia til ix. bva a þingi þess er sottr er. Kona a sacir þer allar ef hon vill reiðaz við enda comi eigi fram legorðit ef hon vill sott hafa. en ella lögraðande hennar. ef hon vill eigi siokia[3]. [b] Ef konor geraz sva af siða at þær ganga ikarlfötom eda hverngi carla sið er þær hafa fyrir breytne sacir oc sva earlar þeir er kuena sið hafa huernge veg er þat er. þa vardar þat fiorbavgs garð. huarom sem þat gera. þat er stefno söc scal quedia til bva v. a þingi þess er sottr er. sa á söc þa er søkia vill. [c] Ef

a) = A. M., c. 24.
b) Hertil findes intet tilsvarende i den arnamagn. Skindbog.
c) = A. M., c. 24, S. 338[16].

1) Punctum er tilfoiet.
2) Maaskee burde her læses at, som i den arnam. Skindbog.
3) Saaledes.

maðr ligr með kono friálse oc heimilis fastri. oc varðar þat scog gang. þat er (S. 116, b.) stefno söe oe scal queðia heiman fra velvangi ef maðr veit hann en ellegar fra heimile hans. enda er rétt at queþia fra hennar heima ef hann veit hvarki hina.

156.

[a] Sacar aðile er fyrst boande kono ef til arfs er alin. Þa er faþir[1]. Þa er sonr til arfs alin xvi. vetra gamall eða ellre. Þa er sa maðr er a dottor hennar. Þa er broþir samfeðre. Þa er moþir. Þa er broþir sammeðri. En þa er a vallt leg orðz sacar aðile sa er réttr er fastnande. Ef legit er með lögseuldar kono þá asa söcina er feit a at henne en fiorbavgs garð varðar. Ef legit er með ambátt þa secz maðr iii. morcom vm þat oc scal queðia til v. heimilis bva aþingi þess er sóttr er. Ef maðr ligr með leysings kono[2] þa varðar fiorbavgs garð. nema barnino væri frelsi gefit eða sva ef hon a son frialsan þa varðar scoggang oc scal þa queðia bva heiman til .ix. enda ero slic mal vm lögseuldar konona ef hon asonin. [b] Ef legit er með gongo kono. þa varðar eigi við lög. ef maðr gengr igögn legorðeno en sokia a til faðernis. rettr varðar ef maðr dylr legorðit. þar scal queðia til v. bva aþingi. þviat eins varðar eigi við lög leg orðit ef konan hefir[3] a þeim hálfom man-

a) = A. M., c. 25.
b) = A. M., c. 26.

1) *I det ornam. Haandskrift og nedenf., Skindb. S. 179 b., hvor Stedet gjentages, stilles Sön og Datters Mand i Ordenen foran Fader.*
2) *For* leysings kono *læser det ornam. Haandskrift* leysingio.
3) *Rettelse, overensstemm. med den ornam. Skindbog, for* hefrat, *der upaatvivlelig er urigtigt, jvfr. ovenf. c. 82.*

aðe með husom farit er barn var byriat á. Ef maðr getr við þeirre kono barn er með husom fer. þa scal hann taca við henne oc varðveita hana til þess er barn[1] er alit. oc hon er heil þeirrar sóttar. oc sva ef hann vill til scirslo hallda. Ef maðr gerir eigi sva þa varðar utlegð[2] oc scal quedia til v. heimilis bva aþingi þess er sottr er. Sa a söc þa er vill nema einhuerr varðveite konona. oc leci costnað sin fyrir. þa a sa maðr sekena oc scal sekia til réttar þat mal oc til fúlgna tueðra oc scal quedia til v. heimilis bva aþingi þess manz er fe hefir lagt fyrir konona. eða barnit vm fúlgornar. [a] Ef maðr ligr með (s. 117, a.) gongo manz kono oc varðar slict þat sem vm aðrar manna conor. oc aboande kono söc ef hann fer i löghrepp sinom. en þoat hann fare viðara ef hann er omage. oc a hann þa botrnar at taca vm konona sína þo at anar seke vm. Slict varðar frændsemis spell þar oc sifia spell. sem i avðrom stöðom oc a sa þær sacir er sokia vill. [b] Ef legorðz söc er ahendi davþom manne. þa a at stefna þar er hann vissi lögheimili hans siðarst til faðernis oc til réttar ife hans oc quedia til v. bva aþingi. en ef höfðut er sekin aþr hann se andaðr oc seez þa fe allt. [c] Ef maðr þarf at sekia til faðernis lifanda manz eins saman þa scal hann stefna at heimile hans eða þar er hann heyri sialfr til faðernis oc réttar oc scal quedia v. bva aþingi. oc rétt er at lysa aþingi oc

a) = A. M., c. 27.
b) = A. M., c. 28.
c) *Jvfr. nedenf. c. 158, S. 53 (A. M. c. 35, S. 350 14.)*

1) *Ordene er* barn *ere skiœrne to Gange.*
2) *Istedetfor dette Ord læser den arnam. Skindbog:* relirinn.

sokia et sama sumar ef *hann* vill helldʀ. [a] Ef scog*ar* m*aðr* getr lavn[1] barn *með* kono *oc er* rétt at lysa at logb*er*gi *til* faðernis ahond h*onom*. *oc scal* q*ueðia* v. b*ra*. aþ*ingi* þ*aðan* f*ra* er ho*n* seg*ir* fund þ*eirr*a. Ef ho*n* seg*ir* eigi fu*n*d þ*eirr*a þa *scal* f*ra* hei*mi*le h*enn*ar *queðia* b*va*. [b] Eɴ ef *maðr* ifar nockot secþ h*ans*. þa *scal* h*ann* sokia se*m* sycnan maɴ. [c] Hvartz *maðr* fylg*ir* kono or fiorðu*n*gi *eða* af la*n*di þa *varðar fiorbavgs* ɢ*arð* þei*m* öllo*m* er fylgia at sino raðe vis*ir* vitendr at osatt lögraðanda. þa *scal* q*ueðia* b*va* f*ra* stefno staðino*m*. Ef *maðr* fylg*ir* co*n*o *oc* beín*ir* for h*enn*ar *til* seips. *þeirr*ar kono *er* af l*an*di vill f*ar*a *sva* at h*ann* veit at *eigi* fylg*ir* frænda rað *eða* for raðanda. þa v*arðar fiorbavgs* ɢ*arð* oc *sva* styri m*onnom* *er* a b*rott* f*er*ia ha*n*a *oc sva* þei*m* m*onn*-*om* er fylgio tacaz ahe*n*dr v*ið* h*an*a ᴇɴ hásetom avðro*m* v*arðar* .iii. m*ercr*. Nu hv*er*tki *er* m*aðr* fylg*ir* kono t*il* þ*es*s er h*ann* fiɴ*ir* h*an*a iþvi[2] ráðe lograðanda oc v*arðar* f*iorbavgs* ɢ*arð*. [d] Ef m*aðr* ligr *með* kono erlendis *oc* getr barn við þar (S. 117, b.) *oc* v*arðar* þ*at* *scog* ɢ*ang* her. oc *scal* e*igi* taca t*il* sóen*ar* h*er* aðr iii. vetr ero f*ra* liðn*ir* n*em*a ut ko*m*i nokot þ*eirr*a fyʀ faðir *eða* moþ*ir* *eða* barnit. þa *er* þeg*ar* rétt at taca t*il* sóen*ar* h*er* *oc* *scal* sokia v*ið* goða q*ui*ð. Sva *oc* ef *með* m*anz* kono *er* legit erlendis *oc* v*arðar* þ*at* *scog* ɢ*ang* her. [e] *oc* eigo frændr konoɴ*ar* sokina h*er*. ᴇɴ boandiɴ botrnar. Eɴ ef

a) = A. M., c. 36, S. 352[11].
b) *Denne Tilföining findes ikke i den arnam. Skindbog.*
c) = A. M., c. 29.
d) = A. M., c. 30.
e) *Jvfr. nedenf.* c. 158, *S.* 55 (A. M., c. 36, S. 352[22]).

1) *Skrevet paa Margen foran Linien.*
2) *Herefter skrevet* frænda, *men dette Ord dernæst igjen overstreget.*

hann andaz erlendis oc a þa erfingi at taca botr ef boande hennar andaðiz avstr. [a] Ef sculdleikar ero með þeim monnom. þa er slíc sócn til vm frændsemis spell her þa sem her væri gørt ef sótt er vm legorðit. [b] J öllom stöðom varðar fiorbavgs garð hvaromtvegia ef menn sættaz a þav möl er eigi á at sættaz á fyrir lof fram. vm frændsemis spell eða sifia spell. eða vm gvðsifiar þær er quiðo á at ryðia vm. eða vm manna conor. oc ahverr sacir þær er vill. frumsøkina oc sva þa er þeir hafa sætz a mál. þat er eigi átti á at sættaz. þar scal ix. bva quedia til aþingi. [c] þetta ero allt þrigia þinga mal oc sva vm avstmanna born. við kono. [d] Maðr scal eigi taca[1] mine. sátt en rettin vm legorðz söc. en ef han tecr mina eða gorir mini sátt þa varðar vi. merkr en hverr á at sokia er vill vm hvartvegia. frumsökina. oc þa er hann toc eða gerþi mini sótt.

157.

[e] Conor þær allar er eigi a lofs at biðia til satta oc scolo eigi arf taca ef þær ligia ser nema þær væri neyddar til. [f] Ef maðr vill søkia vm leg orð þa scal hann stefna hinom vm þat at hann hafe legit með[2] kononi oc iþær

a) = A. M., c. 30, S. 343[24].

b) = A. M., c. 31.

c) = A. M., c. 32, S. 346[12].

d) = A. M., c. 33, S. 348[4].

e) *Dette Sted har intet tilsvarende i den arnam. Skindbog, hvorimod denne i* Arfa-þ., c. 23 *indeholder en nyere Lov, der ophæver nærværende Bestemmelse.*

f) = A. M., c. 34.

1) *Skrevet* eigi taca eigi; *det sidste* eigi *er udeladt som overflödigt.*

2) *Tilföiet.*

vændir komit at þav mundi barn ala ef þeim væri þat scapat. nefna þan er hann stefnir. oc sva konona oc feðr þeirra becia ef hann veít.[1] telia honom varða scog gang. telia ser rétt or fe havs. Sva a hann þvi male at (s. 118, a.) fara þoat hann soki vm leg orð eítt. sem þa at konan sé með barne. sva scal hann þvi male fara sem nv var talit. þoat hann lyse helldr en hann stefne. scal queðia ix. bva heiman fra vetvange. [a] Ef kona verþr davð af barnburþ oc a sa þa söe er legorðz söe á enda varðar scog gang. scal queðia ix. heimilis bva heiman þaðan fra er konan andaz af barnburþ. [b] Maðr a eost at stefna sva vm legorð ef barn er alet at hann hafe legit með kononi oc nefna hana oc iþær vænþir comit at hann mætti vera þess barns faðir. er hon ól oc queþa á hue nær hon vurð léttare oc nefna barnit. en ef sa verðr osanr at oc a hann þa eost at sokia anan anat sumar.

[c] Nv licr maðr með næsta broðro sinni. Vsque sa asoc er vill. [d] Ef kona er olett. Vsque. heimilis bva ix. kononar.

158. vm legorðz saeir.

[e] Legorðz soc engi fyrniz aðr soenar aðili veít sv er barngetnaðr fylgir. Slict varðar huegi lengi er hann er leyndr sem þa sc ny er hann spyn.

a) = A. M., c. 52, S. 375³.
b) = A. M., c. 34, S. 349³.
c) *Det her antydede Sted har Begyndelse og udentvivl ogsaa Indhold tilfælles med* A. M., c. 33, *men Slutningen er forskjellig.*
d) *Dette Sted* (A. M., c. 33, S. 347¹⁰) *læses fuldstændig nedenfor c. 161,*
e) = A. M., c. 35.

1) *Punctum er tilföiet.*

[a] Ef retta fars saeir. Vsque aðr var tínt.

[b] Þar er aɴaʀ maðr sokir legorðz söe en sacar aðili oc tecr hann miɴi sátt eɴ hann mundi ef hann scyllde fect hafa varðar honom fiorbavgs garð oc scal quedia til ix. bva a þingi. sa a soc er fe a [1] at taca. Scalat maðr sokia fleire menn til faðernis ens sama barns eitt sumar eɴ eiɴ. Sokia a hann sva marga seɴ sem hann vill a eino sumre vm legorð vm ena somo kono. Ef maðr sokir maɴ til faðernis barns. hann scal stefna honom vm þat at hann hafe legit með konoɴe .Nº. oc i þær vænþir [2] comit at hann hafe getit þat barn .Nº. er su kona ól þá. ef þeim væri þat seapat. Queða á hue nér hon varð léttare þess barns. oc nefna barnit ef haɴ (s. 118, b.) veít oc sva konona. oc sva þaɴ er hann sokir til faðernis. Hann scal stefna at heimili hins eða þar er haɴ hittir hiɴ sialfan at male. til faðernis oc réttar. quedia v. heimilis bva a þingi þess er sottr er. Rétt er oc at lysa oc sokia et sama sumar. [c] Rett er at [3] nym. hofða legorðz söe eigi fyʀ eɴ barn er fott. þa er mal up víst er aþili hefir spurt sva at kona segir honom eða þa er barn er alit. Ef kona legz með manne. þa a aðile saear at taca af henne ef hann vill viii. avra enstimtatigar [4] ef hon a fe til. Nv ahon eigi fe til þa scal hann lecia ahana seuld oc segia til at satt. eða at feráns domi.

---

a) *Hertil kunne vi ikke paavise noget tilsvarende.*
b) = A. M., c. 35, S. 350¹.
c) = A. M., c. 36, S. 351¹⁰.

---

1) *Rettelse for* at (*i Skindb.* fc at at taca).
2) *Afskriveren har først skrevet* vanþir, *men derefter underprikket* a *og skrevet* æ *ovenover.*
3) *Herefter skrevet* lysa, *men dette Ord derpaa igjen udstreget.*
4) *Bogstaverne* tl *i dette Ord ere skrevne over Linien.*

[a] **E***igi* fylg*ir* lögsecþ. [lengr eN til ens þriþia alþingis. Sokia seal til faðernis oc rettar ef lengr þarf]. [b] **L**egorðz sac*ir* allar. [c] **S**oen e*r* ti*l* un*n*z liðr. [et iii. [a] alþingi vm þær legorðz sakir ero um manna konor eða frændsemis spell et meira. oc sva ef avst maðr getr barn við kono þaðan fra er aþili hefir spurt]. [d] **E***igi* s*ca*l lysa legorðz soc. [e] **E**f kona e*r* olétt. [f] **E**f legit er m*eð* kono. ¦fyR eN ho*n* se m*anne* fostnoð *oc* ko*m*r þ*at* s*v*a fre*m*mi upp er ho*n* er m*anne* gefiN. þa e*r*o frændr h*enn*ar aðiliar þ*eirr*ar sacar. eN *eigi* böndi h*enn*ar. þ*ei*r eigo botrnar oc. **L**egorðz sac*ir* allar s*co*lo sottar v*er*a et næsta alþi*n*gi þær e*r* kona er orðin léttare þvat*t*dagiN ifardogo*m* e*ða* fyR enda se aðile iNa*n* fiorþu*n*gs oc hafe þa sp*ur*t söc þa. **E***igi* s*ca*l lysa legorðz sac*ir* ne v*m* sealdseap at þi*n*glavsnom ti*l* sócn*ar* aNat sum*ar* ahe*n*dr iNa*n* fiorðu*n*gs m*onno*m. **E**f scogar m*að*r getr lavn bárn m*eð* kono *oc* e*r* rett at lysa at logb*er*gi ti*l* fað*er*nis a hendr h*onom*. s*ca*l q*uedia* v. b*va* a þi*n*gi þ*a*ðan f*ra* er ho*n* seg*ir* fund þ*eirr*a v*er*it hafa. **E**f ho*n* seg*ir* *eigi* fu*n*d þ*eirr*a þa s*ca*l f*ra* heim*i*le h*enn*ar b*va* q*uedia*. **B**örn þav er m*enn* v*er*ða sec*ir* v*m* fað*er*ne. þarf e*igi* föra ti*l* ferans do*ms*. enda s*ca*l dö*m*a þei*m* for vm fiorðu*n*g þaN e*r* ferans[1] do*m*r er

a) *Suppleret efter* A. M., c. 35, S. 350[11].

b) *Dette Sted læses fuldstændig lige nedenfor L. 11, hvilket Afskriveren selv har antydet ved et* a *i Margen foran nærværende Sted og nedenfor, hvor Stedet læses fuldstændig. Jvfr. iövrigt* A. M., c. 52.

c) *Suppleret efter* A. M., c. 36, S. 351[24].

d) *Dette Sted er uden tvivl det samme som læses fuldstændig nedenf. L. 13* (= A. M., l. c., S. 351[8]).

e) *Udentvivl den samme Bestemmelse, som læses fuldstændig nedenf. c. 161.*

f) = A. M., c. 36, S. 352[6] (*jvfr. ovenf. c. 145*).

1) *Skrevet* $\overset{7}{\text{ferans}}$, *idet Afskriveren først har villet abbreviere den første Stavelse.*

i áttr. (s. 119, a.) Ef legit er með þess manz kono er erlendis er. þa eigo frændr kononar at sokia þa söc þeir er nanastir ero ut her en hann a at taca botr. En ef hann andaz erlendis. oc a erfingi hans botr at taca. [a] Ef maðr huilir eigi isama sæing kono sinni. vi. missere fyrir oröctar sacir. oc eigo frændr fiar heimtingar hennar oc sva retta far hennar. enda a hon þa siálf fe sitt at varðveita. [b] Ef hiu ero scilit vi. miseri. [oc eigi fyrir hans orecð. þa scal hann bioða henne til fenginar vistar sva at hon heyri. eða at lögheimili hennar sva at lögfastir menn heyre. Enda er rétt at bioða at lögbergi eða i þingbrecko. oc scal hann þat gera huert vár ella er hann af rétta fare um hana. Ecki stoðar heim boð við hana. ef byscop lofar henne at raða fyrir] vistafare sino. [c] Of frænsemis spell en meire oc sifia spell en meiri ef þeim socom verðr rett stefnt oc verðr maðr sanr at. þá eigo eigi varnir at metaz vm þav möl. Of manna konor eða nunor varðar slict sem vm frændsemis spell et meira eða sifia spell et meira. [d] Ef kona firiz boanda sin þa a hann cost at bioða henne heim oc veria siþan lyriti ini höfn hennar þar er hon er. eða þar er hann vissi siðarst natt stað hennar. enda varðar fiorbavgs garð samvista hennar þeim er vito. at lyriti er varit ini hofn hennar. Hann acost at veria at logbergi lyriti[1] ini höfn hennar. [e] Fiorbavgs garð varðar man villa öll. Þat er

---

a) = A. M., c. 16.
b) *Suppleret efter* A. M., c. 55, S. 381[14].
c) = A. M., c. 31, S. 344[20] = c. 44.
d) = A. M., c. 36, S. 353.
e) = A. M., c. 37. *Begyndelsesbogstavet er betydeligt større end det sædvanlige.*

---

1) *Herefter skrevet er* varit, *men disse Ord igjen overstregede.*

maɴ villa ef *mað*r keɴ*ir ser* aɴars *manz* barn. *eða hann* keɴ*ir* oðro*m manne* sit barn visvitande. enda *g*e*ra þeir* allir maɴ villo er iþ*vi* standa h*v*art se*m þeir* villa faðerne *eða* moðer*ne*. *eða* bæðe. [a] Þar er b*yscop*ar vilia biðia lofs. Vsq*ue*. *oc* frændse*m*is spell et miɴa.

[b] **Þ***at er mælt*. ef *ma*ðr getr barn vi*ð*. [frænd kono siɴi eða sif kono sva at þvi fylgir frændsemis spell et mina eða sifia spell et minna. oc sva ef quangaðr maðr getr barn við aɴaʀi kono. en eiginkono siɴi. eða getr maðr barn við þeirri kono er boandi hennar lifir þott hann eigi. eigi at taca retta far vm hana. enda fyr bioði byscop sa er ifir fiorðungi er eða umboðs maðr hans þeim samvistor oc hafa þav eigi þat er hann mælir vm. þa a byscop at þeim manne iii. merer vaðmala. oc er eindagi a fe þvi iboanda kirkio garði miðviko dag i mitt þing et næsta sumar eptir þat er eigi er haft þat er byscop bavð. oc varðar iii. merer halld fiar þessa. oc scal sa söc sokia er byscop byðr um. Ein missare stendr þetta mal. sva at byscop eigi] fe a at taca.

[c] **Þ***at* er et meira frændsc*m*is spell. Vsq*ue* ix. b*va* aþi*n*gi.

[d] **Þ**ar e*r eigi* nair h*and*solo*m*. Vsq*ue* sokiande *oc* v*er*iandi.

[e] **Þ**ar c*r maðr* þarf. Vsq*ue* do*m*s upsogo vætti er.

[f] **Þ***at er mælt* ilögo*m*. þar er f. Vsq*ne* en lögretto m*enn* eigo suör.

---

a) Dette Sted er udentvivl det samme som læses nedenf. c. 162 (=A. M., c. 32).

b) Suppleret efter A. M., c. 53, S. 376[16].

c) Udentvivl den samme Bestemmelse, som læses nedenf. c. 162 (= A. M., c. 32, S. 345[14]).

d, e og f) Til disse Steder kjende vi intet tilsvarende, hvorefter de kunde suppleres. Hvorledes Abbreviaturen f *skal opløses, kunne vi ikke afgjøre (maaskee* faðir*).*

159.

[a] Ef *madr* tekr kono navðga ab*ro*t oc vill eiga ga*n*ga *vardar* h*on*om *þat scog gang* (s. 119, b.) oc *sva* þei*m* er h*on*om fylgia at *þvi* raðe. Sliet *vardar* h*on*om þoat anan *madr* ne*m*i kono ab*ro*t h*on*om ti*l* handa *oc* at ha*n*s raðe *oc sva* þei*m* er iforini *vo*ro. Ef *menn* ealla ti*l* kono*na*r ihe*n*dr h*on*om *eda* þei*m* m*onn*om er me*d* h*on*om fara *oc* na e*igi* þa e*ro* þe*ir* ohælg*ir* við a *ver*ko*m* öllo*m* vi*d* þa *menn* alla e*r* ti*l* kono*na*r ealla.[1] *hva scal quedia* ix. hei*ma*n *þa*ðan *fra er* kona*n* va*r* numin. Sa *madr* e*r* sök*ir þat* mál aeost hei*m*an at stefna ollo*m* þei*m* þar er kona*n* átte hei*m*ile þa e*r* ho*n* va*r* nu*m*in enda a ha*nn* cost þe*s*s ef h*ann* vill at lysa at lögb*er*gi ahendr þei*m oc* sekia et sama su*m*ar. F*iorbavgs* g*arð vardar* þei*m* m*onn*om ollo*m* e*r* sa*m*visto*m* e*ro* vi*d* þa m*enn* e*r* iþ*eir*ri för *vo*ro e*r* kona*n* va*r* nv*m*in vis*ir* vitendr. f*ra* þ*vi* e*r* hon va*r* nu*m*in ab*ro*tt. *oc* ti*l* þe*s*s er sótt er v*m*. Þa m*enn* e*r* konona hafa nu*m*it *eda þat* hafa ráðit e*da* hafa ha*n*a ini. *scal* iþan fiorðu*n*gs do*m* sekia e*r* h*var* e*ro* fleire or q*u*add*ir* or fiorðu*n*gi. Þar e*r* kona v*er*ðr nu*m*in ab*ro*t*t oc* aho*n* e*igi* at selia fiar hei*m*ti*n*gar sínar ne sae*a*r einigar aþ*r* lið*r þat* alþ*in*gi er sott e*r* v*m* ne*m*a ho*n* come ap*tr* ti*l* lograðanda si*n*a *oc* se e*igi* saear ti*l* búnar.

160.

[b] Ef m*adr* ne*m*r festar kono m*an*z abrot þa *vardar* ollo*m* þei*m scog gang* er lut eigo iþ*vi* vi*d* lograðanda

a) = A. M., c. 38.
b) = A. M., c. 40.

1) *Punctum er tilføiet.*

hennar oc sva við festar maɴ hennar. Scog Gang varðar þeim manne eigin orð er þa cono gengr at eiga er numin er abrott þoat hann væri eigi ifor þeirre. [a] Of saeir þær allar er af kono namino geraz vm rað oc vm til farar vm nam. oc vm eigin orð. er rett at queðia hva fra heimili konoɴar. [b] þviat eins scal stefna fra heimile hennar vm rað eða queðia hva ef sa er sóttr er kona gengr at eiga. enda hafe hann eigi ifőr verit. Ef rað ero kend oðrom monnom þeim er eigi foro til. oc scal (S. 120, a.) þeim stefna fra heimili sino eða þar er hann hittir þa at male. oc queðia hva aþingi [1].

161.

[c] Ef kona su er olétt er bon a eigi böanda oc eomi saear aðile til at spyria hana huerr faþir se barns þess er hon feʀ með oc er hon scylld at segia honom. Eɴ ef hon vill eigi segia þa er þeim manne rétt er saear aðili er at heimta til hva v. þa er stað þeim ero næstir er þa er konan oc pína hana til sagna. Sva scal hann pina hana at hvarki verðe at orkumbl ne ilit. [d] Ef sa maðr leynir þvi með henne visvitande er barn þat á þa scal eigi sættaz á legorð þat við hann nema einka leyfis se at beðit. Jafnt varðar þat þar við hvart þeirra sem

a) = A. M., c. 41.
b) = A. M., c. 42.
c) = A. M., c. 33, S. 347[10] (Jvfr. c. 48, S. 364[3], og c. 52, S. 374[4]) jvfr. ovenfor c. 157, 158.
d) = A. M., c. 48, S. 364[4].

1) *Afskriveren har herefter först villet fortsætte i samme Linie og skrevet et E, men derefter udmaculeret dette og derimod begyndt et nyt Capitel.*

þav hafe gert frændsemis spell et meira eða sifia slit et meira. sva varðar þar manvilla sem anars staðar. oc scal stefna þeirri soc heiman oc[1] queðia til aþingi ix. heimilis bva þess er sottr er. [a] Ef hon segir huerr faþir er barns[2] þess. oc scal hann spyria hana huar fundr þeirra hafe verit. oc scal hann þa queðia heimilis bva ix. er næstir bva fundinom enda se þeir rettir iquiðom. Ef hon segir eigi fund þeirra eða nair hann eigi at spyria hana. oc scal hann queðia heimilis bva ix. þess er sottr er. En ef hann veit eigi. oc scal hann þa queðia heimilis bva ix. kononar. [b] Ef legit er með kono enda eigi barn hennar bötr at taca eða sa maðr er hon afiár varðveizlo. oc scalat hon[3] at heldr varðveita þat fe ne taca voxto af. Ef olett kona verðr sec. þa varða eigi biargir við hana. oc eigi verþr hon oheilog aðr hon rís upp af sæingo.

162.

[c] Þar er byscopar vilia biðia lofs at sættaz vm frænd semis spell et meira eða vm manz kono leg orð. þa scolo þeir segia til hveria sycno þeir vilia at þeir hafe þa þegar (S. 120, b.) er þeir biðia lofsens. oc sva hvat þeim er ahende oc eigo menn sva at sættaz á sem þa fæz lof til. Þat er et meira frændsemis spell ef maðr ligr með næsta broðro sini eða nauare kono. Ef hann a þa cono

a) = A. M., c. 34, S. 347[19].
b) = A. M., c. 48, S. 364[14].
c) = A. M., c. 32.

1) *Skrevet to Gange.*
2) *Bogstavet r i dette Ord er skrevet over Linien.*
3) *Skrevet over Linien med en yngre Haand, men bör ialfald ei sarnes.*

er næsta bröðra hans er eða nanare[1] þa bergsc hann ecci við þan biarg qvið at hann hafe eigi vitat frændsemina. Þat er sifia spell et meira ef maðr ligr með þeirri kono oc sva þoat hann eigi hana er broðrvngr hans hefir atta eða nanare eða getit barn við eða orðin saðr at legorðe. Sliet er oc ef slie frænd semi er með kononom. þeim er hann hefir áttar eþa getit born við eða orðit saðr at leg orðe. ef þær ero broðrungar eða systrungar eða nanare. Sifia spell et meira eða frændsemis spell et meira varðar scog gang. oc scal su soc sott fyrir et þriþia þing ef eigi er aðr. Fiorbavgs garð varðar sifia spell et minna oc frænzsemis spell et mina.

163[2].

[a] Ef frændsemi er með monnom bygiande oc nanare en at siavnda manne. þa scal af þes þeirra fe bera iii. merer ilögretto er þat vill eigi fyrir raðom lata standa[3]. Ef frændsemi er þar at .vi.ta manne oc at vii.da þa scal bera .iii. merer ilögrétto. en þar merer vi. er at vi.ta manne er hvartveggia. En ef frændsemi er at .v.ta manne oc at .vi.ta þa scolo þav þa þó raða raðom sinom ef þav vilia. en þav scolo gera tiund af fe sino ena meire. enda scal bera vi. merer af þvi tiundar feno ilögrétto ef sva vinz til. En þoat tiund se mine oc scal þo bera vi. merer ilögrétto oc scal gialda .e. alna vaðmala fyrir

a) = ovenf. c. 141, S. 30 (A. M, c. 2, S. 308[4]).

1) Først skrevet næsta bröðre hans eða nanare hef, men derefter rettet saaledes og nærlig hef overstreget.

2) I Enden af Capitlets første Linie er Plads ledig til Overskrift.

3) I Skindbogen: vill eigi lata fyrir raðom lata standa. Det ene lata er som overflødigt udeladt.

þær .vi. *merer* eɴ b*y*sc*o*p sc*a*l raða f*yrir* þ*eir*re tiund er v*m* e*r* fr*a*m. oc ef h*ann* gor*ir* e*igi* tiund ena meire. þa v*arðar* fiorb*args* ɢ*arð* (s. 121, a.) oc seal[1] q*ueðia* til ix. b*va* aþ*ingi*.[2] a hu*er*r söe er vill.

164. v*m* h*ro*s*s* reiðir

[a] Ef maðr hleypr a bak h*ro*sse m*anz* olofat þat v*arðar* vi. avra afa*n*g. Nu riðr h*ann* s*v*a fr*a*m or stað *oc* v*arðar* þ*at* iii. m*arca* utl*egð*. Þriar hros reiþ*ir* ero þær e*r* sc*og* ɢ*ang* v*arða*. Ein e*r* ef m*aðr* riðr s*v*a at .iii. böir ero a aðra hönd oc riðe h*ann* v*m* þá. Önor e*r* ef m*aðr* riðr v*m* fiöll þav e*r* vatn föll deilir af a millo*m* h*er*aða. Þriðia e*r* ef m*aðr* riðr fiorðu*n*ga a meðal. þot*t* en meire se reiðen. oc er þo eostr at stefna v*m* ena miɴe. Þar e*r* m*aðr* stefn*ir* m*ann*e v*m* þa hross reið at h*ann* hafe riðit h*ro*sse h*an*s v*m* iii.[a] böe oc lætr v*arða* sc*og* ɢ*ang* *oc* afang m*eð*. xii. q*uið* sc*a*l til hafa þa er sc*og* ɢ*ang* v*arðar*. Nu beɴ q*ui*ðr a h*ann* þa a h*ann* at beiða s*er* biarg q*ui*ðar hvart h*ann* hafe riðit v*m* þa iii.[a] böe er all*ir* lægi a aðra hond s*v*a n*ær* at sia mætti[3] reið h*an*s heileygr *maðr* iliose af öllo*m* boio*m* þei*m* ef at v*ær*i hugat enda[4] b*ær*e e*igi* leiti f*yrir* ne hæþ*ir* s*v*a at þ*at* meinaðe.
[b] Ef m*aðr* lér m*ann*e h*ro*s*s* e*ða* hef*ir* h*ann* leigt oc v*arðar* hono*m* e*igi* með fören ne*ma* h*ann* hafe le*n*gr e*ða*

---

a) = A. M., Kaupa-balkr, c. 32. *Ligesom det vil bemærkes at en ny Materie her begynder, saaledes er Begyndelsesbogstavet större end de sædvanlige Capitelinitialer, skjöndt mindre end ved Begyndelsen af nye Afsnit.*
b) = A. M., l. c., c. 33.

---

1) *Tilfölet.*
2) *Punctum er tilfölet.*
3) *Först skrevet* megi, *men derefter rettet saaledes.*
4) *Rettelse f.* ende.

viðara en honom væri lofat. Ef maðr lær manne hross anars manz enda varðar honom slict sem hann siálfr fare með. enda á sa cost er hross á at sokia þan er lét er. En sa verse söe ef þat berr qviðr at hann hygi þan eiga eða leigt hafa er honom léðe. Ef maðr leigir hross til þingreiðar oc abyrgiz sa hrossit er með fer. En ef sárt verþr [1] þa scal standa xiiii. nætr er heim komr ef þa er heilt. oc scal ecki gialda fyrir þa. Ef þa er eigi heilt. þa scal virþa alt saman ef hinom hefir mein at verit at missa sva lengi. Ef hross verðr davtt iþing för. (S. 121. b.) þa scal hann sva giallda sem þa var virt er hann leigðe. Ef þa var eigi virt þa scolo [2] bvar v. meta þess er hross átte sva sem vert var aðr hin leigðe enda scal þar standa leigan þa ihross verðeno. Eigande asocn við þan er leðe eða aleigo selde oc secz sá á ef qviðr ber at lengr se haft hrossit. en hann lofaðe eða a leigo selde. hann acost at hofða soc við hvarn er hann vill. Ef eigande sendir mann [3] með hross sitt eða með eyk sins orendis oc abyrgiz eigi sá er með fer. ef hann fer sva með sem hin bavð oc sva sem þa mundi hann ef hann ætti. [a] Ef hross komr ihaga manz þat er eigi eigo þeir menn er næstir bua honom eða þeirra huskarlar. oc er boanda heimilt at riða þvi hrossi isins bufiar gangi ísino lande. oc sva þeim monnom er þingheyiendr ero fyrir bu hans oc sva heima monnom hans þeim er hann lofar. Hann scal eigi hepta hross þat til navtar oc eigi riða spell-

a) = A. M., l. c., c. 34.

1) *Först som det synes skrevet* er, *men derefter forandret saaledes.*
2) *Herefter skrevet* q. (*udentvivl* = queðia), *men dette derpaa igjen underprikket.*
3) *I Skindb.* m̄ (*sædvanlig* = menn).

reiðar. ne einar. Boande *scal* segia at *kirkio* sócno*m* *eða* at sa*mquamom* at *þat* h*ross* e*r* *þar* co*m*it e*r* h*ann* veit *eigi* huer*r* á. Ef *þat* h*ross* hef*ir* *þar* v*er*it hálfa*n* manað siþ*an* e*r* h*ann* sagðe ti*l*. oc e*r* rétt at h*ann* hei*m*ti ti*l* .v. b*va* at vi*r*ða h*ross* *þat* við boc. en*n* ale*n*gr e*r* *þat* er metit *oc* er rett at h*ann* neyti þa *oc* abyrgiz s*va* se*m* h*ann* eigi. E*igi* s*cal* h*ann* neyta le*n*gr en halfa*n* manoð h*ross*ens ne*m*a virt se. Ef eigande ko*m*r ti*l* *oc* a h*ann* cost at hafa h*v*arz h*ann* vill h*ross* e*þa* v*er*ð. s*v*a scal [1] h*ross* virt v*er*a se*m* þa v*ar* v*er*t e*r* boandiɴ sagðe ti*l*. H*ann* s*cal* abyrgz[2] hafa isiɴi naẃt ef hiɴ. kys h*ross*it e*r* a oc s*cal* boandiɴ tigla h*ono*m ef þa e*r* h*ross* *þat* ve*r*ra en þa e*r* h*ann* toc við. [a] Ef ii. m*enn* eigo h*ross* sama*n* *oc* e*r* heimilt huaro*m* *þeirr*a at neyta isina *þur*pt eɴ huaru*m*ge e*r* hei*m*ilt at léa avðro*m*. m*ann*e *eða* aleigo at selia nema (s. 122, a.) beGia rað se ti*l*. Ef aɴan *þeirr*a selr at leiga oc v*arðar* *þ*eim *þeirr*a utlegð enda secz hiɴ a naẃtneɴi ef h*ann* vissi at *þeir* átto bá*þir*. Hvarz m*enn* eigo sama*n* hrós *eða* aɴa*n* grip *oc* vill aɴaʀ tucGi *þeirr*a scipta. h*ann* s*cal* beiða h*ann* m*eð* vátta sciptingar at scipta a vico fresti. h*ann* s*cal* q*u*adda hafa h*eimilis* b*va* v. ti*l* *þess* e*r* gripiɴ hef*ir* at hallda. iii. notto*m* fyʀ at scipta m*eð* *þeim* oc meta við bóc *þann* grip at hei*m*li *þess* e*r* gripiɴ hef*ir* at hallda. *þeir* s*colo* luta si*þan* *oc* s*cal* sa *þeirr*a hafa e*r* hlytr. enda gialda v*er*ð hino*m* at hei*m*ili *þess* er gialda s*cal*. ii. viena fresti. Ef h*ann* kö*m*r *eigi* ti*l* at gialda *oc* se *eigi* h*and*salat þa v*arðar* *þat*

---

a) = A. M., l. c., c. 35.

---

1) *Tilføiet.*
2) *Først skrevet* abyrglaz, *men de to næstsidste Bogstaver derefter underprikkede.*

utlegð oc harða fang. [a] Þot hvar manz eigi hross þa a hann at riða or engiom sinom eþa or heyi. hvart sem er vetr eða sumar. sva scal hann með fara sem með sin hross. Ef fleire menn riða hrosse manz eða raða þeir fleire vm hross reiðina eða huegi er þeir fara með þvi vm iii.[a] böe eða þær reiþir aðrar er scog gang varðar. þa varðar þeim scog gang ollom er saman raða vm meðforna. Ef hross manz beisltamt rennr [1] eptir manne a næsta bö. oc scal hann beiða menn taca hross þat oc seez hann eigi þa a þott reNi til aNars böiar. hinom varðar utlegð ef þeir varna. [2] sva et sama a öðrom bö. Ef a enom þriðia bö biðr hann oc er honom eigi veitt þar. þa varþar þeim monnom fiorbavgs garð er þeim varna enda hafe hann beðit aðr itueim stoðom. en utlegð ellegar oc a hann þær sacir. Hvárz maðr lætr hross reNa eptir ser vm ii. böe. eða i. oc varðar honom .iii. marca utlegð. ef hann bað eigi menn hefta a næsta bö. EN ef hann lætr reNa vm eN þriþia bö oc varðar honom fiorbavgs garð. MaNe er rétt ef hross reNr eptir honom at setia (s. 122, b.) iN oc segia monnom. Ef þeir hva [3] fleire saman oc vilia sumir scil á gera en sumir eigi oc varðar þeim við lög er oscil gera a. [4] Ef maðr [5] feR oc tecr hross manz oc se eigi avðrom monnom vm boðit vm varðveizlona sva at hann viti oc före hann þegar þeim manne er a enda fare hann sva með sem þa mundi hann

a) = A. M., l. c., c. 36.

1) *Tilföiet, overensstemmende med den arnam. Skindb.*
2) *Punctum er tilføiet.*
3) *Den arnam. Skindb. læser* fara.
4) *Ordene* en sumir eigi — gera a *ere tilføiede efter den arnam. Skindb., som udentvivl udeladte ved Afskriverens Uagtsomhed.*
5) *Skrevet* maðr, *idet Afskriveren udentvivl først har tænkt at skrive* menn.

ef *hann* ætte *oc vardar honom eigi* við lög. Ef *hann* toc[1] af *þvi* hrossit *oc* förðe *þeim er* atte. at[2] *hann* villde *honom* i *þvi* gagn *gera*. Ef *maðr* lætr hross ANars *manz* reNa *eptir* ser or *heraðe* oc *yfir* þær heiðar *er* vatn foll deilir af tveGia vegna *amillom heraða* oc *varðar þat fiorbaugs* GARð. Ef *maðr* lætr reNa hross *manz* *eptir ser* *fra* böiom fiorðunga a *millom*. oc *varðar fiorbaugs* GARð. Ef hross *kemr* at *manne* a obygðom oc *varðar manne* *eigi* *eptir* rásin ef *hann* *heptir* a næsta bö. þótt *þat* reNi fiorðunga *amillom*. *eða vm* heiðar þær *er* vatn deilir tueGia vegna af milli *heraða*. Ef *maðr* bindr tagl imuN *hrossi* *manz oc varðar þat fiorbaugs* GARð. *Fiorbaugs* GARð *varðar* ef *maðr* seeer scello at *hrosse manz* *iþing*för a aefongom *sva* at þav fælaz við eN *utlegð* i oðrom *stoðom*. [a] Ef *maðr* sceR togl or stoðhesti *manz varðar þat fiorbaugs* GARð. Ef *maðr* seeR tögl or *þing*hesti *manz*. *eða* *þess manz* heste *er* ibruðfor *er*. *varðar fiorbaugs* GARð. þa *er þing*hesti *er hann er* *iþing* foreNi. Ef *maðr* sceR *sva* at bein *nemr varðar fiorbaugs* GARð. Nu sceR *hann*[3] *sva* at bein *nemr varðar fiorbaugs* GARð. Nu sceR *hann* togl or oðrom *hrossom oc verþr hann* *utlagr* þa iii. *morcom*. Nv *særir maðr* hross *manz* oc *verþr* *hann* *utlagr vm þat* iiii. *avrom*[4] ef ecci *verðr* mein at. Nu *særir hann sva* at mein *verþr* at þa *verþr hann* *utlagr um þat* iii. *morcom*. Nv *verðr* v. aura seaðe at *eða* meire oc *varðar* þa *fiorbaugs* GARð.

a) = A. M., l. c., c. 37.

1) *Herefter skrevet* eigi, *men dette Ord derpaa igjen overstreget.*
2) *Gisning, overensstemm. med den arnam. Skindb. for* oc.
3) *Skrevet over Linien.*
4) *Afskriveren synes først at have skrevet* morcom.

165. vm abyrgðir.

[a] Hverngi grip er maðr hefir at láne aNars manz oc abyrgiz sa er með feR. Ef maðr lér manne seips oc hefir hann sva lengi sem honom er létt. oc eigi viðara. þa abyrgiz sa er með feR. Engom manne scal hann léa ne aleigo selia scipit enda er sva sem olof- (s. 123, a.) at se ef hann hefir lengr eða viðara eN þeir voro a sáttir. Hann scal sva um scip bva sem þa var er hann tóc oc þar upp setia nema þeir væri a aNat sáttir. Ef hann hefir sva litit lið at hann kömr eigi up scipino sva at ohætt sé. þa scal hann gera orð þeim er á oc segia deile á oc bioða til fór sina. Ef sa feR til sem má fyrst þa á byrgiz hiN scipit til þess er eigande komr til eða hann mætti til comaz ef hann villde. en eigi lengr en sva. Ef manne er létt scips oc scal hann hafa menn sva marga sem hann vill með ser ascipino enn farma [scal hann eigi feria a nema honom se þat lofat. Ef maðr dregr scip manz fram or stað olofat oc varðar utlegð. oc afang ef hann gengr á. Sliet et sama varðar manne ef hann feR a ena miNi för þott aNaR dragi fram. Ef maðr hrindr ut seipi aNars manz oc lætr reka abrott oc varðar fiorbavgs garð. scal queðia ix. bva til aþingi þess er sottr er. Ef maðr fellir scorðo undan scipi manz eða teer abrott oc varðar utlegð. oc abyrgiz sa scipit enda scal hann giallda avvisla bötr ef seaðe verðr at. EN ef v. avra scaðe verðr eða meire þa varðar fiorbavgs garð. Ef menn taca scip manz at görröþe sino oc fara a þvi

a) = A. M., Um scipa-meþferþ, c. 1. *Dette saavelsom de følgende 4 Capitler findes ikke i den arnam. Skindb. og ere aftrykte i den arnam. Udg. som et eget Afsnit under ovennævnte Titel*, Um scipa meðferð, *der dog ikke har Hjemmel i Skindbogen. Begyndelsesbogstavet er större end det sædvanlige.*

vm fiorðo eþ*a* s*v*a *vm* iii. boe f*yrir* la*n*d f*r*am at iii. boir ero a aðra hond *oc* v*arðar* *scog* Gang. *sc*al s*v*a sokia se*m* *vm* h*r*o*ss*reið ena meíre. Ef þ*eir* f*a*ra sce*m*ra *með* seipit eN *vm* .iii.[a] böe e*ða* see*m*ra eN *vm* fiorð þue*r*an *oc* v*arðar* þ*at* utle*gð*. *oc* afa*n*g.[1] *sc*al q*u*e*ðia* ti*l* he*im*-*ilis* bva v. aþ*in*gi þe*s*s e*r* *sottr* er. Ef seip m*a*nz hefr vp*p* *oc* lystr a aN*a*rs m*a*nz seip þa a byrgiz sa bæðe er þ*at* festi er up hóf. Sva *sc*al f*a*ra et sama ef viðe m*a*nz eastar a seip aN*ars*. Ef *maðr* teer arar e*ða* þilior f*ra* seipi m*a*nz e*ða* aNat reiðe þ*at* er þar fylg*ir* *oc* v*arðar* utle*gð*. ef h*ann* lætr aptr co*m*a. Nv nyt*ir* h*ann* ser þa v*arðar* görtoke *oc* giallda tuiNo*m* giolldo*m*. Of alt þ*at* er maðr meiþ*ir* (s. 123, b.) at seipi m*a*nz *oc* v*arðar* utle*gð* *oc* ave*r*c *oc* böta avvisla. eN *fiorbavgs* Gar*ð* *varðar* ef v. avra scaðe v*e*rðr e*ða* meire. Ef *maðr* d*r*egr seip aN*ar*s m*a*nz or navste s*ı*no h*ann* a sva at festa se*m* þa m*u*ndi h*ann* ef h*ann* ætte.

166. v*m* haf seip

[a] Ef ii. me*nn* eigo hafseip sama*n* *oc* vill aNaR iför bva eN aNaR vill e*igi* þa *sc*al sa er iför vill bva scipit f*a*ra at fiNa þaN e*r* seip á *með* h*o*no*m* *oc* beiða h*ann* *með* v*att*a at eoma ti*l* seips. xiiii. nátta f*r*esti *oc* þes at h*ann* láte[2] h*o*no*m* uppi vi*r*ði*n*g *vm* scip*it* þa se*m* bvar virða *oc* þ*at* scipti se*m* þ*ei*r seipta.[3] h*ann* *sc*al q*u*adda

a) A. M., l. c., c. 2. *Begyndelsesbogstavet er större end det sædvanlige.*

1) *Punctum er tilföiet.*
2) *Gisning for* latl.
3) *Punctum er tilföiet.*

hafa v. bua landeigendr þa er næstir bva seipino vii. nóttom fyʀ eɴ þeir scolo seipta. þa bva er rettir se i quiðom oc at herum at þeir scyli meta oc virða við eið scip þat með þeim oc alt þat reiðe scolo bvar þeir enir somo meta er þvi scipi fylgir bæðe viðo oc vatn ker oc ackere oc sva alt er þeir eigo baþir saman. Buar scolo virþa scip þat til vǒro eða til brenz silfrs. oc virða þaɴ dag sem þeir voro quaddir. Eɴ lengr er þeir hafa virt scipit bvarnir oc scal sa kiosa er fara vilde hvart hann vill hafa scip eða verð. Ef hann vill verðr helldr en seip þa scal hann sokia verðit til heimilis hins xiiii. natta fresti. oc ef hann kys scipit. þa scal hann giallda verþ[1] hinom vii. natta fresti þar at seipino. Ef bvar ero[1] quaddir til at virða scip oc ero þeir scyldir til at fara eɴ utlegð varðar þeim er eigi coma til oc scal doma virðingina ahendr þeim xiiii. nóttom eptir vapna tac oc varðar þa fiorbavgs garð ef þeir coma þa eigi til. Ef bvar coma til iii. þott sumir comi eigi til. þa scal queðia griþ menn til at virða með þeim sva at .v. se allz. Þat er mælt. vm þav scip er her ero vm vetriɴ eða vm þav er sva snemma coma ut at raðrúm verðr at se- (s. 124, a.) kia et sama sumar bvana vm þat ef þeir varna logsciptiz. Ef styre maðr varnar seiptis vm seipit oc geʀ eigi handsala. þa scal sva sökia hann sem bvana. oc slict varþar honom sem þeim. Ef eigi er rað rum at at sokia et sama sumar. þa varðar þeim þegar fiorbavgs garð styri manne er hann er beiddr sciptis oc varnar hann oc sva búnom ef þeir ero quaddir oc coma þeir eigi. Ef maðr lætr eigi uppi[2] sciptit vm seipit þa scal sa[3] þeirra er fara

1) *Skrevet over Linien.*
2) *Tilföiet.*
3) *Tilföiet.*

vill. fara sva at maleno sem þa at hiN léti uppi sciptil. eN alengr er bvar hafa virt scipit þa scal hann selia verð ihönd einom þeirra buaNa vii. natta fresti þaðan fra er þeir virðo oc verðr hans þa scipit. eN hins verð. Ef styri ménn vilia baðir fara oc scilr þa vm hald eða vilia þeir[1] eigi saman eiga scipit þott þeir vili kyRir vera baðir oc scal fara at virðingo sem talit er aðr. En þeir scolo luta hvaR scip scal hafa eða verðr. Ef maðr festir verð fyrir scip oc hefir eigi reitt þa scal hiN halda abyrgio scipino til þess er dregit er scips lengð. Ef maðr lætr fram draga hafscip at osatt þes er á scipit með honom oc varðar þat fiorbavgs Garð. Ef maðr feR abrott með oc varðar þat scog Gang. Bæðe vm fram dratt scips oc brott för þess scal queðia ix. hva a þingi. þa er næstir bva höfniNe. Ef maðr tecr fleire menn til scips sins enn scip bere vöro þeirra oc scolo þeir af ganga er siðarst coma til scips með föt sin oc miNzt bva at scipino. Styre manne varðar utlegð við hvern þeirra er fare hafa tekit oc af urðo at ganga. MeN scolo af ganga til þess er scip er fört. En þeir er af ganga scolo hafa leigor þær er þeir scyldo reiða. oc sva þat er þeir hafa reitt til bvþar gagna eða til strengiar. Þa er scip (s. 124, b.) at farlogom hlaðit er þat er fimdcillt. þrir lutir ikafe eN ii. fyrir ofan vatn. oc mæla i miðio scípi. Ef menn coma eigi til scips þeir er fare hafa tekit þa varðar þeim utlegð við styre menn oc handsals slít. enda eigo styre menn heimting til leigna oc til allz þess er þeir vrðo[2] asáttir. Ef þeir eyða scipit sva at oført se þa varðar fiorbavgs Garð þeim ollom er sva ganga af at þvi beR avðnena. Ef menn ero quaddir til scips dráttar

1) *Skrevet over Linien.*
2) *Først skrevet* verða, *men derefter rettet saaledes.*

vii. nóttom *fyrr* *eða* meira mele. *oc* coma *eigi* til *varðar* þeim utlegð. Rett er at queþia a maNa mótom *oc* queþa a ut merki. *oc* rétt þott heilact se. *þeir* scolo scyldir allir til at fara böndr *þeir* er *þing*farar cavpi eigo at gegna. *oc* *eigi* ero einvirkiar.[1] *þeir* scolo *fara* med huscarla sina nema smala menn. Ef böandiN dvelr hus earl siN *fra*. þa utlagaz hann eN hiN ellegar. Grið menn scolo sialfir fa ser hros ef þeir eigo til. ef þeir eigo *eigi* til hrós. þa scal boande fa þeim hross. *Eigi* er boanda scylt at fa grið manne hross aðr vii. vicor ero af sumre *oc* *eigi* siðaR eN iiii. vicor lifa sumars.[2] Sua scal *bva* *queðia* at allir spyre *eða* *gera* þeim orð ella. þar er firþir ero *fyrir* *eða* sund. þa scal boaNdiN fa þeim scip. enda ero þeir scylldir at fara þott styri menn fae þeim. Ex styri menn scolo foða þa í tvav mál. Styri menn eigo hrófe at scióta *oc* hlnN til at fa *oc* festar *oc* vm bva at öllo vid haseta fullting. Nu coma menn til sceips drattar *oc* fina þeir sic utlegð ef þeir taca a festom þrysvar af öllo afle sva at styre menn ero til búnir. Ef scip gengr *eigi* upp þa abyrgiaz þeir scipit er at logom ero til quaddir *oc* *eigi* coma til.[3] þar er stefno staðr iholniNi við þa er fare hafa tekit *oc* *eigi* coma til. enda er rétt at lysa at logbergi þær sacir *oc* sökia (s. 125, a.) et sama sumar. þar scal *queðia* til *heimilis* *bva* v. a þingi þess er *sottr* er. Nema menn cyþi scip *fyrir* styri monnom þa scal *queðia* til hafnar *bva* ix. aþingi *oc* *sva* at virða scaða þaN ef scip lestiz af *þvi* at menn coma *eigi* til scips dráttar sem quaddir ero. Þar scolo menn hallda til hafna er scipa upp sát hafa verit fyR ef comaz mego *oc* eigo þeir at

---

1, 2 og 3) *Punctum er tilföiet.*

neyta[1] þar vatz oc haga bæðe þeir[2]. oc sva þeir menn er til cavpa koma við þa. scalat en same maðr þar lengr vera til cavpa við þá samfast en iii. nætr með hross sin. Allir menn scolo gialda hafnar toll nema noregs menn öln vaðmals eða ullar reyfi þat er vi. gori hespo eða lambs gæro. landeigande scal þat fe hafa. enda scal hann fa husrum til reiðis þeirra. enda scolo styri menn reiða uppsátz eyri landeiganda .ix. alnar fyrir seip. Hann scal bva vm scip sit torfe oc griote oc vina þav vere þar alanði hins þar er hvarki se acr ne engi. Hasetar eigo at veita lið styre manne oc bera voro hans aseip oc af. þeir scolo fylgia scipi hans til hlunz oc biða hans .xiiii. nætr at þvi. enda föra reiði til hirzlo með honom. Stýre menn scolo bva sva scip sitt at öllo at væl se fört at reiðe öllo oc at vatne. eigi mina vatn en vi. menn se vm sálld. Styri menn eignaz buðar gagna leigo þegar er neytt er buðar gagna. en scips hálfa þegar er þeir hafa segls neytt. en alla þegar er þeir coma til anars landz. sva at nes ganga af megin lanðe. ut vm seut stafn þeim eða i ackeris sát. Ef menn ero sva staddir ihafe at meira lut manna þyckir rað at casta. þa scal þvi fyrst casta er ofarst er höfga voro. en iafnt scal allra scaðe verða þat er castat er. þot fair hafe átt. alla avra scal (s. 125, b.) iafnt scerða. Sa maðr er eigi vill reiða scaða bötr þeim er atti þat er castat var varðar utlegð. oc gialda tvav slíc sem til hans com igialdeno. Rett er at stefna þeim monnom þar er þeir bera fot sin af seipi enda er rétt at lysa at lögbergi at sokia et sama sumar. Huerr maðr scal húþir fa vm voro sina sva at iafn margir seekir se

---

1) *Først skrevet* nyta, *men derefter rettet saaledes.*
2) *Skrevet* þeir.

und*ir* ia*fn* mikilli húð. Ef m*aðr* högr scyli hög a haf scip m*anz*. *oc* v*arðar* fi*orbavgs* g*arð*. *oc* sva hv*a*tki *er* m*aðr* meiþ*ir* at scipino. *eða* at reiðino. *eða* at viðo*m*. ne*ma* v. avra scaðe se agen *eða* meíre þa v*arðar* sc*og* gang. *þat* *er* stefno söc *oc* sc*a*l q*ueðia* til h*eimilis* bv*a* ix. aþ*in*gi þ*ess* *er* so*ttr* *er*. Jafn scylt *er* bæðe at dr*a*ga scip up*p*[1] *oc* fr*a*m ef at logo*m* er ti*l* q*ua*tt. J hofnine at scipi er stefno staðr við þa m*enn* er *eigi* co*ma* ti*l* scip dráttar. En ti*l* saca þ*eirra* sc*a*l q*ueðia* a þ*in*gi v. h*eimilis* bv*a* þ*ess* *er* sót*t*r *er*. E*igi* ero m*enn* scyld*ir* opt*ar* a eino su*m*ri en eit*t* sin at f*a*ra ti*l* scips dr*á*ttar ens sama scips.[2] slict et sama *er* m*æ*lt v*m* fr*a*msetni*n*g scips.

167. v*m* scipa cavp.

[a] Þat *er* m*æ*lt ilögo*m* órv*m* at m*enn* sc*o*lo e*igi* kavpa dyra avströnan varning at scipo*m* at fær m*on*no*m* en þ*eir* m*enn* raða at legia iii. er ti*l* ero tecn*ir* ihu*er*io h*er*aðs tac marki. Tac marc *er* fr*a* langa nesi ti*l* lóns heíðar. fr*a* lóns heiðe[3] ti*l* arnar stacs heiðar. fr*a* arnar stacs h*eiði* ti*l* þiors ár ós. fr*a* þiors ar óse ti*l* reykia nes. fr*a* reykia nesi. ti*l*[4] . . . . Þ*eir* sc*o*lo legia lag a mióL *oc* a lerept *oc* við oc vax *oc* tióro. en þar sc*o*lo

a) = A. M., l. c., c. 3.

1) *Skrevet over Linien dog udentvivl med en yngre Haand, men bør ialfald ei sarnes.*
2) *Punctum er tilføiet.*
3) *I Skindbogen ved Afskriverens Unøiagtighed:* til lóns heíðar. fra lons heiðar. fra lons heide.
4) *Her findes en Lacune, svarende til omtrent 8 Bogstaver.*

licia við xii. *merc*r vaðmala ef *menn* cavpa dyʀa eɴ lag *er* alagt. Þ*eir scolo* lag hafa á lagt a eno*m* næsta halfo*m* manaðe *er* scip er landfast orðit. Eɴ ef fyʀ *er* keypt (s. 126, a.) eɴ lag er alagt *eða* er dyʀa keypt. þa eigo þ*eir menn* söc þa er f*yrir* cavpo*m scol*o raða. *sca*l sa stefna þ*eir*ri söc heim*a* at sin sialfs. a þei*m* hálfo*m* manaðe er *hann* hef*ir* sp*ur*t kavpet *oc* søkia at hreppa do*m*i. *Hann sca*l q*ueðia heimilis* bv*a* sina v. landeigendr iii. notto*m* f*yrir* do*m*iɴ. Do*m*r *sca*l v*er*a .xiiii. n*ottom* siðaʀ eɴ stefna*n* var.[1] Eɴ sa *sca*l v*er*ða vaʀ *við* vico f*yrir* do*m*iɴ *er sottr* er.[2] Þar *sca*l xii. m*anna* do*m*r v*er*a. slict v*arðar* þ*at* ef sa varni*n*gr fylg*ir* kavpino *er* spilla þickir a nockora lund. Do*m*r *sca*l do*m*a xii. m*er*c*r* at gialda sacar aðilia. Eɴ h*ann* a cost at miɴca fe giald þ*at* ef h*ann* vill *oc* taca .vi. m*er*c*r* eɴ e*igi* miɴa fe. Sac*ar* aðili a cost at selia avðro*m* m*ann*e söc ef h*ann* vill *oc sca*l sa s*v*a m*eð* f*a*ra se*m* sialfr sac*ar* aðile. Eɴ ef þ*eir* vilia e*igi* søkia a þei*m* hálfo*m* manaðe þa soc. þa á hu*er*r er vill iɴa*n* heraðs m*anna* iþvi takmarke soc þa at søkia m*eð* eno sama atf*er*le. Eɴ ef fleire scip co*m*a icina höfn *eða* i eno sama tacmarke. þa *scolo* en*ir* sömo forraðs m*enn* raða hui muna scal cavp *við* hu*er*ia scip q*u*amo. hafa raðit a vico fresti þ*aðan* fr*a* er scip v*er*ða landföst. E*igi* sc*a*l cavpa þa viko aðr lag *er* a lagt. E*igi er* rangara at bva þav mal ti*l* þi*n*gs *eða* ti*l* varþi*n*gs ef þ*at* vill helldr. **R**ett *er* at búa mál ti*l* þ*e*ssa h*er*aðs do*m*a ahendr uta*n* landz m*onno*m v*m* vígsac*ir oc* v*m* av*er*ca *oc* v*m* leg orðz sac*ir oc* v*m* rán. *sca*l mál höfða at heim*i*le eins hv*er*s m*an*z þ*e*ss er f*yrir* scipa cavpo*m sca*l raða a hálfo*m* manaðe þei*m er* sacar aðili sp*ur*þi mál. Sc*a*l q*ueðia*

1 og 2) *Punctum er tilføiet.*

ix. domstaðar *bva* iii. *nottom* fyʀ eþa (s. 126, b.) meira mele eɴ domreɴ scal vera. Eɴ .xii. manna[1] domr scal doma vm söc þá xiiii. nóttom siðaʀ eɴ mál er höfðat. Þar scal döma vm omaga *oc* vm fe *oc* slíe gögn öll fram föra sem at feráns domi. eɴ eigi scal hann vera. Þar scal sacar aðile taca við sátt ef þar komr fram at domi.[2] scal eiɴ hverʀ þeirra manna satt gera er fyrir scipa cavpom raða *oc* scal viɴa at v.^tar doms eið at hann mundi eigi meira fe göra ser til handa fyrir slica söc. Eɴ sacar veriande scal þaðaɴ til bióða *oc* erat sacar aðile sátt ella scyldr at taca nema sua se boðit.[3]

168.

[a] Xiiii[4] dagar ero þeir a xii. manaðom er eigi scal hafscip fram draga eða upp ef til hluɴz er raðit aðr. Of þaɴ maɴ er hann kömr eigi til at setia seip fram ef hann er quaddr eða upp ef þess þarf heldr *oc* verþr hann secr vm þat vi. *morcom* ef eigi gengr scip fram[5] eþa upp *oc* eigo styre menn söc *oc* er rett at stefna eɴ næsta dag rumhælgan eptir sva at þeir menn heyre er þar[6] hafa tekit far sva sem mælt er ilögom. Eɴ ef þeir heyra eigi oc scal lysa fyrir iii. bvum þar.

a) = A. M., l. c., c. 4.

1) *Dette Ord er noget utydeligt i Skindbogen.*

2) *Punctum er tilföiet.*

3) *Herefter har Afskriveren villet fortsætte og skrevet som det synes et* E, *men derefter udmaculeret dette.*

4) *Afskriveren har först skrevet* Fimtan *(hvilket stemmer med c. 14 ovenf.). men derefter rettet dette saaledes, dog uden at udstrege* Fimtan.

5) *Herefter skrevet:* ef hann er quaddr, *men disse Ord derefter igjen overstregede.*

6) *Gisning f.* þat.

169.

Öll scolo cavp halldaz með monnom váttlavs nema .iiii. Ef maðr cavpir land eða goðorð eða haf seip eða fastnar ser kono. fiorbavgs garð varðar ef maðr bregðr þeim málom en iii. marca utlegð vm önor kavp hvervetna þess er bvar bera at keypt var eða vattar.

170.

[a] Ef maðr fiðr fe fyrir ofan iorð i sino lande oc scal hann segia til iii. sumor a alþingi. þa ef[1] eigi verðr eigande at et .iii.[a] sumar þa eignaz hann feet. Ef maðr fiðr fe i iorðo sine oc scal hann segia til vm sin a alþingi.[2] ef eigi verðr eigande at. oc eignaz han þa.[3] þviat eins verðr at rétto eigande at[4] ef sa verðr til er þat fe hefir fra verit stolit eþa hans (s. 127, a.) erfingiar ella.

171. vm iarð fe.[5]

Ef maðr grefr fe sit i iorð til hirzlo gull eþa silfr oc varðar þat fiorbavgs garð. Sa 'a söc þa er sokia vill. þar scal quedia heimilis bva ix. aþingi þess er sottr er.

---

a) = A. M., Kaupa-balkr, c. 6, S. 403[12].

---

1) *Skrevet over Linien.*

2 og 3) *Punctum er tilføiet.*

4) *Ordene* oc eignaz hann þa — eigandi at *ere skrevne to Gange, men overstregede paa det sidste Sted.*

5) *Ligesom de to foregaaende Capitlers Begyndelsesbogstaver ere noget mindre end sædvanligt, saaledes er dette i endnu høiere Grad Tilfældet ved nærværende Capitel, til hvilket sidste Grunden udentvivl ligger i den store Plads som optages af Initialen, der begynder det paafølgende Afsnit.*

land brigða þattr

172.

[a] Þat er mælt þar er maðr vex upp til landz brigðar þa scal hann hefia upp er hann er xvi. vetra gamall. Nu a hann fleiri lönd at brigða en eitt. þa scal brigða land asumri til þess er oll ero brigð. nema hann vili fleire sen brigða. Nu hefr hann siþan upp eða lætr a milli verþa. þa scal hann brigð hafa sumar þat eptir er hann er .xx. aðr. Onyt er brigð hans þa oc a hann ecki til mal siðan. Hann scal lysa at logbergi til brigðar vm land þat er hann vill brigða. oc queþa alandit oc nefna þan man er hann brigðir landit.[1] hann scal lysa til sóenar anat sumar. oc til þess fiorðungs doms er landit er i. Sua scal hann lysa at logbergi at lögsogo maðr heyri. en lögsögo maðr er scyldr at segia monnom lög til.[2] Sa er landit brigðir acost at spyria með vatta hvart hin keni ser land þat eða eigi oc hafi lyrito fyrir er hann vill brigða. Nv kenir sa eigi ser landit þa er þeim scylt at segia hueriom hann hevir sellt. Nu hyer sa er landit brigðir at hin segi honom anat til en er. þa scal hann lysa þeim ahendr er hann hyer at lyrito

a) = A. M., Landabrigþa-balkr, c. 1.

1) *Punctum er tilføiet.*
2) *Den arnam. Skindb. læser:* segia monnom til at lögbergi.

hafe vel laust fyrir landino. Ef madr villir landz brigð fyrir manne oc varðar þat fiorbavgs garð. þat er stefno söc enda scal queðia ix. bva til aþingi. scyldr er hver þeirra manna er þat land hevir átt. at stefna sinom heimilldar manne til heimilldar til þess þings er hin brigðir landit. Þat er rétt at huerr þeirra stefne er spyr at hin hevir lyst til brigðar vm landit enda er rétt at madr beiðe man heimillðar. Hann scal þat sumar er hann brigðir landit þa söc lysa lög (s. 127, b.) lysing er hann lysti et fyrra sumar. til landz brigðar. oc lysa þar til doms. hann scal queðia ix. bva þa er lanðe þvi ero næstir er hann brigðir hvart faðir hans átte þat land a deyianda degi eða eigi eða sa madr er hann toc arf eptir oc queþa a manin oc nefna. Ef þat ber bva quiþr at sá ætti landit a deyianda degi er hann toc arf eptir þá a honom at doma landit. nema hin geti logvörn fyrir sec. Sa scal queðia heimilis bva sina .v. hvárt sculdir gengo ilandit sva at instoðe mundi þuerra. ens unga manz. eða omagar væri a féno eða eigi oc berr þat quiðr at sculldir gengi i landit. þa a hin queðia bva vm þat hvart þar com fullr eyrir ígegn eða eigi. Nv ber þat quiðr at eigi com fullr eyrir fullom igegn. þa scal sa queðia quiðar vm þat hvart landit var sellt sem hann mætti dýrst eða eigi. Nv ber þat quiðr at hann sellde sem hann matte dyrst. þa helldr hann landeno. Nu scal sa er land brigðir queðia quiðar hvart honom væri betra til fiar at[1] sellt væri sva sem er eða eigi. Nu ber þat quiðr at honom se betra til fiár at sellt se en eigi. þa queþr hann þess quiðar. hvart leigo bol væri til at selia fyr eða itök i anara manna löndom eða eigi sva at þo

1) Gisning for en.

mætti halldaz avrar í aþalbólino. *eða* insteþi þótt *þat* *væri* oselt. Nu ber *þat* quiðr at *til* *væri* leigo lönd *eða* itöc at selia fyr þa brigðiz *land*it en ellegar *eigi*. **Leigo** bol *scal* fyr selia ef fylgia *eða* *sva* itöc i ana*ra* *manna* lönd en siþ*an* aðalbólit ef sculld*ir* ga*n*ga i. **Þat** er *mælt*. ef *eigi* *var* *land*it selt se*m* *hann* matti dýrst *eða* ge*n*go *þar* *eigi* sculld*ir* iland þa brigðiz *land*it oc *scal* þei*m* do*m*a er brigði. Ef fleire *menn* hafa átt *land*it oc hev*ir* at sölo*m* *far*it. þa *scal* hue*rr* þ*eirr*a lata b*er*a cavps vatta sina þa e*r* þ*ei*r hafa hei*m*an q*u*adda at do*m*i *eða* b*v*a ef þei*m* villaz váttar. [a] **Þeim** *varðar* *fiorbavgs* garð er fyrst selde *land*it við þan e*r* keypti at h*onom* oc s*v*a við in vnga man. (s. 128, a.) **Ef** sa keypti viss vitande *þat* *land* er *hann* visse brigða at van er fyrst keypti. þa v*er*ðr hin *eigi* seer við *hann* er h*onom* sellde fyrstr. en *hann* *scal* hafa avra sina ia*fn* marga af þei*m* e*r* fyrstr selde *oc* s*v*a hv*err* þ*eirr*a af avðro*m* oc af sino*m* selianda hv*er*. [b] Do*m*r scal do*m*a hino*m* *land*it e*r* brigðe at gialdögo*m* eno*m* næsto*m* en sa *scal* býa se*m* leigo m*að*r er abýr *til* fardaga. Do*m*r *scal* do*m*a en v.[ta] dag þan er vii. vic*or* e*r*o af su*m*ri. aura þei*m* mo*nn*om öllo*m* e*r* átt hafa *land*it a þ*v*i landino e*r* brigðiz ne*m*a þ*ei*r eigi gialldaga sama*n* þa *scal* *þar* do*m*a *með* þei*m*. [c] **Þar** at eins *varðar* *fiorbavgs* garð e*r* m*að*r viðr *eigi* avðro*m* hei*m*ilan hálfa*n* bolstað *eða* meira lut þan e*r* bolt se á. Ef *lanð* er mina en s*v*a þa *varðar* iii. *marca* utl*egð*. Ef *lanð* e*r* s*v*a lítit at *eigi* ma do*m*r sitia a *oc* þ*ei*r *menn* er *til* ero talþ*ir*. oc *scal* brigða at þi*n*ga do*m*i *þat* *oc* stefna hei*m*an

---

a) = A. M., l. c., S. 212[5].
b) = A. M., l. c., S. 210[1].
c) = A. M., l. c., S. 212[10].

oc qœdia til v. bva aþingi vm þa soc. [a] Ef land hevir at husom batnat oc ero iafn morg hvs sem þa er temðiz enom unga manne oc scal hann eigi þat cavpa. En ef þar hava hus versnat oc ero iafn mörg sem þa er landit varð at erfð ens vnga manz oc scala honom bota þat. Nu ero þar gør fleiri hvs upp oc hevir sa maðr or sinom viðe gor er þar bió þa á in vngi maðr cost at cavpa viðen þan er í er sem bvar virða við bóc. oc slíca avra fyrir reiða sem þeir mæla. en ef hann vill eigi cavpa þa a hin við sin at hava. Nu ero þar hvs fori en þa er land temðiz oc scal sa þat giallda er rena lét þeim er fyrst selde en sa scal gialda enom unga manne sem bvar virða. Ef þar er scog land oc scal sva neyta sem aðr var neytt. ellda þar viðe er aðr var viðe eldt oc hafa til husa oc cola at dengia liá við. oc bøta bus boluti. Ef þar er reki at landino oc scal hann sva neyta sem scogar. Ef scogar er meir (S. 128, b.) neytt en sva oc eigo bvar at virþa þat oc alt þat er spilltz hefir landit af hans raðom.

173.

[b] Ef temiz landz brigð þeim manne er erlendis er. þa scal hann uphefia er hann hevir vm vetr verit ut her et siðarsta enda er rétt at hann hefi upp þat sumar er hann kömr ut ef hann vill. Hann scal sva fara at allri landzbrigð sine sem sa maðr er her vex upp til landz brigðar nema hann scal eigi a meðal láta.

---

a) = A. M., l. c., S. 210[15].
b) = A. M., l. c., S. 202[24].

174.[1]

[a] Ef maðr rædr at selia land sit avðrom manne við verðe oc scolo þeir queþa amerke með ser hvar tuccia vm lanð oc scóga oc engiar. oc reka oc veiðar oc afréttir ef ero oc a öll avðofe er þvi lande eigo at fylgia. þat er þeim oc seylt at geta allra avðofa þeirra er aðrir menn eigo iþat land eða þvi eigo at fylgia er sellt er i aNara manna löndom. hand sala scal landcavp. sva er sem okeypt se ella. [b] Þeir eigo at queða amerkia gongo með ser fyrir vetr nætr enar næsto oc scal þa til gengit. Nv queða þeir ekki a merkia gongo með ser i kavpino þa[2] scal queþia selianda sa er keypti xiiii. nottom fyrr eða meira méle. en seliande scal queðia þa menn er lanð eigo fyrir vtan vii. nottum fyr eða meira méli. merkia göngo. oc þa menn er þeir eigo seoga saman eða engiar eða fióro. Þeir scolo coma til merkia fyrir miðian dag þar sem cavpandiN queðr á. þa er hann queðr merkia gongo seliandaN. Þar er eigi seylt at ganga til merkia er firðir ganga fyrir eða ár deila þar er netnæmir fisear ganga í. eN ef þar ligia eyrar[3] fyrir oc scal queða a þat. Ef maðr a við aNan maN eyiar þær er mörc ero í oc scal syna þav sem a megin landi. Eigi er seylt at ganga a merki[4] þar er fioll þav ero[5] er vatn föll deilaz amillom

a) — A. M., c. 2.
b) — A. M., c. 3.

1) *I Capitlets første Linie er en Plads ledig til Overskrift.*
2) *Ordene* queða þeir — þa *ere tilføiede efter den arnam. Skindb. som udentvivl udeladte ved Afskriverens Uagtsomhed.*
3) *Den arnam. Skindb. læser* eylar.
4) *Ordene* at ganga a merki *ere tilføiede efter den arnam. Skindb.*
5) *Skrevet* ero þav, *men Ordenen derefter forandret ved Henvisningstegn.*

*her*aða. *Eigi* er scyllt at ga*n*ga ór búfiár gangi afiall. [1] *que*þa *sca*l þar (s. 129, a.) am*er*ki. Ef þar er snær aiorðo. þa *sco*lo *þeir* coma *til* vii. nótto*m* siðaʀ e*þa* miɴa [2] mele. Rétt er [3] oc at *þeir* handsalez m*er*kia go*n*go siðaʀ ef *þeir* *ver*ða all*ir* a *þat* sátt*ir* er *þei*r eigo merki sama*n*. [a] Nv *ver*ða *þeir* *eigi* sátt*ir* am*er*ki *oc* eigo *þeir* lyritar vörn at *ver*ia *til* *þeirr*a m*er*kia er *þeir* lata rétt er *þar* eigo lönd við f*yrir* vtan. Ef *þeir* *ver*ia *eigi* lyriti þa er se*m* *þeir* segi sina sátt a þav m*er*ki *er* hiɴ q*ue*ðr a. Nu reðr sa *þat* er ny keypt hef*ir* *lan*d at *ver*ia lyriti fyʀi *lan*d oc a sa *eigi* at standa enda *ver*ðr h*ann* utlagr v*m* lyritar vörnina. Enda a *þar* lyritr at eo*m*a a lyrit. oc eigo *þeir* at *ver*ia *er* aðr átto *lan*d við f*yrir* vtan. Ef lyriti er varit *lan*d oc a sa at kiosa hvart h*ann* vill leysa vnda*n* *lan*d er keypt hef*ir* *eda* vill h*ann* at sa leyse er sellde h*onom*. Nu kys h*ann* *þat* at sa leyse vndan er sellt hev*ir*. þa *sca*l h*ann* unda*n* hafa leyst a xii. manoðe*m* eno*m* næsto*m*. eɴ ef h*ann* leys*ir* *eigi* *sv*a unda*n* þa *vardar* h*onom* utl*egð* enda *sca*l h*ann* giallda hino*m* *lan*dit *þat* *er* lyriti *er* varit *sv*a se*m* *hvar* v. vir*ð*a *við* bóe at do*m*i. Sa m*að*r *er* leysir *lan*d unda*n* lyrite h*ann* *sca*l stefna *til* brigðar v*m* *lan*dit þei*m* m*ann*e *er* lyrite varðe a enom næsta manaðe er hiɴ varðe lyrite. Eɴ sa *er* *lan*d er brigþt *sca*l q*ue*ðia heimildar maɴ siɴ heimildar eða stefna h*onom* ella *til* heimilldar a eno*m* næsta manaðe er h*onom* er stefnt. [4] *sca*l hv*er*ʀ *þeirr*a stefna sino*m* heim-

a) = A. M., c. 4.

1) *Punctum er tilføiet.*
2) *Den arnam. Skindb., læser* melra.
3) *Tilføiet.*
4) *Punctum er tilföiet.*

illdar manne eða queðia a manaðar fresti sva lengi sem land fór at sölum. Nu hefir nockor þeirra eigi quatt eða stefnt a manaðar fresti þa spillir han söcom fyrir siálfom ser oc er onýt quoþ hans eða stefna. (S. 129, b.) Sva scal sa queðia heimilldar er brigðir land oc þessi atferli hafa, sva scolo þeir allir. Land hvar .v. scolo scilia vm merki. en heimilis hvar v. þess er sottr er vm heimilldena.[1] scal hva alla quedia a þingi. [a] Ef maðr ver lyrite land þat er v. avra er vert eða meira fiar oc veit hann at hann a eigi. þat land er hann kende ser þat varðar honom fiorbavgs garð oc er þat stefno söc. scal quedia ix. hva til aþingi þess er sóttr er. [b] Ef sa maðr kýs undir sic vndan lavsn landz er keypt hevir oc er sa eigi scylldr þa er sellde at giallda honom þat land er lyriti er varit; nema þviat eins ef hann hevir framan sellt honom en hann vine heimilt. Þess land er lyriti er varit eigo þeir at neyta sem þeir eigi til þess er undan er leyst. enda a sa cost at leysa undan þa er hann vill ef keypt hevir landit. oc scal sitt huerr hafa þar vm siþir.

175. ef maðr leynir landz merkiom

[c] Ef maðr leynir merki eða villir merke eða ferir landz merke eða scógar eða engia merki varðar þat fiorbavgs garð hvergi sem þat gorir oc er þat stefno

a) = A. M., l. c., S. 219[13].
b) = A. M., l. c., S. 221[1].
c) = A. M., l. c., S. 219[20].

1) *Punctum er tilföiet.*

soc scal quedia ix. bva til aþingi. Ef sa komr til er sellt hevir land at syna þeim landz merki er keypt hafa. þa scal hann heimila honom landit til þeirra merkia sem hann quað á þa er hann sellde honom oc rétt ero oc þav merki half. Ef þeir menn ero eigi þar comnir er þar eigo landz merke við fyrir vtan. enda væri þeir quaddir vii. nóttom fyrr til merkia gongoɴar. þa eignaz cavpandiɴ land með merkiom þeim sem hiɴ selde honom. [a] Ef cavpaɴdiɴ kömr eigi til sva sem hann hefir quatt til merkia gongoɴar eða hevir hann eigi at lögom quatt oc asa maðr cost þess er land aþar et næsta at veria land hans lyrite ef hann vill þriþiung utan garða þess lutar er til hans landz ligr. Eigi scal hann veria lyrite vm bolstað hins. Ef sa maðr alyrito er varit hevir enda (s. 130, a.) a sa gras navt alande þvi bæðe engia oc haga.[1] eigi scal hann scog hava[2]. enda seez hinn þar a sino. ef hann neytir þess[3] landz er honom var lyrite varet. Ef þeir coma huaregir til merkiaɴa eða er eigi til boðit at lögom. þa eigo þeir lyritar vörnena er þar átto aðr land við fyrir vtan. þeir scolo varit hafa landit lyrite a xii. manaðom enom næstom þaðan fra er þeim var scyld merkia ganga ef þeir vilia meira veria eɴ sitt land. Ef sa maðr komr til merkia er land keypti. en hiɴ komr eigi er sellde. enda væri hann quaddr at lögom þa verðr hann utlagr við cavpaɴdaɴ enda a domr at doma ahendr honom merkia syningina eɴ v.ta dag vico þaɴ er

a) = A. M., l. c., S. 2229.

1) *Punctum er tilføiet.*
2) *Den arnam. Skindb. læser* höggva.
3) *Først skrevet* sins, *men derefter rettet saaledes.*

manaðr lifir sumars. oc betr scaða þess allz er hann hevir af fengin. [a] Þar er manne er land varet lyrite þa scal hann þangat reka bú fe sitt allt i þat horn landz sins er fiR er lyrítar vorninE. Nv hafa þeir fleire varit þa scal hann feit láta reca i miðian haga sin vm apna enda scal fundit feet er sol komr i avstr mitt. en þat heitir hirðis rismal. enda scal hann at lata menn sitia vm daga. Þott þar beitiz annara manna lönd oc er or rekit sem nv er talit. oc secz hann þa eigi abeitini við þá. Ef hann beitir meiR en sva oc varðar honom utlegð við þa er sín lönd vorðo lyrite. Ef boandanom verðr stefnt vm haga beitena. þa á hann at queþia ser biarg quiðar vm þat hvárt hann hefðe þan smala man eða eigi er or mundi rekit hafa fe hans or lande hins er sokir vm ef hann villde. Nu ber þat quiðr at hann hevir þan smala man er or mundi rekit hafa feet ef hann villde. þa er su beit var er boandin [1] er sóttr vm. þa varðar smalamaninom (s. 130, b.) vtlegð en eigi boandanom.

176. vm engi dóm.

[b] Ef maðr vill queþia man engi doms þa scal han fara til heimilis þess manz er hann er osáttr við vm engit oc quedia þan þar engi doms oc legia á vii. natta stef oc queþa á engit oc a dóm staðen. [2] hann scal

a) = A. M., c. 5.
b) = A. M., c. 17, S. 269⁴.

1) *Ordene* er boandin *ere skrevne to Gange.*
2) *Punctum er tilføiet.*

stefna hinom til brigðar oc til ut gongo oc telia ser engit. Hann scal rumhelgan dag queþia engi doms. hann scal .v. bva queðia .iii. nóttom fyrr eða meira mele at þeir comi til doms at bera quiðo þa er hann vill þa beidda hafa oc þeir ero scylldir oc réttir vm at scilia. Þeir scolo coma til doms fyrir miðian dag. sva at domr se þa nefndr. Huar þeirra scal hava .xx. menn með ser oc taca þar domendr or.[1] quið menn scolo at fornaðe. Hvar þeirra scal iii. menn nefna idom brigðande engis oc halldande. þar ahvar þeirra at bioða avðrom til hruðningar vm domendr. enda scal dom hryðia sem xii. quið enn sa scal bioða til hruðningar quiðar er quadde. scal þan quið[2] hryðia sem aðra bva quiðo. Boendr scal queðia fyr en grið menn ef til ero þa er næstir ero þar oc þa er at hærom se réttir. Rétt er þo at grið menn verðe .ii. iquiðenom ef boendr verða or ruddir. [a] Huar þeirra scal coma til nesta hvss engeno þvi er a göto þeirra er oc scal þar hvar þeirra telia xx. menn liðs sins. scolo þeir af þeim xx. taca domendr oc vatta oc öll gögn þav er þeir scolo hafa at þeim domi. [b] En ef þeim fylgia fleire menn en sva þa verða þeir utlagir við þan þeirra er sótt vill hafa. [c] Eiða scolo þeir vina aðr hann segi soc sina fram oc sva þeir allir er lög seil scolo bera at bóc eða at crossi. Nv scal hann segia söc sina fram sva scapaða sem hann (s. 131, a.) stefnde. þa scal bera stefno vætti. þa scal bera quið þan hvart sa maðr átte enge þat a deyianda degi eða eigi er hann tóc arf eptir.

a) = A. M., l. c., S. 27[05].
b) = A. M., l. c., S. 27[31].
c) = A. M., l. c., S. 27[122].

1) *Punctum er tilføiet.*
2) *Gisning, overensstemm. med den arnam. Skindb., for* dom.

Ef *maðr* hev*ir* keypt engi þa *scal* h*ann* be*ra* cavps v*ætt*e sitt. þa e*rr*[1] þ*at* e*igi* ti*l.* þa *scal* v. b*va* quiðr seilia þ*at* er vattar scylldo. Ein*ir* b*var* *sco*lo alla q*u*iðo scilia v*m* engia b*r*igð. Ef fra*m* ero førð sóenar gögn. þa *scal* sa fr*u*m fora varnar gögn e*r* helldr e*n*gino. oc sva s*ca*l öll lög seil f*r*am fora se*m* at þi*n*ga do*m*i. e*n* siþ*an* *scal* do*m*r d*o*ma þei*m* þ*eirr*a engi er helldr heimilld ti*l.* Nv ko*m*r aNaR þ*eirr*a *sinn*i heimild ti*l.* en aNaR ma e*igi.* þa s*ca*l þei*m* d*om*a engis höfnena er heimilld k*om*r til. e*n* þa *scal* at þi*n*ga do*m*i reyna eigin orð engissens. Ef þ*eir* v*er*ða e*igi* a sátt*ir* hvern d*om* þ*eir* *sco*lo d*om*a. þa *sca*l afl raða m*eð* þei*m.*[2] þ*eir* eigo at vefengia e*r* þ*eir* ero .iii. hvar*ir* sem ero. oc f*a*ra s*v*a at vefangi se*m* at fiorðv*n*gs do*m*i. þ*eir* *sco*lo þ*a*r v*e*ra v*nz* þ*eir* hafa lokit do*m*e sino*m.* Þar *sca*l engi do*m*r v*e*ra e*r* engi er vaxit. en*n* þar at eins *sca*l engi do*m*r v*e*ra e*r* m*enn* ero asátt*ir* hveR se*m* l*an*d a und*ir.* Ef þ*eir* vefe*n*gia *oc* s*ca*l þ*at* reyna i fiorðu*n*gs domi þei*m* se*m* engi do*m*r var i áttr. Ef þ*at* e*r* vefengt í engi do*m*eno*m.* þa *sca*l sa hava e*r* aðr hafðe ti*l* þ*ess* er reynt er at þinga dome.

177.

[a] Ef m*enn* eigo l*an*d sama*n* oc vill m*aðr* orca l*an*dz deilldar a aNan h*ann* *sca*l f*a*ra ti*l* heimilis þ*ess* m*an*z er h*ann* vill scilia l*an*d at eign við. e*n* v.[a] dag vieo þa e*r* vica er t*il* sumars. H*ann* *sca*l nefna s*er* v*att*a at haN stefn*ir* h*onom* heim at h*ann* scyli hei*m*a vera (s. 131, b.)

a) = A. M., c. 14.

1) *Skrevet* e?r.
2) *Punctum er tilføiet.*

a vii. natta fresti oc hann mvn þar coma þa at quedia hann landz deilldar eða i tölo ef eigi sia hvar landz deilld. Nv komr hann þangat þa scal hann nefna ser vátta at þvi at ec queð þic lögsciptis vm landit oc nefna hann eða itölo ef hvar siá eigi logscipti með ocr iN v.ta dag þaN er iiii. vieor ero af sumre oc garðlags ef hann vill. þat láta fylgia. Hann scal queða aból staðiN hvar hann scal fyrst til coma. þeir scolo þar coma hvarirtvegio fyrir miðian dag. Sa scal quedia hva v. þa er þvi landi ero næstir er deila scal. Landeigendr scal quedia sa er scipta vill láta landeno .vii. nóttom fyR eða meira mele. þa er réttir se i quiðom vm[1] þa menn alla er lut eigo ilanðe þvi er scipta scal. Hann scal fara til heimilis hvans es hann vill queðia at scipta lanðeno. hann scal nefna ser vatta. Nefni ec i þat vætte. at ec queþ þic landsciptis at scipta með oer logscipte oc scipta þar husom oe engiom með nàvta[2] þína .iiii. coma þar fyrir miðian dag.[3] queþ ee þic lög quoþ. Þa er maðr er quaddr land[4] sciptis oc geR hann eigi handsala oc verðr hann[5] utlagr vm þat iii. morcom. enda a domr at doma a hendr honom þa er hann er sóttr vm .xiiii. nóttom eptir vapna tac. oc scal þar doma ahendr honom fe vítet oc láta uppi land sciptit. EN ef hvar coma eigi til oc varðar þeim utlegð oc scal doma ahendr þeim at scipta landeno xiiii. nottom eptir vapna tac. EN ef þeir coma eigi sva at scipta sem domt er þa varðar þeim fiorbavgs Garð. EN ef domt er ahendr honom þa scal queðia hva til iii.

1) *Maaskee burde der læses* vlð.
2) *Gisning for* vatta.
3) *Punctum er tilföiet.*
4) *Forst skrevet* lög, *men derefter rettet saaledes.*
5) *Herefter skrevet* eigi, *men dette Ord derpaa igjen udstreget.*

nóttom *fyrr* en ef h*ann* kom*r* þa *eigi* ti*l* þa v*arðar* h*onom* f*iorbavgs* G*arð*. enda sc*o*lo þeir[1] þo scipta. Ef[2] þ*ett*a ero stef- (S. 132, a.) no sac*a*r oc sc*al* q*uedia* h*eim*-*ilis* bva v. ti*l* þ*es*s er sóttr er.

178[3].

Hvar þes e*r* m*enn* sc*o*lo l*an*de scipta e*ða* omögo*m* e*ða* huige er m*enn* sc*o*lo logscipte e*ða* virðingar hafa[4]. þa sc*o*lo m*enn* logeiða viNa at boc e*ða* at c*r*ossi. Sua sc*o*lo þ*eir* l*an*d deila m*eð* þei*m* m*onno*m öllo*m* er þ*ar* eigo lut il*an*deno. at sins megi h*ve*R nióta *oc* sc*al* s*er* hue*r*io*m* deila.[5] sc*al* engi þ*eir*ra reca sitt fé y*fir* aN*a*rs l*an*d hei*man*.[6] sc*al* þ*a*r lönd*om* igegn scipta. en e*igi* sc*al* þ*a*r huso*m* scipta igegn l*an*de. en ef þ*a*r er su*m*t l*an*d v*er*ra en su*m*t oc sc*al* þ*at* v*er*a þ*vi* viðara at iam góð se bæðe.

179.

Uatn se*a*l falla þ*a*r ti*l* bolstaða allra. enda sc*a*l allr saman fara hu*er*s þ*eir*ra landz lute[7]. þ*ei*r eigo at scipta huso*m* buarn*ir* at iafnaðe m*eð* þei*m*. þ*eir* eigo þuerkyrfa hus ef þ*eir* vilia eN e*igi* sc*al* þar hus deila at endlongo. Ef þar v*er*ðr hus i aN*a*rs l*an*ðe. oc se*a*l þa hus þ*ar* v*er*a meþ*an* sa vill e*r* a en h*ann* sc*a*l or sino l*an*de føra til alt at bøta v*m*. en ef h*ann* vill or stað føra þa seal h*ann* ısitt l*an*d føra.

---

1) *Tilföiet.*
2) *A. M. udel.* Ef *og læser senere* bva ix. — til fiorbavgssaca en v. til utlegðar.
3) *I Capitlets første Linie er en Plads aaben til Overskrift.*
4) *Tilföiet, i Henhold til Læsemaaden i den arnam. Skindbog.*
5 *og* 6) *Punctum er tilföiet.*
7) *Skrevet* lute landz, *men Ordene derefter forandret ved Henvisningstegn.*

180.

Men eigo at briota iorð til taðna eða til akra þótt þeir eigi fleire saman en .i. Þeir eigo iafn góðri iörðo at avka sina töðo er siðan avea. Þar er bvar sia eigi[1] logscipti at lande oc scolo þeir seipta husom þo oc engiom oc töðo oc aer londom ef ero. en telia kyefe ihaga. Þeir scolo sva telia ihaga at þeir hygi at eigi myni fe at nytra at færa se í. enda er þo seipat til fullz. Þar scal telia þrevetrt[2] navt við kv eða ellre. En tuevetr navt .ii. við kv eða yngri,[3] eigi scal kalfa telia. Hross þrevetrt við .ii. kýr eða ellra. Tuevetrt hross eða (S. 132, b.) yngra við ku. scalat fyl telia. Lömb .xx. við kú. Gamlir savþir x. en geitr .v. Eigi seal[4] svín iland telia ne haga[5]. [a] Ef maðr hevir til þess keypt í landi at hann villde þvi til sins landz lata seipta er næst være þa scal luta þar. Ef hann hevir eigi til þess keypt oc scal hann þan lut hava er næstr er hans lande. [b] Ef þa er snær a iorðo er menn scalo lande seipta eða i telia eþa garðlag rétta. oc er rett at þeir bíði til þess er vi.[6] vicor ero af sumri nema þeim se land sva kunt sem þeir se allt.

181.

[c] Ef maðr vill beiða garð lags anan þa scal hann hefia vpp heimstefno sem þa er han beiðir land sciptis oc

a) = A. M., l. c., S. 256[22].
b) = A. M., l. c., S. 258[19].
c) = A. M., c. 15.

1) *Skrevet over Linien.*
2) *Det sidste Bogstav i dette Ord er skrevet over Linien.*
3) *Punctum er tilföiet.*
4) *Tilföiet.*
5) *Den arnam. Skindbog læser* hafa.
6) *Den arnam. Skindbog læser* v.

sva q*ueðia* b*va* ti*l* at deila garð lag *sva* m*eð* þei*m* at þ*eir* viɴi lagðan aþ*r*imr su*m*ro*m*. ameðal aɴa. Þ*eir* sc*o*lo *sva* hafa hiv́ hvaʀ þ*eirr*a asino l*an*de at meþal lagc. *eigi* sc*o*lo þ*eir* af selia nc oɴ*or* lönd v*ið* hafa f*yrir* þær sac*ir*. Þ*eir* sc*o*lo lög garð gerða. eɴ lög garðr er .v. feta þiockr v*ið* iorð niðri eɴ .iii. ofa*n* taca í öxl m*ann*e af þrepa. þei*m* e*r* gildar aln*ar* *oc* faðma hev*ir*. Bvar sc*o*lo retta m*er*ki þ*eirr*a. iafna þ*a*r ncsio*m*. oc þót*t* munr v*er*ði nesia. *oc* eigo b*var* at scipta ef þ*at* e*r* miɴa v*er*t cɴ .v. avra. h*v*argi ma scyllda aɴa*n* ti*l* garð lags þ*a*r e*r* *eigi* tecr hiá torf e*ða* griót oc b*er*a v*er*ðr ti*l* m*eð* cyk eða reiða. Þ*eir* sc*o*lo báþ*ir* hefia up ieino*m* stað *oc* g*er*ða ti*l* sins enda h*v*aʀ. garðiɴ nc*m*a þ*eir* v*er*ðe a aɴat sátt*ir*. Sa acost at leɢia leng*ra* garðiɴ cf h*ann* vill cr q*u*addi. Ef sa gcʀ eigi leɢia garðiɴ e*r* q*u*addr v*a*r garð lagscns. þa sc*a*l sa leɢia er q*u*adde siɴ lut. enda v*arðar* ho*n*om *eigi* bcitiɴ þótt fe h*a*n*s* sciotiz f*yrir* garðz cn- (s. 133, a.) da. Hino*m* v*arðar* utleg*ð* er *eigi* vill g*er*þa. cnda secz h*ann* abeit-iɴc enda sc*a*l do*m*r do*m*a garð lagit a hendr h*o*no*m* enda ah*ann* at bota av visla botr hino*m* er g*er*þ*ir* ef h*a*n*s* fc g*er*ir. Ef h*ann* g*er*ir miɴa garð cɴ m*æ*lt er í lögo*m* e*ða* syniar h*ann* m*eð* öllo oc se h*ann* ti*l* q*u*addr at lögo*m* oc v*arðar* ho*n*o*m* iaf*n*t bæðe. Ef þ*a*r v*er*ðr tun-garðr í garð lage eɴ þ*at* e*r* tungarðr er töðo völlr ge*u*gr vt at garðe þar a sa cost e*r* völl á at g*er*þa ciɴ cf h*ann* vill. oc taca þa utan garðz garð virkit. Ef h*ann* vill at þ*eir* g*er*þi baðir oc ah*ann* cost at bota eiɴ ef h*ann* vill oc taca vta*n* garðz garðzbotrnar. cɴ ef h*ann* vill *eigi* ciɴ bota garðiɴ e*ða* g*er*þa þ*a*r cr túngarðr h*a*n*s* e*r*. þa sc*a*l þaɴ h*v*aʀ þ*eirr*a bota cr g*er*ðe oc taca þ*a*r cfne garð bóta er þ*eir* tóco garðvirke. Eɴ ef þ*a*r v*er*ða höɢ scógar f*yrir* þa sc*a*l f*yrir* nes þ*a*r g*er*þa. Eɴ ef þar ero rif

hrís oc *sca*l gerða igegno*m* þav. en *þat* ero rif hris ef m*enn* rífa. eɴ *þat* e*r* hög scogr e*r* m*enn* hög*v*a. Ef *þa*r *v*erða engiar m*anna* *fyrir* garðe oc *sca*l *ger*þa et gegnsta *þa*r enda bøta þei*m* engiar sín*ar* *sv*a se*m* hvar virða við bóc. at *þeir* hafi aɴat e*n*gi iaf*n*gott *oc* iaf*n* mie*it oc* iaf*n* högt. Ef *þa*r e*r* garðr e*r* *v*m þioð bravt þ*v*e*r*a. þa *sca*l hlið *v*e*r*a agarði alnar oc faðms mie*it* oc hava[1] g*r*ind *fyrir* *sv*a at m*enn* lúei vp*p* af hrosse oc aptr ef vill. Þess a h*ann* eost at fora garðz hlið á ör scot e*ða* sce*m*ra *sv*a at se af þioð bröt oc se *þat* iaf*n* gott at riða. Ef þar e*r* ge*r*t *v*m þioð bravt þ*v*e*r*a *sv*a at e*igi* e*r* hlið á garðeno*m*. *þat* *v*a*r*d*ar* utle*g*ð [a] enda e*r* garðriɴ oheilagr oc á at briota hlið a þei*m* garðe þot*t* heilact sé ef m*a*ðr feʀ igegnu*m*. eɴ ef aptr er gert hliðit. oc a hue*rr* at søkia þa söc er vill. (S. 133, b.) ef e*igi* er hlið agarðe. [b] Amiðil aɴa *sca*l lög garð gerða. eɴ vár avɴ e*r* ti*l* þe*ss* e*r* manaðr e*r* af su*m*re. eɴ garð öɴ siþ*an* .ii. manaðr. þa er hey önn aðra .ii. manaðr.[2] eɴ þá e*r* løg garðz öɴ eɴ efsta manað sumars.

182.[3]

[c] Ef m*a*ðr hev*ir* lönd fleire vnd*ir* bu sitt. eɴ eit*t*. oc vill h*ann* fara þ*ar* isel yf*ir* aɴ*ar*s m*an*z l*an*d. oc a h*ann* þ*ar* at fara tysvar m*eð* fe sitt a su*m*ri til sels. oc f*ra*. þ*r*iat eins optaʀ ef misgo*n*gor *v*e*r*ða fiar. *oc* a h*ann*

a) = *ovenf. c. 9, S. 26* (A. M., Krist. R., c. 17).
b) = A. M., c. 15, S. 261[14].
c) = A. M., c. 19.

1) *Den arnam. Skindbog læser* hlarra.
2) *Ordene* þa er — manaðr *ere tilföiede efter den arnam. Skindbog.*
3) *I Enden af förste Linie er en Plads aaben til Overskrift.*

þa at reka heim smala sin. Hann a fornar götor at fara ef þær ero til. en ef hann fer vm engi manz þa scal hann itogi hafa et lavsa hros. Ef þar ero keldor agoto haus oc a hann at gera brvar i anars manz lande oc vina þav a vere þar. en ef hann fer yfir engi manz oc hlytr maðr af þvi scaða. þat varðar honom utlegð. enda scal hann bota hinom scaða sua sem bvar haus virða við bóe.

183.

[a] Þat er mælt. at engi maðr scal lecia bolstað sin ileg. Ef hann getr eigi leigo við þa scal hann fara til hus þeirra manna. er þar bva næstir landi þvi er þar er obygt oc nefna ser vatta oc bioða þeim at leiga landit þa er vii. vicor ero af sumre et siðarsta sva sem bvar meta. Ef þeir leiga landit oc scolo þeir þar etia heyiom þeim er þar fáz a þvi landi enda scolo þeir hallda husom sem aleigo landi. oc scolo þeir at öllo hallda laudeno sem leigo lande. Ef þeir leiga eigi þa a hann at veria þeim lyrite landit oc fara með lyrite þeim sem með stefno. Þat er oc rétt at hann vere þeim lyrite at lögbergi. Eigi sekiaz þeir a beit aðr þeir fregna lyritin. [b] Ef maðr rekr fe sitt i anars manz land eða lætr reka sva at hann vili anars eigin beita oc verþi af þvi v. avra seaðe. eða meire oc varðar honom fiorbavgs garð. en ef mini scaðe verðr en sva. þa varðar utlegð. oc bota avvisla sem bvar meta.

---

a) = A. M., c. 20.
b) = A. M., c. 9.

184.

(S. 134, a.) [a] Ef menn bua tueim megom ár oc vill anar þeirra gora brv́ yfir þa scal sa bioða hinom at gera brv́na. Nv vill sa eigi gera. þa scal sa gera oc vellta báðom megin arenar til. Nv verðr hinom mein at götom þeim er til geraz. þa scal sa er brv́na gerði bøta hinom þat sva sem bvar v. virða við bóc þess er scaðan fecc af. Nu vill sa maðr gera brv́n er hvarungi megin a land við. oc scal hann bioða þeim at gera en þeir scolo taca til a xii. manaðom enom næstom ef þeir vilia gert hafa. en ella scal hann gera oc velta baðom megin ár til. Sa er brv́ gorir scal mæla fyrir sem hann vill. at hui hafa scal brúna oc segia til ilögrétto hueria hælgi hon hevir oc hvat varða scal ef af er brugðit. Scal oc bøta þeim er lavnd eigo við sem bvar virða ef honom verðr mein af götom þeim er af geraz. hvargi á at bana avðrom þeim er land eigo við ána at hafa scip á. Nv vill anar maðr hafa scip á áne. þa er þat þviat eins rétt ef á er avalt meþan á er þíð oc meta eigi leigo. En ef mein verðr at götom þeim er af göraz þa scal sva bøta sem aðr var tínt.

185.

[b] Ef maðr viðr alande anars olofat oc seeðr þar iorð olofat eða slær. þat varðar iii. marca utlegð. En ef hann hevir abrott eða neytir þa a hinn at raða orðe vm. Ef maðr lætr reca fe sitt i anars manz land eða sva at hann vill at þangat gangi. þa varðar fiorbavgs garð.

a) = A. M., c. 16.

b) *Hertil findes intet fuldkomment tilsvarende i den arnam. Skindbog, jcfr. A. M., c. 9, S. 229.*

[a] Nv *verða* misgongor fiár *oc varðar* sva fremmi við lög haga beit *er land er* lyriti varit *oc farit* sua *með sem með* stefno. ef hin heyr*ir eigi* sialfr. Lyritar vörn en sama *scal* hallda xii. manaðr *fyrir* haga beit. Rett *er* at *veria* lyrite haga beit at lögb*ergi eða* ávár þ*in*gi ef þ*eir* ero samþ*in*ga oc *varðar* sva fre*m*mi (s. 134, b.) *við* lög *er* sa spyr *er* lyriti *er* varit. Ef maþ*r* stefn*ir* lögh*æ*lga*n* dag *eða* ver *land* lyrite. þa *varðar* iii. *marca* utl*egð*. enda *verðr* onýt stefna *eþa* lyritar vörn h*ans*.

186. v*m* sino brenor

[b] Nv vill m*aðr* brena sino ís*in*o l*an*di þa *scal* h*ann* biðia lofs þa *er* næst*ir* bva oc lav*n*d eigo *við* fyr*ir* uta*n* oc bøta þei*m* þo ef af *geriz*. En ef eldr renr ib*vs* þ*eirra* m*anna er eigi* hafa lofat *eða* lönd *eða* brena *fyrir* þei*m* scóg*ar* þa *varðar fiorbavgs garð*. [c] Huerr m*aðr* a iarðar avoxt isino l*an*di alla*n*. þ*at* a m*aðr* hei*mi*llt at éta i an*ar*s l*an*di ber oc söl. en vtl*egð varðar* iii. m*arca* ef h*ann* hev*ir* abrott olofat. Nu teer h*ann* hvan*ir* oc *varðar* þ*at* iii. m*arca* utl*egð*. en ef iii. alna ero *verð*ar þa á eigande at raða orðe v*m*. [d] Ef maðr rífr hrís il*an*di m*anz* oc *varðar* iii. m*arca* utl*egð*. föra má *til* þyfðar ef *vert er* .iii. alna ef h*ann* nyt*ir ser eþa* til gørtekis.

187.

[e] Ef m*aðr* a engi ian*ar*s m*anz* l*an*di. oc *scal* varða *við* engi þ*v*i en v.ta dag þan *er* vi. vic*or* ero af su*m*ri ár

---

a) *Jvfr. nedenf.* c. 193 A. M., c. 6.
b) = A. M., c. 22.
c) = A. M., c. 47, S. 347[20].
d) = A. M., c. 35, S. 295[16].
e) = A. M., c. 23.

v*m* morgininn. Enn sa m*a*ðr *er* engi á iann*ar*s l*an*de h*ann* sc*a*l þ*at* fyrst láta yrkia. Ef h*ann* yrk*ir* *ei*g*i* s*va* engit s*em* mælt *er* oc vili h*ann* ort hafa þa v*ar*ð*ar* h*o*n*o*m vtl*eg*ð. oc *er* oheilact bæðe heyit *oc* s*va* e*n*git. Nv á h*ann* ifleire m*ann*a lönd*om* engi þa sc*a*l h*ann* sit su*m*ar slá hv*er*t þ*eir*ra fyrst. *oc* slá suá fre*m*mi hei*m*a *er* þav[1] ero öll slegin. [a] H*ann* á at g*er*a stiflor í engi þ*v*i ef h*ann* vill *oc* grafa engi sit*t* ti*l*. oc veita s*va* vatn a engit. H*ann* sc*a*l a s*in*o engi hefia up veitona enda sc*a*l þ*a*ðan falla í enn forna farveg.[2] *ei*g*i* sc*a*l h*ann* ann*ar*a m*ann*a lönd meiða i veito sinni. Ef fe ann*ar*a m*ann*a fær scaða iforv*m* þei*m* *er* h*ann* grefr *oc* a h*ann* at giallda þ*at*. E*i*g*i* a m*a*ðr at g*er*a veitor i landi (s. 135, a.) sino s*va* at spilli lande e*ða* engi þ*es*s m*an*z *er* fyr*ir* neðan býr. enn ef þei*m* v*er*ðr v. avra scaðe af þ*v*i e*ða* meire þa v*ar*ð*ar* h*o*n*o*m fi*o*rbavgs garð er veitona gerði. enn ef minne v*er*ðr scaðenn en s*va* þa v*ar*ð*ar* h*o*n*o*m vtl*eg*ð oc giallda avvisla.

188. v*m* garð lag

[b] Maðr a at g*er*a lög garð v*m* e*n*gi sitt ef h*ann* vill hv*ar* þ*es*s er *ei*g*i* licia beitv teig*ir* m*ann*a í v. avra v*er*ðir e*ða* meira. h*ann* sc*a*l i s*in*o engi m*a*rke. velta torfe ti*l* garðs. h*ann* sc*a*l láta þ*a*r hlið a garðe. Rett *er* at h*ann* byrgi aptr garðinn ef h*ann* vill þa er .vi. vicor *er*o af su*m*ri enn h*ann* sc*a*l hirt hafa hey sitt. or garðeno*m* *oc* up*p* lokit garðinn er .iiii. vic*or* lifa su*m*ars þa a sa beitena *er* l*an*d a und*ir* enda *er* þa o heilact engit *oc*

a) = A. M., c. 24.
b) = A. M., c. 25.

1) *Ordene er* þav *ere skrevne to Gange.*
2) *Punctum er tilföiet.*

heyit ef þa *er* ohirt enda á sa *upp* at lúea hliðo*m* *er* beit á. **E**f h*ann* slær *eigi* s*v*a engit þ*at* er h*ann* á ianars l*an*ðe e*da* ger*þir* h*ann* *eigi* lög garð v*m* þa *er* engit oheilaet *við* þes *manz* fe *er* beit á al*an*de. *þvi* er engi þ*at* er a.

189[1].

[a] **M**aðr á g*er*a log garð v*m* hey sitt i an*ars* l*an*de oc gr*af*a i sino engi m*ar*ki torf til. Ef garðr sa fellr þa s*ca*l g*er*a sa orð er beiting á v*m* staecgarðin þei*m* m*anne* er hey á igarðeno*m* *oc* v*ar*ða *við* fe s*in*o *við* hey h*ans* en sa s*ca*l ti*l* f*ar*a þeg*ar* *er* h*ann* fregn. **E**n ef h*ann* fer *eigi* s*v*a ti*l* þa *er* heyit oheilaet *við* þ*ess* m*anz* fe *er* beít a v*m* garðin. **E**n ef snæ legr at garðino*m*. *oc* s*ca*l h*ann* g*er*a orð hino*m* *er* garð þan*n* á e*da* moca siálfr v*m* ella. Nu ger sa *eigi* ti*l* f*ar*a er hey á þa *er* h*ann* fregn snæ v*m* garðen oc *er* þa heyit oheilaet se*m* þa *er* garðr var fallin.

190[2].

[b] **H**ver m*aðr* a engis voxto isino engi marki. Nu vex þ*ar* enge (s. 135, b.) viðara oc a sá þ*at* engi *er* l*an*d a und*ir*. **E**f viðr vex í engi m*anz* þ*ar* *er* anar a l*an*ð und*ir* oc er rétt at sa risi[3] u*pp* þan við *er* engit á oc

---

a) = A. M., c. 26.
b) = A. M., c. 31.

---

1 *og* 2) *I Enden af Capitlets første Linie er en Plads aaben til Overskrift.*
3) *I den ørnum, Skindbog* r i f i.

scal sa hafa viðiN er land a undir.[1] eN ef þat geriz havcseógr oc scal sa hafa scóg er land á undir. oc fa hinom engi þat er bvom þeim .v. syniz hinom iafn gott at hafa er næstir býa engi þvi er viðriN vox í. Ef engi þat spilliz af eG vere er maðr á i aNars manz lande oc alandeigande at fa honom iafn gott engi ef hann vill eGverit nyta. Ef engit onytiz þa scal sa hafa engit er land á. scal hann fa hinom þat engi er bvom syniz at honom se[2] iafn gott at hafa sem hitt var aðr egverit gorðiz i.

191. vm vatn veitor.

[a] MeN eigo vötnom þeim at veita er upp spretta ilandi manz i sino lande huerr. eN ef þat ero brvNar manna þa scal fella i eN forna farveg huerr af sino lande. eN ef þo geriz at meini þeim er aðr var þat brunlöer[3] oc scal eigi þa veita. [b] Ef menn veita merke vötn a engi sín oc þiceir þeim mein at er hálft a vatnit. þa scolo bvar v. scipta vatneno með þeim. Ef vatn er sva lítit at þeim hlyþir eigi at scipta. þa scal sina vieo hvaR þeirra hafa. MeN eigo hrossom sinom at æia iaNara manna lande vm sumar þar er mötiz slátta oc sina. eigi scal isláttom æia. [c] MeN eigo at gera lög garða vm hey

a) = A. M., c. 32.
b) = A. M., c. 33.
c) = A. M., c. 28.

1) I Skindbogen: þaN við er engit a oc scal sa hafa viðiN þaN er engi a oc scal sa hafa viðiN er land a undir. Ordene: oc scal sa — engit a, der staae i Strid med det fölgende og hvilke Afskriveren udentvivl blot har glemt at udstrege, have vi udeladt, hvorved Læsemaaden bliver overensstemmende med den arnam. Skindbog.

2) I Skindbogen: sē.

3) Saaledes ogsaa i den arnam. Skindbog; i den arnam. Udgave feilagt. brunnlöls.

sin i örscotz hælgi við anars manz merki i sino landi. ef þeir vilia hey sin hælga. en ef eigi er. log garðr vm þav hey er sva ner ero anars landi at í orscotz hælgi ero við. þa ero heyin oheilög við þess manz fe er sva nær býr. [a] Ef fe þess manz treðz at heyi ígarðe þeim er eigi er loggarðr vm. en lög garðr scylde vera. þa á sá þat fe (S. 136, a.) at gialda sem hvar v. virða er garð á oc lögstaccgarð scyllde halda. [b] Ef menn eigo sambeít oc ero hey slegin a þvi lande. þeim monnom er scylt at[1] hafa log garða vm hey sin er þav hey eigo. [c] Hver maðr a groðr af lande sino. en ef þar briota merki vötn suarðfast land af lande manz. oc a sa hólm sin er aðr átte. en eigi scal hann veria lyrite þat land. enda scal hann nyta ser þat land sva sem hann vill. hann scal fella vatn ef hann vill aptr í en forna farveg. Eigi scal hin reca fe sitt iþat land en eigi varþar honom þótt mis göngor verðe fiar. Ef engi[2] er iþvi lande oc scal hann sva við varna sem ihans lande sc enda scal eigande sva yrkia sem i anars lande se. Ef engi vex i vatz farvegnom enom forna oc ahálft hvar þeirra þat er land eigo við.

192. vm mala land

[d] Ef maðr selr land sit manne oc vill hann lecia alög mala eða lögveðr oc eigo þeir at hanzsalaz þan mala sem þeir ero asáttir eða veð. þan mala scal lysa at lög

a) = A. M., c. 29.
b) = A. M., c. 30, S. 287[15].
c) = A. M., c. 33, S. 291[7].
d) = A. M, c. 12.

1) *Skrevet over Linien.*
2) *Først skrevet* ēg (*Forkortelse for* eigi), *men derefter* i *tilföiet over Linien.*

bergi *eða* þat veð sem þeir handsoloðuz hit næsta alþingi eptir cavp þeirra. [a] Ef þeir mæla sva at eigi scyli scylt at lysa malann *eða* veðit oc a þat eigi at halda. enda er þa hvárke alandeno veð ne male. Þa er lög male er lýstr *eða* lögveð fyrir bvom fyrst. enn siþan at lög bergi. þaN mála þarf eigi optaR at lysa meþan þeir vattar lifa oc hann man váttana oc þeir lifa baþir er þaN mála áttoz við. Ef vattar deyia *eða* villaz þeim lysingar vattar er malaN á. *eða* deýr sa er máliN var við goR. þa scal lysa et þriðia hvert sumar at lögbergi þaN mala. eN ef eigi er sva lystr máliN þa er maliN af. Ef sa deyr er málaN átte. þa scolo erfingiar ens davða scipta þeim mala með ser. Ef þeir ero (S. 136, b.) fleire en eiN. oc scal sa lysa et þriþia hvert sumar. at logbergi er malaN á *eða* veð ef þat er. Rett er at selia avðrom manne ihond at lysa veð *eða* mala. Rétt er at selia landz mala *eða* veð *oc* sva at gefa *eða* suage aNara gripa. Hvervetna þess er madr alögmala *eða* lög veð i eigine aNars manz hvart sem er land *eða* aNat fe annarr[2] en sa er lögmalaN gerþi á *eða* lögveð fyrst. þa scal sa láta lysa et þriþia hvert sumar enn þann mála á at logbergi at lysa a eno næsta alþingi *oc* segia þeim er land á. *eða* þaN grip er maliN er á. *eða* veð oc segia með vatta. Þu scalt mer bioða land þat scal hann queða. *eða* aNat eigin ef þar var veð *eða* male. á. oc a ec þaN mala nu *eða* veð ef þat er. [b] Þar er lögveð er. oc scal madr taca tva avra fyrir eiN ilande sva sem bvar meta við boc landit iN .v.a dag

a) = A. M., l. c., S. 236[15].
b) = A. M., l. c., S. 234[22].

1) *Tilföiet i Overensstemmelse med den anam. Skindbog.*

vico þaɴ er vii. vicor ero af sumri.[1] et sama sumar er *hann* misti gialdagans. þa eignaz *hann* il*an*deno halfo meira fe enn *hann* átte at honom.[2] *hvar* scolo quaddir iii. nottom fyʀir *eda* meira meli. **S**ua *scal* þar er gripir aðrir ero veð mæltir at *maðr scal* ii. avra taca *fyrir* eiɴ nema *hann* veð mæli ser verra grip en þvi gegni. Oc er þegar griprɪɴ for veði er fe gelldz *eigi* þaɴ dag er til var mæltr. Slíct er log veð *þat* þót *þeir* hafe markat verð al*an*dino. [a] Sa er bioða *scal* malaɴ *scal* coma sumar dag ɪɴ fyrsta *með* viðrbioðanda imiðian dag *eda* fyʀ. *hann scal* nefna *vatta* oc bioða þeim *manne* er a[3] mala a l*an*deno lögboðe at cavpa *sva* sem hiɴ byðr við. þa *scal* við bioðandiɴ segia hverio verðe *hann* vill cavpa. Nv *scal* mala *maðr*iɴ kiosa ef *hann* vill vndir sec oc er þa cavp *þeirra*. **N**v kýs *hann* undan ser oc er þa af male *hans* nema (s. 137, a.) þviat eins. at *hann* cavpi odýʀa þeim mun eɴ *þeir* buðo honom við at *hann* gere honom hags mune .v. avra fiár *eda* meira fiár í cavpeno. [b] Nu kys *hann* undir sec l*an*dit. þa er *þeir* verða at brekeno saɴir oc *varðar* þeim *fiorbavgs* ɢ*arð* oc er *þat* stefno söc *scal queðia heimilis hva* ix. til aþingi *þeirra* er sottir ero oc *scal hann* sótt hafa aþriðia þingi *þaðan fra* er söcen gerðiz.[4] ef brek saɴaz oc scolo *hvar* v. *þeir* er næstir ero l*an*deigendr at virða l*an*dit við bóc. en sa er mala átte *scal* giallda slica avra sem *þeir* virðo l*an*dit. **E**f golldit er l*an*dz verðit oc a cavpandiɴ heimt-

---

a) = A. M., l. c., S. 240[20].
b) = A. M., c 13.

---

1 og 2) *Punctum er tilfoiet.*
3) *Tilfoiet.*
4) *Punctum er tilfoiet.*

i*n*g ti*l* sva mikils fiar at selianda sem b*var* vi*r*ða odyʀa en h*ann* keypti. Nu ef h*ann* kýs vnda*n* s*er* l*an*dit oc se brée boðe boðit. þa v*arðar* þei*m* sliet se*m* aðr v*a*r talit. *oc* sc*a*l sva at allri sóen f*a*ra se*m* aðan talða æc. Sa e*r* mála átte sc*a*l stefna ti*l* rofs eavpeno þ*eirr*a oc sc*a*l up rofna ef bréc b*er*sc *oc* sc*a*l h*ann* brigt hafa a eno næsta alþ*in*gi þ*að*an fr*a* e*r* h*onom* v*a*r l*an*dit boðit. [a] **N**u hevi*r* l*an*deigandiɴ e*i*g*i* bioðanda ti*l* sum*a*r dag en fyrsta oc hevi*r* h*ann* þo c*r* .iii. vic*or* ero af su*m*re e*ða* fyʀ a þ*v*i mele. þa sc*a*l h*ann* hei*m* hafa stefnt h*onom* vico f*yrir* boðit. e*ða* meira méle. *oc* segia h*onom* h*v*at við er boðit. [b] En eavpandin*n* sc*a*l taca vi*ð* l*an*de oc sc*a*l giallda v*er*ð aɴat su*m*ar m*eð* leigo*m*. eɴ v.[a] dag þaɴ er .vii. vic*or* ero af su*m*ri ne*m*a þ*e*i*r* eigi fyʀ gialldaga sama*n*. **N**v hef*ir* h*ann* siðaʀ bioðanda ti*l*. en s*v*a oc hev*ir* h*ann* þo ti*l* a varðingi þa sc*a*l h*ann* þo en somo atf*er*le hafa v*m* boð sitt se*m* aðr v*a*r tint. e*i*g*i* sc*a*l h*ann* siðaʀ segia eɴ vico f*yrir* þi*n*g. Ef[1] (S. 137, b.) cavp þ*eirr*a v*er*ðr fast oc sc*a*l sa a l*an*de bv́a þav missere e*r* l*an*d átte se*m* aleigo l*an*de. oc s*v*a abyrgiaz vi*ð* eavpanda hvegi se*m* h*ann* stafar f*yrir* se*m* h*ann* bve sialfr á. *oc* aseliande*nn* allar l*an*dz nytiar aþei*m* missero*m*. *oc* abyrgiz h*ann* vi*ð* spell-o*m* vi*ð* cavpa*n*da se*m* b*var* vi*r*ða. Eɴ v*er*ðit sc*a*l gialda aɴat sum*a*r a þ*v*i eno sama l*an*de leigo lavst. eɴ .v. dag þaɴ e*r* vii. vic*or* ero af su*m*re. ne*m*a þ*eir* v*er*ðe a aɴat sátt*ir*.

a) *Jvfr. nedenf.* c. 193, S. 102[21] (A. M., l. c., S. 243[22]).
b) *Jvfr.* A. M., l. c., S. 248[6].

1) *Gisning, i Overensstemmelse med den arnam. Skindbog, for* En.

193.

[a] Ef sa maðr ferr af lande abrott *eða* or fiorðungi þeim er hann a malan í. þa scal hann fara til fundar við þan man er þat land á. oc segia honom með vatta hveriom hann scal bioða landit oc scal sa maðr samfiorðungs vera við mála landit. er hin scal bioða landit er á. Ef maðr deýr er land þat átte er male var á. *oc* þarf eigi þat land at bioða er erfingiar ens davða leysaz at. *eða* sua kona ef hann hefðe átta. [b] Huervetna þess er eigi ero landz málar lýstir *eða* veð sva sem nv er tálit. þa ero ranglystir enda er þa sem olýstir sé. *oc* er af landeno þa veð *eða* mále hverge sem á var. Ef maðr vill mála land selia. hann scal fara til fundar við þan man. er mála á a lande þvi en fyrra lut ein manaðar oc segia honom at landit er falt. Rett er oc at hann eomi siðarr þott hann eomi[1] vico fyrir sumar et siðarsta *oc* nefna ser vatta. Jþat vætti. scal hann queða at stefne þer heim oc bið ee þic heima vera sumar dag in fyrsta.[2] mvn ee þa coma *oc* bióða þer landz mala oc hafa til bioðanda þan er cavpa vill *oc* scal hann queþa a hvat hin byðr við er cavpa vill. [c] Ef hann hefir eigi til bioðanda. *oc* scal þo mæla enom somom málom við þan er málan á nema þat at hann scal segia[3] hinom at hann hefir eigi til bioðanda. *oc* búsz þv sva við at ec mvn her coma til heimilis þins sumar dag en fyrsta ef

a) = A. M., c. 12, S. 238⁶.
b) = A. M., l. c., S. 239¹⁸.
c) = A. M., c. 13, S. 243²².

1) *Ordene* Rett er — comi *ere tilføiede, som udentvivl udeladte ved Uaoiagtighed, efter den arnam. Skindbog.*
2) *Punctum er tilføiet.*
3) *Først skrevet* bloða, *men derefter rettet saaledes.*

æc fæ[1] (S. 138, a.) eavpanda at l*an*dcno. Ef h*ann* fær ti*l* bioðanda .vii. notto*m* f*yrir* su*m*ar ti*l* l*an*dsens[2]. þa sc*al* h*ann* f*a*ra oc segia þei*m* er malaN á. *oc* q*ue*þa á h*v*at við er boðit. þa sc*al* hiN ráða v*m* vikona. Ef h*ann* fæR fyR ti*l* bioðanda en iii. notto*m* f*yrir* su*m*ar oc sc*al* h*ann* f*a*ra þo ti*l* fundar við þaN er malaN á *oc* segia h*onom* með v*at*ta hvat við er boðit við l*an*dino. oc er hiN scylldr at kiósa sumars dag en*n* fyrsta. ef[3] l*an*deigandiN hev*ir* sagt h*onom* .iii. nótto*m* f*yrir* su*m*ar. Ef h*ann* fær siðaR ti*l* bioðanda *oc* er h*onom* rétt at bióða hino*m* l*an*dit þa er h*ann* fiNr h*ann* sialfa*n* at mále. en hiN sc*a*l kiosa iii. nottv*m* siðaR. Rett er h*onom* at stefna hino*m* hei*m* vii. nótto*m* f*yrir* boðit. ef h*ann* fær ti*l* bioðaNdaN siðaR en su*m*a*rs* dag eN f*y*rsta ti*l* l*an*dzens *oc* sc*a*l hiN kiósa iii. nótto*m* siðaR hvart h*ann* vill hafa l*an*dit e*ða* *eigi*. [a] Ef sa kýs und*ir* see l*an*dit er malan*n* átte á *oc* kýs h*ann* sum*a*rs dage*nn* fyrsta. þa sc*a*l h*ann* gialda v*er*ðit eN v.[1a] dag þaN er .vii. vie*or* e*r*o af su*m*ri á l*an*de þvi er þ*a*r v*a*r mála l*an*d. ne*ma* þ*eir* eigi fyR sama*n* gialdaga þa sc*a*l þ*a*r gialda. Ef h*ann* kýs siðaRR l*an*dit und*ir* sic en sum*a*rs dage*nn* f*y*rsta. þa seal v*er*ðit gialda aN*at* su*m*ar ept*ir* en*n* v.[a] dag þaN er .vii. vie*or* e*r*o af su*m*ri. *oc* gialda aþei*m* bólstað er maliN v*a*r á ne*ma* þ*eir* eigi fyR sam*an* gialldaga. þa sc*a*l þ*a*r giallda feet. [b] Sa er scyldr at v*e*ra hei*m*a su*m*ars dag en*n* f*y*rsta ef h*onom* er s*v*a hei*m*stefnt. ti*l* boð mála kers se*m* nv er talet. ef h*ann* er þa *eigi*

---

a) = A. M., l. c., S. 247[14].
b) = A. M., c. 12, S. 240[10].

---

1) *Tilföiet.*
2) *Rettelse for* landens.
3) *Rettelse for* en.

heima navðsynia lavst. enda hafe *hann eigi* þan man *til* kørs *fyrir* sie *er* handsol se eigande við. þa *er* *lan*dit mala lavst. [a] Rétt er at *maðr* sele avðro*m* m*anne* ihönd at bioða *lan*dz (S. 138, b.) mala. Ef sa tortryg*vir* boðet *er* malan á. þa *scal* sá láta *bera* v*ætte* *þat* *er* boðmalin v*ar* ihond selldr at bioða malan *lan*dzens. [b] Sa *scal* lög avra bioða *við* mala *lan*de ef *ver*ð[1] byðr við. ella *er* s*va* se*m* oboðet se. mala *lan*dit. þei*m* er malan átte. Þan mala *scal* hve*rr* m*aðr* lýsa a *lan*de an*a*rs se*m* h*ann* a. en sa *scal* þan bioða sem hin lyste oc h*ann* átte. þar *er* aq*ue*þn*ir* avrar ero mællt*ir* a *lan*de oc *er* *eigi* scyllt at hafa *til* bioðanda. en s*va* *scal* bioða *þat* *lan*d se*m* mala *lan*d *oc* s*va* at boðe fara oc at öllo an*a*rs se*m* h*ann* bioði log mala land.

194. v*m* beite teigo.

Ef sa m*aðr* a beite teígo i an*a*rs *lan*di *er* h*ann* a mala *lan*d *eða* s*va* ef i mála *lan*deno *er*o beito teig*ir*. þa teigo *scal* m*aðr* selia ef h*ann* vill ef þ*eir* *er*o v. avra *ver*þ*ir* *eða* minna[2] fiar. [c] h*ann* *scal* q*ue*þia v. b*va* *til* *vir*þi*n*gar. *oc* giallda a eno*m* næsto*m* gialdögo*m* *ver*ðit. En *þat* heit*ir* ov*ær*a teigr. Ef sa vill cavpa þan teig *er* *lan*d á und*ir* *oc* *er* sa scylldr *er* a. Sva *oc* ef sa vill selia *er* a þan teíg. *oc* *er* sa scyldr at cavpa *er* *lan*d á

a) = A. M., c. 13, S. 245[11].
b) = A M., l. c., S. 245[8].
c) *Jvfr.* A. M., c. 8.

1) *Skrevet* verðr, *men Slutningsbogstavet underprikket.*
2) *Gisning, overensstemmende med den arnam. Skindbog,* l. c., *og* c. 8, *for* meira.

und*ir*. [a] Maðr a at taca fe f*yrir* mála l*an*d ef h*ann* vill *oc* e*igi* lengr eɴ .iij. vetr sa*m*fast. Ef þei*m* e*r* grvnr at þvi e*r* á mála a l*an*deno at sellt se l*an*dit. þar a h*ann* costi .ii.[a] *Þat* e*r* rétt at h*ann* stefne hino*m* v*m* l*an*d sölo e*r* sellde[1] *oc* calle honom v*arða* utleg*ð* *oc* vi. aura h*an*dsalslit. þess a h*ann* cost at stefna ti*l* rofs caỳpeno. H*ann* sc*a*l nefna v*att*a. Jþ*at* v*ætt*e. sc*a*l h*ann* q*ue*ða at ec stefne þ*er* *oc* nefna h*ann* v*m* þ*at* at þu hæf*ir*[2] ceypt mála l*an*d mit*t* *oc* q*ue*þa a l*an*dit. *oc* ste*f*ne ec ti*l* rofs kavpe þvi. *oc* tel ec m*er* l*an*dit *oc* q*ue*ða a þ*at*. E*igi* er scyllt at sokia v*m* l*an*deavpit ne*m*a h*ann* vile.[3] þar e*r* m*aðr* cavp*ir* mala l*an*d aɴ*ar*s viss vitande sc*a*l (S. 139, a.) hiɴ stefna ti*l* rofs cavpeno oc láta v*arða* iii. m*arca* sect. Nv cavp*ir* m*aðr* mala l*an*d oc e*igi* viss vitande. þa v*er*ðr hiɴ utl*agr* iii. m*orcom* er h*onom* selde við hvarn þ*eirr*a þaɴ e*r* keypti. *oc* við þaɴ e*r* malaɴ átte oc handsalslit við hvarntveɢia.

195. v*m* mala land.

[b] Ef barn omagar eigo mála a l*an*de. þar sc*a*l fiárvarðveizlo m*ann*e þ*eirr*a[4] bioða þ*at* l*an*d iɴa*n* fiorðu*n*gs oc f*ara* sva at boðe se*m* aðr e*r* talit. Ef h*ann* kýs und*ir* sec l*an*d oc sc*a*l h*ann* hafa l*an*dit þa e*r* hiɴ unge m*aðr* vill e*igi*. Ef sa kýs e*igi* und*ir* sic l*an*dit e*r* varðveizlo m*aðr* e*r* fiár barnaɴa þa á hiɴ at selia l*an*dit oc leɢia a slica*n*

---

a) = A. M., c. 13, S. 246[10].
b) = A. M., c. 12, S. 238[19].

1) *Ordene* v*m* land sölo er sellde *ere skrevne to Gange, men overstregede paa det sidste Sted.*
2) *Først skrevet* vætir, *men derefter rettet saaledes.*
3) *Punctum er tilføiet.*
4) *Skrevet i Margen foran Linien.*

mála sem aðr var. Fiarvarðveizlo maðr barnaNa scal lýsa landz mala eða veð ef þav eigo.[1] er þviat eins scylt at bióða hinom landit er á malaN ef lystr er. En eigi scal hiN sva selia landit at eigi se mále ens unga manz á. EN hiN ungi maðr scal lysa mala siN eða veð er hann er xvi. vetra gamall.

196. vm mala land.

Ef sa er af lande farin abrot er mála á a lanðe. oc scal sa kiosa at þeim coste undir sec er malen er boðen at hann scal sina avra reiða fyrir ef sa vill eigi hafa landit er hann kömr ut er malan átte. enda scal sa hafa landit ef hann vill er malaN átte. en þa scal hann gegna þvi við þaN er landz leigor voro miNe en verðs þaðan fra er hann keypti. Ef hin kys hvarki vm eða eigi at hafa þa scal selia landit með þeim mala er aðr var á.

197. vm akr[2] land

[a] Ef menn eigo akr land saman oc scal sa þeirra er scipta vill láta fara til heimilis aNars oc queþia hann acr landa sciptis oc sva taðs vii. nóttom fyrir scipti oc fara sva[3] at öllo vm acr landa deilld sem þa er menn scipta (S. 139, b.) husom eða engiom.

198. vm hey reka.

[b] Þar er sær eða votn eða veðr reer hey manna saman fleire eN eins þar scal sa er hey á iaNars heyi

a) = A. M., c. 14, S. 260b.
b) = A. M., c. 18.

1) Punctum er tilføiet.
2) I Skindb. arkr.
3) Skrevet to Gange, uden at være overstreget paa det sidste Sted.

oc í aNars lande fara til heimilis þess manz er land á undir heyi þvi oc queþia hann heys deilldar rum bælgan dag iii. nottom fyrir scipte eða meira mele. ef hann fiðr hin siálfan at mále en vieo ella eða meira méle ef hann fiðr eigi hin siálfan. Hann scal þa bva queðia er næstir ero heyino þvi er hann quadde seiptis vm þeirra manna er eigi eigo hlut[1] í heyi þvi. oc queðia v. bva iii. nóttom fyrir sciptit vm þat hvern lut hann á iheyi þvi oc coma þar fyrir miðian dag.[2] þa bva scal hryðia sem engi sciptis bva. Ef varnar heysciptissens oc varðar þat utlegð. En ef hann nýtir ser oc er þat gertöke. Nu ef hin krefr eigi sciptis fyn en hann hevir heim fort heyit. oc a hann þat af heygiolldom sem bvar meta at hey var vert. þa er hann krakaðe upp. Þeir menn eigo þena hey sin iþess lande er þav voro rekin en eigi a brott at vega eða fora fyr en scipt er. Ef sa ma eigi vega hey þat heim til sin er ā. þa scal hann lög garð gera vm heyit iþess lande er hann þerðe oc vina þan averka a lande hans þar er hvarke se acr ne enge. Ef hey rekr á engi manz oc fær hann scaða af þvi er engit á. Þa scal hin bota er hey á sem bvar v. virða þeir er næstir ero engi þvi. Ef hey récr ihaga manz oc asá gera lög garð vm er hey á. oc sva at þena. [a] Eigi varðar haga beít nema lyrite sé varit. oc farit sva með sem með stefno ef hin heyrir eigi siálfr á lyritar vörn. oc á at ballda xii. manaðr fyrir haga. Rett er at veria lyrite haga á várþinge þeim monnom er þeir ero samþinga. en (S. 140, a.) sva fremmi varðar þeim er þeir vito lyritin ef varit er.

a) Jfr. A. M., c. 6; jvfr. ovenf. c. 185.

1) Rettelse for er hlut eigo.
2) Punctum er udfölet.

Sa *scal* aq*ue*þa hv*er*iom *hann* veʀ *land* lyrite oc *scal* rum hælga*n* dag *þat* mæla se*m* stefna. Ef *maðr* stefn*ir* lög helga*n* dag *eða* veʀ *hann land* sit*t* lyrite þa *er* sa utl*agr*. oc *er* onyt ste*f*na *hans eða* lyrctr *hvart* se*m* var.

199. v*m* scoga scipti.

[a] Ef m*enn* eigo scoga sama*n* ii. *eða* fleire. *oc* þycc*ir* þei*m manne er* þar a scóg *við* aɴa*n* of micil navtn a scóge. Nv vill sa orka deilldar a scogeɴ *er* miðr neyt*ir*. þa *scal hann fara* ti*l* fundar oc ti*l* heimil*is* þ*ess* ma*uz* *er hann* vill scoge scipta við *eða* hitte hiɴ at male siálfa*n* .xiiii. nótto*m* fyʀ oc ne*f*na v*atta*. at *þvi vætte*. at *hann* stefn*ir* h*onom* hei*m* oc ne*f*na *hann* a vico freste ti*l* scóg*ar* sciptis oc hafa hei*m* stefnt þa *er* iiii. vic*or* ero af su*m*re. *eða* fyʀ *oc* q*ueðia hann* scogar sciptis vii. notto*m* f*yrr*. *Hann scal* ne*f*na v*atta*. nefni ec iþ*at* v*ætte*. at ec q*ue*þ þic ɴ.[o] deilldar v*m* scög þaɴ *er* vit cigo*m* sama*n* oc q*ue*þa ascógiɴ at co*m*a þ*ar* vii. nátta fresti f*yrir* miðian dag.[1] q*ue*þ ec þic lögsciptis. *Hann scal* handsala h*onom* ti*l* quamona ef *hann* vill láta uppi scog*ar* scipti. Ef *hann* lætr *eigi* uppi scóg*ar* scipti. v*arðar* honom utl*egð*. Eɴ ef sa q*ue*ðr *eigi* sva scóg*ar* sciptis se*m* nv *er* tint. þa *scal* biða til havstz oc *scal eigi* fyʀ þa scipta scógino*m* en ept*ir* hælge þa *er* iiii. vic*or* lifa su*m*ars aðr. Sa *er* scipta vill láta *scal* q*ueðia* b*va* ti*l* v. l*an*deige*n*dr þa *er* scogi bva næst*ir* iii. nótto*m* fyʀ oc ne*f*na v*atta*. Nefni ec iþ*at* vætti[2] at ec q*ue*þ þic

a) = A. M., c. 35.

1) *Punctum er tilføiet.*
2) *Tilføiet.*

.N°. at fara til scógar sciptis at seipta með okr N°. at eoma þar fyrir miðian dag oc scipta seogi með ocr.[1] queþ ec þic lög quoð. **B**var scolo scipta seógí sva at þeir scolo rioðr deila þeim (S. 140, b.) er meir hevir neytt scógar. Ef eigi er rioðrom hogvin scógrin oc er valeðr oc scolo þeir þo sva scipta þa at hin hafe þeim mvn viðara er miðr neytte at þeim þyeki iafn lutr þeirra. Ef bvom syniz at hin hafe meir neytt en sins lutar scogar. oc verðr hann secr vm iii. morcom enda scal hann gialda tuenom giölldom. sem bvar þeir virða .v. er næstir bva scóge. [a] **M**en eigo[2] eigi at högva iscóge þeim er ii. eigo saman eða fleire nema þeir lofe allir. Ef menn hoGva þan seóg at eins manz lofe oc verþr sa sóttr vm er hoGvit hevir. hann a at beiða ser biarg quiðar at bera vm þat hvart hann hygðe at hin ein ætte[3] scógin er honom lofaðe eða eigi. **N**u ber þat quiðr at hann hygðe at hin ætte ein þa viðr honom þorf til varnar. en sa verðr secr iii. morcom er lofaðe scógar hogit. við þa er eigo með honom iseógenom. oc scal hann gialda tuenom gioldom hveriom þeirra slíct sem til komr. [b] **E**f maðr fer vm scog anars manz með sleþa eða klybbera. eða við[4] bönd eða vagn eða vagar oc bilar reiðe hans. hann a at högva til þess sem hann þarf at bóta. oc lata eptir ligia hræ. Hann scal segia til a enom næsta bo þar er

a) = A. M., c. 34, S. 292[14].
b) = A. M., c. 35, S. 295[2].

1) *Punctum er tilföiet.*
2) *Först skrevet* ēgo, *men* i *derefter tilföiet over Linien.*
3) *Istedetfor de förste Bogstaver i dette Ord synes Afskriveren först at have skrevet* ef, *men derefter forandret dette.*
4) *Först abbrevieret ved et* v *med* i *over, ligesom Præpositionen* við, *men* ð *derefter tilföiet ved Siden af* i.

aleið hans sé hvat hann hevir högvit. hann scal handsala þeim manne er scogiN á verþ slict sem bvar virða oc hafa goldit a xiiii. nóttom enom næstom. ella verðr eigi heimillt viðar höcet. Ef maðr hoGr tré eða ii. iscóge aNars oc ferir eigi abrott þa varðar utlegð. oc vi. avra averke oc scolo scogar bvar bera quiðo vm þat. Ef maðr forir abrott þar á sa er scóg á cost at fera til gertökis oc til iii. marca sectar oc til gialda tueðra oc hafa til heimilis bva v. þess er sottr er. Ef maðr hoGr tré iscoge aNars eitt eða ii. oc hylr stofn oc hefir abrot tré ór scógi. þar a sa tvá coste er scóg á. þaN aNan er aðr var talit en (s, 141, a.) eN aNan þaN at fera til þyfðar þeim er stofn hulðe. oc hafa xii. quið til goða þess. er sa er iþingi með er sottr er. Ef hann hoGr .iii. tré iscoge aNars eða fleire oc férir abrott or scoghe. þar a sa ena savmo coste er scóg á sem þa er stofn være hulðr. Ef maðr hoGr scyle hög aviðe eða scefr sva at spell se at. þat varðar utlegð. oc avere vi. avra. En ef hann viðr v. avra scaða at þvi eða meira eða hoGr hann merke biorc. þa varðar honom fiorbavgs Garð við huern þeirra er þar a mark í biore þa. Ef maðr férir scógar marc eða engia eða afretta. eða landz merke. þat varðar honom fiorbavgs Garð við huern þeirra er þar a more til oc scal qneðia ix. heimilis bva a þingi þess er sottr er. Ef maðr ascógh i aNars lande oc a hann at neyta scógar þess sva sem ihans lande væri sialfs at hoGva. Hann scal eigi hross hafa vm nætr þar. hann scal gera col þar oc hafa abrott forð fyrir vetr nætr enar næsto. oc hylia þar grafar sva at eigi liGi fe í. Ef hann hylr eigi grafarnar þa verþr hann utlagr iii. morcom. bann scal giallda fe þat er þar fær scaða af grofom þeim sva sem bvar v. virða þess er sottr er. Ef maðr vill ser

nyta lim *þat* þa *scal hann bera þat* saman i cösto oc *sva* favsca *eða* stofna oc hafa brót fört a xii. manaðo*m* eno*m* næsto*m*. **E**f *maðr* vill ser nyta stofna. þa *scal hann* u*m* hafa rött *fyrir* vetr nætr enar næsto. **E**f *eigi er* rött v*m* stofna *fyrir* vetr nætr enar næsto. *eða er eigi* sama*n* borit lim *eða* favscar. oc a sa þaɴ við þa *er* l*a*nd á und*ir*. þot*t* icösto se boriɴ viðriɴ oc *varðar* þei*m* utl*egð* er cösto á ef *eigi er* abröt fört a xii. manoðo*m* eno*m* næsto*m* oc a sa við siɴ *er* sama*n* bar h*v*art se*m er* hrár viðr *eða* aɴaʀ. **S**a *maðr* á at beita iscoghe aɴ*ars er* l*a*nd[1] a und*ir* scogi þei*m* meþ*an* fe h*a*ns bítr meiʀ *gras* eɴ við. Ef sa *maðr* sitr *sva n*ær scóghe þei*m er hann* á þa a h*ann* beita fe sino scógh- (s. 141, b.) en ef meiʀ bitr scógh en sino. **Þ**ar *er maðr* beit*ir* scogh aɴ*ars* meiʀ eɴ sino þat *varðar* utl*egð* þei*m er þat* ger*ir* oc bota avvisla se*m* h*v*ar v. virða. Ef h*ann* recr fe sit*t eða* lætr reca iscóg aɴ*ars oc* ver*þr* af þ*v*i .v. avra scaðe *eða* meire *þat varðar* fiorbav*gs* garð *oc* a sa söc *er* scogh á. Ef *maðr* beit*ir* þa iscoge þei*m* er h*ann* a i aɴ*ars* l*a*nde *er* fe bítr sino meiʀ en scógh *þat varðar* honom utl*egð* oc a sa þa[2] söc *er* l*a*nd a und*ir*. **E**f sa *maðr* recr fe sit iscogh m*anz eða* lætr reca *er* h*v*arke a scoghen*n eða* l*a*nd und*ir*. þa *ver*ðr h*ann* utl*agr* við h*v*arn þ*eirra*. eɴ ef .v. avra scaðe *ver*ðr ascoge *eða* meire sa *er* fe h*a*ns ger*ir*. þa *varðar* hono*m* fiorbav*gs* garð við þaɴ er scog á. **H**u*er*r *maðr* a vöxt viðar i scog*ar* marke *sino* meþ*an* h*ann* a fornan við þ*ar*. **E**f þei*m* m*ann*e er grunr at þ*v*i *er* l*a*nd á und*ir*. viðe aɴ*ars* at hiɴ neyte miðr viðarens en þa m*un*de h*ann* ef h*ann* ætte siálfr l*a*ndit. þa á l*a*nd-

---

[1]) *Først skrevet* lande, *men det sidste Bogstav dernæst udmaculeret.*
[2]) *Skrevet* þa sa, *men Ordenen derefter forandret ved Henvisningstegn.*

eigandin at stefna honom til seila oc telia hann af vextinom af þvi at hann neytir miðr scogarens en þa mundi hann ef hann sei eigi til vaxtarens oc stefna at heimile þess er sottr er. oc quedia seogar bva vm þa söc. Ef þat berr quiðr at hin neytti miðr scógar en þa munde hann ef hann sei eigi til[1] vaxtar. þa er hann af vextinom. oc asa vext er land á en sa a en forna við sin er aðr átte. Ef menn hogva seóg þan allan upp er ii. menn eigo saman eða fleire. oc scolo þeir scipta merki biorkom með ser oc hogva þær efst.

200. vm misgongor fiar.

[a] Ef misgongor verða fiar oc beítir maðr acr anars eða enge oc varðar þat utlegð þeim er beitir oc beta avvisla. [b] Ef sa ræðr at reca sva aptr fe anars sialfs. at hann recr i akr eða engi eða sva at hann villde at í akr eða engi gengi. þa varðar þat utlegð vm þat oc beta avvisla. Ef v. avra sca- (s. 142, a.) ðe verðr af fiar rétte þeim eða meire þa varðar fiorbavgs garð oc a sa þa söc er acr eða enge átte eða andvirke ef þar var til rekit. Ef anar maðr rekr feet i akr eða engi eða i andvirke manz vis vitande at raðe sino oc þess er feet á oc verþa þeir baþir utlagir oc varðar þeim báðom iafn mieit bvart sem seaðe verðr meire eða mine. Ef maðr recr bu fe manz anars eða lætr reca sva at máls misir. eða hann villde máls lata missa. þat varðar fiorbavgs garð en þa misir bu fe máls er þat komr vm aptan heim er vm morgen scylde. eða þat vm morgin

a) = A. M., c. 9, S. 229[11].
b) = A. M., c. 10.

1) *Tilföiet.*

er *vm* apta*n* scyllde. Ef *maðr* setr in bu fe a*nars eða* reer *sva* hart *eða* sær*ir sva* at nyt bregðr við oc *varðar þat fiorbavgs* garð *oc* asa sac*ir* þær *er* bu fiar nyt a. Ef sa *maðr* verðr sót*t*r *vm þat* at *hann* hafe rekit bv fe a*nars sva* at máls misse. *hann* a at *que*ðia *ser* biarg *qui*ðar *vm þat* hvart hin *mun*de fina bu fe sitt ef *hann* villde *sva* at *eigi* misti máls. Ef *þat* ber quiþr at hin *mun*di fina *eða* fina láta ef *hann* villde bu fe sitt *sva* at *eigi* miste máls. þa *ver*se *hann* sokine.

201. ef m*enn* eigo afrétt sama*n*

[a] Þar *er* me*nn* eigo afretto sama*n* .ii. *eþa* fleire *þeir* sc*o*lo reca fe sitt i afrétt er .viii. vie*or* ero af su*m*ri oc reka i afrétt miðian. *oc* hafa or rekit afrétte*ne er* iiii. vie*or* lifa[1] su*m*ars. Ef aðr*ir* me*nn* reca fe sitt í afrétt en eigi. oc hafe eigi lof ti*l* allra *þeirr*a er afrétt eigo. *þat varðar* utl*egð* við alla þa *er* olofat hafa. E*igi* sc*o*lo me*nn* slá i afrett en *þat varðar* utl*egð*. enda *er* oheilact heyit. en ef *hann* fer*ir* abro*t*t þa eigo *þeir* orðe *vm* at raða *er* afrétt eigo. [b] E*igi* eigo me*nn* lofa i afrett ne*ma* í tala sé. þa a hue*r*r at fylla i tölo sina. Ef fe *manna* verðr epter í (S. 142, b.) afrétt oc *er þat* vite lavst. þei*m er* eigo. Eigi eigo me*nn* ger*a* sel í afrétt. *þeir* me*nn* eigo briota sel *er þar* eigo afrétt. En sa *er* utl*agr er* sel gørðe *eða* ger*a* let við alla þa *er* afrétt eigo. oc sini utl*egð* við huer*n þeirr*a. Engi *maðr* sc*a*l beita afrétt þær vic*or* ii. *er* a miðle ero *þess er* vi. vic*or* ero af su*m*re. oc viii.

a) = A. M., c. 36,
b). = A. M., l. c., S. 301[24].

1) *Tilfoiet.*

vic*or* e*r*o af su*m*re. þe*i*r m*enn* er næst*ir* bva afrétt eigo at beita afrett a valt bv́ fe síno ne*m*a f*ra* þ*v*i er vi. vic*or* ero af su*m*re *oc* til aнa*rs* dags vico þe*ss* e*r* iiii. vic*or* lifa su*m*ars þuatdagiɴ aðr. **E**f m*enn* beita afrétt þær vic*or* .ii. e*r* h*ann* a syen at licia *oc* v*arðar* þ*at* utle*g*ð við hvern þe*irr*a er afrétt þaɴ á. **Þ***at* v*arðar* utle*g*ð ef m*enn* beita af rétt or selio*m* við hvern[1] þe*irr*a m*ann*a er þaɴ afrétt á. [a] Ef þ*ar* e*r* e*i*g*i* talit fé í afrétt e*ða* s*v*a þott ise talit oc se afréttr v*er*snaðr sva mioc at fe m*un*di þa v*er*ða feitara ef færa v*æ*ri í afrétt. Nu vill m*aðr* lata telia[2] í afrétt. h*ann* sc*a*l f*a*ra iþ*in*gbrecco avarþ*in*gi þ*v*i er h*ann* e*r* sialfr þi*n*g m*aðr* í. *oc* ne*f*na s*er* v*atta*. Jþ*at* v*ætt*e at ec q*ue*þ þa m*enn* alla at f*a*ra til afrétt*ar* þe*ss* er v*er* eigo*m* saman. *oc* q*ue*þa á afrettiɴ *oc* nefna noekora m*enn* *oc* co*m*a þar f*yrir* miðia*n* dag *oc* q*ue*þa á hv*ar* co*m*a sc*a*l at fiɴaz xiiii. nátta fresti *oc* q*ue*þ ec þa m*enn* alla i tölo e*r* eigo afrét*t* þaɴ *oc* mv*n* ec þa hafa q*u*adda bv*a* til at telia fe í afrétt þaɴ. v. b*va* sc*a*l h*ann* q*uedia* at telia i afrétt þa er næst*ir* bva afrétt. *oc* þei*m* stað er þe*ir* sc*o*lo fiɴaz l*an*deigendr .vii. nótto*m* fyʀ e*ða* meira méle þa b*va* e*r* ecki eigo í afrétt *oc* rétt*ir* sé at heyro*m* við h*ann* oc sc*a*l h*ann* e*i*g*i* q*ue*þia feðr e*ða* broðr ne sono þe*irr*a m*ann*a er m*eð* h*o*no*m* eigo afrét*t* þaɴ. Sa e*r* q*ue*ðia vill b*va* itölo. h*ann* sc*a*l nefna s*er* vátta.[3] nefne ec iþ*at* v*ætt*e. at ec q*ue*þ þie .ɴ°. at f*a*ra til (S. 143, a.) at telia fe iafrétt várn .vii. n*att*a fresti *oc* co*m*a þ*ar* f*yrir* miðian dag *oc* q*ue*ða a hv*ar* h*ann* sc*a*l til co*m*a.

a) = A. M., c. 41.

1) *Ordene* við hvern *ere tilføiede efter den arnam. Skindbog.*
2) *Tilföiet.*
3) *Punctum er tilföiet.*

Rumhælgan dag scal bva quedia oc sva i telia. Eið scolo þeir aðr vina. Til allra eiða þeirra er menn vina eigi a þingi oc scal sa fá bóc til eda cross er queðr þeirra mala er eiða scal vm vina. En þeir scolo sva itelia at þar verðe eigi fe at feitara at þvi er þeir hygia at færa se í afrétt þeim enda hygi þeir at scipaðr se til fullz. Talit scal i afrétt aðr viii. vicor se af sumre.

202. vm itolo

Sina itölo scal huerr þeirra fylla hvart sem hann vill sino fe eða anars. Sa þeirra er fleira fe hevir i afrelt en sina itölo verðr utlagr við alla hina aðra er afrétt eigo. Kugilldom seal i telia sem ibúland. Eigi scal svín hafa i afrétt oheilog ero þav. Ef menn ero eigi asáttir a afrétt. þar scal sa fara iþingbrecko er scil vill[1] gera a afrétt þan dag er fyrstr er rumheilagr iþvi þingi er hann er þing maðr oc nefna ser vatta. Nefne ec iþat vætte. at ec queþ þa menn alla oc beiðic er ser telia hlut i afrett þeim oc eiga lataz at luta með ser hver dome scal uphallda við mic oc hafa lutat sva at þeir kuni segia mer a leið oc queða a afrettin. Ef þeir vilia skil a gera þa scolo þeir fara til leiðarinar oc luta þar ef[2] eigi er aðr lutat. oc scal sa handsala er hlavt. En ef sumir bioða luton en sumir coma eigi til. oc ero þeir varðir söc er til coma oc scil bioða en hinir allir utlagir. er oscil gera a við þan er beidde. Ef þeir gera eigi scil á huerr dome scal hallda upp við hann sva at hann vite aleið þeirre er sa goðe heyr er hann er iþingi við. hann a kio- (s. 143, b.) sa þa hver domi scal upp hallda

[1]) Herefter skrevet a, men dette dernæst udprikket.
[2]) Skrevet ēf.

við *hann* *þeirra* *manna* er i afrétt þeim á oc segia iþingbreeco eþa þar er *menn* segia nymæli nema sa se þar. þa scal segia *honom* siálfom. *hann* *scal* með *vatta* segia oc *sva* kiosa. Sa *er* doms vill *queðia* *scal* fara til heimilis þess *manz* er *hann* kys at eiga dom við. oc *nefna* *ser* *vatta*. Nefni æc iþat vætte. at ec *querþ* þic .N°. afréttar doms at eiga við mic *oc* coma til .xiiii. *natta* fresti oc queða a domstaðin oc coma þar *fyrir* miðian dag. *queþ* ec þic lög *quod*. *Hann* *scal* sva scilia iquod sine at *þeir* eigi dom anan dag vico þan *er* lavgar dag hin næsta aðr lifa iiii. *vicor* sumars ef sa *er* rumheilagr. En ef sa *er* heilagr þa *scal* en næsta dag *eptir* rumhælgan. Rumhælgan dag *scal* doms *queþia* en ef sa dagr *er* heilagr *er* xiiii. nóttom *er* *fyrir* domin. þa *scal* *hann* *queþia* in næsta rumhælgan *fyrir*. Þa *scal* *hann* doms *queþia* *er* rumheilagr dagr se þa *er* *hann* lecr domstefno oc *sva* hin næsti *eptir*. Ef *þeir* *menn* *verða* sivk*ir* *eþa* sár*ir* *er* þar scylldo domi hallda *upp* *oc* eigo *þeir* at selia avðrom *manne* ihönd domnefnona. *oc* *sva* þav mal öll *er* *þeir* scylldo *fram* fera at domi þeim. Oc *scal* bera *vætte* þav i dom *er* hin sivke selde avðrom *manne* mál sin. En við þan *scal* dom ryðia *er* *quaddr* *var*. Ef sa ger *eigi* nefna dom *er* quaddr *var* at hælmingi. Þa *scal* sa nefna allan er *quadde* oc er *þat* þa iafn rétt sem *þeir* nefnde baðir. Enda *er* þa engi ruðning til domsens. Ef *þeir* coma baðir til doms *er* nefna scylldo. oc *scal* vi. *menn* hvar *þeirra* nefna i domin. Ef sa *komr* *eigi* til *er* quaddr var (s. 144, a.) þa *scal* sa nefna xii. *menn* *er* *quadde*. Hvar *þeirra* a ruðning ena meiri[1] við anan vm dom er dome hallda *upp* *scal* enseis *þeirra* faðer ne sonr ne *broþir*

---

[1]) *Ordene* ena meiri *ere først udeglemte, men derefter tilføiede i Margen.*

idomi[1] er þar eigo lut iafrett þeirre. Sa scal quedia v. bva er doms quadde vii. nóttom fyrr eþa meira mele þa er næstir ero afrétt. Þeir menn allir er þar eigo afrétt þann scolo queðia heimildar vatta sina vii. nottom fyr eþa meira meli til doms þess er þeir eigo. en ef eigi ero váttar til þa scolo þeir queþia bva þa at domi istað vatta er sa quaddi til doms er doms quaddi. at bera vm þat huern lut huerr þeirra a í. þeir ii. eigo ruðningar er domi hallda upp. Menn þeir scolo eiða vina allir er lög seil scolo fram fora at domi þeim. scal þat huerr þeirra fela undir eið sin. at ee mvn þat telia mer i afrétt þena sem ee hyg at ee eiga. siþan scal quiðr bera hvart hver þeirra a sva i sem þeir telia eþa mina. Váttar oc quið menn oc domendr scolo sva eiða vina sem at þinga dome. Þat scal domr doma huerioin þeirra sem gögn baro til. Bva þá er þangat voro quaddir scal queðia at telia fe í afrétt ef eigi var aðr talit. af[2] þeim monnom er eigi fora gögn sin fram at dome. þeim scal ecci doma. [a] Ef þeir menn ero iomegð eþa farnir af lande abrott er afrétt þan eigo er domr var á. oc var mál þeirra eigi til buet. þeir scolo heimta sitt at þinga dome oc stefna vm þeim monnom ollom er þan afrétt eigo. [b] Frum gögn öll scolo fram boren i dom þan aðr sol se undir. En þeir scolo doma þa nótt nema þeir vile allir vm dagin eptir.[3] lokit scal fyrir miðian dag dome þeirra anan dag.

a) = A. M., l. c., S. 324[20].
b) = A. M., l. c., S. 322[17].

1) *Ordene* i domi *ere tilföiede efter den arnam. Skindbog.*
2) *Den arnam. Skindbog udelader* af.
3) *Punctum er tilföiet.*

203. Ef fe gengr at meine monnom

[a] Þat er mælt ef fe gengr iengiar manna eþa í andvirke þat er hann hevir i afrett rekit. eigi utlagaz (S. 144, b.) hann vm þat. Ef fe manna gengr or afrétt oc íland þess manz er næstr býr afrétt. Sa á eoste iii.[a] þan einn at reka fé iafrétt miðian. þan anan at hafa i sino lande. en þan hin iii.[a] at reka heim til þess er feit à. Ef hann rekr feet i anars manz land oc utlagaz hann við þan. Þat er mælt of þan er þa er rekit feit iland eþa sva þott þat gange sialkrafa oc a[1] sa slica eoste ena somo sem sa er næstr býr afrétt. oc sva huerr þeirra manna er fe þat komr i land. Þan eigo þeir oc eost at láta ganga fe þat þangat er vill er gengr or afrétt. Ef maðr rekr geld fe anars sva at v. avra scaðe verðe á eþa meire oc er þat spellvirke et meira oc varðar þat fiorbavgs garð oc á sa[2] þa söe er fe á við þan er rak feet eða reka lét.

204. fra suellti qui.

[b] Ef sa maðr vill gera suellte qui er næstr býr afrétt oc á hann þat. hann scal segia til þess iþing breeeo avarþingi þvi er hann er siálfr í. at hann mvn gera suellti qui ilanðe sino. til afrettar fra bolstað sinom. eþa sva ef hann hevir gerva. hann scal nefna vatta at til sögone oc neyta ef hann er[3] sóttr vm þat at feet

a) = A. M., c. 42, S. 3271.
b) = A. M., c. 43.

1) *Tilföiet.*
2) *Først skreret* þa, *men derefter rettet saaledes.*
3) *Ordene* hann er *ere skrevne to Gange, uden at være overstregede paa det første Sted.*

svalt þar. *Hann* s*ea*l s*va* g*e*ra suellti q*ui* at *eigi* druene fe *þeirr*a m*ann*a *er* þar eigo ne *tr*oþiz oc láta hlið á oc g*r*ind *fyrir* *eða* hurð s*va* at up*p* v*m* luke *eða* aptr. H*ann* a lavgar dag iɴ at setia gelld fe *þat* *er* ór afrétt ge*n*gr *fyrir* non. Ef fe *þat* treyðz ísuellti q*ui* *þeirr*e isavre *eða* iþrong *eða* drvenar *eða* fellr garðr á. þa abyrgiz sá *er* iɴ lét setia.[1] ef v. avra seaðe *ver*ðr á oc *vardar* *þat* *fiorbavgs* ɢ*arð*. þoat suelti *eða* sta*n*giz i q*ui* *þeirr*e sua at deyi *oc* abyrgiz sa *eigi* *þat* *er* iɴ let. Me*nn* eigo at lata ut fe sít*t* or q*ui* *þeirr*e þott heilaet sé. *eigi* scolo *þeir* d*r*aga ut ef heilaet *er*. Au*n*attueggia scolo *þeir* lata ut alt feet or quíɴe *eða* iɴe alt ef d*r*aga þarf. (s. 145, a.) Þar er m*enn* lata fé or suellti q*ui* *oc* *er* þei*m* scylt at reka fe *þat* i afrétt miðian *eða* lengr*a*. Ef *þeir* lata ut fe *þat* oc reka *eigi* s*va* þa utlagaz *þeir* a beiteɴe *þeirr*e *er* *þeir* beita *land* hins. þo at m*aðr* reke fe sít*t* i afrétt miðian en h*ann* late aɴ*ar*a m*ann*a fe ga*n*ga v*m* *land* hins *þat* *er* m*eð* h*an*s fe v*ar* iɴe þa *er* h*ann* lét sitt fe út. þa utlagaz h*ann* við þaɴ *er* quina á. Rett *er* at m*aðr* gore h*v*art *er* m*aðr* vill lata ut alt féet *oc* reka í afrétt miðian *eða* sítt eitt. oc byrgia hitt *er* iɴe *er*. eɴ utlagaz h*ann* v*m* alt ef af þ*v*i beitiz *land* hins at h*ann* lave upp q*ui*na. Eɴ ef *maðr* brýtr suelti q*ui* *vardar* *þat* utl*eg*ð oc vi. avra av*er*ke. enda bøta avvisla. Ef .v. avra seaðe *ver*ðr at þ*v*i eþ*a* meire þa *vardar* *fiorbavgs* ɢ*arð*. [a] *Eigi* s*ea*l h*ro*ss setia isuelti q*ui*.

---

a) Denne Tilføining findes ikke i den arnamagn. Skindbog

---

1) *Punctum er tilføiet.*

205. vm garð lag.

[a] Ef sa[1] *maðr* vill beiða garþlags[2] *er* næst a land afrétt. en[3] þ*at* *er* afréttr *er* .ii. me*nn* eigo sama*n* *eða* fleire. H*ann* sc*al* fara iþ*in*gbrecco ávarþ*in*gi þvi er h*ann* *er* sialfr þ*in*g m*aðr* i s*va* at þar se meire lutr þ*in*gheyianda oc nefna v*att*a ru*m*hælgan dag. Jþ*at* v*ætt*e at ec q*ue*þ oc beiðe þa me*nn* alla garðlags *er* afrétt þan eigo oc q*ue*þa á afrétten at lecia lög garð amille l*an*dz mins *oc* afrétt*ar* þ*eirr*a. co*m*a f*yrir* miðian dag xiiii. n*att*a fresti oc q*ue*þa ahvar þ*eir* sc*o*lo finaz.[4] mv*n* ec þa hafa q*u*adda b*va* ti*l* þa *er* næst*ir* ero þvi se*m* garð lag sc*al* v*er*a. oc n*ef*na v*att*a oc q*veð*i*a* at deila garð amille sin oc þ*eir*ra m*ann*a *er* afrétt þan*n* eigo. Buar sc*o*lo q*u*add*ir* vii. nótto*m* f*yrr* *eða* meira meli. Þ*eir* sc*o*lo hálfan garð lecia *er* afrett eigo. en sá hálfan *er* q*u*adde. sc*o*lo þ*eir* s*va* langan lecia se*m* h*ann* vill oc s*va* sc*o*lo þ*eir* hvar*ir* þan beta se*m* þ*eir* lavgðo.

206. vm garð lag

Ef þ*eir* vilia beiða garð lags *er* afrett eigo (S. 145, b.) þan man *er* l*an*d á næst. þa sc*o*lo þ*eir* fara ti*l* hei*m*ilis h*a*ns oc q*veð*i*a* h*an*n garð lags oc fara[5] s*va* at sem á millo*m* bólstaða scylde g*er*þa lavg g*a*rð. Sva sc*al* g*er*ða

a) = A. M., c. 44. *Dette og det følgende Capitel fattes i den arnam. Skindbog, dog udentvivl som det synes kun formedelst Afskriverens Forglemmelse.*

1) *Skrevet over Linien.*
2) *Skrevet med en klodset yngre Haand, da Afskriveren vel har bestemt en en Plads for dette Ord, men glemt at skrive det.*
3) *Rettelse for* er.
4) *Punctum er tilføiet.*
5) *Tilføiet ifølge Gisning.*

þan garð sem bvar sia at hann má orka á iii. sumrom er bólstað á. en afréttar menn halfan við hann. Ef bvom syniz at lengra þurfi garðin en sa[1] orke hálfom er quaddr var. þa scolo afrettar menn gerða þan lut er hann orkar eigi a iii. sumrom. þar scal lög hlið agarðe oc sva vm buet ef þar er þioð leið at garðe. Men eigo þat at vina við löggarð þan at fá ser elldibranda. oc reka heim smala sin. Eigi scolo þeir sva reka aðra syslo at þat dueli garð lagit. Huarir sem oscil gera öðrom vm garð þan. þa scal sva fara sóen sem þar er menn ero garð lags quaddir amilli bólstaða. Men ero seylldir at lúca lög hlið aptr alög garðe ef sva er vm buit sem ilögom er mælt. Ef sa lýcr eigi aptr hlið er eptr fen igögnom þa verðr hann utlagr vm þat. oc a sa þat fe er hlið scylde halda á garðe. Hvargi er hlið er brotit agarðe varðar þat utlegð. oc vi. avrar at beta avvisla. Þar er lög garðr er gor a meðal afrettar oc bols þess er næst er af rétt. þar scal eigi vera suelti qui a þeim bolstað. Ef maðr recr fe manz or afrett oc komr eigi aptr þa verðr hann utlagr vm þat við hin oc abyrgiz hann feet.

207. vm suín.

[a] Eigi scal suín hafa í afrétt [b] oheilog ero þav i anara manna lanðe við averka en þess er á nema tún suín se þat er hringr eða knappr eða við se i rana. Ef maðr drepr svín anars ilande sino oc banar hann scal

a) = ovenfor c. 202, S. 115[12] (A. M., c. 41, S. 315[17]).
b) = A. M., c. 11.

1) Ordene við hann — en sa, der udgjöre en Linie i Skindbogen, ere meget utydelige og have Udseende af at være enten med Flid udmaculerede eller maaskee skrevne med mindre varigt Blæk end det øvrige.

hylia *þar* hræ *sva* at *þar* falle *eigi* á dýr ne fuglar oc *ger*a orð þei*m* er svín á. Ef h*ann* veit *eigi* hve*r*r suin á. en þa *sca*l h*ann* segia h*vom* sino*m* ti*l* e*þa* a sa*m*quamo (S. 146, D.) iNe næsto. Ef h*ann* ger*ir* *eigi* orð þei*m* er svin á eða *sva* siðla at þav spillaz *þaðan* *fra* *er* h*an*n visse h*ve*R átte. þa *ver*ðr h*ann* utl*agr* *við* þaN *er* átte oc giallda giolldo*m* eíno*m*. Ef h*ann* d*r*epr suín ti*l* *þes*s at h*ann* nyt*ir* *ser* *þa*r a sa orðe at raða *er* suin á. eN ef suín spillaz *þ*viat h*ann* sagðe *eigi* ti*l* se*m* m*æ*lt v*a*r. oc *ver*ðr at v. avra scaðe *eða* meire *oc* *varðar* *þat* fiorbavgs *garð*. Ef *maðr*[1] d*r*epr suín m*anz* i aN*ar*s l*an*de en*n* *sin*o. þa *er* sem h*ann* d*r*epi i*þes*s l*an*de e*r* suin á.

208. Vm veiðar.[2]

[a] Hve*R* m*aðr* a at veiða fugla oc fisea í *sin*o l*an*ðe.[3] Ef m*að*r teer einkynta fugla. þa *sca*l *ger*a orð þei*m* e*r* þa fugla á. oc varðveita *sva* at *eigi* spilliz. Ef h*ann* nyt*ir* *ser* *þa*r a sa orðe at raða er fogla á. [b] Ef m*aðr* vill veiða fugla avötno*m* þei*m* e*r* *þeir* eigo fleíre sama*n*. h*ann* *sca*l f*yrir* *sin*o l*an*de róa fyrst. en þott *þeir* fare *oc* tace h*ann* þa við aNat l*an*d *eða* á aN*ar*s m*anz* l*an*de þa e*r* ho*no*m heimil veiðriN. *Eigi* a h*ann* at ellta fogla or aN*ar*s m*anz* veiðe stöð. Ef m*aðr* feR iveiðe stöð aN*ar*s m*anz* olofat *oc* a sa orðe at raða *er* veiðe stoðna á. Ef m*er*ke ar ero *oc* eigo[4] *þeir* baðir at veiða í at odeildo *oc* *dr*aga vá at hvaro l*an*de e*r* *þeir* vilia. scolo *þeir* *eigi*

---

a) = A. M., c. 47.
b) = A. M., c. 49, S. 349[1].

---

1) *Skrevet over Linien.*
2) *Dette Capitels Initial er större end det sædvanlige.*
3) *Punctum er tilföiet.*
4) *Bogstavet* i *i dette Ord er skrevet over Linien.*

veita avðrom monnom at veiþa í áne. Nv ef anar þeirra þickiz vera vanlute við anan. þa scal sa beiða deilldar þan er á ána við hann at coma til a .vii. natta fresti oc queðia hva v. iii. nóttom fyrir þat er deila scal ána. eða meira mele. Þa hva scal queðia er næstir ero áne. þeir scolo scipta vikom eða smærom. eigo þeir at raða er lengrom vilia scipta. þót hvar comi eigi fleire til en iii. oc er þo rett deild þeirra. Su deild scal halda með þeim þat sumar. en þa eigo þeir at veita monnom veiðena ef þeir vilia at sinom (s. 146, b.) hlut hvar. Eigi scal maðr leggia net vm þvera á oc bana fise för. oc eigi gera ker í ne teínor. oc eigi gerþa sva at eigi se hlið á nema hann eigi alla ána. Net scal legia strandlage. Garðr eða net er oheilact ef vm þuera á er lagt eða gert oc varðar þat utlegð. ef[1] sva er gert við hvarn þeirra er veiðina a fyrir ofan. [a] Nu ero quislar fleire oc scalat hann bana fise för ine eine quisl. nema þar se mini fise for en i anari oc eigi hann ein quislina fyrir ofan.

209. Vm reka.

[b] Hverr maðr a reka fyrir lande sino viðar oc sela oc huala oc fisca nema þar se sölom selt fra lande eða gefit eða goldit oc þat hverr þar sem heimillt er. Ef viðr komr afioro manz hann scal marca þan viðar marke sino. rétt er at maðr vaðe til ef tré er sva micit at hann komr eigi or floðar male. Ef tré þat komr a anars

a) = A. M., c. 50, S. 3517.
b) = A. M., c. 52.

1) *Afskriveren har först skrevet* Ef (*med stort* E), *men derefter forandret dette saaledes.*

manz fioro oc asa tré sítt er marc á. en sa scal orð gera er þa er treit a land rekit þeim er á þa er hann ma. Ef við rekr í gegnom merki osa upp a land. oc a sa þan við er land a fyrir ofan. [a] Ef birki við recr ut at merki osom oc a sa þan við er land a fyrir ofan rekan. Ef við recr at ám ofan oc festir i eyrom eþa recr a land upp. þa á sa þan við er land a eða eyrar nema ein maðr eigi scóg fyrir ofan. [b] Ef nyia ósa brytr út igognom fioror manna oc rekr við upp igögnom þan ós a land. oc ása þan við er fioro á fyrir utan. [c] Ef maðr tecr tré eða tvav af fioro manz scemre enn .iii. alna bæðe saman varðar þat iii. marca secþ. oc gialda tuenom gioldom. En ef maðr tecr .iii. alna tré eða lengra eða sva þott scemre se. oc se iii.ª alna öll saman. þa ása orðe at ráða er við á. [d] Þar er tré ero hulþ i iorðo ofan en nv gangi floð til. oc a sa þav (S. 147, a.) tre er land a fyrir ofan. En ef tré ero iflo þar male þot se sande orpin eða i griote se föst oc a sa þav tre er fiöro á fyrir ofan.

210. hve fara scal vm reka fioror.

[e] Ef menn róa fyrir land fram oc briota arar eða þilior eða meiða þeir farcost sin. oc eigo þeir at taca við af fioro manz oc bota farcost sin oc legia eptir hræ oc segia til at bygð þeirre er næst er. þeirra er þeir coma til hus. Þeir scolo giallda hinom við sin. er þeir finaz sva sem þvar þeir virða er fioro ero næstir. eða handsala.

---

a) = A. M., l. c., S. 355[11].
b) = A. M., l. c., S. 354[8].
c) = A. M., l. c., S. 355[20].
d) = A. M., l. c., S. 354[19].
e) = A. M., l. c., S. 356[9].

Ef *þeir* segia *eigi* til viðar tökon*ar* at næsta huse *er* *þeir* co*ma* ti*l*. þa sekiaz *þeir* atokone *eða* láta *þeir* *eigi* þei*m* ve*r*ð uppi *er* viðin áttc at giolldo*m* *eða* at handsölo*m*.

211. v*m* viðar flutni*n*g.

Maðr a at flytia við þan er h*ann* fiðr a flote f*yrir* utan þ*at* cr fisc s*er* af borðe oflattan f*yrir* an*n*ars m*an*z la*n*dc. þ*at* s*cal* þorscr v*er*a sa s*cal* s*v*a micill v*er*a at h*ann* se[1] alnar i eyxarþæro*m* flattr. Sa fiscr heit*ir* gilld-i*n*gr. A þ*v*i borðe s*cal* sia þan fisc e*r* ti*l* la*n*dz veit þ*að*an or fioro c*r* fyrv*ir* utarst. Taca a m*aðr* við þar at flytia v*ið* l*an*d ef *eigi* e*r* ván at festi ne*m*a s*v*a n*ær* sc fioro m*an*z at sia m*un*di fisc af borðe ef *cigi* bære l*an*d f*yrir* or þ*eir*re fióro e*r* fcsta ma reca á. S*v*a a allar flutni*n*gar at taca *oc* s*v*a hual. [a] Ef m*aðr* flytr við a an*ars* fioro h*ann* s*cal* *eigi* lcngr ligia þ*ar* en .iii. nætr ef þ*at* e*r* reka fiara. En ef þ*ar* ligr lc*n*gr þa v*er*ðr sa utl*agr*. Cost a h*ann* at fera up a land or fioroni oc hafa ab*ro*t*t* fert a xii. manaðo*m*.

212. v*m* veiþ*ar* a siá

Men cigo all*ir* at veiða f*yrir* utan netlög at osckio (S. 147, b.) en þ*ar* cro netlavg utarst e*r* sel net stendr grun .xx. mösqua diupt at fioro. *oc* co*m*i þa flár up.

213. Vm hualflutni*n*g

[b] Ef hual recr afioro m*an*z oc a h*ann* at festa þan hual þo*tt* d*r*ott*in*s dagr se s*v*a at h*onom* þycki ohætt at

a) = A. M., c. 53.
b) = A. M., c. 55.

1) *Tilföiet.*

ut slíte. hvart sem hann hefir heldr til festar fornar eða þær er hann seer af hval til. Rétt er at hann festi þeim festom er hann rístr af hvalnom oc bera þar festar um stocka eða steina. hann scal seera þan hval. Ef fiósir slítr ut fyrir honom oc reer a anars fioro. oc a sa þan hval er fióro á ef lengra er fra fioro marki en ördrag en ellegar eigi. Ef hualen slítr ut með festom oc rekr a[1] anars manz fiöro. oc a sa þan hval er á þeirre fioro átte er festar voro fyr ibornar. Ef sumr er festar stúfr á lande oc ber þat quiðr at sva var festr hvalrin at haldaz mundi islíco veðri sem þa var er þeir höfðo festan. Nv ber þat quiðr at eigi munde halda þa er sem hvalrin se ofestr. oc a sa ecki iþa er festi þan hval.

214. Vm hual reka.

[a] Ef hual rekr afioro þa er leigo lande fylgir þvi er leigo maðr byr á. hann a at festa hval þan oc senda man þan er fare fullom dagleiðom til fundar við þan man er fioro á fyr en hann gange á at seera hual þan. Hann a at seera þa hvalin þegar er hann hevir sendan manin oc þeir menn er vilia með honom oc seera til fiorðungs sva at þeir hafe in fiorða lut er seera til þess er sa komr til er hual á. þa a sa at raða er hual á fyrir þeim er o scoren er. Þeir menn abyrgiaz þan hval allan er scórin er. er scáro við þan er á. En ef (s. 148, a.) þan slitr ut er o[2] scorin er oc abyrgiaz þeir eigi þan ef þat ber quiðr at þeir festi sva er scáro sem þa munde þeir ef þeir ætte þan hual. En ella abyrgiaz þeir ef eigi ber

a) = A. M., c. 56, S. 363[15].

1) *Tilföiet.*

2) *Først udeglemt, men derefter skrevet over Linien.*

þat. [a] Ef þ*a*r reer hv*al* afioro e*r* aNaR m*aðr* a l*an*d f*y*r*ir* ofan eN aNaR fiöro oc ahv*e*R at sce*r*a þaN hual þei*r*ra m*anna* e*r* sa m*aðr* lofar e*r* l*an*d a f*y*r*ir* ofa*n* ne*m*a sa hafe v*m* boðit öðro*m* m*ann*e e*r* fiorona á *oc* sc*a*l sa þa f*y*r*ir* raða. Sa e*r* l*an*d a f*y*r*ir* ofa*n*[1] sc*a*l sva orð g*e*ra þei*m* e*r* fioro á oc sva at öllo f*a*ra se*m* þa e*r* leigo m*aðr* býr f*y*r*ir* ofa*n* þe*s*s m*an*z fioro. e*r* l*an*dit a *þat* e*r* h*ann* byr á.

215. v*m* reka hval.

[b] Ef hual rekr al*an*d m*an*z oc a h*ann* allan. eN ef scot er í þa á sa halfan hualiN e*r* scot a í ef h*ann* ko*m*r ti*l* at sce*r*a. eN sva sc*a*l leita scotzens se*m* h*ann* ætte scot í hual a aN*a*rs fioro eN ef h*ann* veit hueR á oc sc*a*l h*ann* gøra orð þei*m* ef sa er sva nær at co*m*az má tuivegis þ*a*ngat þaN dag e*r* þa e*r*. [c] eN scothual sc*o*lo v. hv*a*r vi*r*ða pundara vegiN. en l*an*deigande sc*a*l sc*e*ra scot m*an*z lut til hælming*a*r ef sa ko*m*r *eigi* ti*l* e*r* scavt. EN ef h*ann* ko*m*r ti*l* er su*m*r e*r* scoriN oc a h*ann* at raða eno*m* oscorna avalt eN hiN e*r* scar sc*a*l hafa liorðu*n*g þe*s*s e*r* h*ann* scar. eN ef þa scilr a scotit oc sc*o*lo ii. m*enn* saNa *þat* m*eð* þegnscapar lagni*n*go siNi m*eð* h*o*no*m*. *oc* h*a*ns scot se e*r* til telr. [d] EN ef *eigi* fiNz ihualno*m* scótit eN fiNz iliosono*m* oc sc*a*l þa vi*r*ða m*eð* þei*m* bvv*m* e*r* þar ero næsti*r* e*r* fiNz scotit. [e] Ef hval slitr ut þaN

a) = A. M., c. 57.
b) = A. M., c. 59.
c) *Jefr.* A. M., c. 60.
d) = A. M., c. 61.
e) = A. M, c. 62, S. 372[25].

1) *Herefter skrevet* nea (ne*m*a), *men dette derpaa igjen overstreget.*

er menn hafa scorit oc finz scot í hvarge sem a[1] land reer þa a scot maðr heimting sins lutar at ollom þeim monnom er fioro átto þa er hvalren kömr á bucgi er (S. 148, b.) marga staðe sem kömr oc sva þoat menn secre a flóte eða ascere.[2] [a] sa er scot a at varðveita scal virða lata hvalin oc vega með pundara. sva at þeir allir se er fiorna átto þar. er sa hualr com. eða af scipi scáro. Ef þeir spyria fyr at[3] scot var i en þeir hafe selldan hvárt sem þeir scáro þan hual fyrstir eða siðarstir. Þeir bvar scolo virða er þar ero næstir er hualrin com aland. [b] Þeir menn allir er af þessom hual hofðo lut oc þeir vito at scot var í scolo hafa verð sva micit sem scot maninom byriar huerr af sinom lut til aldingis. [c] Nu hafa þeir eigi sva micit verþet oc verðr þat gørtoki oc scolo þeir gialda tvinom giolldom þat er ascortir avcrðit oc er þat stefno söc oc scal queðia heimilis bva v. aþingi þess er sottr er. [d] Cost a sa er scot á at lata varða scog gang hinom er leynir scotino oc scal queðia heimilis bva hans ix. aþingi. Slícan cost a hann við þan er hualin nýtir ser oc veit at scoteno er leynt. enda a sa cost er scot á at lata varða gørtoki hinom er leynir scoteno oc secz hann iii. morcom. enda gialda tvinom giolldom hualin allan scot manz lutin. Þeir menn er eigo ihualnom oc vito eigi at scotino er leynt scolo bioða þegar er þeir verða varir við at iarn hevir verit ihvalnom scot

a) Hertil findes intet tilsvarende i den arnam. Skindbog.
b) Jvfr. nedenf. S. 129[6] (A. M., c. 64, S. 375[16]).
c) Jvfr. A. M., c. 64 in fine og c. 65.
d) = A. M., c. 65, S. 378[3].

1) Skrevet over Linien.
2) Punctum er tilföiet.
3) Först skrevet en, men derefter at skrevet ovenover, uden at det förste er udstreget.

maNinom slican lut hver hvals verðzens sem þeir hafe til fiorðungar scorit. en ef þeir fresta til þess er hann byr sacir ahendr þeim oc scolo þeir gialda verð slíct sem scot maþriN hefðe scorit sialfr. þegar. Ef hann þarf at søkia þa vm oc scal hann quedia heimilis bva þeirra .v. [a] Ef hvalr verðr selldr sa er scot var ifundit oc scal sa hafa verðit til alþingis er sellt[1] (s. 149, a.) hevir sva micit sem scot manz lutr verðr or hval þeim ef til fiorðungs var scoriN. eN ef eigi er til þings haft. þa a scotmaðriN heimting huals verðz allz þess er ogolldit er oc ma hann stefna hvart sem hann vill at lögbergi eða iboanda kirkio garðe oc lata varða iii. marca secþ oc giallda tueNom giolldom alt þat er ogolldit er. [b] Ef hualr er virðr oc comi eigi fram verðit þa a scot maðr at stefna hvart sem hann vill iboanda kirkio garðe eða at lögbergi til utgongo fiarens oc láta varða iii. marca secþ. Sa er stefno staðr réttr þar er menn reiða eigi af hende huals verðit sem mælt er iN .v. dag vico i mitt þing. [c] EN ef hvalriN komr aleigo land oc scal land bveN senda maN þegar fullom dag leiðom til hans er land a eþa hvalrettiN. EN scera til fiorðungar uNz sa komr til er á oc þeir menn er at raðe hans scera, en þeir abyrgiaz iN scorna við vt flote. en scipta scal sva fremmi er sa komr til er á. [d] EN ef fleire menn eigo rekaN oc coma eigi allir til þa scal sva selia aNars lut sem siN. EN ef allir coma til oc seilr þa a eigin orð. oc scal engi til

a) = A. M., c. 64, S. 375[16].
b) = A. M., l. c., S, 375[7].
c) *Jrfr. ovenf.* c. 214 (A. M., c. 56, S. 371[11]).
d) = A. M., c. 58.

1) *Ordene* **er sellt** *ere skrevne to Gange i Skindbogen, nederst paa* S. 148 b. *og øverst paa* S. 149 a.

til meira calla eN á eN ef noekoR hevir meira eN á oc *varðar þat* gortoke. EN ef þa seilr aseiptit e*þa* eo*m*e *eigi* all*ir* til *þeir* er eigo oc *sc*olo þa v. *hvar* en*ir* næsto seipta vi*ð* bóc öllo *þ*v*i* e*r* fe e*r* í. [a] EN ef fleire scot ero ihualno*m* *oc* eignaz ör *þ*v*i* eino seote e*r* at bana hev*ir* orðit oc sýnt e*r* at lögb*er*gi m*eð* hino*m* somo*m* morko*m* atre e*ða* a iárne hvártz á eiN m*að*r e*þa* fleire seotit. [b] EN þot*t* scot fiNize a (S. 149, b.) sande[1] eða i iðro*m* a eno sama marke eða i örscotz hælgi a aNaRe fioro oc eigo hvarn*ir* þo hualiN at virða oe *sca*l q*ueðia* þa til .iii. notto*m* f*yrir* virðingina. EN ef hein fiNaz eða tálen a eno sama marke e*ða* i örscotz hælgi a aN*ar*e fioro þa *sc*olo þav f*a*ra se*m* hvalreN. [c] EN m*að*r *sca*l huals v*er*ðit vi. alna avra hafa til alþ*in*gis oc segia *þar* til seotzens *oc* v*er*ðzens. at logb*er*gi en*n* sa *sca*l ga*n*ga til buðar *oc* segia morc sin e*r* scot á. En ef hiN tortryGv*ir* h*ann* oc *sca*l h*ann* hafa saNaðar m*enn* se*m* heim*a* e*ða* heim*i*lis b*ua* sina .v. EN ef engi m*að*r v*er*ðr til þa *sca*l hafa hei*m* feet en segia iii. sumor til.

216. v*m* hval flutning.

[d] Ef m*að*r fiðr hual a flote utaR en sia megi fise aborðe gillddi*ng* *það*aN af l*an*de er festa ma. h*ann* *sca*l flytia þaN hval þ*an*gat se*m* h*ann* vill. en ef m*enn* co*m*a til þa e*r* h*ann* *eigi* scyldr at taca við þei*m* ef h*ann* ma

a) = A. M., c. 60, S. 370[21].
b) = A. M., c. 61, S. 371[14].
c) *Jefr.* A. M., c. 63.
d) = A. M., c. 67.

1) *Skrevet* a asande.

þo flytia. En ef þeir bera þo festar í oc eignaz þeir eigi at helldr hvalin ef bvar bera at hin mætti aþr flytia með þat lið er hann hafðe. [a] Ef landeigande er at flutningone oc a hann cost at flytia til sins landz. en ef þangat er lengra þa abyrgiz hann við sina laxs menn. þan hval aland eigande þriþiung en .ii.[a] lute þeim er flytia. En ef fleire ero landeigendr at flytia hualin þa scal til þess þeirra landz flytia er næst a land þeirra er rétt comnir ero til. Ef anan maðr a land en anar maðr eigi fiorona eþa reka oc eignaz sa eigi hvalin flot funden nema hann hafe keypt með öllom goða. [b] Land eigande a ellegar háscerðing oc hníso oc (S. 150, a.) sela oc fisca oc fogla oc þara.[1] [c] scothvals þriðiung aland eigande en anan flytiendr en hin þriðia sa er scavt. En scot manz lut scal landeigande varðveita sem þa at reka hualr være. [d] Ef grið menn manz fina hvalin oc a hann verc þeirra allt. þa eignaz hann hvalin. En ef hann átte fisce þeirra at eins. oc eignaz hann eigi meira en þat er bvar virða at fisceen dvelþiz meþan enda hlvt af scipi sino oc abyrgiaz[2] þeir þo scipit sem aðr. [e] En ef hval rekr sva[3] mioc fyrir stravmi eða veðri at hann ræþr scipino en eigi scipit honom oc scal þa sem þeir hafe ofunden.

---

a) = A. M., c. 68. S. 381[20].
b) Jfr. A. M. c. 54.
c) = A. M., c. 68.
d) = A. M., c. 69.
e) = A M., l. c., S. 384[22].

---

1) *Punctum er tilföiet.*
2) *Det næstsidste Bogstav i dette Ord er tilföiet ved at skrives over Linien.*
3) *Skrevet to Gange, uden at være udstreget paa det ene Sted.*

217. vm fiɴanda spik

[a] Meɴ eigo fiɴanda spik af tuitögom hval odeildom eða meira enn þat ero xxx. vetta. Þar scal fiɴanda spik vera er menn flytia hual eþa bera festar í. þott þeir megi eigi einir flytia. Þeir menn eigo fiɴanda[1] spik er fyrstir fiɴa þott aðrir menn bere festar i meþan þeir fara at liðe ser. Ef menn flytia hual fra lande eins manz þaðan eða flere en eins er siá ma fise á borðe. þa verðr þat gortoke[2]. [b] Ef hval rekr fra lande manz oc ero festar stúfar í sva ramlegir at quiþr beʀ at hiɴ hugðe halda mundo er feste þa eignaz hann hvaliɴ þot come i aɴan stað en þangat scal sokia með seipe eþa hrossom oc neyta þar enscis nema vatz. Eɴ þo fiósir reke ut oc a sa þær er reka á. [c] Jfiorðom eða sundom þar er maðr flytr hval þaðan er sia má fra fleirom löndom fisc af borðe oc eigo þeir allir iafnt þot eiɴ flyti a sit land. Ef menn reka hvala a land oc eignaz þeir .ii. luti en landeigandæ[3] þriðiung. Ef hvalar verða (s. 150, b.) i vökom utaʀ en fise ser a borðe þa a hveʀ slíct er nyta ma ser af. Nu coma menn til oc bera vápn ahuala þa oc festa við isbrún sva at eigi mvn socqna þa eigo þeir er veiða. Eɴ ef þeir níta fulltingi aɴara manna oc abyrgiaz þeir hvaleɴ við hina er þeir nítto ef þat herr quiðr at þeir mundo biarga hvalnom ef þeir væri allir at. Sva mieiɴ hlut abyrgiaz

a) = A. M., I c., S. 383[14].
b) Jfr. ovenfor c. 213, S. 126[7] (A. M., c. 55, S. 361[9]).
c) = A. M., c. 70.

1) *Rettelse for* fiɴa.
2) *Skrevet* gortøke.
3) *Afskriveren synes først ved en Feiltagelse at have skrevet* landeiganda, *men derefter forandret Slutningsbogstavet til* æ.

þeir sem hinom byriar at maɴtalc or *þeim* hval *er* tapaðiz ef *þat* beʀ *qui*ðr at *þeir* mundo öllom biarga ef *þeir væri* all*ir* at. Nu þoat *menn* sciote þingbornom scotom ahuala i vöcom *oc* eigo *þeir* engo helldr en aðr*ir menn* þoat davðan reke a *land*. þa eigo *þeir* scot lut. Nu gengr vöken alt ti*l landz* su *er menn* særa hvala i f*yrir* utan *þat er* netlög ero. oc reɴa hvalarn*ir* al*and* þa a *sva* at fara *sem menn* reke þa *með* scipom upp. *hveʀ* a veiðe sina f*yrir* vtan net lög. [a] Ef hualr komr amerki *þat er* scilr fioror manna. oc a[1] hálfan hvaʀ *þeirra* ef sumr liɢr a miðio markeno hvart *sem* meire er. [b] Ef hvalr *er* isæ inetlögom oc asá er *lanð* a en ef utaʀ *er oc* má siá þo fisc á borðe oc a sá enn þo davðan hual er *land* á.

218. *vm* vag rek.

[c] Þar *er* líkom kastar al*and* oc fe. *oc* ása *er* næstr byr at[2] føra lík or fleðar male oc *gera* orð *þeim manne* er *lanð* á þ*ar*. oc asa at varðveita feet oc føra lík *með* hinom ef sa hev*ir eigi* lið ti*l* eiɴ saman. Landeigande *scal* taca af fe þ*vi* ti*l* legcavps *oc* lícsongs cavps. oc syna hinom *hvat hann* teer af oc *sva þat er* ept*ir* er.[3] *scal hann* syna heimil*is* hv*om* sinom .v. oc lata virða *þat er* van *er* at spilliz oc selia *þat* ef *hann* vill. Þ*at* fe heit*ir* vagrek (S. 151, a.) er *með* likom castar a *lanð*. oc *menn* ætla alla þa *menn* fariz hafa *er þat* fe átto

a) = A. M., c. 58, S. 366[16].
b) Jvfr. A. M., c. 52, S. 357[7].
c) = A. M., c. 71.

1) *Skrevet over Linien.*
2) *Rettelse for oc,*
3) *Punctum er tilföiet.*

þolt engom casti líkom a land með fe þvi. Landeigandin scal[1] sva varðveita fe þat sem þá munde hann ef hann ætte en eigi a hann abyrgiaz feet. Ef erfingiar coma til þeirra manna er þat fe hafa átt. oc scolo þeir hafa til kenendr .ii.[2] þa er iheyrom se réttir er þat visso at fe þat baro aseip. þeir scolo eiða vina at þvi oc legia þat undir þegn scap sin at þeir menn báro fe þat ascip eþa sa maðr ef ein var. Þar er erfingiar coma til fiár þess. oc ahuerr þeirra at stefna hinom vm er feet hevir með höndom vm sva mikit sem þeir raða a at queþa. stefna til giallda.[1] þeir scolo til alþingis allir stefna oc queðia til xii. quiðar goða þan er þeir ero iþingi með er feet heimta vm þat hve micit fe sa maðr bar a scip þat er hann átte er sa telr til arfs. Sva scal huerr þeirra fara þvi male er til þess fiar telia. Goðin a at bera sliet sem hann hygr réttaz oc scal sva micit fe doma ahendr honom sem quiðrin ber nema varnir come fyrir nokorar. hann scal queþia ser biarg quiðar sa er sóttr er heimilis bva sina .v. við hue miclo þvi fe hann tóc. Nv eigo þeir þat at bera. Ef hann hefir reitt af hende ser nokot feet aðr at þeim lögom sem nv ero tínd. þa scal hann þeim mun mina reiða. Ef hann hevir anan veg reitt eða sellt af hende ser nockot fect aðr en her er tind. þa eigo erfingiarnir heimting til þess. Sua scolo þeir menn heimta fe sitt[3] sem nv er talit er a þvi scipi hafa átt feet. þot þeir fylgi eigi sialfir. Nv ber bva quiðr mina fect en xii. quidr bære aðr þa scal alla avra iafnt scerða. Ef (s. 151, b.) svmir verða

1) *Herefter skrevet* hafa, *men dette Ord dernæst overstreget.*

2) *Punctum er tilföiet.*

3) *I Stedet for* fe sitt, *har Afskriveren först skrevet* feet, *men derefter rettet dette saaledes.*

siðan varir við þeir er til þess fiar telia oc scolo þeir lysa a hendr hinom öllom er feet hafa tekit oc eigo þeir slíct scipti hafa af feno sem hinir hava tekit. Ef meire lutr vagreksens hevir a varðveizlo landeigandans værit heldr en hann hafe af hondom reítt at lögom þa a hann at varðveita þat iii. vetr oc segia siþan at lögbergi. enda scal hann láta virða feet heimilis bva sina .v. við bóe eða cross oc neyta leignana. En ef menn coma til siþan oc heimta feet þa scal ut ganga in steðan.

219. leiglendinga þáttr.[1]

[a] Ef maðr leigir land at leigo male rétto oc at lög male oc scal hann coma til er .vi. vieor ero af sumre ef hann vill.[2] er honom heimill þa hage oc sva fot sin in at bera.[3] scolo þeir miðlaz hús rum við. En ef eigi viðr þeim báþom. þa asá fyrst heimil fiar hús iii. nætr[4] er aðr bió alandeno enn hvartueci ini hvs. Þuiat eins a sa er þa scal a bua a landino hafa smala sin ini til þuatdagsens ef hin lofar eða þarf eigi alt hus rumit. En siþan a sa fyrir lande at raða oc husom er leigt hevir. en þegar er .vi. vieor ero at sumre þa ahin eigi er aðr bio þar at beita engiar hans. Hafa a hann hross þar til drottins dagsens ihaga. [b] Sva a sa er land leígir hiú at taca at hann fae ortar vel engiar.[5] [c] ef hann selr landit aleigo

a) = A. M., c. 45.
b) = A. M., l. c., S. 335¹⁰.
c) = A. M., l. c., S. 334¹⁷.

1) *Dette Capitels Initial er noget större end det sædvanlige.*
2 *og* 3) *Punctum er tilföiet.*
4) *Ordene* iii. nætr *ere tilföiede efter den arnam. Skindbog.*
5) *Punctum er tilföiet.*

með ser oc *varðar* þeim *fiorbavgs garð* við *lan*deigandan þeim *er* at h*onom* leígðe. oc hino*m er* seldc. oc arne oc ellde fór a l*an*d ha*n*s at oleyfe ha*n*s. Sua *oc* ef sa fer af *lan*ðeno *er* at *lan*dz dro*t*tneno*m* leigðe oc eyþ*ir* l*an*dit oc *varðar* h*onom* þat *fiorbavgs garð*. [a] Nv ef sa ko*m*r e*i*gi ti*l* landz er leigt hev*ir* þa er vii.[1] vic*or* ero af su*m*re. (s. 152, a.) þa v*er*ðr h*ann* utl*agr*. oc handsals slit. en l*an*dz drotten sc*a*l þa selia á lcigo l*an*d sitt þei*m er* h*ann* vill eða sialfr láta yrkia ella. [b] En hin *er* l*an*d leig*ir* a gras. navt alla a l*an*deno oc s*v*a vina allt a þ*v*i se*m* h*ann* vill þar *er* h*v*arke se akr ne engi. *Þat er* h*ann* þarf at bot sama v*m* h*vs* e*ð*a garða c*ð*a bva v*m* andvirke sitt. En cf h*ann* yrk*ir* e*i*gi l*an*dit se*m* þarf oc licia e*n*giar o slegnar *varðar* h*onom* þat utle*gð*. oc hansals slit. enda bota avvisla bóto*m* ef scaðe v*er*ðr at. Ef h*ann* spill*ir* l*an*deno s*v*a at .v. avra scaðe v*er*ðe at cða[2] meire. *varðar* þat *fiorbavgs garð*. [c] Nv[3] ko*m*r h*ann* e*i*gi ti*l* l*an*dzens *er* vii. vicor ero af su*m*re þa *lan*dz drotten cost at láta licia l*an*ðit leigo lavst oc sokia hin ti*l fiorbavgs garðs*. cf h*ann* vill þat helldr en hafa leigona. Slikan cost aleigo m*a*ðrin við h*ann* ef h*ann* selr l*an*dit undan h*onom* vi*ð* v*er*ðe c*ð*a aleigo oc sokia h*ann* ti*l fiorbavgs garðs*. [d] Sa *er* la*n*d lcig*ir* sc*a*l halda huso*m* abyrgio vi*ð* handvo*m*mo*m* sino*m*. En l*an*dz d*r*otti*n* á at fá h*onom* við ef h*ann* krefr at styðia hús s*v*a at ohætt se

a) = A. M., l. c., S. 334[3].
b) = A. M., l. c., S. 335[5].
c) *Hertil findes intet ganske tilsvarende i den arnam. Skindbog; jrfr.* A. M., S. 334[10].
d) = A. M., l. c., S. 335[20].

1) *Rettelse, overensstemm. med den arnam. Skindb., for* vi.
2) *Tilföiet.*
3) *Skrevet:* Nv̄.

fe hans. Leigo maðr scal sva með ellde fara[1] eða fara láta sem hann eigi sialfr húsin. Ef hann fer ogætilegar með en sva oc brena hvs upp en þa varðar honom fiorbavgs garð nema quiðr bere at hann villde brena hvsin þa varðar scog gang.

220. réttr leiglendðings.

Ef menn beita engiar leiglendings oc þo at þeir beite haga hans þa a hann at sokia vm þat eða[2] selia[a] söc eðrom manne ef hann vill. En ef hann vill hvárke þeirra þa a landeiganden sokena. [a] Hann a torf at scera ilandeno er leigt hevir sem hann þarf til ellde branda ser þar biá er aðr er scorit.[4] fella saman torf grafar. En ef torf mór er eigi ilande þvi er hann hevir leigt (S. 152, b.) oc a hann þa viðe at ellda ef aðr var viðe ellt et næsta. en hvorotvegia ef sva hevir aðr verit. sva a hann elldingone at scipa sem aðr hevir verit et næsta misere nema þeir hafe anan veg scilit með ser. Ef scogr fylgir leigo lanðe oc a sa er býr hogva ser sloða hris þar enda sas girðe oc smære.[5] hann scal hafa oc lédengingar col or seóge þeim.[6] sva scal hann neyta ellde branda þar sem þa munde hann ef hann scylde þar lengr bva. [b] Ef þar hevir fogl veiðr verit eða fisc veiðr fylct þvi lande. oc a hann veiðe þa ef þat er eigi fra numet.

---

a) = A. M., l. c., S. 338[8].
b) = A. M., l. c., S. 337[7].

---

1) *Tilföiet.*
2) *Först skrevet* at, *men a derefter udprikket og* t *forandret til* e (= eða).
3) *Skrevet to Gange, uden at være udstreget paa det ene Sted.*
4, 5 *og* 6) *Punctum er tilföiet.*

[a] Nv vill *hann* abr*ott*[1] fara af l*an*de þ*v*i at avðro váre oc ga*n*ga h*onom* af ellde br*an*dar oc al*an*dz drotte*n* þá. Ef m*aðr* býr a þ*v*i leigo l*an*ðe e*r* reke fylg*ír* oc a h*ann* at taca alnar kefle af fioro þ*ar*. e*n* ef h*ann* vill bota bus bolute sína. oc a h*ann* hafa við ti*l* þ*ess*. hvart se*m* h*ann* vill or scógi ef fylg*ir* e*ða* af fioro oc lata ept*ir* licia hræ. En ef h*ann* vill g*er*a s*er* nyia bolute. h*ann* á at g*er*a oc lata þar ept*ir* e*r* h*ann* fe*r* abr*ott* *oc* vanda s*v*a við ti*l* se*m* þa m*un*de h*ann* ef h*ann* ætte scógh e*ða* fioro sialfr. [b] Ef við rekr a fioro þ*ar* oc aleigo maðri*n* at d*r*aga or fleðar male. enda e*r* h*onom* rett at marka viði*n* ef h*ann* vill marke þ*ess* e*r* a fiórona. H*ann* a þar at f*er*ia farma a l*an*d hins. Ef hvalr rekr afioro þa oc a h*ann* at hafa hlass af hvalno*m* slíct se*m* ei*n* eykr ma d*r*aga ef hvalr er .xx.' [c] Ef h*ann* a k*er* i*n*e þar *oc* s*ca*l h*ann* ut hafaført þ*at* *oc* s*v*a a*n*at gagn sitt þ*va*ttdag et siðarsta ifardögo*m* ne*m*a hi*n* lofe h*on*-om lengr at (S. 152, c.[2]) hafa. E*igi* s*ca*l h*ann* b*r*iota hus[3] ti*l* at føra k*er* sin ut ne*m*a[4] h*ann* bøte iafn væl aptr se*m* aðr v*ar* e*n* ellegar s*ca*l h*ann* istöfo*m* ut føra. Ef ha*n* hev*ir* e*igi* abrot fort bu f*er*sci si*tt* er .vii. vic*or* ero af su*m*re þa v*arðar* h*onom* utle*gð*. ne*m*a hi*n* lofe h*onom*. Ef h*ann* á hey ept*ir* þ*ar* al*an*deno[5] ihuso*m* e*ða* hey[6] gorðo*m*. oc s*ca*l h*ann* abr*ott* hafa fort f*yrir* mitt su*m*ar ne*m*a

a) = A. M., l. c., S. 338^{24}.
b) = A. M., l. c., S. 337^{11}.
c) = A. M., l. c., S. 339^{12}.

1) *Rettelse for* Nv vill hann eigi abrott *o. s. v.*
2) *Ved en Feil i Pagineringen ere 2 Sider efter hinanden i Skindbogen betegnede med* S. 152; *den sidste Side betegne vi derfor med* S. 152, c *og* S. 152, d.
3) *Herefter skrevet* sin, *men dette Ord derpaa udprikket.*
4) *Istedetfor dette Ord har Afskriveren først skrevet* ef.
5) *Herefter skrevet* þar, *men dette Ord derefter udprikket.*
6) *Skrevet over Linien.*

þeim vinir baðom garðrin. en hann á at bua vm hey sitt oc vina alandeno til þess þar er hvarki se akr ne engi. Nu vill hann fe sit reka þangat til heysens. oc scolo v. bvar ætla til heysens en eigi til haga sva at þeir ætla rett oc scolo þeir eiða vina aðr at bóe eða erosse. En hann scal eavpa gæzlo a x. kýr eða ku gillde vi. alnom vaðmals þess er hæft se til klæða. en landeigande scal fa husrum oc gæzlo enda abyrgiaz við mægre oc van gæzlo. Ef hann vill eigi við taca þa má hin abrott föra hey sitt ef hann vill til fiar sins hafa en ef hann vill selia þa scal landeigande fyrst eiga eost at cavpa. [a] Allt þat er til laga af brigða geriz iþesso mále[1] scal stefna socom þeim öllom heiman oc queðia bva aþingi til ix. heimilis bva þess er sottr er vm fiorbavgs sacir allar. en v. bva þar er fe vite licr við.

a) = A. M., c. 46, S. 345[11].

1) Istedetfor iþesso male læser den arnam. Skindb.: i landabrigðis þætti.

vm fiar leigor.

221.

[a] Maðr scal eigi selia fe sitt dyna aleigo en x. avrar se leigðir eyri til iafn lengðar hvatki fe sem er. Ef hann selr dyna oc a hann eigi til meira heimting en sliera avra sem hann sellde. oe lögleiga með. en honom varðar iii. marca sect hvarz er at hann selr dyna fe sitt at leiga eða metr dyna en at lögom.[1] sa a söc þa er hann (s. 152, d.) selr feet dyna eða metr við ef sa vill. [b] Sva seal maðr fe eindaga at queða a dag þan er fe scal gialldaz oc a stað þan er feet scal gialdaz.[2] væl er ef fyr gelldz.[3] þo verðr eindage a at sva se at queðit at gialldaz scyle a scullda þingi er menn hava vm nott verit eľ astað er queðit. Nu komr hann til eindagans[4]. þa scal hann nefna vatta at hann er comin til eindaga þess er mæltr var með þeim oe er buin at taca við fe þvi er þar er giald mælt á. oc engi maðr gelldr honom fe þat. Nv scal hann nefna vatta i anat sin. at hann stefnir honom vm sva marga avra sva stóra sem mæltir voro her at gialda með oer. stefna til gialda oe til ut

a) = A. M., Kaupa-balkr, c. 1. (*Overskriften* Kaupa-balkr *findes ikke Hjemmel i Skindbøgerne; den arnam. Skindb. anvender her ingen Overskrift*).
b) = A. M., c. 2.

1, 2 og 3) *Punctum er tilföiet.*
4) *Först skrevet* eigandans, *men derefter rettet saaledes.*

göngo *oc vm* halfa fimto mörc alaga oc queþa a þingit hvert hann stefnir oc stefna[1] lögstefno. [a] Ef mæltir ero logavrar með monnom *oc* ero lögavrar kýr *oc* ær. *þat* er oc lög cyrir vi. alnir vaðmáls *eða* varar felldir sva at þeir þicki iafnir sem .vi. alnir vaðmáls. Brent silfr er EN. *oc* er eyrir at mörc lög avra. Enda lögsilfr *þat* er meire litr sc silfrs á en messingar oc þole scor *oc* se iafnt utan *oc* INAN. Melracka scin vi. *þat* er EN lög eyrir. Ef *maðr* mælir *sva* at þu scalt gialda mer vaðmál oc scil ec fra aNat fe alt þa komrat hann avðro við. Ef *maðr* mælir *sva* at þu scalt gialda mer vaðmál oc scilrat hann *fra* aðra avra. þa nítir hann *eigi* lögavrom ef *þat* beR quiðr at hiN hevir *eigi* vaðmal *til* at gialda oc hann matte *eigi* a *þvi* mele fá. Ef *þeir* coma *til* báþir er mala eiguz við oc verða *þeir eigi* a sáttir þa scal hvaRtueGi nefna *til* lög siaNda af siNe hende at sia fe *þat* er þar *scal* gialdaze. (s. 153, a.) oc *scolo þeir* sia *þat* fe hvart *þat* se gilldt eþa *eigi*. hveregir avrar sem èro. Ef *þeir* verða *eigi* asáttir þa *scal* sa *þeirra* hafa sitt mal er eið vill viNa. Ef *þeir* vilia viNa eiðiN báþir þa *scolo þeir* luta. Ef logsiaendr ero osáttir á *vm þat* hvart *þat* se lög silfr *eða eigi* þa *scal* hvaR hiNa stefna lögsianda aNars *vm þat* at hann hafe *þat* callat lögsilfr er *eigi er oc* láta *varða* iii. *marca* utlegð. EN alengr er sacar coma idom oc verðr sa fe secr er domendom þickir rangara mælt hafa. *scal* bera fram silfr oc láta siá. Þeir scolo lögsiaendr vera er réttir se at tengðom iquiðom við hvarntvegia *þeirra*. Nv ero lög siaendr osáttir á *vm* met orð

a) = A. M., c. 3.

1) *Skrevet* stēfna.

oc vill aNaR luta eN aNaR *eigi*. þa *scal* eið viNa sa *er* lut fallit byðr ef *hann* vill oc meta *oc scal hans* met orð þa standa.[1] *verðr þat sem* hiN mæle ecke *er eigi* vill luta. [a] Ef *maðr* seNd*ir* aNa*n* maN *til* eindaga at gialda fe f*yrir* sec. *oc* erat hiN seylldr *við* at taca. ne*ma* *hann* vitæ at sa *maðr er* hei*mi*lis fastr *oc hann* eigi *sva* fe at *þat* se iafn mie*it* se*m* hitt *er hann* gelldr. ef *hann* viðr *eigi* hei*mi*llt. Ef sa ko*m*r *til er* gialda *scal oc* lætr fe up*pi*. en hin*n* sendi me*nn til* viðtokoNar. Nv nefn*ir* gialldandiN *vatta*. at *hann* lætr *þat* standa f*yrir* gialdi at e*n*gi *er* viðtoko *maðr* þar rettr. þa *scal* viðtöeo *maðr*eN vatta sina láta viNa eiða. oc b*era* vætti *þat* at *hann* seylde við fe *þvi* taea oc þei*m* malo*m* mæla se*m* hino*m* byriaðe aðiliano*m*. Nv hef*ir hann eigi* vattorð *til* þa ef q*u*iðr beR at hiN m*un*di *eigi* gialda þoat vattorðit *væ*ri *til* borit. oc *er* þa iöfn (s. 153, b.) hei*m*ti*n*g *til* fiarens se*m* hiN hefðe *til* viðtokoN*ar* co*m*it f*yrir* öndorðo sialfr *er* feet atte at taca. [b] Ef eindage *ver*ðr a loghælgo*m* dögo*m* e*ða* v*m* langa fosto. þa *scal* viðtoeo *maðr*iN ne*f*na *vatta*. at þvi at *hann er* bueN *við* fe at taca iþei*m* stað se*m* giald *var* *mæ*lt. oc *hann ser* e*n*gi *þar* þaN maN *er þvi* gialde halde up*p sva* se*m mæ*lt *var*. Nefna *scal hann vatta* i aNat siN at *þvi*. at *hann* lætr *þat* sta*n*da f*yrir* stefno þa at log heilog *tið*[2] *er* þa. e*ða* la*n*ga fasta. þa á *hann* at stefna eN næsta ru*m*hælga*n* dag i eno*m* sama stað se*m* giald *var* *mæ*lt. Þar *er maðr* ko*m*r *til* eindaga *oc hann* nefn*ir* *vatta* at þvi at *hann er* bviN *við* fe *þvi* at taca *er þar*

a) = A. M., c. 4.
b) = A. M., c. 5.

1) *Punctum er tilföiet.*
2) *Skrevet* i̊ (*ellers* = *til*).

var giald mælt oc þar er eigi sa maðr er giald reiðe af hendi eða sva láte þat upi sem mælt var. þa er rétt at hann stefni þar hiɴ næsta dag rumhælgan eþa þar er hann hittir hann at mále sialfan. eða at heimili hans at þriþia eoste. þoat' þat se siðaʀ oc fylgia þo alogin öll slíc sem a eindogoðo fe oðro þvi er at eindaga er vm stefnt. Þes a hann oc eost at segia log leigor a feet at eindaganom. meþan stendr undir honom. enda segia slíet at lög bergi et næsta sumar eptir. þa hlyþir[1] honom þat meþan hann man vattana. Ef eyct hælgan dag er eindageɴ. oc a maðr eost at stefna fyrir eyct ef hann vill. eɴ við scal hann taca þott við aptan gialldiz ef allr dagr var til stefno. Ef þeir eoma baþir til eindaga oc a sa cost er gialda scal at bioða hinom til heimilis þess er hann átte vm vetriɴ. hann scal handsala at eindaganom at gialda a xiiii. natta fresti kyʀ eða ær ahond ser.[2] sva þat ef hann vill giallda ilande. ii. avra fyrir eiɴ. þvi landi ær bollt se á hálfan bolstað eða meira. sva oc ef hann vill i mane giallda .ii.[3] (S. 154, a.) aura fyrir einn[3] oc a hann lavsn[4] a maneno en næsto misere ef hann hevir upp alet. Eigi scal maðr heim bioða i aɴan fiorðung til gialldz. Erat manne[5] scylt at taca bú fe fyʀ en vi. vicor ero af sumre. enda er eigi scylt við at taca siðaʀ en viii. vicor ero af sumre. Sa er feet reiþir scal quatt hafa heimilis bva v. vico fyʀ eða meira mele. at þeir eomi til at miðiom degi oc meta fe þat með þeim við boc. Þeir scolo þeim mvn odyʀa virða fe þat eɴ a sculda móte geee. sem þeim

---

1) *Istedetfor Bogstavet* þ *i dette Ord har Afskriveren først skrevet* u.
2) *Punctum er tilføiet.*
3) *Tilføiet, overensstemmende med den arnam. Skindbog.*
4) *Rettelse for* lavns.
5) *Først skrevet* m^r (= maðr)

þyekir verra[1] þa við at taea. Ef hin komr eigi til er við féno scal taea[2] ne gerir anan man. þa agialdandin eoste iii. þan ein at reka fe til handa hinom er við átte at taka. en af scal hann segia abyrgð sina alengr er metit er. ef hann lætr sva með fara sem hans abyrgð se á. Sa er anar kostr at lata ganga ilande sino. Sa er hin þriðe costr at reea iafrett þan er hann á. Ef hin komr til oc teer við kye fe. oc scal hann bregða af marke asavðom þan dag er hann hevir abrott. En af navta marke scal hann brugðit hava a xiiii. nóttom enom næstom. Ef viðtoko maðr komr eigi til. þa er eindagin er oc ero .xiiii. nætr fra gengnar. þa eignaz sa bu feet er giallda átte. þat er hann gallt ef eigi[3] er af marke brugðit en næsta dag. enn hin á ongva heimting til fiar er goldit var. [a] Ef sa komr til eindaga er gialda a[4] fe en eigi hin er við scal taea. þa scal hann bioða með vatta feet oc nefna til lögmetanda af sini hende. Nu gelldr hann þar silfr þa scal hann heim hafa þat. En hin á eigi til meira heimting en til insteða ef bréclavst (s 154, b.) er uppi látet. Kost agialdandin af at segia abyrgð sina oc lata þar licia fe allt eptir fyrir silfr utan. enda a hann cost at hava allt feet heim oc hafa leigo lavst feet þav misserin. En ef hann gallt savðe oc komr hin eigi til at bregða af markeno. þa eignaz gialdanden savðena en næsta dag eptir. Nv stefnir hann vm feet sa er á. þa scal hann neyta vatorðz þess er hann bavð feet at giallda. þa seal sokianden queðia heimilis bva hans .v. hvart hann bavð

a) = A M., c. 6.

1) Skrevet v͏ͣ.

2) Herefter skrevet ef hin komr eigi til, men disse Ord derfter udstregede.

3) Skrevet over Linien.

4) Tilföiet.

af þvi at *hann* villde giallda eþ*a* e*igi*. Nu ef fe er[1] þ*ar* handsalat oc e*igi* eindagat. þa *scal* sa e*r* feet a at avðro*m* stefna h*onom* hei*m* at h*ann* se heima .vii. natta f*r*esti e*r* h*ann* ko*m*r ti*l* at hei*m*ta feet þ*at* e*r* h*ann* á at hino*m* *oc* q*ue*þa a hue mic*it* e*r*. feet. Þe*ir* sc*o*lo hafa logsiaendr ti*l* me*ð* s*er* ef met fe e*r*. en ef e*igi* e*r* met fe. þa scal gialdanden hafa q*u*att ti*l* bv*a* iii. nótto*m* fyr e*ða* meira mele. at meta þ*at* fe. En ef sa vill e*igi* giallda oc s*cal* h*ann* sva stefna v*m* i*nn*stöðo se*m* v*m* eindagat fe oc s*v*a v*m* alög se*m* eindagat fe f*yrir* uta*n* harða fa*n*g. þ*at* eitt fellr niðr. Nu selr m*aðr* fe at leiga vát*t*lavst. þa ef hin vill e*igi* gialda. þa ke*m*z h*ann* e*igi* ti*l* leignana. ne*m*a sagðar se lögleigo*r* a. Cost asa e*r* ha*n*d salat e*r* at stefna hino*m* hei*m* e*r* gialda s*cal*. biðia h*ann* hei*m*a v*er*a .iii.ª n*att*a freste *oc* mv*n* ec þá co*m*a at taca vi*ð* fe e*ða* stefna v*m* s*v*a mic*it* fe se*m* e*r* oc lata v*arða* .iii. m*arca* utle*gð*. *oc* vi. avra harða fa*n*g. stefna ti*l* gialda oc ti*l* utgongo. Ef m*aðr* a fe at m*anne* oc e*r* fe handsalat. nv gelldr h*ann* af su*m*t. oc e*r* rett at hin kióse e*r* féét a hvart h*ann* vill stefna v*m* allt feet. (s. 155, a.) oc lata hin[2] neyta gagnana ti*l* hvat af e*r* golldit. enda e*r* hitt[3] rétt at stefna v*m* þ*at* er o golldit er. Þ*at* v*arðar* iii. m*arca* utle*gð* ef m*aðr* stefn*ir* v*m* fe þar er allt er golldit oc er við hin heim*t*i*n*g e*r* fe er at.[4] Þa e*r* m*aðr* á fe at m*anne* oc q*u*eða þ*eir* a dag oc a stað n*ær* giallda s*cal* e*ða* hvar giallda s*cal* fe þot þ*eir* hand salez e*igi*. e*ða* þot*t* þ*eir* taciz ihe*n*dr oc se þ*eir* sátt*ir* at þ*ar* scylde lög eindage. þa s*cal* h*ann* s*v*a sekia se*m* þar se eindagat feet. ne*m*a

1) *Tilföiet.*
2) *Herefter har Afskriveren begyndt med et* e, *men derefter udprikket dette.*
3) *Rettelse, overensstemmende med den arnam. Skindbog, for* hin.
4) *Den arnam. Skindbog læser:* feit a.

þat at niðr fellr handsalslit.[1] scal hann queðia heimilis bva v. til aþingi þess er sottr er. Ef maðr selr manne i hönd at taca við fe sino þar er hann a eindagat at manne. enda teer sa við. oc vill hann eigi giallda hinom feet er á. ne lata hann ná feno. þa a hann eost at sokia hvárt hann vill hin er feet var undir. eþa þan er hansölom tóc fyrir feet. oc verse sa maleno er feet var undir ef sa getr þan quið at hann galt þeim manne feet er hin hafðe til sendan. Sa er feet átte scal stefna þeim vm feet er hann bavð vm. oc taca gialdit. oc lata varða iii. marca utlegð. scal hann queðia til heimilis bva v. aþingi þess er sottr er. Ef sa maðr heimtir fe anars manz er honom er eigi vm boðit oc hann a eigi at heimta. þat varðar honom fiorbavgs garð við þan er hann heimtir fe at. scal queðia til heimilis bva ix. aþingi þess er sottr er. Nu ef hann gelldr feet þa scal hann stefna til giallda oc til utgongo vm feet. Ef maðr selr manne fe af trvnaðe at láne eða til hirzlo oc dylr hin oc queze við engo tekit hafa. þa scal sa er feet á sokia til þyfðar ef hann vill enda a hann eost at stefna til gortokis vm feet. oc til gialda (s. 155, b.) tueðra oc lata varða iii. marca secþ. Ef maðr hirþir fe manz oc hverfr feet or hirzlo hans. Nu átto þeir fe þar baþir saman iþeirri hirzlo. þa helldr hvarr sino fe abyrgio.[2] ef or eine hirzlo hverfr hvartuegia feet. Nu huerfr þess fe eitt er sellde at hirða. hann acost at heimta feet at honom ef hann vill þeim er hirðe oc asa at gialda honom enda a sa sokena vm feet er hirðe. enda a hann eost at sokia þan er hann vill vm oc raða sialfr orðe. Ef maðr afe

---

1) *Punctum er tilföiet.*

2) *Herefter skrevet* e n, *men dette Ord dernæst udprikket.*

aleigo*m* oc fellr h*ann* fr*a*. Nu ef h*ann* a sono ept*ir* cþ*a* lif*ir* faðir h*ans* þa of þ*at* fe er eindagat e*r* *oc* eigo þ*eir* iafnt at stefna v*m* at eindagano*m* se*m* þei*m* se handsalat. ANaR costr e*r* sá e*r* þ*eir* eigo h*v*arz ero sen*ir* e*ða* aðr*ir* erfi*n*giar at sokia v*m* handsalat erfðar fe. vi*ð* ix. b*va* q*ui*þ a þ*ing*i oc lata v*arða* iii. m*arca* utl*egð* haldet. Ef fleire m*enn* telia ti*l* arfs *oc* ero osatt*ir* a hve*r*r taca á. þa ahiN at halda ti*l* do*m*s oc v*arðar* þa e*igi* vtl*egð*. Ef sa fellr fr*a* er fe a at giallda þ*a*r er sen*ir* ero ept*ir* ti*l* arfs. Þa er rétt at m*aðr* stefne eno*m* ellzta broðraNa v*m* alt feet sama*n*. ef fe e*r* e*n*go scipt oc sc*a*l sokia vi*ð* ix. b*va* q*ui*þ. ef broðr hafa scipt arfe e*ða* s*v*a þot*t* aðrir erfi*n*giar take arfiN en sen*ir* *oc* sc*a*l v*m* s*v*a mikeN lut hve*r*io*m* stefna se*m* þ*eir* toco arf til. Þar e*r* sa m*aðr* fellr fr*a* e*r* fe er eindagat at. þa sc*a*l at lögheim*i*le stefna erfi*n*gia h*ans* v*m* þ*at* fe. EN ef h*ann* legr lögleigor á *oc* kemzc h*ann* e*igi* meiR ti*l* at helldr en*n* ti*l* iNsteðans. Þ*at* sagðe markús lavg.

222. v*m* fiar do*m*ingar

[a] Fe a at do*m*a s*v*a mic*it* se*m* gogn báro ti*l*. xiiii. nóttom (S. 156, a.) ept*ir* vapna tae iþei*m* stað se*m* eindagi v*a*r oc s*v*a marga avra se*m* gogn báro ti*l*. Nu e*r* eigi eindagat fé. þa sc*a*l do*m*a giald at lögheim*i*le þe*s*s e*r* gialda á i orscotz hælge vi*ð* garð þa e*r* h*v*arke acr ne e*n*gi þ*a*ngat fr*a* garðe er sa a heimile e*r* fe sc*a*l taca. En ef m*enn* vito e*igi* þat. þa sc*a*l do*m*a giald at heim*i*le þe*s*s e*r* söc sótte. Nv e*r* or sino*m* fiorðu*n*ge h*v*aR þ*eir*r*a*. þa sc*a*l do*m*a gialdit miðvico dag imitt þ*in*g aN*at* su*m*ar ept*ir*

a) = A. M., c. 7.

iboanda *kir*kio garðe. Oc *sva scal* f*a*ra þót*t* eindagat fe se ef or síno*m* fiorðv*n*gi *er* hv*a*ʀ *þeirra er* mál attoz vi*d*. Ef m*aðr* metr fe sitt dyʀa aleigo *eða* selr eɴ alögleigo. þa er rétt at lysa söc þa iþi*n*gbr*e*cco avarþi*n*gi ef *þeir* ero sa*m*þi*n*ga. oc sekia þ*ar* ido*m* fram. Þar er m*enn verð*a fe sek*ir* þa *scal* d*om*a gialld fiarens at hei*mi*le *þeirra er* fe sek*ir verð*a ef *þeir* ero sa*m*fiorðu*n*gs oc hiɴ *er* feet *sca*l taca. Ef *þeir* ero or tuei*m* fiordu*n*go*m*. þa *scal* gialdet d*om*a a alþ*ing*i iboanda k*ir*kio garðe. Slíca avra *scal* d*om*a sc*m* mælt*ir* vo*r*o a iɴsteðano*m*. Vtlegð*ir* half*ar scal* d*om*a at gialda aɴ*at* sumar imitt þ*ing*. iboanda k*ir*kio garðe en halfar hei*m*a þ*ar* er iɴsteðeɴ v*ar* d*om*þr. *oc* þ*ar* alög öll. vtlegðir oc öll alög *scal* d*om*a logavra.

223. sculld*a* d*om*r.

[a] Ef sa m*aðr* aɴdaz *er* öreigi *er*. oc *er* e*n*gi m*aðr* scylldr at gialda sculd*ir* h*a*ns. þa v*ar* h*ann* öreigi ef h*ann* átte eigi morc ept*ir eða* meira fe. Nu var þar meira fe[1] *oc* vo*r*o þo sculldir meire eɴ fe. oc *er* erfi*n*gi scyldr at bioþa ti*l* sculda do*m*s ept*ir* h*ann*. ef h*ann* hafðe át*t* ept*ir* mörc *eða* meira fe. Nu ef h*ann* byðr (s. 156, b.) *e*g*i* ti*l* sculda do*m*s at lögo*m* *eða* gelldr h*ann* nocoro*m* m*ann*e af féno aðr h*ann* bioðe ti*l* sculda do*m*sens. þa *scal* h*ann* giallda sculd*ir*nar meþ*an* h*a*ns avrar viɴaz ti*l*. *e*gi a h*ann* isculd at ga*n*ga f*yrir*. Sa m*aðr er* ti*l* sculda do*m*s vill bioða. h*ann scal* ga*n*ga i þi*n*gbrecko avárði*n*gi þvi *er* hiɴ *er* or andaþ*r*. þa *er* .ii. nætr e*r*o af þ*in*gi. *oc* nefna s*er* v*at*ta sva at heyre meire lutr m*ann*a þi*n*gheyianda.[2] h*ann scal* sva

a) = A. M., c. 8.

1) *Ordene* Nu var — fe *ere tilföiede efter den arnam. Skindbog.*
2) *Punctum er tilföiet.*

mæla. Jþat vætti. scal hann queþa at senlda domr scal vera ii.[a] viena fresti at heimili þvi er hann er andaðr fra oc ee byð þangat þeim monnom öllom er fe látaz at honom hafa átt oc coma þar sva at domr se fyrir miðian dag nefndr. Sa er til scullda doms bavð. scal qnedia bva v. iii. nottom fyrr eða meira mele. þa er næstir bua þvi er domreN scal vera. þeirra er rettir se iqniðom at tengðom. [a] Þeir menn er þar þiekiaz fiár ván eiga scolo þangat coma með vatta sina. Nu ero eigi váttar eþa naer hann þeim eigi. þa scolo þeir bvar v. scilia er hiN hevir þangat quadda er domenom helldr upp. eþa þeir er þeir vilia til hafa quadda vm domstaðeN. iii. nottom fyrir domeN eða meira mele. Sa er til doms bavð scal bioða þeim með vatta at nefna halfan domeN. en þeir eigo at hluta huerr dome scal up halda við hann hvárz þeir ero aðrir ofúsir eða keppaz þeir vm. Nv vilia þeir eigi þa scal hann nefna allan dominn. En siþan scal bioða til ruðningar vm þá domendr. hvarir sem nefndo. Dom þaN scal ryðia sva at þar scal engi þeirra manna sitia í dome er þar eigo fiár ván at heimta. or enscis þeirra faþir ne sonr ne broþir. ne namágar .iii. Þa scolo menn (s. 157, a.) luta hue sacir scolo fram segia idom þaN oc fora fram siþan hverr vætte sin eþa quiðo. Sa er til doms bavð scal þangat hafa fe þat allt er hiN hevir átt. Nu atte hann fe undir avðrom monnom oc scolo halldaz maldagar þeir allir er a þvi fe voro. Ef þeir menn eigo þangat fiar vón er eigi eigo sialfir varðveizlor fiar sins fyrir osco sacir þa ero þeir menn scyldir til farar þangat er fe þeirra eigo at varðveita enda abyrgiaz þeir við þa ena vngo menn. þat er til þeirra

---

a) = A. M., c. 9.

k*om*r. ef *þeir* gera *eigi* co*m*a ti*l* e*þa* fœra *eigi* gögn ti*l* þav *er* þarf.[1] *oc* s*va* ef vng*ir* m*enn* ero erf*i*ngiar *þe*ss ens andaða þa *er* sa m*aðr* scyldr at bioða ti*l* sculda do*m*s er fiárvarðveizlor a[2] ef *þeir* fe ætte. Ef m*enn* leyna fe þ*vi* noekoro *er* h*ann* hafðe átt þ*ar* oc v*arð*ar *fiorbavgs* ɢ*arð*. *er* *þat* stefno söc s*ca*l q*ueðia* h*eimilis* b*va* ix. *aþingi* *þe*ss *er* s*ottr* *er*. Þar s*ca*l hv*err* hafa sina avra ef s*va* má. Nv atte hiɴ lönd ept*ir* e*þa* goðorð oc s*co*lo b*var* *þat* vir*ð*a l*an*deigendr v. *þeir* *er* næst*ir* bva[3] aðalboleno virða öll lönd oc s*ca*l sa hava þa boanda ti*l* q*u*adda *er* domeno*m* helldr up*p* vico f*yrir* dom*inn* *eða* meira mele. Sa m*aðr* s*ca*l þar i l*an*de taca *er* mest fe átte at hino*m*. Nv átte h*ann* cono *oc* s*ca*l hon hafa bæðe mund oc hei*m*a*n* fylgio ef h*ann* átte fe ti*l* mundarens f*yrir* vta*n* sculld*ir* *oc* er þav ge*n*go sama*n*. Nu hafe h*ann* *eigi* át*t* þa m*un*deɴ sculdlavsan *oc* hafe h*ann* þo át*t* mörc *eða* meira fé. Þ*at* *er* af sculldo*m* gecc þa scal þa avra iafnt scerða sem aðra. Nu hefir hann eigi atta mörc þess fiar er af sculldom gecc[4] er þav ge*n*go saman, þa s*ca*l ho*n* engi hafa m*un*diɴ en hafa a ho*n* þo hei*m*an fylgiona se*m* aðr. Nv havfðo þav fe sit*t* saman (s. 157, b.) lagit. þa s*ca*l ho*n* gegna sculdo*m* öllo*m* at þeim luta se*m* ho*n* atte ife vi*ð* h*ann*. Eɴ ef ho*n* átte ibue vi*ð* h*ann* oc v*ar* *eigi* fe *þeir*ra sama*n* laget þa s*ca*l ho*n* gegna at sino*m* luta þei*m* avro*m* öllo*m* er ti*l* bus *þeir*ra v*or*o keypt*ir* oc öllo þ*vi*

---

1) *Punctum er tilføiet.*

2) *Tilføiet efter den arnam. Skindbog.*

3) *Herefter skrevet* landeno, *men dette Ord derpaa igjen udstreget. Den arnamagn. Skindbog læser:* næstir bva landino. Nu ero lönd fleiri þa scolo þeir er næstir bua aðalbolino, *o. s. v.*

4) *Ordene:* þa scal þa avra — af sculldom gecc *ere tilføiede efter den arnam. Skindbog, ligesom vi af det næstforegaaende, der i vort Haandskrift lyder:* Þat er ef af sculldom gecc, *have udeladt* ef.

er til hennar þurptar var keypt en engom þeim er til hans þurpta eins var keypt. Ef maðr átte veð mælt ife hans oc scal hann[1] hafa þat ef hann hevir at lögom veð mælt oc lyst at lögom. Nv hafa þeir .ii. menn veð mæltan ein grip. oc baþir at lögom[2]. þa scal sa hafa er fyrr veð mælte. en ef eigi hafa baþir at lögom veð mælt. þa scal sa hafa er at lögom hefir veðmælt. Nu hevir hvargi at lögom veðmælt þa scal hvargi hafa. þott hann hafe betra grip veð mæltan enn hans seuld gegne. oc scal hann eigi hafa huegi er mælt var. meira en sculd hans var fyrir ondorðo. Rett er at þeir v. hvar virðe gripen er þangat ero til quaddir þan er hin hafðe veð mæltan oc scal hann þa sciota igegn slico sem þeir virða gripen dyrra en hans sculld var fyrir öndverðo oc scal hann þa hafa gripen. Jafnt scolo allir missa sina avra þeir er þar átto ef eigi vinz til sculda þeir er eigi hafa veð mælt. oc scal þar alla avra iafnt scerþa. Nv þeir menn allir er þar calla til fiar scolo vina eiða iafnt sem at þinga domi. oc sva þeir menn allir er þar scolo lögseil mæla. en siþan lata bera vætte oc þav gögn er þeir hafa. Sacar scolo fram comnar allar aðr sol se undir. siþan scal doma vm nottena. eða vm morgonin eptir. lokit scal dome at miðiom degi anan dagin. Enga heimting a sa til sins fiár ef eigi vill til (s. 158, a.) sculdar doms coma ef hann spurðe oc hann matte til coma. Nu matte hann eigi til comaz seulda domsens eða spurþi hann eigi at domr seylde vera. þa scal hann lysa söc at logberge ahond þeim monnom öllom er þar toco fe til gialda oc til ut gongo slies fiar sem a hans lut munde coma ef

[1] *Skrevet over Linien.*
[2] *Herefter skrevet* veð mælt oc lyst at lögom, *men disse Ord derpaa igjen udstregede.*

hann v*æ*re þ*a*r. *oc* lysa ti*l* þ*es*s fiorðv*n*gs do*m*s se*m* do*m*re*n* v*a*r i áttr. oc a h*o*n*o*m at do*m*a sina avra s*v*a at þ*eir* misse allir ia*fn*t.

224. v*m* fiár leigor

[a] Ef m*að*r leig*ir* bu fe at m*anne* at leigo mala rétto*m*. þa sc*a*l h*ann* þv*at*t dag þa*n* ifardögo*m* scyldr at leysa af hen*d*i s*er* þei*m* e*r* næst*ir* ero ept*ir*. þa e*r* h*ann* leigðe. Ef hi*n* ko*m*r e*ig*i s*v*a ept*ir* *oc* a h*ann* cost at segia af abyrgð sina e*n* næsta dag hælgi*n*i ept*ir* ef þa e*r* heillt feet *oc* ohǽtt. Ef h*ann* heldr a feno. þa e*r* hi*n* ko*m*r ept*ir* e*r* a *oc* náir h*ann* e*ig*i enda s*er* h*ann* oc e*r* þa rán. *oc* v*a*r*ð*a*r* sco*g* ga*n*g. Nv naer h*ann* e*ig*i at siá oc e*r* þá se*m* h*ann* take f*r*a h*o*n*o*m. [b] Nv nyt*ir* h*ann* s*er* nyt fiár þ*es*s f*yrir* þ*at* ofan. oc v*a*r*ð*a*r* h*o*n*o*m þa sco*g* ga*n*g. oc s*v*a hv*er*io*m* þ*eir*ra er fiar nytiar þ*eir*rar neyt*ir* visvitande. Nv lætr h*ann* feet þa up*p*e at lögo*m*. þa sc*a*l h*ann* taca vi*ð* fe s*in*o þvi e*r* h*ann* sellde h*o*n*o*m at leiga ef þat fe e*r* þa ia*f*n gott se*m* m*æ*lt v*a*r at h*ann* scylde h*o*n*o*m af hen*d*e i*n*a. En ef þ*at* fe e*r* þa v*er*ra þa sc*a*l sa e*r* af hen*d*e leys*ir* hafa q*u*adda til h*eimilis* b*u*a *sina* v. *oc* scolo þ*eir* virða þa*n* mun *oc* sc*a*l h*ann* þ*a*r gialda h*o*n*o*m þa*n* mu*n*. Nv e*r* h*o*n*o*m v*er*ra fé uppi látet e*n* h*ann* ætte m*æ*lt. þá a ha*n* cost hvarz h*ann* vill at hafa fe þ*at* abro*t*t [1]. e*r* h*o*n*o*m er boðet *oc* hei*m*ta þ*at* e*r* ept*ir* er e*ð*a hafa ecki abro*t*t *oc* stef-

a) = A. M., c. 25.
b) = A. M., c. 26, S. 428².

1) *Herefter skrevet:* oc stefna til gialldá, *men disse Ord dernæst igjen udstregede.*

(S. 158, B.) na til gialda oc ut gongo um alt saman feet.[1] En ef hann teer eigi við þa er honom er boðit feet. þa seez hiN eigi anyt fiar þess. er aðr hevir haft feet. Ef þat fe er davtt er hann hafðe á leigo sellt. þa scal hann gialda honom bu fe aNat slíet fyrir ef hann hevir til. scal bu fiar eyrir leysa hverr aNan oc sva vara ef hann hevir eigi bv fe til. hann scal eigi lamblavsar ær gialda nema hann hafe sva leigðar. [a] Ef andmarecar þeir verða a bú féno er honom syniz sva at þat se eigi avetr føranda eða mune þat eigi igiold ganga þott þat komiz fram. þa á hann eost af at lata fe þat oc gialda honom aNat fyrir iafn gott. [b] Nv lætr hann af fe þat eða lógar a nökorn veg er eigi ero þeir andmarkar at. þa er þat gørtøke oc førir til meira máls oc varðar scog gang. Enda a hann heimting til fiar þess hvar sem niðr komr er hiN hevir selt eða gefit. Ef sa komr eigi eptir leigo feno er a sva snemma sem mælt er. enda segi hiN eigi sina abyrgð af er hafðe eN næsta dag hælgiNe. þa seez hann eigi á nyt fiar þess til ens v.ta dags þess er vii. vieor ero af sumre. ef hann byr isama stað enda eomi hiN eigi til er á. eN hvergi scal hann abrot fara með. Rett er þeim manne er þar býr í sama stað at lata miolea fe þat oc lata varðveita nyt fiar þess til þess er sa komr eptir er á. enda á hann eost at reka fe þat til haNda þeim er á oc fara sva með sem með sitt fé. enda abyrgiz hann eigi þa feet ef hann feR sva með. [c] Hvar þess er maðr þieR nyt af aNars manz fé en þess er á. o lofat visvitande þa a hiN

a) = A. M., c. 27.
b) = A. M., c. 28.
c) = A. M., c. 29.

1) *Punctum er tilföiet.*

cost at lata *varða scog gang* eþa gor (s. 159. a.) toke ef *þat* vill hældr. Ef *hann* vill *til* ens meira máls fǽra oc *scal hann* stefna *oc* láta *varða scog gang* oc *queðia til* xii. *quiðar goða* þan *er* sa *er* iþingi *með er* sótt*r er*. *hvart hann* hafe þegna nyt af fe *þvi* er *hann* hev*ir* stefnt *vm*. Nv ber .xii. q*u*iðr a *hann* þa *scal hann* beiða s*er* biarg *quiðar heimilis bva sina* v. *til* þ*es*s s*em* h*ann* þiekiz hellzt efne hafa hvárz *er* at h*ann* hev*ir* *eigi* vitat *eða* hev*ir* sa lofat h*onom* *er* á. Nv hv*a*rn þ*eirra* s*em* ber ihag h*onom* *oc* secz h*ann* *eigi* þá enda *scal* h*ann* sliet q*ue*þia s*er* biargq*ui*þ*ar* þot*t* *til* gørtokes se fært. *Eigi* tør boandano*m* sa biarg q*u*iðr at h*ann* hafe *eigi* vitat ef fiár nyti*n* hef*ir* þ*ar* v*er*it hofð halfa*n* manað eða le*n*gr. sa*m*fast. [a] Ef *maðr* felr fe ine at avðro*m* oc asa maldage at halda *með* þei*m* s*em* þ*eir* v*er*ða asátt*ir*. Nv felr h*ann* fe ine at fúlgo mála rétto*m*. h*ann* *scal* ala fe *þat* sv*a* at ohætt sé f*yrir* holda sae*ir* *oc* gæta sva s*em* sins fiár. *oc* sv*a* s*em* þá m*un*de h*ann* ef h*ann* ǽtte *þat* fé. h*ann* abyrgiz við þei*m* andmorco*m* *oc* avvirðo*m* öllo*m* *er* *þat* fe fær af *þvi* scaða *er* h*ann* gæt*ir* þ*es*s anan veg en sins fiar þ*es*s kyns. þeg*ar* *er* h*ann* nyt*ir* nyt af fúlgo féno. þa abyrgiz h*ann* at öllo *þat* fe hvárz *þat* *er* fyr *eða* siðar. enda *scal* h*ann* sva af hende leysa *þat* fe s*em* leigo fe. Nv *hv*atke *er* fe *þvi* v*er*ðr at vaglata. þa *scal* h*ann* sv*a* fe *þvi* at biarga oc sv*a* af láta *oc* sva v*ar*ðveita at öllo s*em* þa m*un*de h*ann* ef h*ann* ætte.

225. v*m* einkun*ir*

[b] Hver *maðr* *scal* eina einkvn eiga a fe s*in*o. bæðe navto*m* *oc* savðom. Maðr *scal* einkynt hafa fe sit þa *er*

a) = A. M., c 30.

b) = A. M., c. 11, *jfr. ved denne Materie* A. M. Landabrigða-þ., c. 37 ff.

viii. vic*or* ero af su*m*re. þ*at* er h*ann* náir. Ef h*ann* ger*ir* *ei*g*i* sva oc v*arðar* utle*gð*. Ef fe o einkynt (s. 159, b.) ko*m*r i aNa*r*s m*an*z l*an*d en þ*e*ss er á aNat eN dilcar siþ*an* er viii. vic*or* ero af su*m*re *eða* siðaR. þa á sa er a l*an*de þ*v*i byr at einkyNa fe þ*at* siNe einkuN oc eignaz h*ann* þá. ef h*ann* syn*ir* bv*om* v. feet aðr. [a] Ef m*aðr* einkyN*ir* la*m*b aNa*r*s m*an*z i steec. *oc* v*arðar* þ*at* *ei*g*i* við lög ef q*u*iðr beR at h*ann* hygz eiga. H*ann* sc*a*l bioða hino*m* gott la*m*b f*yrir* o einkynt ef h*ann* hev*ir* þ*at* ti*l* þeg*ar* er h*ann* ver*ð*r vaR við. oc a hiN cost at kiósa hvárt h*an*n vill hafa þ*at* *eða* hitt er h*an*n atte aðr. Ef h*ann* byðr *ei*g*i* lambit *oc* v*arðar* hono*m* vtle*gð*. við þaN er atte. Ef m*aðr* einkyN*ir* fé m*an*z siNe einkuN *oc* vill s*er* eigna aNa*r*s fe oc leyn*ir* þioflavno*m* þa asá orðe at raða er fe á. Ef m*aðr* einkyNir fe m*an*z oc leGr aNa*r*s m*an*z einkuN á en þ*e*ss er á. oc v*arðar* hono*m* fior-bavgs GarÞ við hvarntueGia þaN er átte feet oc hiN er einkuNena á. Nv mark*ar* m*aðr* fe aNa*r*s m*an*z olofat þ*e*ss m*a*rke er feet á oc v*arðar* þ*at* utle*gð*. Navt oc savðe oc svín sc*a*l m*aðr* m*a*rka a eyro*m* eN fogla sc*a*l m*a*rka a fitio*m*. oc ero þav ein lög möre a þ*v*i fe. [b] Hv*er*r m*aðr* er scyldr at saf*n*a v*m* l*an*d sitt *eða* v*m* þ*at* ból er h*ann* býr á. fe þ*v*i öllo er h*ann* ma fiNa *oc* h*ann* a at varð-veita. oc láta reca ti*l* lögrétta þ*ei*rra se*m* heraðs m*enn* ero asátt*ir* at v*e*ra sc*a*l. utle*gð* v*arðar* þeim er *ei*g*i* ger*ir* sva. oc a sa söc þá er vill þ*ei*rra m*an*na er þar eigo lögrétt við h*ann* enda abyrgiz h*ann* feet þ*at* er h*ann* saf*n*ar *ei*g*i* sva. við þa er eigo. Maðr sc*a*l sitt fe eitt a brott reka fr*a* rétt. þviat eins aNa*r*s m*an*z fe ef sa hev*ir* v*m* boðit er á. Nv reer h*an*n aNa*r*s m*an*z fe fra rétt at

a) = A. M., c. 12.
b) = A. M., c. 13.

olofe þess er á. oc utlagaz hann við, þaɴ er a vm þat. enda abyrgiz hann fe þat. (s. 160, a.) til þess er hiɴ ma[1] heimta er á. [a] Sa maðr eignaz dilc er ána á þa er leiþir. Nu villaz dilcar irétt oc scilr menn a eigin orð þa scolo þeir beiða sciptis þa menn er til telia enda scal þa huerr þeirra sýna þa sina savðe er þess være at vön at þa dilca mundi leiða. bvom v. þeim er næstir bva retteɴe þeirra manna er þar se þá. oc scolo þeir scipta dilconom þeim öllom með þeim er eigi keɴaz ær við. Nv verða eptir dilcar þeir er eigi keɴaz ær við. enda se sciptissens til beitt at eɴe efsto rétteɴe. þa á boandeɴ sa er rettena varðveitir at sýna buvm. oc lecia sina einkuɴ á. oc eígnaz hann þa. Nu ganga þeir þaðan abrott þa a huerr at einkyɴa er vill isino lande. ein log ero vm dilk savðe oc navta oc geita. [b] Ef maðr a hruta oc scal hann iɴ hafa látna fyrir vetr nætr. eða fyrir gort sva at eigi fae ær við þót blosma gange. þa alla er hann ma heimta geta. Eɴ ef hann gorir eigi sva þa varðar honom utlegð. ef eigi geriz mein at oc a sa söc er vill. Ef hrvtriɴ gerir scaða þa scal hann beta av visla bótom sem bvar þess meta er scaðiɴ var goʀ enda a hann þa sekena. En ef hrvtriɴ gerir maɴne v. avra scaða. eða meira þa varðar fiorbavgs garð þeim er hrut á. Ef hrvtr manz gengr i aɴars manz savðom eptir vetr nætr. oc se eigi fyrir gört þá a hann at gellda hrvt þaɴ ef hann vill oc fara sva at sem hann gelde siɴ hrut. sva scal fara vm hafra et sama. Ef hrútr deyr af gelldingo þa scal hann gera

a) = A. M., c. 14.
b) = A. M., c. 15.

1) *Afskriveren har skrevet* nalr at, *men derefter skrevet* ma *ovenover, uden at overstrege det første.*

til oc varðveita til handa þeim er á ef hann fiðr. [a] Fe þat er þar verða eigi eigendr at. sa maðr er rettena (s. 160, b.) varðveitir. scal quedia til bva v. landeigendr þa er næstir bva retteNe þeirra manna er þangat eigi savðom til at safna. at seipta savðom þeim með ser til varðveizlo. er þar verðr eigi eigande at. þeir bvar vi. er savðæ þa varðveita scolo segia til at kirkio sócnom eða at manna fuNdom hve margir savþir þar ero þeir eptir er eigi er eigande at eða sva með hverio marke ero. ef hann veít. Nu coma þeir er eigo þat fe. oc scal þat hafa abrott hverr er á at osekio oc syna þeim er land varðveítir þat er savðriN var í þa er hann tóc. [b] Hvar sem maðr hittir fe aNars manz ilande þvi er hann a at varðveita. oc scal hann sagt hafa monnom til a xiiii. nóttom enom næstom er hann veit. Ef hann [1] hefir feet til þess er manaðr er af vetri eða lengr þa scal [2] hiN láta honom uppi fulgo sliea sem bvar meta at vert er. Ef hann hevir sva abrott feet sa er a. at hann lætr eigi fulgo uppi þa verðr hann utlagr vm þat iii. morcom við þaN er feet hafðe at varðveita oc a þo at domaz fúlgan. Ef sa verðr vaR við er feet hefir at varþveita at hiN vill abrott taca er a oc varðar honom eigi þott hann late eigi a brott hafa ef honom er eigi fulga láten uppi. [c] Nv komr sa eigi til er a at miðiom vetri. þa a sa at heimta til heimilis bva sina v. þa er næstir bva er varðveitir feet. oc virða við bóe. enda scal hann sýna þeim einkvN aféno. oc sva fora til mares sins enda eignaz þa feet

a) = A. M., c. 16.
b) = A. M., c. 17.
c) = A. M., c. 18.

1 og 2) Tilfölet.

alengr. þeir scolo sva virða fe þat sem þa var vert er þangat com.[1] hann scal þat fe giallda sem þeir virða et næsta vár er hann veit huerr á. oc hiN heimtir. Ef hann heldr fe þvi fyrir hinom er a oc varðar honom utlegð. Nv bregðr hann eigi af einkuN eða lætr eigi virða feet sa er (s. 161, a.) varðveitir. þa ma sa hafa abrott er a þegar hann komr eptir oc lata hinom uppe fulgo slica sem hvar meta. [a] Sa maðr er feet hevir varðveitt vm vetriN hvart er hann hevir af einkuN brvgðit eþa eigi þa scal hann segia til einkuNar fiar þess er hann hefir varðveitt vm vetriN iþingbrecco a socnar þingi þvi er hann heyr sialfr oc vísa þeim monnom til heimilis sins. oc taca þar hvart er þeir eigo heldr sitt fe at hafa. eða verðit. þa er vii.[2] vicor ero af sumre. Nu komr eigi eigande til enda hevir hann eigi virða latet feet þa ahann at hafa nytiar af þvi fe sem hann eigi. enda abyrgiz hann eigi. scalat hann lóga fe þvi a engi veg.[3] hann scal til segia iii. vór iþingbrecco sva at meire lutr[4] þingheyianda heyre. Nu verðr eigi eigande at þvi fe aþrimr sumrom. þa scal hann segia til at lög bergi et þriþia sumar. enda eignaz hann þa ef engi gengr við. [b] Ef menn taca einkuN at erfð. þa scolo þeir sva seipta sem aNaRe erfð. Nv vill sa maðr gera bú er engva á einkuN aðr. þa scal hann segia til iþingbrecco a þingi þvi er haN heyr siálfr hveria einkuN hann vill hafa oc spyria at þar ef menn vite nockorn mann þaN er þa einkuN eigi.

a) = A. M., c. 19.
b) = A. M., c. 20

1) *Punctum er tilföiet.*
2) *Den arnam. Skindbog læser* viii.; *jfr. iøvrigt ovenf.* S. 155 (A. M., c. 11).
3) *Punctum er tilföiet.*
4) *Rettelse for* lut.

Nu lataz *menn eigi* þaɴ maɴ vita sa*ms* h*er*aðs h*onom* *er* þa einkuɴ *eigi*. þa á h*ann* at hafa einkuɴ þá at osekio. Hu*err* m*aðr* *þeirr*a *er* h*ann* før*ir* bv sítt i þaɴ h*repp* *er* h*ann* bio *eigi* aðr. h*ann* sc*al* segia til *þeirr*ar einkuɴ*ar* *er* h*ann* á a sa*m*quamo *þeir*ri *er* næst *ver*þr[1] iþei*m* hrepp *er* h*ann* hev*ir* bvit ifort. Ef nokoʀ *maðr* *er* sa i þ*vi* h*er*aðe *er* þá einkuɴ á oc sc*al* sa bregða af *er* see*m*r hev*ir* *ver*it bve sino i þ*vi* h*er*aðe h*var* þ*es*s er savða ga*n*g (S. 161, b.) *þeirr*a beʀ sama*n*. H*var* þ*es*s *er* *þeir* *ver*ða var*ir* vi*ð* þ*at* at[2] hvantuecia beʀ sama*n* savða ga*n*g *þeirr*a oc eiɴkvɴ. þa sc*al* sa *þeirr*a *er* fyʀ fregn gøra orð ti*l* fundar vi*ð* aɴa*n* oc segia deili a. Nv hev*ir* aɴaʀ *þeirr*a erfða m*ar*e. eɴ aɴaʀ cavpa mark. e*ða* at giof tekit enda hafe *þeir* iafn le*n*gi baþ*ir* *ver*it bvi sino ih*er*aðeno þa sc*al* sa afbregða *er* *eigi* hev*ir* erfða mare. J öllo*m* stoðo*m* þei*m* er *þeir* hafa aɴat tuecia báþ*ir* érfða mare eþ*a* h*v*árgi. þa sc*al* sa *þeir*ra afbregða *er* færa savð fe á. Eɴ ef *þeir* eigo baþ*ir* *iafn* marga þa *scolo* *þeir* luta *með ser*. Ef *þeir* *ver*ða s*va* fre*m*mi var*ir* vi*ð* at einkuɴena beʀ sama*n* m*eð* þei*m* ef fe *þeirr*a *er* afiall rekit þ*ar* *er* *þeir* eigo sa*m*ge*n*gt. þa *scolo* *þeir* telia fe þ*at* *er* *þeir* léto reka í afrétt oc viɴa eið at þ*vi* at s*va* m*ar*t *er* feet se*m* þá hafa *þeir* talit. oc þ*es*s kyns fe. *oc* s*va* gamalt se*m* h*ann* á. Nv sc*al* h*var* *þeirr*a v*m* havstet syna h*eimilis* b*vom* s*inom* v. þ*at* fe er *þeir* hei*m*ta. Nv sc*al* at iafnaðe scipta m*eð* þei*m* v*m* hei*m*ting*ar* s*va* at b*vom* þei*m* .v. syniz ia*f*nt hafa hei*m*t *er* næst bva rétt *þeirr*a *er* *þeir* hei*m*ta mesta*n* luta fiarens. Ef aɴ*ar*tueci *þeirr*a kømr keɴendo*m* ti*l* sins fiár sc*al* sa hafa fe þ*at* at afna*m*e.

---

[1]) *Istedenfor dette Ord synes Afskr. først at have villet skrive* er *eller sligt.*
[2]) *Skreret to Gange.*

oc eiga þeim mvn miNa oc færia[1] fiar ván i afrétt sem[2] haN getr keNendr til. [a] Þeir scolo keNendr vera er réttir se at tengðom iquiðom. Sa maðr er keNendr vill føra til fiár sins. hann scal viNa eið at þvi at hann átte fe þat er[3] i afrétt fór oc hevir eigi siþan lógat. EN keNendr scolo viNa eiða at þvi at hann átte fe þat er i afrétt fór. oc leggia þat undir þegnscap siN. (S. 162, a.) Nv heimtir aNaR þeirra betr eða fleira fe enn[4] van eigi oc legr lavn á. þá asa orðe at raða vm er einkvN a við hann. Nv heimtir aNaR þeirra betr en aNaR. þa scal hiN beiða hann lavgscipts.[5] ef sa lætr eigi hinom uppi lög scipti vm feet. þa varðar honom þat utlegð oc stefna til gialda vm feet iafn mart sem hann hevir oheimt þat sumar oc a honom þat at døma oc iafn gamalt fe. Heimilis bvar hans scolo scilia þat hve marga savðe hann atte eða hve gamla. [b] Ef sa maðr bregðr bue sino er einkuN á. oc á hann at liá einkvNar þeirrar þeim manne er hann vill. oc a hann þo at hafa þegar er hann vill. sina einkuN. Nv bregðr hann búe enda lér hann engom[6] manne einkuNar oc verðe hann ör savðe oc a hann eigi þa ein kuN helldr eN aðrir menn. [c] Engi maðr a at hafa alstyfinga nema lofat se ilögretto. eN ef hann hefir þa varðar honom fiorbavgs Garð. Ef maðr tekr þat fe at erfðom

a) = A. M., c. 21.
b) = A. M., c. 22.
c) = A. M., c. 23.

1) *Saaledes (for færa).*
2) *Rettelse for se.*
3) *Skrevet over Linien, maaskee med en yngre Haand.*
4) *Herefter skrevet aNaR, men dette Ord derpaa igjen udstreget.*
5) *Punctum er tilföiet.*
6) *Först skrevet avðrom, men derefter rettet saaledes, muligen med en yngre Haand.*

alstyfinga oc er *honom* vite lavst at eiga *þat* fe me*þan* *þat* lif*ir* en e*igi* s*ca*l h*ann* sva einkyɴa ne eitt. Maðr s*ca*l e*igi* alstyfi*n*ga giallda m*anne*. enda s*ca*l e*igi* taca ne*ma* þeg*a*r lóge af. e*ða* sá e*igi* *þat* mare aðr h*ann* tecr. Nu s*ca*l ti*l* saca þe*irr*a allra e*r* he*r* g*er*atz iþesso mále q*veðia* ix. h*eimilis* b*va* a þi*ng*i þess e*r* so*ttr* er. þa e*r* *fiorbavgs* ɢar*ð* v*arðar*. Eɴ b*va* v. þar e*r* fe vite licr við Enda allt *þat* aɴa*n* veg er ge*r*t iþesso male en*n* he*r* v*ar* m*æ*lt. þa licr vi*ð* iii. m*arca* fe vite ne*ma* talit se meire sect til.

226. v*m* hross neyzlor

[a] Ef m*að*r felr[1] h*r*oss iɴe at m*anne*. at fulgo mála réttom oc abyrgiz[2] hiɴ *þat* ia*fn*t se*m* fulgo fe aɴat. Ef men*n* neyta h*r*oss þe*s*s oc á sá at sokia v*m* navtnena e*r* á. enda v*er*ðr iafn seer sa e*r* varð- (s. 162, b.), veit*ir* v*m* navtnena se*m* aðr*ir* me*nn* ne*m*a h*ann* scyllde at öllo abyrgiaz. þa a h*ann* at neyta sem siɴa h*r*ossa. oc spilla e*igi* oc a sa at sokia v*m* h*r*oss navtnena e*r* abyrgiz. e*igi* a sa at neyta sialfr er a. ne lofa avðro*m* mo*nn*om.

a) = A. M., c. 31.

1) *Det sidste Bogstav i dette Ord er skrevet over Linien.*
2) *Herefter skrevet* hann *men udmaculeret.*

Rann socna þáttr

227.

[a] Þat scal huerr maðr hafa alande osso er a. nema gefit vili hafa eða golldit. Ef maðr tekr þat er anar maðr á olofat oc a maðr at føra þat til görtøkes ef pennings er vert eða meira. Sva scal stefna sa er a gripen vm görtøke oc til giallda tueðra slicra sem bvar meta oc láta varða iii. marca secþ oc qvedia til heimilis bva v. aþingi þess er sottr er. Ef maðr tecr fe fra manne þat er vert er hálfs eyris eða meira fiár. oc leynir sa eigi er tecit hevir. oc varðar þat scog gang. oc scal stefna vm tökona vm þat at hann vile ser fe nyta[1] enn eigi vm þiof scap. Ef maðr tecr fe fra manne hálfs[2] eyres vert eða meira oc leynir þiof lavnom. þa er costr at föra til þiofscapar oc stefna oc telia hann sekian scogar man ef quiþr ber han sanan at söc. oc qvedia til xii. quiðar. Nv berr quiðr af honom oc er eigi sócn til þa at sekía vm íllmælit. ef hann quað sva at istefnone. Enda stefne hann af þvi at hann hygðe hann sanan at en eigi fyrir háðungar sacir. Ef maðr stefnir manne ifa lavst vm þat at hann hafe þvi stolet ef quiðr ber

a) = A. M., Vigsl. c. 115. Dette Afsnit findes ikke i den arnam. Skindbog.

1) Skrevet neyta, men e udprikket.
2) Rettelse for half.

hann osaɴa*n* at. *oc* e*r* þa sóen ti*l* illmælisens. *Hann* a cost at nefna se*r* v*atta* þa þegar ef *hann* heyr*ir* *oc* ste*f*na v*m* illmælit. oc telia v*arða* *fiorbavgs* ɢ*arð*. oc sekia vi*d* vát*t*orð. Enda a *hann* eost at nefna v*atta* at fra*m*sögoɴi oc stefna u*m* illmælit at lög be*r*gi siþa*n* er q*u*iþr bar af *honom* oc se- (s. 163, a.) kia et sama sum*a*r. Þess e*r* *oc* costr at stefna siðaʀ v*m* ill mælit *oc* sokia vi*d* xii. q*u*iþ. Enda nytr *hann* *eigi* biargq*u*iðar ef *hann* stefnde ifa lavst. Ef m*a*ðr stefn*ir* þei*m* m*anne* v*m* þiofscap e*r* aðr hef*ir* kuðr *oc* saðr orðeɴ at þiofscap *oc* *varðar* þ*at* *eigi* vid lög þot þa ve*r*ðe *hann* osaðr at. ef *hann* stefnde af þvi at *hann* hugðe *hann* saɴan at. *oc* *hann*[1] visse *hann* eigi osaɴa*n* at. Þiòf söe s*c*al sótt a eno .iii.ª *þi*ngi þ*a*ðan f*r*a er *hann* spyʀ sóena*r* aðileɴ. alldregi fyrniz leynd þiof söc. S*v*a s*ca*l sokia at öllo v*m* fiartokona þar e*r* m*a*ðr lætr s*cog* ɢ*ang* *varða* se*m* þiof söe f*yrir* uta*n* atq*u*æþi. Görtekis söe fyrniz *eigi*. Cost a m*a*ðr at höfða söe við h*v*arn e*r* vill þaɴ e*r* g*r*ipeɴ hev*ir* at halda e*da* hiɴ e*r* *hann* hy*g*r at stolit hafe. Ja*f*n mie*it* *varðar* m*anne* ef *hann* þi*g*r e*da* cavp*ir* vis vitande þiof stolit. sem hino*m* er stal. Sa e*r* þiofs navtr. *oc* s*v*a þei*m* e*r* reð þiof raðo*m*. þa s*ca*l sokia vi*d* en söino gögn se*m* þiofiɴ. Ef m*a*ðr selr m*anne* e*da* gefr þ*at* er *hann* veit at þiòf stolit e*r*. *oc* vill*ir* *hann* heimild at. þoat *hann* visse *eigi* þa e*r* *honom* v*a*r heimildr. *oc* *varðar* s*cog* ɢ*ang* vi*d* h*v*arnt*v*egia þan*n* e*r* hef*ir* gripiɴ sellda*n* *oc* s*v*a þaɴ e*r* átte. s*ca*l sekia við xii. q*uið*. Hvar þe*s*s e*r* m*a*ðr hef*ir* heimilld ti*l* þe*s*s g*r*ipar e*r* tekeɴ e*r* f*ra* m*anne* e*da* stoleɴ. *oc* hugðe *hann* se*r* heimilan m*u*ndo ve*r*ða þót*t* *hann* fregne siðaʀ aɴat. *oc* e*r* *honom* rett at hallda þei*m*

1) *Skrevet over Linien.*

grip til doms. Þar er maðr þermlaz sins gripar oc þickiz hann vita at maðr hevir grip þan at hallda. sa er keyptan hevir eða þegin eða at láne oc naer (s. 163, b.). hann eigi at siá. Sa er gripen á scal beiða með vátta at hin syne honom gripin eþa sele[1] fram.[2] Ef hin selr eigi fram þa er costr at fela a byrgð ahende honom til doms. oc stefna honom til brigðar oc til ut gongo oc lata varða iii. marca utlegð. ef hin synir eigi gripenn. lengr er beiðt er. Ef maðr kenir grip ihondom manne oc quez sa eiga at giof eða at cavpe. eða at varð veizlo. Ef hin tecr abrott oc vardar þat scog gang.

228. vm rán.

[a] Þat er haund rán ef sa teer or hende honom eða af honom. Ef maðr helldr eigi á oc quez hann þo eiga. en hin tecr þan grip abrott. oc er þat ravða rán. varðar þat scog gang. At hvaretuegio atferþ þeirre þa secz maðr þar a sino eigine. ef hann tecr af þeim manne er heimild hefir til. Þa hefir maðr heimild til. ef sa maðr heimilar honom er foráð á avra sinna oc hann hygr at sa mætti honom heimilat vina þan grip en eigi ellegar. Ravða rán scal sva sokia at queþia scal til heimilis bva ix. aþingi þess er sottr er. Ef maðr fiðr grip sin vti eða ine oc tecr hann a brott. oc scal hann segia lög fostom monnom til ef þeir ero hia þar a þeim bø. Enn ef þeir ero eigi hia þa scal hann fara leið sina oc segia a næsta bø. oc mæla sva. Ef nokor kenir ser þena grip

a) = A. M., c. 116.

1) De to sidste Bogstaver i dette Ord ere skrevne over Linien.
2) Punctum er tilföiet.

comi sa þi*n*gat ti*l* min oc *que*þa a hvar h*ann* a hei*ma* *oc* feli m*er* abyrgð á he*n*di ti*l* do*m*s. þ*vi*at eins *scal* h*ann* *sva* m*eð* f*a*ra ef h*ann* átte þa e*r* f*ra* h*onom* villtiz. Ef m*aðr* vill b*r*igþa g*r*ip þaɴ þa *sca*l h*ann* co*m*a ti*l* aeno*m* næsta manaðe oc fela[1] h*onom* abyrgð ahe*n*di til do*m*s. Hvarz áto þyfe e*r* meire e*ða* miɴi þa e*r* maðr stelr þ*v*i er átt e*r*. eþ*a* bloðugri[2] bráð. þa e*r* costr at stefna til scógar.

229. vm ran*n*soeni*r*.

(S. 164, a.) [a] Hvart e*r* m*aðr* misser fiar sins .ii. avra e*ða* meira við eiɴ maɴ a xii. manaðo*m*. Þar e*r* costr at stefna v*m* stuld þaɴ ti*l* þræl do*m*s ef h*ann* hev*ir* þióf lavno*m* leynt. *sva* se*m* þræll v*æ*re fað*ir* h*a*n*s* eɴ ambatt moþ*ir*. *oc* felle h*ann* a navðigr aiorð.[3] telia s*er* fe h*a*n*s* allt. þ*ar* *sca*l q*uedia* ti*l* *heimilis* b*va* ix. aþi*n*gi þ*ess* e*r* *sottr* er. hvart h*ann* hafe þ*v*i fe stólit. a þei*m* xii. manaðo*m* *oc* ne*f*na h*ann*. *oc* þióf lavno*m* leynt. e*ða* hafe h*ann* e*igi*. Ef q*ui*ðr beʀ h*ann* sana*n* at þ*v*i. þa a at do*m*a h*ann* þræl fasta*n* afóto*m* oc hino*m* fe h*a*n*s*. Sa *sca*l oc hafa omaga þrælsens ef ero e*r* h*ann* sok*ir* ti*l* þræld*o*m*s*. Sa acost at lecia lög sculld á omaga þrælsens. h*onom* *sca*l frelse gefa ef h*ann* þick*ir* þ*ess* v*er*ðr v*er*a oc *scal* h*ann* ifrials giafa æt at fra*m*førslo. oe at arftöko.

---

a) = A. M., c. 117.

---

1) *Rettelse for* fella.
2) *Rettelse for* blgðugri.
3) *Punctum er tilföiet.*

230. rannsocna þáttr.

[a] Sa *ma*ðr er misser fiar sins. h*ann* á at raNsaca ef h*ann* vill. *Hann* sc*a*l biðia m*enn* til raNsóenar m*eð* s*er* iNan hús *oc* af næstom boio*m* ti*l* þess *er* h*ann* hev*ir* xxx. m*anna*. Ef meN vilia *eigi* fara m*eð* h*o*nom oc *varðar* þei*m* iii. m*arca* utl*eg*ð. *Hann* sc*a*l *eigi* fleire m*enn* hafa eN xxx. h*ann* sc*a*l þar up*p* hefia raNsóen *er* h*ann* vill. Ef h*ann* vill fleire bolstaðe raNsaca en eiN oc sc*a*l h*ann* eigi yf*ir* hefia raNsóen v*m* þa bolstaðe *er* þei*m* ero næst*ir* er h*ann* hóf up*p* raN sóen. þ*eir* lax m*enn* sc*o*lo ga*n*ga at garðe þ*ar* *er* þ*eir* vilia raNsaca. þ*eir* sc*o*lo iii. ein*ir* i garð ga*n*ga oc ti*l* h*v*ss. h*ann* sc*a*l sialfr eN þriðe. eða sa maðr *er* h*ann* fær ti*l* at mæla malo*m* sino*m*. *Hann* sc*a*l beiða böanda þaN *er* þ*ar* byr m*eð* v*att*a at h*ann* oc þ*ei*r er f*yrir* ero festi (s. 164, b.) þei*m* oc handsale grið at lögo*m* ti*l* raNsóen*ar*. *Hann* sc*a*l oc *eigi* hafa fleire m*enn* f*yrir* eN .xxx. haN scal[1] oc handsala[2] þei*m* grið oc hvar*ir* avðro*m*. Ef boande varn*ar* griða oc *varðar* þ*at* *scog* *gang*. Nv lætr h*ann* grið uppe oc handsalar. þa sc*a*l hv*a*R þ*ei*rra nefna þ*ar* vi. m*enn* or aN*ar*s flocke þa er h*an*n vill i þav grið. þa ero xii. m*enn* igriðo*m* af þei*m* vi. tego*m* m*anna*. eN all*ir* þ*eir* vi. teg*ir* m*anna* und*ir* griðo*m*. BoandeN *er* *eigi* scyldr at láta grið uppi ef þ*ei*r ero fleire sama*n* en xxx. Ef m*enn* ga*n*ga ilið þ*ei*r*r*a obedit oc *varðar* hv*er*io*m* þ*ei*r*r*a iii. m*arca* utl*egð* *oc* asa söc *er* raNsaca vill. Ef hiN hef*ir* fleire m*enn* f*yrir* eN xxx. oc *varðar* h*o*nom þ*at* *scog*

---

a) = A. M., c. 118.

---

1) *Tilföiet.*

2) *Skrevet* e̅g handsala, *da Afskriveren först har villet skrive* eigi, *og senere har glemt at strege det ud.*

gang. oc *er* þa varnat *gr*iða. Nv festa *þeir* grið *med* s*er oc* scolo *þeir* all*ir* þa ti*l* dura ga*n*ga *er* aðr *voro* uta*n* garðz. *þeir* s*c*olo þa beiða boaNdaN *med* v*att*a at *hann* láte þei*m* raNsócn up*p*i. *Honom vardar scog gang* ef *hann* varn*ar* raNsócn*ar*. *Þeir* scolo beiða *hann* *þess* at ut ga*n*gi *menn* *þeir* all*ir* er iNe ero *þar* aðr ne*m*a sa *madr* eiN er liós *bere* f*yrir* þei*m* oc luke láso*m* upp. Þeg*ar* er aNa*n* veg *er* beiðt raNsócn*ar* eN nv er talit. þa *er hann eigi* scyldr uppi at láta. Ef oN*or* atferð *er* af boaNdans he*n*di eN su er *her er* nv talet at *þeir* eigo *hann* at beiða. *oc* er þa v*ar*nat raNsócn*ar*. Ef raNsócn *er* uppi láten. þa s*c*olo þrir[1] *menn* iN ga*n*ga af þei*m* *er* raN saca vilia oc eiN or hiNa liðe. sa *scal bera* lios f*yrir* oc lúka láso*m* up*p*. *Þeir scolo* iiii. *menn* iN ga*n*ga. MeN scolo láta raNsacaz aðr ga*n*ge iN at *eigi bere þeir* fola ahe*n*dr[2] *monnom*. eNda *sva þeir er* út ga*n*ga. Ef *þeir* vilia *eigi* láta hafa lucla at lúka láso*m* up*p*. *oc* verða lóc *þeirr*a ohcilog við *brote*. *Þeir scolo* en*ir* somo (s. 165, a) raNsaca iöllo*m* stöðo*m* uti *oc* iNe. *Þeir scolo eigi* avvisla *ger*a iraNsócn þaN *er* hino*m* sc meiN at. ne fiárscaðe *er fyrir* búa. Ef *þeir ber*a ofr afle *cda far*a at ologo*m* at raN sócn aNan veg en nu *er* talit oc *vardar scog gang* ef *þeir* fiNa *eigi þar* iNc cnda *ver*ðe boaNdiN osaðr at en elleg*ar vardar* ecke. En þot*t* *þeir* fiNi inne *þar* föla. oc s*ca*lat d*r*epa þa *menn* ne at *þeim gera* ecke ne*m*a þei*m ver*ðe handnu*m*it. *Sva scal* at socn *far*a v*m* þaN þiofscap se*m þar er eigi er* raN sacat. Ef *þeir ber*a iN fola a he*n*dr *monnom er* raNsaca *scolo* eþa lata *ber*a aðra *menn*. þa *vardar* þeim *scog gang* enda *vardar* þei*m* þa *þat* allt *er þeir far*a at raNsócN slíct se*m* aðr.

[1] *Gisning for* þeir.

[2] *Herefter skrevet* þeim, *men dette Ord dernæst udstreget.*

Nu scal vm sacir þær allar er af raɴ sócn geraz stefna heiman oc quedia heimilis bva v. til alþingi þes er sottr er.

231. vm gripa tak at misfanga.

[a] Ef madr teer grip manz at hibylum oc vill haɴ calla ser misfanga. þaɴ scal hann þaɴ grip hafa aptr boriɴ avico fresti eda fyʀ oc selia ihönd þeim manne er þar byr næst þvi er hiɴ mistóc gripeɴ ef hiɴ er eigi þar er á. Nv vill sa eigi við taca þa scal hann heim hafa með ser oc segia til sins heimilis oc abyrgiaz. enda hafa til þings[1] et næsta sumar oc segia til at lögbergi. Sva scal sokia sem vm aðrar liartekior. Ef madr feʀ eigi sva með sem nv er tínt eþa sva ef eigi er misfangi þott sva se callat. Þar a misfanga at bera er madr tekr þess kyns grip abrott sem hann lætr eptir iʌapnom. eɴ bross þess kyns sem hann átte oc sva lítt. enda sva vm aðra gripe sem nu er tint. hvart er kyk fe eda aþrir gripir. þa scal hann þess kyns grip abrott hafa. sem hann átte oc með þeim lit. oc er þo þviat einv[2] (s. 165, b) misfangi ef hvar vilia sva borit hafa. Oc ef sa madr er þaɴ grip átte teer oc hins grip at misfanga oc scal sva með fara et sama sem hinom var aðr til handa talit. oc er þar hvaromtuecia misfangi. Ef madr tekr grip aɴars manz a alþingi eda afiöllom uppi eda at obygðom at misfanga. oc fiðr hann eigi aðr hann komr iherað. þa scal segia til bvvm þeim .iii. er þar ero næstir agöto hans þegar er

a) = A. M., c. 119.

1) *En nyere Haand har tilføiet* al *foran dette Ord* (= alþings), *og saaledes er ogsaa Læsemaaden i A. M.*

2) *Først skrevet* þins, *men Slutningsbogstavet derefter forandret til* v.

hann fiðr at *hann* hev*ir* misteket *oc* seez *hann* þá *eigi* a *með* för þ*ess* g*r*ipar. en *hann* sc*a*l abyrgiaz oc hafa *til* alþ*in*gis aNat su*m*ar ef *hann* mistóc þ*a*r. Hin seez oc *eigi* a *með* för h*an*s gripar ef sa hafðe i ombon þaN abr*o*tt hafðan. ef sa f*err* sva *með* se*m* hino*m* v*a*r ti*l* handa tínt. Maðr scal fort hafa hino*m* *er* á ahálfo*m* manaðe þei*m* *er* *hann* veít misfanganN ef þ*eir* ero sa*m*s fiorðv*n*gs *eða* *sva* ef *hann* má co*m*az ahálfo*m* manaðe f*yrir* leiþar le*n*gð þo*tt* *eigi* se sa*m*sfiorðu*n*gs.

232. v*m* reízlor

[a] Þat *er* lögpundare er viii. fiorðu*n*gar ero ivétt eN .xx. m*er*kr *scolo*[1] ifiorðu*n*g vera. Ef m*að*r apundara meira *eða* miNa en m*æ*lt *er* *oc* *varðar* *þat* iii. m*arca* secþ. Nv ıeiþ*ir* *hann* rang*a*r vétt*ir* *eða* mælir rang*a*r alnar. *sva* at munar v*m* öln i xx. álno*m*. þa *varðar* *þat* *fiorbavgs* garð. Sa asoc þá *er* sins hev*ir* iþ*vi* mist. En ef *hann* vill *eigi* sokia þa á sa *er* vill. Nio b*va* sc*a*l ti*l* þ*ess* *queðia* aþ*ingi*. st*efno* soc *er* *þat*.

233. v*m* *ver*pla kast *oc* tafl

[b] Þat *er* m*æ*l*t* ilögo*m* váro*m* at m*enn* scolo *eigi* casta *ver*plo*m* *til* fiár *ser* eN ef casta oc *varðar* *fiorbavgs* garð. MeN scolo oc *eigi* tefla *sva* at þ*eir* legi fe við. *oc* enga þa lute er m*ann*e þick*ir* bet*ra* at hafa en on at *ver*a. En þei*m* er fe legr *við* tafl *eða* aðra lute þa er *varðar* *fiorbavgs* garð. enda erat hei*m*ti*n*g ti*l* fiar

a) = A. M., c. 120, *samt (efter den arnam. Skindbog)* A. M., Kaupa-b., c. 83.
b) = A. M., c. 121.

1) *Skrevet over Linien.*

þess. En eigi (s. 166, a.) *sca*l kasta. Sa asöc þa *er* vill. iNa*n* fiorðu*n*gs *manna*. oc *er* rett at lysa a varþ*in*gi ef *þeir* ero sa*m* þi*n*ga enda *er* sa aþ*in*gi *er* sóttr *er*. oc *queðia* þ*ar* til *heimilis* b*va* v. þ*es*s *er sottr er*. oc *sc*olo iNa*n* fiorðu*n*gs m*enn* lýsa f*yrir* drott*in*s dageN. ef *þeir* hyGia. En þa ah*v*eR er vill ept*ir* hælgena ef sa *er* aþ*in*gi *er* sottr er. EN ef h*ann er eigi* aþ*in*gi oc *er* rett at lysa at þinglaýsno*m* oc ti*l* sóen*a*r aNat sum*a*r. *oc* baNa for ef vill. En ef .ii. sokia eiN maN v*m* þaN lut oc a sa aṭ raða *er* sokia vill ti*l* laga.

vm hreppa scil.

234.

[a] Loghreppar scolo vera alande her. En þat er löghreppr er xx. boendr ero i eða fleire. þviat eins scolo vera fære ef lögrétto menn hafa lofat. Þeir boendr scolo eiga at gegna þingfarar eavpe er til hreppatals ero talþir. þoat maðr seipte hreppom sinom ifiorðunga eða iþriðiunga eða sva sem þeir vilia seipt hava til mat giafa eða til tiundar seiptis oc er rétt at þeir verðe þar fære ilut hreppsens en xx. Sva scolo hreppar séttir at huerr bóande scal sitia et næsta avðrom scolo sva hreppar allir settir sem nu ero. Landeigendr .v. scolo vera tecnir til sócnar i hrepp [1] hveriom at sekia þa menn alla er oscil gera ihreppenom oc sva at scipta tiundom manna [2] oc matgiofom. eða sia eiða at monnom. Rett er at þeir menn se eigi landeigendr er sóenar menn ero ihrepp ef hrepps menn ero allir a þat sáttir. Ef maðr sitr at hreppa móte oc komr hann iaNan hrepp með bú sitt. þa a hann eost at kiosa sic iaNan hrepp með bv sitt ef hinir ero þo

a) = A. M., Kaupa-balkr, c. 39. *(Denne Materie udgjør nemlig i den arnam. Skindbog en Deel af Afsnittet* Kaupa-balkr, *eller* Um fiarleigur.)

1) *Rettelse, overensstemmende med den arnam. Skindbog, for* hver.
2) *Skrevet over Linien.*

xx. eptir. eða fleire enda lofe hinir er fyrir sitia. Þeir menn ero til þess scyldir er til socnar hafa hlotiz. eða sva ero til tecnir at allir hreps menn ero a þat sáttir at (S. 166, b.) scipta malgiofom oc tiundom oc manna elðe isinom hrepp hverir socnar menn. Þeir scolo sva scipta manna elðe at þar verðe iafn mikil gisting ahundraðe hverio sculd lavso þeirra manna er þar bua ihrepp. Hreps menn ero scyldir at ala þa menn er sócnar menn scipta a hendr þeim til elðes. Þeim monnom scolo þeir scipta ahendr þeim er þeir verða þar þrot raða ihrepp oc þeim er sva coma ahendr þeim er þeir visso eigi þá von til er þeir bygðo lond sin eða toco ser hiú. Sini landz bygð scal huerr maðr biarga hvart sem hann a isinom hrepp eða iavðrom til fardaga þeirra er hann hevir þeim bygt. þa scal hann lata neyta sins fiar fyrst en ef þeim viðr eigi sitt fe þörf. þa scal sa lecia sitt fe fyrir þa er þeim bygðe. eða fora þa menn til fram forslo. ella. iii. marca secþ varðar ef maðr bergr eigi sini landz bygð. [a] Þat er vm fiorðungs omaga oc vm þa menn er hrepps menn ero scyldir at ala. at þeir scolo þa ala iafn væl sem hiu sin oc fa þeim klæðe þa menn scal eigi af lande selia ne isculd taca. Ef erfingiar omagana ero itueim hreppom þa scolo þeir scipta þeim omógom oc fora þa amillom hreppa til framforsla sina. eigi scolo þeir lata ganga þa með húsom. Ef maðr lætr ganga sin omaga ihrepp eða scýtr niðr eða förir ihrepp anan en vera eigi. eða hleypz fra oc varðar iii. marca secþ. oc scal bonom föra en lata eigi ganga með húsom. Ef omagi er þar forðr ihrepp at ológom ahendr manne

a) = A. M., c 40.

eða er þar scotet ihrepp. þa scal sa maðr er omaginn
er førðr scera cross ef hann þickiz hrepps fundar þarfe
oc bera þar til næsta hús oc nefna ˌþár hrepps fund at
sin .vii. nátta fresti eða meira meli oc queþa huert hiN
scal bera cross. siðan scal hverr þeirra láta bera fra
ser sva sem sa mælti[1] er scar oc láta fara sem dagr
deiliz. (S. 167, a.) Ef menn duelia cross forna eða coma
þeir eigi til hrepps fundarens. þa varðar þat hveriom
þeirra iii. marca seeþ. en þa duelia þeir cross forna ef
þeir føra eigi þegar af hende ser er þeir vito at cross
com navðsynia lavst. En þa coma menn eigi[2] til hrepps
fundar ef eigi coma fyrir miðian dag þaN er a er quedit.
Allir bøndr scolo bera hrepps fundar boð þeir er ihrepp
ero saman. þo at þeir se sumir oavðgare en þeir eigi
þingfarar cavpe at gegna. enda ero þeir oc ia/n scyldir
allir at coma til hrepps fundarens. Menn ero iafn scyldir
þa at coma til hrepps fundar ef menn vito þótt eigi
fylgi cross boðeno ahendr þeim. Soenar menn eigo
ia/nt at scipta þeim monnom ahendr er heima sitia
maN elðe sem hinom er þar ero. Eigi scolo þeir
bæðe seN ala þa menn er þar eigo at fara ihrepp karl
maN oc kono barn bæra.[3] scalat sva scipta maN elðe
ahendr þeim at þav se bæðe seN þar. Menn eigo eigi
at ala göngo menn vtan hrepps. eN ef ala oc varðar
þat iii. marca secþ. Þat varðar oc iii. marca secþ.
ef þeir ala eigi þa menn sem hiu sin er soenar menn
hafa scipt ahendr þeim. eða gefa eigi sva matgiafar sem
scipt var. Hvervetna þess er maðr gørir sva illa við

---

1) *Rettelse for mælt.*
2) *Tilföiet, overensstemmende med den arnam. Skindbog.*
3) *Punctum er tilföiet.*

þaɴ maɴ er *hann* scylde f*ra*m föra at h*onom* se ovært við. hvart e*r* h*ann* hevi*r* h*ann* með se*r* eþ*a* felr h*ann* iɴi. þa á huerr *maðr* eost er vill at taca þaɴ maɴ af þei*r*re vist er h*onom* e*r* ovært við. oc fá h*onom* vist betri oc heim*t*a fulg*or* tueɴ*ar* at hino*m* slíear se*m* *bvar* v. vi*r*þa við bóc h*eimilis* *bvar* þ*e*ss er heimta[1] afúlgona. Þar ero tueɴi*r* aðiliar þ*eirr*ar sacar við boanda ef h*ann* gefr *eigi* matgióf þei*m* *manne* er h*onom* v*ar* scipt at gefa. þar e*r* aðili sóen*ar* m*aðr* ihrepp. enda e*r* sa aðili e*r* þigia scyldi. (S. 167, b.) Soen*ar* m*enn* ero ia*fn* scyldi*r* at ala m*enn* ihrep *oc* gefa matgiaf*ar*. se*m* aðri*r* m*enn*. enda ero soen*ar* m*enn* seki*r* iii. m*orcom* ef þ*eir* sokia *eigi* þa m*enn* ihre*p*p er *eigi* gefa matgiafi*r*. e*ða* ala *eigi* þa m*enn* e*r* sóen*ar* m*enn* hafa scipt ahe*n*dr þei*m* at rétto e*ða* sokia *eigi* hre*p*ps fu*n*di e*ða* *ber*a *eigi* hre*p*ps fu*n*dar boð. e*ða* ala utan hre*p*ps m*enn*. [a] Ef m*aðr* vill aɴa*n* sokia at hreppa do*m*i. þ*ar* s*cal* sócnare f*ar*a oc m*ar*ka do*m* stað i örv*ar* seótz hælge uta*n* garz þ*e*ss m*an*z er h*ann* vill sokia oc m*ar*ka ti*l* sins heim*i*lis þ*ar* e*r* hv*ar*ke se acr ne e*n*gi. h*ann* s*cal* þ*at* g*er*a ru*m*hælgan dag. H*ann* s*cal* f*ar*a ti*l* hús þ*e*ss m*an*z er h*ann* vill sokia. *oc* nefna v*att*a. iþ*at* v*ætt*e. at ec leg do*m* stefno við þic oc nefna h*ann*. vii. n*att*a fresti at vit s*col*om do*m* eiga. co*m*a þ*ar* s*v*a at do*m*r se nefndr f*y*ri*r* miðian dag oc *que*þa a do*m*staðeɴ. En siþ*an* stefna h*onom* v*m* þ*at* se*m* h*ann* vill h*ann* sokia v*m* *oc* ti*l* þ*e*ss do*m*s er h*ann* hevi*r* lagðan oc telia h*onom* v*arða* iii. m*arca* secþ. Socnareɴ s*cal*

a) = A. M., c. 41.

1) *Rettelse for* heita.

q*u*e*ð*i*a* h*e*i*m*i*l*i*s* b*v*a v. þ*e*s*s* e*r* s*o*t*t*r* e*r* v*m* þ*a*t* s*e*m* h*a*n*n* hev*i*r* stefnt v*m* oc q*u*eðia .iii. nótto*m* fyr*i*r* dom*i*n*n* e*ð*a meira mele *o*c q*u*eðia ru*m*hælga*n* dag *o*c s*v*a stefna. H*v*aʀ þ*e*i*r*r*a scal hafa iɴa*n* h*r*e*p*ps m*e*n*n* ti*l* do*m*s oc scal hvaʀ þ*e*i*r*r*a hafa x. m*e*n*n* oc taea þar or do*m*endr *o*c *v*a*t*t*a*.[1] q*u*ið m*e*n*n* scolo at fornaðe. Þria m*e*n*n* scal h*v*aʀ þ*e*i*r*r*a nefna ido*m*. Nv vill ve*r*iandeɴ e*i*g*i* nefna do*m*eɴ. þa s*c*a*l* sokiaɴdeɴ nefna alla*n* do*m*iɴ. *o*c e*r* þ*a*t iafn rétt se*m* þ*e*i*r* hefðe bað*i*r* nefnda*n* do*m*eɴ. Do*m*r sc*a*l ve*r*a ru*m*helgan dag. do*m*r sc*a*l e*i*g*i* ve*r*a v*m* la*n*ga fösto ne v*m* löghælgar tíþ*i*r. *E*i*g*i* sc*a*l do*m*r ve*r*a þær vico*r* vi. ii. fy*r*i*r* alþ*i*ngi oc þ*i*ngvico*r* .ii. oc .ii. vico*r* epter alþ*i*ngi enar næsto. Þa e*r* do*m*r e*r* nefndr at h*v*aʀ þ*e*i*r*r*a sc*a*l bioða ti*l* hruðni*n*gar avðro*m* at ryðia do*m* þaɴ oc sc*a*l sua ryðia dom (s. 168, a.) þaɴ[2] se*m* q*u*ið. Sa scal bioða ti*l* hruðni*n*gar v*m* q*u*iðiɴ e*r* q*u*adde oc bioða þei*m* er v*m* er q*u*att. Fullr e*r* q*u*iðr þót*t* grið m*e*n*n* se .ii. í ef buar ero or rudd*i*r*.[3] þ*e*i*r* sco*l*o eiða vinna[4] þ*a*r se*m* at þ*i*nga do*m*i. Ef þ*e*i*r* hafa fleire m*e*n*n* ti*l* do*m*s eɴ x. h*v*aʀ þ*e*i*r*r*a þa ve*r*þ*r* sa þ*e*i*r*r*a utlagr iii. mo*r*c*o*m* e*r* ti*l* þess biðr m*e*n*n* enda e*r* utlagr hve*r*r þ*e*i*r*r*a e*r* varnar ti*l* farar e*ð*a nockors þ*e*ss e*r* þ*a*rf ti*l* at hafa iɴa*n* h*r*e*p*ps m*a*n*n*a. Ef vta*n* h*r*e*p*ps m*e*n*n* co*m*a ti*l* do*m*s *o*c scolo þ*e*i*r* e*i*g*i* ve*r*a ilogscilu*m*. eɴ ef þ*e*i*r* mæla lögscil þa e*r* þ*a*t se*m* þ*e*i*r* mæle eeke. Ef þ*a*t beʀ q*u*iðr a maɴ at h*a*n*n* hafe alet uta*n* h*r*e*p*ps m*e*n*n*. þa a hiɴ beiða

---

1) *Herefter skrevet* o c, *men dette Ord derpaa udprikket.*

2) *Herefter skrevet:* o c s c a l s v a r y ð l a, *hvilke Ord, der indeholde en Gjentagelse af det foregaaende, vi have udeladt.*

3) *Punctum er tilföiet.*

4) *Tilföiet.*

ser biargquiðar at bera vm þat hvart hann hugðe at hin væri heimilis fastr eda eigi. Nu ber þat quiðr at hann hygðe at hann ætte heimili. þa versc hann sökine. Þeir domendr scolo sit mál hafa er fleire ero saman þar. En ef þeir ero iafn margir. þa scal afall doma. [a] Þeir menn er at scipom eigo búþir. þeir scolo eigi ala utan hrepps menn. ne konor þær er barn bærar ero. þo at þær se inan hrepps menn. þa menn scolo menn eigi ala er gongo menn ero. sva scal fara at sócn allri við scipa menn sem við boendr nema þat at sa er sokia vill scipa menn vm man elðe scal lecia dom stefno heima at sín enda scal hann sokianden hafa sva marga menn sem hann vill til doms. en veriandcn x. menn. oc a scipa madr slica vorn fyrir sec sem boanden. þeir scolo þan dag luka dome sinom. er þeir coma til. Domr a at doma gialld ahendr scipa monnom xiiii. nóttom eptir dominn þar sem domr var áttr. Gialld scal doma ahendr boandanom, þors dag þan er vii. vicor ero af sumri. þar idomstaðnom viti gialld. einn mat giald (s. 168, b.) xiiii. nottom eptir dominn. ef vm þat er sótt. Ef þeir eigo giald haga saman oc scal þar gialda vítet. [b] Víte scal gialda i lög avrom enda er rétt at gialda igripom. en gripir scolo vera eigi verre en tuecia avra se verþir in odyrste.[1] þat fe scal ofund lavst vera. Lög metendr scolo þeir[2] hafa til fiar metz þess sa er taca scal oc giallda. þeir scolo meta til fullra avra. þar

a) = A. M., c. 42.
b) = A. M., c. 43.

1) *Punctum er tilföiet.*
2) *Istedetfor dette Ord synes Afskriveren först at have skrevet* scolo *eller lignende, men derefter forandret dette saaledes.*

er domr domer giald. þa scal doma fyrir miðian dag enda scolo þeir sva til coma. sa er taca scal oc gialda. Ef glepia dom þa varðar fiorbavgs garð þeim manne er þat gorir.[1] þeirre söc scal stefna heiman oc quedia heimilis bva ix. til aþingi þess er sottr er. [a] Heraðs söen scal upp vera höfð a xiiii. nóttom þeim enom næstom er socnar aðile veit sökena. Ef vite verðr sva nær þingi at eigi mátte sekia at heraðs dome. þa scal socnar maðr ihrepp stefna heiman þeirre söc oc quedia heimilis bva v. til a þingi þess er sottr er. Ef sócnar menn vilia eigi sokia at hreppa dome. þa a hverr at sokia er vill þær sacir inan hreps manna oc stefna til þings. Þar er sócnar menn vilia eigi sokia þær sacir er þeir ero til teenir oc varðar þeim þat iii. marca seeþ oc eigo hrepps menn þær sacir. Stefna scal heiman þeim söeom oc queðia[2] heimilis bva v. til aþingi þess er sottr er. eþa sa er vill ef þeir vilia eigi sótt hafa. Ef anar maðr sokir þa söc en socnar maðr er til er tekin oc stefnir til þings oc bregðr sökene við þan er sekia scylde. Sócnaren acost þo at sekia ef hann vill ef getr þan qviþ at han visse eigi sva at hann mætti domin hafa áttan xiiii. nóttom fyrir alþingi. at hin hefðe görva sokena þa er hin hevir stefnt vm. enda ber þat qviðr at hann mundi þó sokia vm. (s. 169, a.) þot hin hefðe eigi stefnt.[3] Rett er at sócnar menn scipte hreps monnom með ser hveria hverr þeirra scal sökia þeirra manna er oscil göra i hrep

a) = A. M. c. 44.

1) *Punctum er tilfoiet.*
2) *Tilföiet.*
3) *Punctum er tilfoiet.*

oc *scal* þa hverr *þeirra* sokia er scipt *er til* handa. Hvervetna *þess er* fevíti *ero* domð af hreppa male at þinga dome *þat scal* doma a xiiii. *nottom* eptir vapna tac iörvar scótz hælge utan garðz *þar er* hvarke se akr ne engi þangat *fra* garðe er sa aheimile er sótte.

235. vm hreppa mal

[a] Hver *maðr scal* þar eiga lög hrepp sem *hann* hefir afram førslo verit nema *hann* se at lögom af eomin eða þar ellegar *sem* næsta broðræ *hans er* vist fastr *eþa* nanare *maðr*. En *þat* er rétt at ala þa *menn er* fara til loghrepps sins. nátt *verðar* elðe. þviat eins at dagverðe ef lög heilaet er. En þa *er þeir* coma ilöghrepp sin þa *ero þeir* boendr *er* þingfarar eavpe eigo at gegna allir seyldir at ala[1] þa *menn* slico elðe *sem* hreps *menn* verða asáttir. nema *þeir* fore þa a framførslor. En ef *þeir* verða veðr fastir *eða* meina þeim votn *eða* firþir þa *er* rett at ala þa *menn* meþan *maðr* vill. eno sama elþeno. Ef *þeir menn ero* framførslo lavsir *er* engi eigo næsta brøðra vist fastan *eða* nanara man. þa *ero landz menn* allir seylldir at ala þa *menn* slico elðe *sem* hinom var mælt aðan. *Eigi scal* gongo *monnom* veita hus rum þeim *er* eigi *er* elðe mælt. *oc* engar veizlor *nema til* seva *eða til* fata. [b] En afbrigð öll þessa máls hvártz *menn* ero van alnir eþa of alnir. þa *varðar fiorbavgs garð*. eigo hrepsoenar *menn* þær sacar. Nv þiekir byse-

a) = A. M., c. 45.
b) = A. M., c. 46.

1) *Rettelse for* alla.

ope eigi gavmr at gefiɴ þa er rétt (s 169. b.) at hann fae maɴ til sócnar. Eɴ þar er hrepps menn gera eigi sekia. þa er utan hreps monnom rétt at taca til sócna sva sem vm aðrar hrepp socnir. Eɴ fiorbavgs garð varðar þeim monnom er til sócnar ero teenir ef þeir sekia eigi. Eɴ v. bva scal quedia til fiorʙavgs saca allra þeirra aþingi. Pat er rétt at stefna heiman at logheimile maɴz þar er hann heyre sialfr til alþingis eða til várþings. þess er sa er í er sottr er. Rett er at lysa at þinglavsnom til sócnar aɴat sumar. Ef menn stefna þeim söcom igögn er þat ber quiðr at eigi mundi ellegar sóttar vera þa eigo þær eigi at metaz. Þar er menn ero sóttir vm maɴ elðe. þa er þat lögvorn ef þeir geta þaɴ quiþ at þeir hugðo at þeir ætte at ala þa menn. Þat er eɴ lögvörn ef[1] maðr byðr gorð byscops á oc handsalar þat. þa scal þvi eigi níta. Þat er eɴ lögvörn ef menn taca gongo menn oc hyða fullri hyðingo. Verðr þo rétt at aðrir[2] boendr hverfi at at hyða eiɴ maɴ. metaz þær varnir vm þær saeir allar er þeir hofðo aðr gervar aðr barsmiðen være. Byscopar eigo at þoka þesso male ef þeir vilia oc hafa uppi ilögrétto. þeim monnom er rett lög vorn siá er til sócnar ero teenir ef þeir geta þaɴ quið at þeir visso eigi at þær sacar voro gorvar er þeir voro sottir vm at þeir hofðo eigi til tekit. Þeir gongo menn ero til hyðingar talþir her[3] er eigi ero elðe mælt.

---

1) *Herefter skrevet* ef þeir geta þaɴ quið, *men disse Ord dernæst igen udstregede.*

2) *Istedet herfor læser den arnam. Skindb.* iii.

3) *Istedetfor dette Ord synes Afskriveren forst at have skrevet* er, *men rettet dette saaledes.*

236. *vm* fiár *giafir*

[a] Þot*t* ma*ð*r gefe m*anne* fe e*ða* heim*i*le asculd*a*r stöðo*m* þa ke*m*scat h*ann* ti*l* heim*t*ingar v*m* *þat* fe ne*ma* hin sele h*onom* sac*a*r oc fiar heim*t*i*n*gar ahön*d* sér hvaro*m* *þeirr*a. En ef *þeir* iata at gialda h*onom* at raðe hins er fe átte þa á h*ann* alt mál (S. 170, a.) við þa en ecke við[1] hin. er fe atte f*yrir* önd ver*ð*o.

a) = A. M., Kaupa-b., c. 6, S. 4068.

1) *Dette Ord er udeladt i den arnam. Skindbog, hvorved Meningen maaskee bliver en anden.*

237. v*m* fullret*t*is orð

[a] Fiorbavgs *garð*[1] v*arðar* ef m*aðr* mæl*ir* v*ið* man fullrettis orð. hvart *er* h*ann* mæl*ir* v*ið* h*ann* aheyranda *eða* af heyranda enda a h*ann* rétt or fe h*ans* viii. avra ens fi*m*tateg*ar* ef h*ann* ver*ð*r secr v*m*. En þ*at* *er* full rétte ef m*aðr* mæl*ir* þ*at* v*ið* man *er* e*igi* ma ráða t*il* goðs. hálfrétte *er* þ*at*. *er* ræðr t*il* hvárstvegia. goðs *oc* illz. Þ*at* ahv*er*gi at sta*n*da amillo*m* m*ann*a ne*m*a grið m*aðr* mæle v*ið* boanda. eða þræll v*ið* f*r*ialsan man. Þe*ir* scolo s*v*a sekia v*m* orð þ*at* se*m* fullrétte se m*æ*lt. Þ*at* á grið m*aðr* t*il* varn*ar* f*yrir* sec at f*a*ra or griðe sino *oc* hafa ecke vistar sin*ar* þa fellr sv söe niðr við h*ann*. Sua sc*a*l v*er*a orð hu*er*t se*m* m*æ*lt er.[2] sc*al* ecke at scáldscapar male raða. Ef m*aðr* heyr*ir* á oc sc*a*l h*ann* nefna v*at*ta at orðeno. ef me*nn* segiaz or v*æt*te þ*v*i þa v*arðar*

a) *Ved de her fölgende Capitler indtil Tiendeafsnittet, der ere af meget afvexlende Indhold, har Samleren vel neppe tænkt sig Balk-Inddelingen bibeholdt, hvorimod disse Capitler vistnok rettest bör antages at være blevne tilovers ved Ordningen af Balkerne, noget, der iøvrigt maaskee ogsaa er Tilfældet med ialfald det næstforegaaende Stykke* Um hreppsskil. *Nærværende første Materie, om Æresfornærmelser* (c. 237 *og* 238), *er i den arnam. Skindbog optaget i* Vígslóði, c. 104, ff.

1) *Ovenover Ordet* Fiorbavgs garð *har Afskriveren skrevet* s. g (scag gang), *hvilket maaskee er et Spor af en ældre strengere Bestemmelse, men iøvrigt ikke stemmer med det følgende, eller med Læsemaaden i den arnam. Skindb.*
2) *Punctum er tilföiet.*

þeim iii. *marca* utlegð. enda ero *þeir* þa ia*fn* seylld*ir* at bera *vætte* sem áðr. Ef *þeir* ero ii. saman *oc* se *eigi* costr at nefna *vatta* at. þá *scal* hann hefna orðe orðz. Nu ef haɴ seg*ir* fra oc holiz þa *varðar fiorbavgs* garð. *oc* er þa bac mæle.[1] *scul* hann sokia við xii. *quið*. Ef hiɴ þriþi *maðr* heyr*ir oc* er costr þa at sokia *við* xii. *quið*.[2] Ef *maðr* mæl*ir við* maɴ a alþ*in*gi oc eycz þa *þar* rettr *manz* hálfo. Ef *maðr* mæl*ir* við maɴ af heyranda *oc* er costr at sokia ti*l* ens þriþia alþ*in*gis. *það*an *fra* er *hann* fregn. oc sokia hvárt *er hann* vill *við* xii. *quið* eða við heyren orð v. *manna* *lan*ðeiganda *þeirra* er rétt*ir* se í *quiðom* hvárz mælt var[3] *fyrir* öllom saman *eða ser hveriom* þeirra. oc *scolo þeir* at *domi* leɢia *þat* vndir þegn scap siɴ at *þeir* heyrðo *þat* mal ór (s. 170, b.) hans muɴe. [a] Ef *maðr* bregðr *manne* brigzlom eða mælir honom aliót þott *hann* segi satt oc *varðar fiorbavgs* garð. *scal* sokia *við* vátt orð ef *hann* heyr*ir* á eɴ ella *við* v. *manna* heyrin orð *eða* xii. *quið*. Ef *maðr* gefr *manne* nafn aɴat en *hann* eigi aðr. oc *varðar fiorbavgs* garð ef *hann* vill reiðaz *við*.[4] sva oc þeim *er* reiþ*ir* ti*l* höðungar *manne* oc *varðar fiorbavgs* garð. *scal* *við* xii. *quið* sokia. Ef maðr mæl*ir við* maɴ háðung *eða* ger*ir* ýki *vm* oc *varðar fiorbavgs* garð. *scal* sokia við xii. *quið*. Ef *maðr* ger*ir* manne níð *oc varðar fiorbavgs*

---

a) = A. M., Vigsl., c. 105.

---

1) *Punctum er tilföiet.*

2) *Ordene* Ef hiɴ þriþi — xii. quið *ere blevne skudte ind imellem de to følgende Sætninger* (*foran:* Ef maðr mælir við mann af heyranda), *men dette derefter rettet ved et* b, a, c *over Begyndelsesordene af de 3 omhandlede Sætninger.*

3) *Tilföiet.*

4) *Punctum er tilföiet.*

garð. En *þat* ero níð ef *maðr* seer *manne* tré níþ *eða* rístr *eða* reis*ir manne* niðstöng *scal* sokia *við* xii. *quið*.

238. *vm scal*dscap.

[a] Hvarke a *maðr* at yrkia *vm* man löst ne löf. Scalat *maðr* reiðaz *við* fiorðu*n*gi víso ne*ma* last mæle se í. Ef *maðr* yrk*ir* ii. orð en anar onor .ii. ef *þeir* ráða baþ*ir* vm oc *varðar scog gang* ef löstr er i *eða* haðu*n*g. Ef *maðr* yrk*ir* þa víso *vm* man *er eigi* er háþu*n*g í. *oc varðar* iii. *marca* sekþ. ef *hann* yrk*ir* fleira *vm* man *oc varðar fiorbavgs garð*. þot *eigi* se háþu*n*g í. *Scog gang varðar* ef *maðr* yrk*ir vm* man hálfa víso þa *er* löstr *er* í eþ*a* haþu*n*g *eða* lof *þat* er *hann* yrk*ir* ti*l* haðu*n*gar. Ef *hann* queðr *þat* eða ken*ir* öðro*m manne oc* er *þat* avnor söe oc *varðar seog gang*. *sva varðar* oc hverio*m* er ne*m*r. [b] Þott iiii. me*nn* yrke hælmi*n*g oc *varðar scog gang* hverio*m* þeirra oc *scal* sokia se*m* vm anan scaldscap. [c] Su reiþi*n*g *varðar* oc *scog gang* er ti*l* haðu*n*gar metz. Stefno söe *er vm* scaldscap oc sócn ti*l* ens þriðia þi*n*gs þaðan *fra er hann* fregn en *bva scal quedia* ti*l* ix. aþi*n*gi enda *er* costr at sokia *við* .xii. *quiþ*. Slict *varðar með* for se*m* verken enda *varðar* ecke hvárt fyr sok*ir* oc *scal við* en somo gögn sokia. *Scog gang varðar* þót *maðr* yrke *vm* davðan man cristen *eða* queþe *þat er vm* davðan man *er* ort ti*l* lýta. (S. 171, a.) *eða* ti*l* haðu*n*gar,[1] fer *sva* soc sv se*m* víg söe. Ef *maðr* heyr*ir*[2]

a) = A. M., l. c., c. 106.
b) = A. M., l. c., c. 107, S. 152[8].
c) = A. M., l. c., c. 106, S. 148[14].

1) *Punctum er tilföiet.*
2) *Den arnam. Skindbog læser:* heflr.

iscalldscap orð þat er maðr a vígt vm. at hann se ragr eða stroðeɴ. hefnir hann víge eða averkom oc scal hann vm ill mæle søkia. Ef maðr queðr níð vm maɴ at logbergi oc varðar scog ɢang enda fellr sa oheilagr fyrir honom til þess alþingis er næst er eptir oc scal hann queðia vetvangs bva vm þat hvart hann hafðe queþit þat níð eða eigi honom til haðvngar. Ef maðr yrkir haðung vm konvng dana eða suia eða norð manna oc varðar scog ɢang oc eigo hus carlar þeirra sacarnar. ef þeir vilia eigi. oc a sa söc er vill. Ef maðr yrkir mansöng vm cono oc varðar scog ɢang. kona asöc ef hon er xx. eða ellre. ef hon vill eigi søkia láta. oc a lavg raðande hennar sökena. Ef maðr queþr scalld scap til haðungar manne þott vm aɴan se ort eða snýr maðr ahond honom nockoro orðe í. oc varðar þat scog ɢang. scal sökia sem aɴan scáldscap. [a] Þar er maðr vill stefna vm scáldscap oc scal hann queða fyrir váttom sinom sva at heyri log fastir menn ef þeir ero hia oc sva fyrir þeim er í tune ero fyrir hælming viso eða lengra i þeim stað oc nefna siþan vatta oc stefna. Þa er sa maðr komr at domi er søkir vm scáldscap scal hann nefna vatta at þvi at hann byðr goða þeim er hann hevir quaddan xii. quiðar. eða buum ef hann hevir þa til quadda at heyra þaɴ scald scap er hann hevir stefnt vm. en siðan scal hann queþa þaɴ scaldscap i dom fram. Þar er maðr stefnir einom manne tueim söcom aɴaʀe vm scáldscap. enn aɴaʀe vm með för i enom sama stað vm enn sama scalld scap. þa er costr at queþa eino siɴi scald scap þaɴ er hann stefnde vm. þótt tuær være (S. 171, b.) stefnornar. Enda er rett at queþa eino siɴe idom fram þótt .ii. se

---

a) = A. M., l. c., c. 107.

sacar ef *hann* stefnde *sva* v*m*. Ef *maðr* lys*ir* at lög*ber*gi soc ahond *manne* v*m* scáldscap *oc scal hann queþa* fyʀ eɴ *hann* lyse v*m*. enda e*r hann eigi* scyldr at *queþa* et ept*ra* su*m*aret at lögb*er*gi ne*ma hann* vili. Þót*t* eitt orð se ort v*m* maɴ oc fare þo hælmi*n*gr saman e*ða* leng*ra*. þa e*r* costr at sekia v*m*. *oc* láta *varða scog* ɢ*ang*. [a] Ef *maðr* yrk*ir* víðátto scáld scap oc a *maðr* cost at d*ra*gaz vnd*ir* sa e*r* vill *oc* stefna v*m*. þoat *qu*iðr b*er*e at *hann* hafe *eigi* ort v*m* þaɴ er sok*ir* v*m*. en þ*at* b*er*e at *hann* hafe ort oc secz *hann* þo v*m* viðátto scaldscap. Þ*at* er við átto scáld scapr ef *maðr* yrk*ir* v*m* e*n*gi maɴ einko*m* oc feʀ þ*at* þo v*m* h*er*að iɴa*n* oc v*arðar scog* ɢ*ang*.

239. ef *maðr* fiðr grip aɴars *manz*

[b] Ef *maðr* fiðr grip *manz* e*ða* aɴat fe oc veit *hann* ihv*er*s l*an*de *hann* hev*ir* fu*n*dit þa *scal hann* þei*m manne* fora ti*l* varðveizlo er a l*an*de byr. Eɴ sa *scal* varðveita oc halda up*p* a *manna* mómto*m* oc a várþ*in*gi oc a alþ*in*gi. Nv geʀ sa eigi up halda e*r* ti*l* varðveizlo e*r* sellt þa á sa söc e*r* fe á. Nv geʀ sa *eigi* vp halda e*r* fiðr. þá a söcna e*r* l*an*d a. Nu fiðr *maðr* i l*an*de *sino* e*ða* i iorðo. þa *scal hann* segia bvv*m* sino*m* ti*l* enda á þ*in*gi. Nv gróf sa *maðr* niðr e*r* átti l*an*d. e*ða* sa e*r* bio a l*an*de. oc a sa þa er niðr gróf ef f*yrir* vetr nætr fiɴz. Nv fiɴz a alþ*in*gi þa *scal* selia þei*m* til varðveizlo er þar býr. Sa eignaz þ*ar* er fiðr ef[1] *eigi* v*er*ðr eigande

a) = A. M., l. c., c. 106, S. 150[14].

b) *Dette Cap., der er aftrykt i* A. M., Landab.-þ., c. 51, *har intet egentligt tilsvarende i den arnam. Skindb.; jfr. ovenf.* c. 170, A. M., Kaupa-b., c. 6, S. 403[12].

1) *Tilföiet.*

at. Nu fiðr maðr' a heiðom uppi þa scal hann selia þeim manne at varðveita er næstr byr göto. hann scal uphalda þa. En sa eignaz er land á næst fialleno. Ef fe (s. 172, a.) finz a varðingi eða a leið. oc scal þar vp halda oc selia þeim manne at varðveita er næstr býr þar. Sa á er land á ef eigi kanaz anar við. Nv eigo þingo navtar þar land. þa a sa er fiðr. Nv fan vtan þings maðr. þa eigo þingonavtar. Nu finz ialmenning þa er menn ero ialmenning þa scal sa up hallda er fan. Eignaz hann ef eigi verðr eigande at.

240. vm almenningar her alandi[1]

[a] Almeningar ero alande her. þat ero almeningar er fiorðungs menn eigo saman. þar eigo menn at fiscia oc fygla coma þangat er manaðr lifer vetrar. oc vera þar vii. manoþr. Þa scal ligia v. manaðr sva at sa ein scal þangat beita er næstr byr þar. Eigo menn við at hogva þar oc telgia oc fora til scips eða buða. oc er þa heilagr viðrin. Nu coma menn þangat avðro scipe oc fa eigi farm þá sino scipe. en hinir hafa þa meir en farm sino scipe. þa er rett at þeir take farm sino scipe. Nv komr þar hualr meþan ero ialmenning oc er sva vm hann mælt sem vm viðen. Nv komr hvalr þar meþan þeir ero eigi ialmenning. þa scal seera crossa oc láta fara alla vega abrott. verðr sa utlagr .iii. morcom er eigi lætr fara crossin ef fort er. Þar scal seera huerr sem vill. oc hava a brott. Nv coma menn þangat sva at þeir hafa scorit meira en þa megi þeir þegar ibrott hafa

a) = A. M., Landnbr.-þ., c. 72.

1) *Dette Capitels Begyndelsesbogstav er större end det sædvanlige.*

oc eigo *þeir* at taca *þat er* hin*ir* f*a*ra *eigi með*. H*v*art *er* m*enn* coma ept*ir* scipo*m* e*ða* hrosso*m* þa *sca*l *sva* h*ve*ʀ ab*rott* hafa se*m* má.

241. vm hundz bit

[a] Hundar eigo *eigi* hælgi as*er*. Ef m*aðr* a hund ólman. þa *sca*l h*ann* buɴdiɴ vera *sva* at h*ann* taeæ *eigi* ti*l* m*ann*a þ*ar* er þeir (s. 172, h.) f*a*ra leiðar siɴ*ar*. Ef hundr *er* buɴdiɴ fir*ir* bvre m*anz* e*ða* búð e*ða* stío. ti*l* varðar. þa abyrgiz sa sec *er* iband h*on*o*m* ge*n*gr. oc *sva* þott fe ga*n*ge iband h*on*o*m* oc abyrgiz *eigi* sa *er* hu*n*d á. E*igi sca*l hundr le*n*gra buɴdiɴ v*er*a eɴ .ii. álna se a meðal stavrs oc hælsis. Ef hu*n*dr *er* buɴdiɴ isete. þa *sca*l h*ann eigi* taca f*ra*m astòcc at bíta m*enn er* ga*n*ga agólfe. Nu *er* h*ann* buɴdiɴ í gáng. þa *sca*l h*ann eigi* taca ti*l* m*anz* er m*aðr* ge*n*gr ti*l* ga*n*gs e*ða* sétz a tré. e*ða* teer s*er* borð före. Ef m*aðr* bindr hund[1] ovarlegaʀ en nv *er* m*æ*lt. e*ða er* lavs oc bítr maɴ *sva* at blóð co*m*r ut. *oc vard*a*r* h*on*o*m* iii. m*arca* seeþ. Ef hu*n*dr bítr ib*r*ióse e*ða* ibein. e*ða* i sinar. e*ða sva* at örkv*m*bl v*er*ða at e*ða* ilit. e*ða sva* ef læeni*n*gar þ*ar*f vi*ð*. þa v*ar*ð*ar* f*iorbavgs* ɢ*ar*ð þei*m* er hu*n*diɴ á. S*cog* ɢ*ang* v*ar*ð*ar* ef hin meire sár metaz. En þ*at* *er*o ste*f*no sae*ir oc sca*l q*uedia* h*eimilis* b*va* aþ*ingi*. Ef hundr bitr maɴ *sva* at h*ann* fær bana af þa v*ar*ð*ar* s*cog* ɢ*ang* oc *sca*l *sva* sokia se*m* víg söc. Ef[2] hu*n*dr bítr smala m*anz* e*ða* ellt*ir* aforað. *oc sca*l sa *er* hu*n*d á bioða þei*m*

a) = A. M., Vigsl, c. 76.

1) *Rettelse for* hundr.
2) *Rettelse for* Eɴ.

er átte sliet fe sem fariz hevir af hundzens söcom. enn ef hiɴ vill hafa fe sitt. þa scal bioða honom avvisla betr. Eɴ ef hann byðr eigi þessa eoste. þa seal hiɴ stefna[1] honom vm þat til utlegðar oc til gialda tveþra. Sa er hund leysir eða feʀ með at hann vill ser láta fylgia þa abyrgiz sa þo at aɴaʀ maðr eigi. Ef hundr komr ifor með manne oc biðr hann mat gefa honom eða syslir vm hann er þeir eoma til húss. þa abyrgiz hann hund þótt aɴaʀ eigi. eɴ eigi ef hann seiptir ser eeki af.

242. vm griþunga

[a] Ef maðr a griðung þrevetran eða ellra oe sære hann menn eða eastar hann sva maɴe (s. 173, a.) at honom verðr illt viþ. eða særir hann fe manna eða eastar sva at illt verðr af þa varðar fiorbavgs garð. Griðungr er o heilagr við averkom þegar hann viðr a monnom ef hann er þrevetr eða ellre. Ef hann banar manne þa varðar sliet sem hundr bane manne. oe a at sættaz a þær sacar fyrir lof fram. Sliet et sama varðar oc ef hann viðr þat a manne er en meire sár metaz. Hveʀ maðr abyrgiz sie við horns gange oe hófs.

243.

[b] Ef maðr a ale bioru huítan þa scal hann sva fara með honom sem með hund oc sva seaða gialda ef hann gerir. Ef maðr særir alebiorn manz huitan saelavsan. þa varðar honom utlegð. oe gialda avvisla. Ef v. avra seaðe

a) = A. M., l. c., c. 78.
b) = A. M., l. c., c. 77.

1) Rettelse, overensstemm. med den arnam. Skindb., for þa hin stefno.

verðr at *eða* meire þa *varðar fiorbavgs* ɢ*arð*. Biorn verþr o heilagr við averkom ef hann gerir scaða monnom. Ef *maðr* heɢr hund *eða* biorn til haðvngar manne. þa er sa helldr a er varðveitir *oc varðar þat fiorbavgs* ɢ*arð*. Þ*at varðar* oc monnom *fiorbavgs* ɢ*arð* ef feria viðbiórn ut hingat. þeim *varðar* er á oc styre monnom. ᴇɴ hásetom iii. *marca* utlegð. oc scal *queðia bva* aþingi. ix. til *fior*ʙ*avgs* saca allra. en v. til utl*egðar*. Ef viðbiorn verðr laís út her oc gerir hann scaða monnom *eða* fe manna. oc abyrgiz sa biorn at öllo cr ut hafðe sva sem aɴan alebiorn. Slíct *varðar* ef hingat cr farðr vargr eða refr.

244. vm settir manna.

[a] **E**f *maðr* handsalar avðrom manne sátt slica sem hann vill gert hafa. Vsque. *oc* aþat alt at halda. Nv handsalar *maðr* secþ sina *eða* satt *eða* fe á queþit *fyrir* sec *eða* aɴan maɴ sva at *þat* beʀ navþa handsal *oc* a *þat* cngo at halda. En þat er navða handsal[1]. er *maðr* hand salar sva at ellegar er hætt fiorvi hans *eða* fe *eða* hann ygðe ser aliót *eða* fiár ran. En hvar þess er quiðr beʀ at navða handsal hafe verit. sva sem (s. 173, b.) nu var tínt oc a *þat* aldrigi at halda. enda *varðar fiorbavgs* ɢ*arð* þeim monnom öllom er þess handsals beiddo. *þat* er *stefno* söc *oc* scal *queðia* til ix. *bva* aþingi fra þeim stað er navða handsöl vrðo. Nv luca menn sva malom

a) = A. M., Kaupa-b., c 75. *Det i Begyndelsen antydede Stykke læses fuldstændig ovenfor* c. 71, *jvfr.* c. 60 (A. M., Þingskapa-þ., c. 56 *og* c. 40).

1) *I Skindbogen:* En navða hanða handsal, *hvilket vi have rettet saaledes, overensstemmende med den arnam. Skindb. der læser:* En þat era navða handsöl.

sinom at *þeir* nefna aðra *menn* til *gerþa* a meðal sin *oc* scolo haldaz i *þvi* öll a *quæþe* ef hinir iáta igongo imalit. En ef gerðar *menn* verða *eigi* á sáttir oc scal afl raða. Nv ero ii. *menn* igerð *oc* verða *eigi* a sáttir. þa scolo *þeir* luta oc *scal*[1] sa gera er hlavt. Nv gorir sa *eigi* við eið er hlavt *eða* hlutan bavð þa *er* sem o gört se. En ef hvargi vill luta enda vill sitt hvar *oc* görir hvartuegi þa er hvárskes gorð neyt þott eiðr fylge. nv segir sa *maðr* sátt up er gorð átte oc viðr siðar eið at oc *scal* eiðr unin fyr en gialdhage *comi*. *Þat* er oc gerðar *monnom* rétt ef *þeir* verða *eigi* á sáttir hvat gera *scal*. at *þeir* take man þan til gerþar er *þeir* verða asáttir. enda iáte sa gerþene *sva* at *þeir* heyre báþir. oc ero *þeir* þa *fra* lavsir ef hins gorð *scal* þa standaz enda *varðar* þa *honom* einom ef gerðin glepz þar er *sva* er at ort. En ef *þeir* *menn* glepia gorðena er *sva* ero til teenir sem nv var tínt. oc iátto igongo þa *varðar* þeim *fiorbavgs* garð oc *scal* stefna heiman *vm* mals afglöpon oc *quedia* til *heimilis* bva ix. aþingi þess er *sottr* er. [a] Ef *menn* afglapa gerð allir *þeir* er til voro teenir *eða* deyia allir fyr en sátt se gor. þa *scal* sa *maðr* er *þat* mál átte *eða* *hans* erfingi beiða þan man *með* *vatta* er satt handsalaðe at *hann* tace man til sáttar gerðar af sine hendi a vii. *natta* fresti at heimile *sino*. en ee mun fa anan til *scal* *hann* *queða*. beiðe ee lögbeiðingo. Ef sin man tekr hvar *þeirra* til gerþar. þa scolo gerðar *menn* leita or lavsnar at lögom *nema* *þeir* verðe sattir a. Nv (s. 174, a.) vill handsals *maðr* *eigi* fa man til gerðar. þa *scal* sa ein

---

a) = A. M., l. c., c. 76.

1) *Skrevet over Linien.*

gera er heimtande feec til. [a] Ef gerþar menn verða allir omala eða allir vitlavser þa scal en et sama at fara sem aðr var tínt. En ef gagn nefna er með monnom oc andiz anar gerðar maðr eða verðr omále eða vitlavs. þa scal sa taca man istaðen er hins missir. Ef gerðar maðr verðr siver eða sár oc má eigi coma til þess staðar er gerð var mælt at nefndom degi þa scal en et sama fara sem gerþar maðr [1] deyi. At slíco móte scal alt fara sem nv var tínt með gerðar monnom þott þeir se fleíre en .ii. [b] Ef sá maðr deyr er gerð handsalaðe fyr en gort se. þa scal gera ahond erfingia. eða fiarvarðveizlo manne hans ef hann er eigi fulltiðe. [c] En ef sa maðr andaz er gorð var handsöloð þa scal gera til handa erfingionom eða fiarvarðveizlo [2] manne hans ella. [d] Ef ein maðr scal gera sátt enda verðr hann siuer eða sar eða meína honom vötn eða veðr eða menn sva at hann comiz eigi til þess staðar er satt scal gera. þa scal hann þar segia [3] satt upp sem hann komr framarst. Nu hygr maðr ser hætt við aliót eða bana sa er sætt scal vp segia ef hann leysir þar sva af höndom ser sem hann var til settr þa scal hann segia sátt upp þar er hann treystiz. þott þat se siðar. Enda scal sva fara þot fleire menn scylde [4] gera sætt. ef þeim er eigi ohætt. [e] Nv ef maðr er sva nefndr til sættar gerðar ef hann iátir eigi igöngo imalit

a) = A. M., l. c., c. 77.
b) = A. M., l. c., c. 78.
c) = A. M., l. c., c. 79.
d) = A. M., l. c., c. 80.
e) = A. M., l. c., c. 81.

1) *Skrevet* m̅aðr.
2) *Rettelse for* fiarveizlo.
3) *I Skindbogen:* scal hann segia þar segia.
4) *Skrevet over Linien.*

þa *varðar* honom *eigi* við lög þot*t* h*ann* gere *eigi* sættena enda e*r* e*n*gi hei*m*ting ti*l* málsens. En slíc heimting ti*l* sættareɴar ef h*ann* g*er*i*r* g*er*ðena se*m* h*ann* hefðe iátt igo*n*go imalit.

245. *fra* silfr gang

(S. 174, b.) [a] J þaɴ tið e*r* cristni co*m* ut hi*n*gat ti*l* isl*an*dz gece her[1] silfr iallar stórsculd*ir*. bleíet silfr *oc* scyllde halda scor. *oc* ve*r*a meire lute silfrs oc s*v*a slegit at lx.[2] pen*n*inga g*er*þe eyre vegiɴ oc v*ar* þa allt eítt talit *oc* vegit. Þ*at* v*ar* iafn mic*it* fe callat .c. silfrs. se*m* iiii. hundroð oc xx. alna[3] vaðmala. oc v*ar*ð[4] þa at halfri möre vaðmala eyr*ir*.

246. v*m* fiárlag maɴa

[b] Þat e*r* fiarlag at alþ*in*gis male at .vi. aln*ir* vaðmáls gilldz nytt *oc* onotit scolo ve*r*a i eyre[5]. varar felldr f*yrir* ii. avra sa e*r* fiogoʀa[6] þv mal alna er la*n*gr. eɴ .ii. breiðr xiii. rocvar v*m* þve*r*an fell. Nv ero felld*ir* bet*r*i þ*at* e*r* virði*n*gar fæ. Melracka bellg*ir* vi. f*yrir* eyre. La*m*ba gæror vi. f*yrir* eyre. Gelldi*n*ga klippi*n*gar vi. f*yrir* eyri. Katbælg*ir* af fresso*m* go*m*lo*m* .ii. f*yrir* eyre.

---

a) = A. M., Kaupa-b., c. 84. *Dette Capitel findes ikke i den arnam. Skindbog.*
b) = Á. M., Kaupa-b., c. 85. *Ogsaa dette Capitel fattes i den arnam. Skindb.*

---

1) *Rettelse for* hann.
2) *Istedenfor* l *har Afskriveren som det synes først begyndt at skrive noget andet, maaskee* x, *men derefter forandret det saaledes.*
3) *Skrevet over Linien.*
4) *Skrevet* v7ð; *muligen er iövrigt et* r *i Slutningen udeglemt og der burde da læses* verðr.
5) *Ordene* scolo vera i eyre *ere skrevne to Gange.*
6) *Rettelse for* fiorgoʀa.

Af sumrungo*m* iii. f*yrir* eyre. Morendz vaðmáls v. aln*ir* f*yrir* eyre. Eyr*ir* gullz *þess er* ste*n*dz ellding f*yrir* lx. More brendz silfrs f*yrir* .lx. Jarnketill nýr oc ollldr *oc* vegi hálfa vett oc lici í viii. sciólor f*yrir* xv. avra. Stælltr le eggelni*n*gr oc vegi xviii. avra heill oc stálsorfeɴ. *þeir sco*lo iii. f*yrir* .ii.[a] avra. Vett blastr iarns f*yrir* .v. avra. Vett fello iárns fyr*ir* vi. avra. Þ*at er* katla máls sciola er tré e*r* sett ilögg oc tecr avðro*m* megi*n* aþrö*m* xii. þu*m*lunga meðal *manne* i nagls rótom. Þetta e*r* eɴ fiár lag. At kýr þrevetr eða ellre .x. vet*ra* e*ð*a yng*r*i kalbær *oc* miolk hyrnd oc lasta[1] lavs. e*igi* ve*r*re en meðal naví herað ræk at fardögo*m* oc mólke kalfs mála sv e*r* giald ge*n*g. Þriu naví vetr (s. 175, a.) gavmol vi*ð* ku. ii. tvevetr við kú. Kyr gelld miolc oc q*u*iga ii. vetr kálb bǽr leigo veʀe eɴ kýr. Øxi. iiii. vet*ra* gamall f*yrir* ku. gelldr e*ð*a graðr. Gelld kýr oc öxi þrevetr iii. lut*ir* kugildis. Öxi .v. vet*ra* gamall. þriþiu*n*gr aɴ*ar*s kú gilldis. Öxi .vi. vet*ra* gamall f*yrir* .ii. lute aɴ*ar*s kugildis. Öxi. vii. vet*ra* gamall f*yrir* .ii. kýr. oc s*va* þott ellre se. Arðr öxi gamall a vár *þat er* met fe. Vi. ær við kú. ii. tuévet*rar* oc iiii. ga*m*lar. oc ale lömb sin *oc* orotnar loðnar oc le*m*bðar. Ær viii. alsgclldar iii. vet*rar* oc ellre vi*ð* kú. Viii. gelldi*n*gar vi*ð* kv. ii. vet*rir*. Viii. la*m*bgymb*rar* oc ale lö*m*b si*n*. vi. geldi*n*gar iii. vet*rir* vi*ð* kv́. iiii.[a] *vetra* geldingr oc aɴaʀ .ii. vetr. f*yrir* ær .ii. Rutr .ii. vetr a gildr. xii. vetr ga*m*lir savþ*ir* vi*ð* kv. Allt þ*etta* fe gillt oc i ullo. Rutr .iii. *vetr oc* ellri *oc* forosto gelldi*n*gr *þat er* met fe. Geitr vi. með kiðo*m* oc s*va* faret se*m* ám. en*n* viii. gelldar vi*ð* kv. þrævet*rar* e*ð*a ellre. viii. havðnor vi*ð* kv́. oc ale kið sin. Viii. ii. *vetrir* haf*rar* vi*ð* kv. *oc* iiii. kiarn haf*rar*. oc iiii. algeld*ir* eɴ vi.

1) *Skrevet to Gange.*

þrevetrir við kv́. halfir hvárs alsgelldir oc kiringar. iiii.[a] vetra gamall hafr oc aɴaʀ ii. vetr fyrir geitr .ii. Tvevetr hafr við geít. Ef hafrar ero ellre eɴ nv ero talþir oc er þat met fe. ii. vetrgamlir geitsavðir við geít. hálfir höðnor eða alsgelldingar en hálfir kiarn hafrar. eða graþ hafrar. Hross ero oc lavgð. Hestr .iiii. vetra gamall eða ellre. oc x. vetra oc yngri heill oc lasta lavs við kv́. (Meʀ iiii. vetra oc ellre oc x. vetra oc yngri gelld heil oc lasta lavs. fiorðungi verri eɴ[1] kýr. Hestr iii. vetr iafn við mere. (S. 175, b.) Meʀ iii. vetr ii. lutir kugilldis. Tuav hross tvé vetr. hestr oc meʀ við kv́. Þriu vetr gomol hross við kv́. oc er eitt hestr. Ef maðr gelldr mer hross vetr gamalt fyrir þriþiung ku gildis. þa scal fylgia eyrir. Þetta scolo vera meðal hross oc eigi verre. Stoð hestr oc se verðe betri fyrir saeir vigs. oc gelldr hestr oc se verðe betri fyrir reiðar saeir. oc fyl meʀ istóðe þat er met fe. Sýr ii. vetr eþa ellre oc ix. grisir með við kv́. Breitt lerept iii. alnir fyrir ii.[a] avra. Enset lerept tui elnt ii. alnir fyrir eyri. Tuær merkr vax fyrir eyre. Seruð klæðe ný seoren eða oseoren. Hafnar vaðmál ny oc onoten. Hafnar felldir nyir. Katta seiɴ oc lamba seiɴ ny. Flat smiðe nýtt oc voro smiðe. Teint iárn. Eirkatlar nýir. þat er allt met fe. Allt met fe þat er gialda scal scolo þeir taca til er giolld eiguz við siɴ maɴ hvaʀ logmetanda oc lögsianda. Eɴ ef þeir verða eigi asáttir. þa scolo þeir luta oc meta við eið sa er hlytr. Þriar véttir gamalla savða ullar við kú. Þriar vettir miol vægs matar við kv. Vetr gamalla savða ullar eða avlldungs húð oc bota eyre hvárt. ii.[ær] kýr húþir við

[1]) Skrevet verre eɴ en.

ölldu*n*gs húþ. Rett e*r* *oc* ef snögg*v*ar ær ero golldnar. at láta fylgia vett ullar xx. ám.

247. fr*a* rét*t* noregs k*onvn*gs ajslandi;

[a] Sa er réttr k*onvng*s or noregi a isl*an*de at sialf stefnt sc*a*l soco*m* ha*n*s *ver*a. *oc* at logo*m* þar l*an*dz m*ann*a sokia. Lög *oc* rett scolo ha*n*s me*nn* þar hafa. slíca*n* se*m* l*an*dz me*nn*. Arf sc*a*l taca a isl*an*de frænde e*ð*a felagi. En ef þe*ir* ero e*igi* ti*l*. þa sc*a*l biða þ*að*an erfingia.

248. v*m* rett jsl*en*dinga inoregi;

(S. 176, a.) [1] Jslendingar eigo at hava havldz rétt i noregi. Arf eigo at taca i noregi af isl*an*di næsta broðra. slíct kon*or* se*m* karlar eða nánare m*enn*. Eiðr iii.[a] m*ann*a sc*a*l saNa frændseme þa e*r* m*enn* vilia þe*s*s beiða. En ef e*igi* e*r* he*r* arftöko *maðr*. þa sc*a*l halda he*r* fe þ*at* sá *maðr*[2] vetr iii.[a] e*r* h*ann* v*ar* ihuso*m* me*ð* nema fyr co*m*i næsta broðre e*ða* nanare m*að*r. Jslendi*n*gar sc*o*lo e*n*gi toll giallda i noregi ne*m*a land avra. e*ð*a varð m*onno*m í cavp*angom*[3]. Karl meN friáls*ir* þe*ir* e*r* fulla*n* rétt eigo sc*o*lo gialda la*n*davra vi. felde. *oc* vi. aln*ir* vaðmals. eða hálfa morc silfrs. Þa er co*m*it ti*l* þe*s*s gialdz e*r* m*enn* co*m*a i ackeris sát e*ða* il*an*d festar. Jslendi*n*gar eigo í noregi at nióta vatz *oc* viðar. En þ*a*r at eins eigo þ*eir*

---

a) Dette og det følgende Capitel, der fattes i den arnam. Skindbog, ere vel snarere at betragte som Overeenskomster end som Love, ligesom ialfald c. 248 aabenbart er affattet i Norge. De ere i den arnam. Udgave aftrykte (som særskilte Afsnit) i 2. Bind, S. 407 ff.

---

1) *Begyndelsesbogstavet er omtrent som ved Begyndelsen af nye Afsnit.*

2) *Forst skrevet* boande, *men derefter Ordet* maðr *skrevet ovenover, uden at det forste er udstreget.*

3) *Skrevet* cavp̄.

at hogva við þan allan er þeir vilia er konvngs more er. Þa ero islendingar scylldir utfarar með konvngi er her er viss í noregi oc almenningr er úte. Þa scal eptir sitia hin þriðe hver enn .ii. fara. Noreg ero islendingar scylldir at veria[1] með konvngi en eigi til lengri her ferða. Eigi scal taca þat fe af islendingom inorege er tomiz ianars konvngs vellde. Vt för eigo islendingar til islandz nema víss se herr i noregi. En islendingar eigo at fara af sino lande til hvers landz er þeir vilia. En ef islendingar gialda land avra i eyiom eda a hialtlande þa ero þeir eigi scylldir at giallda aðra land avra i noregi. nema þeir fare ut amille. Karl maðr hverr a utan at fara heill oc hravstr er land avra ma gialda. En bu ferla eigo utan at fara þeir er omogom sinom mego vorð vm veita. (S. 176, b.) oc utgerþir þær gera. Oc kona hver sv er fylgir boanda sinom. eda feðr eda sone eda bróðor ef hon a iii. merer fiár. Ef utlendr maðr andaz her þa scal hús boande taca af vi. avra talþa til þurptar honom. En siþan scal hann láta husfasta men iiii. þa er næstir ero a tvær hendr virða fe þat. Ef næstabroðre eda nanare maðr komr til þa scal hann æsta taes at biarceyiar rétte til mótz. Taes æstingar váttar ero eigi scylldir at vina eiþa. ef husboande gengr igegn taes æstingo a móte. Frændsemi scal sa maðr telia er fe heimtir með ser oc enom davða oc vina eið at. oc sva at þvi at[2] hann tekr þat fe til uthafnar oc vill erfingiom föra a næsta sumre ef hann ma. Sannanar menn hans .ii. scolo eiða vina at sv er frændsemis tala savn oc ero þeir eigi scylldir at telia frænsemi. oc eigi at fela fleira undir eið. þa eigo býiar menn at legia dom á. oc veita vápna tae at. siþan scal hus boande reiða

[1] *Skrevet* v?a.
[2] *Istedetfor de to fölgende Ord synes Afskriveren först at have skrevet* þvi at.

fe af he*n*di *oc* lecia eið á at *þat* fe er[1] allt af he*n*di goldit e*r* hin*n* davðe átte. Ef m*a*ð*r* tyn*ir* s*v*a fe sino at h*ann* á *eigi* hag at giallda alla l*an*d avra þa er h*ann* *eigi* scyldr at giallda. Ef *þeir* m*enn* ver*ð*a sǽhafa i noreg e*r* vart hafa t*il* grøn l*an*dz *eða* fara í l*an*da leítan. *eða* slitr þa út f*ra* isl*an*di þa e*r* *þeir* vilde føra scip sin mille hafna. þa e*r*o *þeir* *eigi* scyld*ir* at giallda l*an*d avra. Þaɴ rett *oc* þav lög gaf olafr hiɴ hælgi k*onvngr* islend*in*gom. er h*er* er m*er*kþ*r*. Gitzoʀ. b*y*scop *oc* Teitr f*ilius* ei*us*. Marc*us*. Hreiɴ. Einaʀ. Biorn. Guðmundr. Daðe. Holmsteiɴ. Þ*eir* svoro þ*e*ss. at Jsleifr b*y*scop *oc* m*enn* m*eð* h*o*no*m* suorðo ti*l* þ*e*ss rettar sem (s. 177, a.) h*e*r er m*er*cþ*r*. At þaɴ rétt gaf olafr eɴ hælgi islendi*n*go*m* eða bet*ra*.

249. v*m* avst m*ann*a arf h*er* al*an*di.

[a] Ef avst m*a*ð*r* deyr út h*er* sa e*r* h*er* a e*n*gi frænda. þa afelage h*an*s at taca arf. Ef *þeir* g*er*ðo *þat* felag at sa lagðe alt sit*t* fe ti*l* e*r* o avðgare var *þat* e*r* h*ann* hafðe iþ*eir*re fór. Ef *eigi* e*r* sa til. þa á motonavtr sa e*r* optaz atte mat vi*ð* h*ann*. scipta sc*o*lo *þeir* m*eð* s*er* ef *þeir* átto all*ir* iafn opt. Ef e*n*gi e*r* *þeirr*a ti*l* þa ascips d*r*otteɴ. ef *þeir* e*r*o fleire ti*l*. þa sc*o*lo *þeir* scipta m*eð* s*er* s*v*a sem *þeir* átto iscipe. Ef eɴ aɴdaðe atte ciɴ scip oc e*n*gi felaga ne mavto navt. þa á goðe sa e*r* sa *maðr* e*r* iþ*i*ngi m*eð* er l*an*d *þat* á e*r* *þeir* ver*ð*a l*an*dfast*ir*. Ef avst *maðr* andaz ivist. þa á boande sa er h*o*no*m* veitte vist ef *eigi* e*r* felagi ti*l*. En þot*t* h*ann* andiz afor aðr h*ann*

a) = *ovenf.* c. 120, = A. M., Arfa-þ., c. 6.

1) *Tilföiet.*

komr til scips. þa scal iafnt sem hann aNdiz ivist. Ef sa átte bv enn frænd lavse. þa á goðe sa er hann var iþingi með. Ef hann er hvergi iþingi. þa a goðe sá er sa er iþingi með er land á þar er hiN bio eða sat buðseto. Ef sa maðr ræðr eða gerir fiorlavst enom utlenda er nv er aðr til erfðar taleðr. þa scal sá arf taca oc betr er næstr er til talðr eptir. Ef avst maðr andaz iför þeirre er hann feR til vistar. oc er þat sem hann andez at scipe. Ef goðe sa er til arftöko er talðr vegr eN utlenda þa eigo arf oc betr samþingis goðar hans. Ef siðaR coma ut erfingiar. þeir er se af danscri tungo. þa eigo þeir at taca arf oc betr ef þær ero vaxta lavsar. Alt fe þat er eigi taca erfingiar[1]. hvart sem ero vigsaca betr eða arfr þa scal virþa láta sem omaga eýre. [a] oc eignaz þeir þa (S. 177, b.) voxtona. EN ef eigi er rett at virðingo farit. þa verða at racna leigornar; Ef maðr aNdaz her sa er arftoco maðr hans er erlendis. þa asa maðr fe at taca er enom andaða er nánastr. En sa scal virða láta feet iafnt sem ungs manz fé oc ahann varðveizlo oc voxto á. meþan hiN er erlendis. Ef sa komr ut. þa scal hann heimta iNstoða at enom næstom gialldogom. engom manne a hann at selia arfeN meþan hann er erlendis. Ef sa aNdaz er erlendis er oc verða menn eigi a sattir hvaR fyR andaðiz þa scal queðia xii. quiðar goða þaN er sa var iþingi með er her aNdaðiz. EN ef engi Goði gengr við þvi. þa scal þaN queðia er sa er iþingi með er sokir. Sva scal at þvi fara at erfingiar þess er avstr aNdadiz scolo stefna þeim er feet hafa til gialda oc til utgongo. en saNa láta at dome davða þess er erlendis var. Nu beR þat quiðr

a) = A. M., l. c., S. 1898.

1) Rettelse for erfigiar.

at sa dó fyʀ er her var. þa racnar vndan þeim er aðr höfðo. Eɴ ellegar geta þeir halldit.

250. vm fiár heimtor.

[a] Ef maðr a fe at manne oc varnar hann honom fiarens þa er rett at lysa söc ahönd honom at þinglavsnom til sócnar aɴat sumar oc láta honom varða halld fiarens .iii. marca utlegð. Sa er socna lysti scal segia þeim er söken er ahende með vatta fyʀ eɴ vi. vicor ero af sumre ef hann er samfiorðungs at hann hevir söcna lýsta ahönd honom. Ef hann ma eigi honom segia siálfom þa scal hann segia til iþingbrecco a varþingi eða aleið þeirre er sokiandeɴ heyr siálfr. Ef hann segir eigi sva til enda verðr hann eigi vaʀ við aðr vi.[1] vicor ero[2] af sumri. at honom er soken ahond búen þa verðr onyt söken. Þar er maðr hevir söc ahond manne lýsta (S. 178. a.) et fyʀa sumar. þa scal hann þar þa bva til queðia er þa hafa heimilis bvar hans verit er söc var hofðot ahönd honom enda bue þeir þar þa næstir þvi heimileno er socen var sótt. Vm allar sacar þær er sva ero til búnar scal bva þa hafa er þa bva næst er söken er sótt þvi heimile er hiɴ átte þa er söken var hofðot ahönd honom. Ef manne verðr grunr at þvi at sa maðr vile abrott hlavpa af lande er hann hevir at þing lavsnom söc a hond búet. þa a hann at baɴa honom för at lögberge oc veria lyrite styre monnom öllom oc sva hásetom at feria hann abrott af lande. En þeim monnom öllom er spyria lyrit þaɴ. þa vardar

a) = A. M., Kaupa-b., c. 6, S. 401[2].

1) *Rettelse, overensstemmende med Sammenhængen samt Læsemaaden i den arnam. Skindbog, for* llll.

2) *Tilføiet.*

styri *monnom fiorbavgs gard*. en haselom iii. *marca* utlegð. ef *þeir* feria *hann* abrott. Slict *varðar* þeim þott *þeirre* söe se heiman stefnt *eþa* se hon at seipe *til* búen. Ef *þar er* lyrite varit *brott* hofnen at festar helom.[1] *scal* þeim stefna vm samfarar allar oc *quedia* v. *bva* a þingi til iii. *marca* saca en ix. til *fiorbavgs* saea. Huerge a *maðr* at lysa sacar vm fe ne stefna fyr en *hann* hevir heimt at *manne*. oc *honom er* varnat.

Ef *maðr* a at *manne* fe eindagat *oc* vill sa hlavpa abrótt af *lande*. þa *er* rétt at bana *honom* för þótt *þat* se *fyrir* eindagann. en þviat eins *verðr* soken *við hann eða við* þa *menn* er *hann* feria *abrott*. ef feet *komr eigi fram* at ein daga.

251. socnir vm fiár heimtor.

[a] Vátta sina a *maðr* at queþia heiman hvárz *hann* vill[2] hafa þa vátta til socnar *eþa* til varnar. *Hann scal quedia* en meira lut *þeirra vatta* er *hann* nefnde þa at þeim orðom *er hann* vill maldaga vm reyna.[3] *scal hann* queþia at lög heimile *þess er hann* telr i *þat vætte* oc nefna hin oc *queþa* a hvert *vætte þat er*. Þar *er honom* oc rétt at *queþia er hann* fiðr hin sialfan at mále *er hann* vill *quaddan* hafa. (s. 178, b.) *scal hann quatt* hafa *vatta* sina heiman en .v.[ta] dag vico er .viii. vieor ero af sumre. Ef boande sa *er quaddr* vettis er þingforar cavpe a at gegna oc *scal hann eigi que*ðia igegn hvarke hestz ne matar. Ef *maðr er* þess vættis

a) = A. M., Vigsl. c. 29.

[1]) *Punctum er tilföiet.*
[2]) *Ordene* hann vill *ere skrevne to Gange.*
[3]) *Punctum er tilföiet.*

quaddr er *hann* veit aðr ván *til* at *þingfor* *mundi* af geraz þa *er* *hann* *var* inefndr. *oc* *scal* *hann* *eigi* igegn queðia *þess* er *hann* þarf *til* *þingfarar* at hafa. Ef sa boande *er* *quaddr* *er* eigi a[1] *þingfarar* cavpc at gegna *eþa* grið *maðr* oc er *þeim* rétt at *queþia* igegn ef *þeir* vilia. Sa *scal* nefna *vatta* *er* *queðia* vill igegn. At *þvi* *vætte*. *scal* *hann* *queþa* at ec *queþ* þic hestz oc savðols at *coma* *til* lög *heimilis* mins fyʀ eɴ ec riða *heiman* oc nefna *hann*. *oc* *queþa* a dag *nær* *hann* *mun* *heiman* riða. Matar a *hann* oc at *queþia* *hann* *oc* tialldz oc buðar *rums* oc *þeirrar* reiþo *sem* *hann* þarf *aþingi* at hafa. *Hann* á at bioða *honom* fylgio sina *oc* *þing* *menn* þa er *hann* hlýtr. *er* *þeir* *coma* *til* *þings*. Sa *maðr* *er* scylldr *er* vættis *quadde* at láta *coma* hest *til* handa *þeim* *manne* er *quaddr* *var* þaɴ er *hann* megi *fara* *fullom* dagleiðom. Ef *hann* lætr *eigi* hest þaɴ *hingat* *coma* *sem* *quatt* *var*. *oc* *er* rétt *þeim* *manne* þa *heima* at sitia *er* vættis *var* *quaddr*. [a] *Quatt* *scal* vatt orða allra. xiiii. *nóttom* *fyrir* *alþingi* *nema* *maðr* láte nefnaz *iþat* *vætte* er *hann* veit *þingfarar* af vón oc *scal* *queþia* *þess* vættis hvcgi *nær* *þingi* er *þat* er.

252. *vm* *vatta* quöð

[b] Ef *maðr* *queðr* *sva* vættis aɴaɴ maɴ. at sa heyrír *eigi* á er *quaddr* *er*. *oc* er *honom* rétt at fara til lög*heimilis* *þess* *manz* *er* *hann* *quadde* vættis. *oc* *queþia* *hann* þar *þeirrar* reið allar[2] *er* *hann* ætti at *queðia* at

---

a) = A. M., l. c., c. 30.
b) = A. M., l c., c. 29, S. 55[11].

---

1) *Ordene* eigi a *ere tilföiede i Overensstemmelse med den arnam. Skindbog.*
2) *Saaledes for* allrar.

lög heimile sino ef *hann* heyrðe a q*u*oð hins. [a] Ef sa m*a*ðr v*er*ðr siúcr *er* q*u*addr *er* vættis (s. 179, a.) *sca*l *hann* gera orð þei*m* *er* *hann* hev*ir* q*u*addan vættis. *oc* bioða ho*n*om at rétta vætte við þa m*enn* aðra *er* iþ*at* v*ætt*e voro nefnd*ir* m*eð* ho*n*om. *sca*l *hann* bioða at lög heimile sino. Sa m*a*ðr *sca*l f*a*ra *er* vættis q*u*addi oc fiNa þa m*enn* *er* ivætte v*or*o m*eð* hino*m* siúca. *oc* q*ue*þia þa ti*l* f*a*rar at retta v*ætt*e við hiN siuka maN.[1] Eið *sca*l hiN siuke m*a*ðr viNa oc q*ue*þa a hu*er*t vætti *hann* m*u*ndi b*er*a. oc s*c*olo .ii. m*enn* taca við ens siuka m*anz* v*ætt*e eins. Rett *er* at .iii. m*enn* tace við .ii.[a] m*ann*a vette. ef .ii. ero siuk*ir*. Þe*ir* m*enn* *er* við v*ætt*e taka s*c*olo styðia m*eð* fru*m*vatto*m* a þi*n*gi oc q*ue*ða á hu*er*t v*ætt*e hiN siúke bar. Ef sa m*a*ðr er q*u*addr vættis er af l*an*de vill f*a*ra oc *er* *hann* comiN afliótande furo. Þa *er* *hann* co*m*iN afliotande fúro er *hann* hef*ir* föt sin aseipe *oc* þe*ir* seipv*er*iar hafa meira luta vöro siNar[2] aborit. *sca*l *hann* s*v*a leysa v*ætt*e af hende s*er* se*m* hiN siuke m*a*ðr átte af he*n*di at leysa. þ*at* v*ætt*e *er* *hann* v*ar* q*u*addr. Ef van heill m*a*ðr lætr ivætte nefnaz. *oc* *sca*l þ*at* e*i*g*i* standa f*y*r*ir* þ*i*ngför h*a*ns. nem*a* *hann* hafe þa meirė sótt *er* *hann* *sca*l heim*a*n riða en þa *er* *hann* v*ar* iv*ætt*e nefndr. [b] Ef m*a*ðr er þe*s*s vættis q*u*addr *er* *hann* hycz e*i*g*i* iv*er*a oc *sca*l *hann* þo riða ti*l* þings oc b*er*az at do*m*e or vetteno[3]. [c] Ef m*a*ðr q*ue*ðr maN þe*s*s vættis er sa hycr *er* q*u*adde at hiN v*æ*ri e*i*g*i* í. oe vill *hann* þ*at* gora ti*l*

a) = A. M., l. c., c. 30, S. 587.
b) = A. M., l. c., c. 29, S. 577, = ovenf. c. 32, S. 57—58.
c) = A. M., l. c., c. 27, S. 562[2].

1) *Punctum er tilföiet.*
2) *Skrevet over Linien.*
3) *Rettelse for* vettetteno.

ogagns hino*m*. *þat vardar* ſ*iorbavgs* g*arð* þei*m* er q*u*att hevir. söc *þeirre* sc*a*l stefna heiman oc q*uedia* ti*l* a*þingi* ix. h*eimilis* b*va* þess er sóttr er.

253. v*m* festar mal

[a] Sonr xvi. v*etra* gamall e*ða* ellre *er* fastnande moðor siɴar arfge*u*gr. Eɴ ef *eigi er* sonr þa e*r* dótt*ir* sú e*r* gipt e*r*. oc a þa boande h*enn*ar at fastna mág eono sina. Eɴ þa e*r* faði*r* fastnande dott*or* siɴar. En þa sc*a*l bro*þ*ir sa*m*- (S. 179, b.) feðri fastna systor sína. Eɴ ef *eigi er* bróþ*ir* þa sc*a*l moðir fastna dótt*or* sina. Eɴ þa sc*a*l eɴ nánaste niðr fastna karlm*ann*a. ne*m*a konor se nanare þær er boendr eiga. þa eigo böendr *þeirra*.

254. hv*er*r sak*a*r aþili i legorz sök

[b] Saear aðile *er* i.)[1] boande kono ef er. Þa e*r* ii.) sonr ti*l* arfs aleɴ. xvi[2]. v*etra* gamall. Þa *er* sa e*r* iii.) dottor h*enn*ar á ti*l* arfs alna. Þa er iiii.) faðir. Þa e*r* v.) broð*ir* sa*m*feðre. Þa e*r* vi.) moðir. Þa e*r* vii.) syster. Þa e*r* viii.) broþ*ir* sa*m*moðri. Hiɴ scylldaste m*a*ðr sc*a*l sokia leg orðz söc se*m* vigsöe; [c] Rett e*r* at gellda go*n*go m*enn* oc varðar *eigi* við lög þoat *þeir* fae örku*m*bl af eða bana.

[d] Ef kona klæðiz karl klæðo*m* eþ*a* seeʀ s*er* scavr[3]

---

a) = *ovenf.* c. 144 = A. M. Festa-þ., c. 1.

b) = *ovenf.* c. 156 = A. M., Festa-þ., c. 25.

c) = A. M., Omaga-b., c. 35, S. 301[25].

d) *Hertil findes intet tilsvarende i den arnam. Skindbog. Dette Stykke findes aftrykt ved* A. M., Festa-þ., c. 24, S. 338, *Not.* 4.

---

1) *Disse Tal ere i Skindbogen satte ovenover Ordene.*

2) *Rettelse for* xv.

3) *Herefter skrevet* fyrir, *men dette Ord derpaa igjen udstreget.*

eþa fer *með* vápn *fyrir* breytni sac*ir*. *þat varðar fiorbavgs garð. þat er* stef*no* söc oc sc*a*l q*u*eþia ti*l* bv*a* v. aþ*i*ngi. sa a söc er vill. Slict *er* m*æ*lt v*m* karla af þ*eir* klæðaz kuena klæðnaðc.

[a] Eigi sciptir sculldo*m* ti*l* handa kono *sv*a at aðr*ir* m*enn* ei*gi* við[1] h*an*a hei*m*ting meþ*an* boande he*nn*ar lif*ir*. ne*m*a ho*n* hafe ein vi*ð* sic sculld*ir* átt en heimillt v*er*ðr h*on*om allt fe þ*eir*ra at hafa ti*l* scullda gilldris.

a) = A. M., Omaga-b., c. 35, S. 302.

1) *Istedetfor det første Bogstav i dette Ord har Afskriveren først skrevet et* h.

v*m* tiu*n*d*ar* gialld

255.

(S. 180, a.) [a] Þat e*r* mælt ilogo*m* her at m*enn* scolo tiunda fe sitt allir a l*an*de h*er* lögtiund. Þ*at* er lög tíund at sa m*að*r sc*a*l gefa .vi. álna eyre atuci*m* missero*m*. ef h*ann* á tiotego fiar vi. alna avra. Sa m*að*r er h*ann* á x. vi. alna avra f*yrir* vta*n* fot sin hv*er*s dags buni*n*g sculd lavst. sa sc*a*l gefa áln vaðmáls e*ða* ullar reyfe þ*at* e*r* .vi. gøri hespo e*ða* la*m*b gæro. en sa er xx. avra á. sa sc*a*l gefa tuær aln*ir*. En sa e*r* a .xl. sa sc*a*l .iii. aln*ir*. en sa e*r* a´hálft hundrað sa sc*a*l iiii. aln*ir*. Sa e*r* attatego á sa sc*a*l v. aln*ir*. Sa e*r* a x. tigo sa sc*a*l vi. aln*ir*. Þ*at* fe þarf e*igi* ti*l* tiundar at telia e*r* aðr e*r* til guðs þacka laget. hv*á*rz þ*at* er ti*l* kirkna laget e*ða* ti*l* brúa e*ða* ti*l* sælo scipa hv*a*rz þ*at* fe er ilöndo*m* e*ða* ilavso*m* avro*m*. Prestar þ*ur*fo oc e*igi* at tiunda þ*at* fe e*r* þ*eir* eigo ibóco*m* *oc* ímesso klæðo*m* *oc* þ*at* allt e*r* þ*eir* hafa ti*l* guðs þionosto. tiunda scolo þ*eir* aNat fe. Bús afleif*ar* þarf m*að*r e*igi* at tiunda v*m* vár ef m*að*r helldr bve sino. Ef h*ann* bregðr þ*v*i e*ða* selr h*ann* or þvi þ*at* scal h*ann*

---

a) *Dette Afsnit indeholder vel i det Væsentlige de Bestemmelser om Tienden, der bleve givne ved Biskop Gissur 1096* (Gissurar statúta). *Det findes aftrykt i Thorkelins Udgave af den ældre Kristenret,* c. 36 ff., *som en Deel af Kristenretten* (kristinna laga þattr), *samt (efter nærværende Haandskr.) i forste Bind af J. Sigurdssons og O. Stephensens Islandske Lovsamling.*

tiunda. Ef *maðr* a goðorð *oc* þarf *eigi* *þat* *til* tiundar at telia. vellde er *þat* *enn* *eigi* fe. Boendr *allir* scolo tiund *gera* *þeir* *er* *þing* farar cavpe eigo at gegna af fe sino sculd lavso. *eigi* *scal* omogo*m* fe ætla. þoat *hann* *eigi* miNa fe ef *hann* a x. avra sculdlavsa *oc* *scal* *hann* þa tiund af *gera* hvárz *hann* *er* boande eða *grið* *maðr*. ne*ma* *hann* *eigi* þa omaga er *hann* scyle a *vercom* síno*m* *fram* fora. Rett *er* at *þurfa* *menn* *þeir* allir þiggi tiund er *eigi* *scolo* gialda. (S. 180. b.) Ja*fnt* *scolo* conor giallda tiund se*m* karlar. [a] Samq*n*amor *scolo* *menn* eiga *vm* havst ihrepp hv*eriom*. *eigi* fyR eN .iiii. vicor lifa su*m*ars *oc* scipta tivndo*m*. Scipt *scal* tiundo*m* drott*ins* dag eN fyrsta i vetri. v. *menn* *scal* *til* taca ihrep hu*eriom* at scipta tíund-o*m* oc mat giofo*m* *oc* sia eiða at mo*nnom* þa *er* bazt þickia *til* falln*ir* hvárz *þeir* ero boendr *eða* *grið* *menn*. oc sokia *menn* *vm* laga af brigð. Scylldr *er* hu*err* *maðr* *til* *þeir*rar *samq*uamo at fara. *er* *hann* a tiund at *gera* *eða* fá maN fyr*ir* sic þaN *er* lög scilo*m* balde up *fyrir* *hann* *oc* *han*dsöl se at þiciande. Ef *hann* ko*m*r *eigi* sialfr *fyrir* miðian dag *oc* *en*gi af *hans* hendi þa *verþr* *hann* *vm* *þat* ut*lagr* .iii. *morcom* oc *scal* *hann* þá tiund giallda se*m* scipt *verðr* a hond *honom*. Þar *scal* telia fe *manna* buc mic*it* fe hv*err* á. *scal* *virða* lönd oc lavsa avra *oc* *scal* *þat* fe *virða* *er* at lög far dögo*m* *var* sculld lavst. Sialfr *scal* hv*err* *virða* fe sitt. *oc* telia. en*n* þa *er* *hann* hev*ir* talit fe sitt *oc* *virt*. þa *scal* *hann* taca bóc ihond s*er* *eþa* cross *oc* n*efn*a *vatt*a. at *þvi* *vætt*e. *scal* *hann* qu*eþ*a. at ec viN eið at bóc lög eið *oc* segi ec *þat* guðe at ec á *sva* fe se*m* ec hefi nv talit. *eða* miNa. EN ef *hann* vill *eigi* viNa eið þa *er* *hann* *er* beiddr þa *verðr*

---

a) = Kristenr., c. 37.

hann vm þat secr .xii. morcom. þa er hann beiddr er hann er beðen. Hans tala scal standa afeno siálfs oc scal hann af þvi gera tiund. nema hann sueri fiorþungi mina en se. Ef hann suerr fiorðungi mina en sé. þa verðr hann secr vm þat .xii. morcom oc scal hann sva miela tiund gialda sem samquamo menn[1] telia oc scipta ahönd honom eið lavst. Þar er maðr hevir eið svarðan. oc scal hann sva tiund af (s. 181, a.) gora sem hann hevir til svaret nema fe hans þuere eða vaxe x. tigom. Ef fe[2] hans þuer x. tegom þaðan fra er hann hevir til svarit oc er honom rétt at fara til samquamo oc telia fe sitt oc vina eið at oc gera þar tiund af er hann suer til. Nv vex fe hans x. tegom eða meira þa er honom rett at fara til samquamo oc segia til þess oc gera þar tiund af. Nv hygia hrepps menn at meira hafe vaxit fe hans en hann segi eða hann vile ecke fra segia þoat fe hans hafe vaxit .x. tigom eða meira þa eigo samquámo menn at gera honom orð. at hann comi til samquamo oc vine eið at fe sino. ianat sin. Ef hann vill eigi vina eiðin i anat sin þar er samquamo menn vilia. Þa verðr hann secr vm þat .xii. morcom. oc er þat eið fall oc scal hann sva miela tiund gialda sem samquamo menn telia oc þeim gialda sem þeir raða a at queða. Þar er manne verðr eiðfall oc eigo hrepps menn söc þa hverr þeirra fyrst er vill. Söc þeirre scal stefna at lög heimile þess er sóttr er oc telia hann sekian vm .xii. morcom oc queðia til heimilis bva hans v. aþingi. Ef quiðr ber a hann eiðfallit oc scal domr doma vi. merer þeim er sótte. en aðrar .vi. scolo fylgia anare tiund.

[1]) *Tilföiet; istedetfor* h *i det folgende Ord synes Afskriveren först at have villet skrive* þ.
[2]) *Tilföiet.*

256. vm þurfa manna tiund

[a] Hrepps menn þeir er cro til tecnir scolo scipta hvers manz tiund ifiora staðc nema miNe se eN cyris tiund. enda er þo[2] rétt at hon hverfe i eiN stað. Fiorðung eiN tiundar scal gefa þurfa monnom iNan hreps[2] þcim er til omaga biargar þurfo at hafa. aþeim misserom. oc scipta með þeim. gefa þeim meire er meire er þavrf. Eigi atiund or hrepp at gcfa nema samquamo menn verðc a þat sáttir. oc þicke vtan hreps monnom meire þorf. Þat fe er ge- (S. 181, b.) fa scal þurfa monnom. þat scal vera ivaðmölom eþa í varar felldom eða i ullo eða igærom eða i mat eða i kvic fc öllo nema i hrossom. Þat scal golldit vera oc fram comit þeim monnom er við scolo taca fyrir marteins messo. Ef[3] þa er eigi fram comet oc verðr þat tiundar halld. oc verþr sa secr vm þat vi. morcom er giallda scal. þurfa maðr sa cr til handa er scipt. hann er aðile at söc þeirre bæðe sokiande oc scliande. Sa er aNaR aðile er til sócnar er tekiN ihreppenom oc tiund skipte[4] til handa honom. Söc þeirre scal stefna at lögheimile þess cr sótt er. oc quedia til bva v. aþingi. þa er næstir bva stefno stöðom. Þeim manne er rétt at stefna heima at sín cr tiund scipti til handa þurfa manne .v.ta dag vico er .iiii. vicor ero af sumre ef eigi er aðr fram comit. Rétt er at hann tace þaN dag við vað málom til handa þurfa manne ef hiN vill þa hafa

---

a) = Kristenr., c. 38.

---

1) *Maaskee feilskrevet for* þa.

2) *Istedetfor Ordene* iNan hreps *er först bleret skrevet noget andet, der har optaget större Plads, men derefter er blevet udraderet.*

3) *Herefter skrevet* sa eigi, *men disse Ord dernæst igjen udstregede.*

4) *Istedetfor dette Ord synes först at være blevet skrevet* scal.

golldit. Era *hann* þa scylldr at taca við i avðro fe *nema hann* vile. Ef *eigi* ko*mr* þaɴ dag fr*am*. oc sc*a*l sa m*a*dr *er* til sócn*ar* *er* tekiɴ ga*n*ga ut í tún at sin ep*a* sa m*a*dr *er* h*ann* selr söc oc nefna v*att*a at þ*vi* at h*ann* *er* bviɴ at taca v*ið* tiund þ*eirr*e *er* hiɴ scylde giallda oc nefna h*ann* *oc* q*ue*þa á hve mic*il* feet *er*. *oc* h*ann* sér e*n*gi þaɴ er giallde hallde vpp f*yrir* h*ann*. h*ann* sc*a*l nefna v*att*a i aɴat siɴ. At þ*vi* v*ætt*e. sc*a*l h*ann* q*ue*þa at stefne h*onom* oc nefna h*ann*. v*m* þ*at* at h*ann* heldr tiund f*yrir* h*onom*. *oc* nef*n*a þ*ur*fa maɴiɴ. *oc* tel ec h*ann* sekian v*m* þ*at* vi. m*orcom*. *oc* giallda fiorþu*n*geɴ tueɴo*m* giolldo*m* sv*a* se*m* bv*ar* virða. þaɴ luta *er* o golldiɴ *er*. ef su*m*r *er* goldiɴ. stefne ec t*il* giallda *oc* t*il* utgo*n*go v*m* fe þ*at* oc q*ue*þa á hv*ar* h*ann* stefn*ir* t*il* þ*ing*s. *oc* stef*na* log stefno. (s. 182, a.) h*ann* sc*a*l q*ueð*ia t*il* bv*a* v. aþ*ing*i. þ*að*an fr*a* *er* h*ann* stefnde.

257. v*m* b*yscop*s t*iund*

[a] Aɴan fiorðu*n*g tiundar sc*a*l hafa b*yscop*. *en*[1] þ*at* fe sc*a*l v*er*a ivaðmálo*m* *eða* ivarar feldo*m* *eða* ila*m*ba gæro*m* *eða* igulle *eða* ibrendo silfre. Þar *er* b*yscop* feʀ u*m* fiorðu*n*g þa sc*a*l h*ann* segia t*il* at kirkio sócno*m* ih*r*epp hv*er*iom hv*err* v*ið* þei*m* fiorðu*n*ge sc*a*l taca tiundar *er* h*ann* sc*a*l hafa. Þar er m*æl*tr eindage afe þ*vi* *er* m*enn* sc*o*lo byscope gialda. eɴ v.[ta] dag viko *er* iiii. vic*or* ero af su*m*re at lögheim*il*e þess m*anz* *er* b*yscop* bavð v*m*. Rétt *er* þótt fyʀ se goldit. Ef þa ko*mr* *eigi* fr*a*m. þa sc*a*l sa *er* sokiande *er* réttr ga*n*ga út itún at sín *oc* nefna

a) = Kristenr., c. 39; *jvfr. ovenfor* c. 5.

1) *Abbrevieret:* s. = sed.

vafta at þvi at hann er bueN við fe þvi at taca er hiN scyllde gialda oc nefna hann. oc queþa á hve micit feet er. oc hann ser eigi þaN maN er gialld iNe af hendi. Honom er þar rétt at stefna sva vm þeNa fiorðung. tiundar sem um hiN er fyR var um tínt. Þat er honom oc rétt at stefna siðaR vm þat fe at lögheimile þess er gialda scal. þess a hann oc cost at scgia byscopi til oc lata hann heimta sva sem hann vill.

258. vm kirkna tiund

[a] Nv cro eptir .ii. fiorðungar þat er hálf tíund hvers manz. þat scal leggia til kirkna oc til presta reiðo sva til huerrar kirkio sem byscop scipar tiundom til oc reiða þeim manne ihönd er kirkio þa varðveitir. er tiundeNe er til scipt. Hann scal cavpa at preste tíþir sva sem hann ma við comaz. oc fá þa lute aðra til kirkio þurptar er hafa þarf sem fe þat viNz til. Sva scolo menn gialda tiund af öllom boiom iheraðe til kircna. sem byscop hefir boðit. hveregir sem á bólstöðom bva. Böande sa er a kirkio bo (s. 182. b.) þeim býr cr tiuNdcNi er til scipt[1]. hann er réttr heimtande oc sokiande oc seliande þeirrar sacar ef hann vill. EN ef hann vill eigi. þa er réttr aðile þeirrar sacar lærðr maðr sa er kirkioNe þiónar sá er til kirkio þurptar vill fcct hafa. Fiorþung tiundar þaN er til presta reiðo scal legia. hann scal gialda ivaðmálom. eða ivarar felldom. eða ilamba gærom eða igulle. eða i breNdo silfri. EN þaN lut tíundar cr til kirkio þurptar scal lecia. þaN scal giallda ivaxc. eða iviðe. eða ireykelse.

a) = Kristenr., c. 40.

1) Rettelse for scip.

e*ða* itíoro[1] e*ða* ilcrepto*m* nyio*m* þei*m* er hæf se ti*l* ki*r*kio bunaðar s*va* se*m* getr at cavpa m*eð* vaðmálo*m* iþvi h*er*aðe. Rétt e*r* þótt vaðmál ein se gollden. Þ*at* fe s*ca*l goldit et siðarsta eɴ .v.ta dag vico e*r* .iiii. vico*r* ero af su*m*re. Eɴ ef e*igi* ko*m*r þa fr*a*m. þa s*ca*l sá e*r* hei*m*tande e*r* ste*f*na þaɴ dag itýne a k*ir*kio bo þei*m* e*r* tiund á ti*l* at hve*r*fa *oc* sokia s*va* se*m* v*m* aðra tiund. H*ann* s*ca*l stefna siɴi stefno v*m* hvárn fiorðu*n*giɴ oc láta varða[2] vi. m*erc*r ihváro*m* tuecia stað halldit. Costr e*r* *oc* at stefna eiɴi stefno v*m* báþa fiorðu*n*ga *oc* fylgia þa ein alog þ*v*iat eiɴ e*r* aðile at báþo*m*. [a] Rett e*r* at stefna hei*m*an ti*l* várþi*n*ga v*m* tiundar mál ef þ*eir* ero sa*m*þi*n*ga *oc* sokia þ*ar* ido*m* ef hiɴ e*r* þar e*r* sóttr er[a]. Þa er rétt v*m* byscops fiorðu*n*g at sokia þott sa se e*igi* þar er sót*t*r er. Ef lyst e*r* a þi*n*gi. þa s*ca*l q*uedia* ti*l* h*eimilis* b*va* v. þe*s*s e*r* sóttr er.

259. v*m* tiund*ir*

[b] Ef m*a*ðr hev*ir* omaga eyre at varðveita þaɴ e*r* h*ann* hef*ir* voxto af. oc s*ca*l h*ann* þaɴ luta vaxtarens tiunda er undir h*ann* beʀ. se*m* þ*at* fe e*r* h*ann* átte (s. 183, a.) aðr. Jslenze*ir* m*enn* all*ir* s*co*lo tíunda fe sitt. eɴ v*m* utlenda m*enn* ef þ*eir* co*m*a ut hingat oc crat þei*m* scyllt at tiunda h*er* fe sitt. aðr þ*eir* hafa h*er* v*er*it iii. vetr sa*m*fast. ne*m*a þ*eir* gore bv fyʀ. eɴ þ*at* vár s*co*lo þ*eir* ge*r*a tiund e*r* þ*eir* g*er*a bv oc þav missere ept*ir*. Eɴ ef ór*ir* landar fara heþ*an* oc eigo fe ept*ir*. oc s*ca*l m*a*ðr

a) = Kristenr., c. 41.
b) = Kristenr., c. 42.

1) *Rettelse for* tior.
2 *og* 3) *Tilföiet.*

giallda tiund af er at varðveita hefir feet. en vm þat fe er hann hevir abrott með ser oc erat hann scylldr at giallda her tiund af þvi þott hann se allengi abrott. En ef hann kømr ut hengat þa scal hann giallda her tiund af þvi fe er hann hevir ut með ser en næsta vetr eptir er hann hevir ut comit aþr vm sumaret þott hann se i gørðom avstr. Ef maðr kømr ut hengat oc hevir vaxit fe hans eða þorit eða hann hevir eigi eiða fyr at unit. oc er hann scylldr at vina eið at fe sino ef menn vilia beiða hann. Ef hiu eigo fe saman oc scal karl maðr vina eið fyrir fe þeirra beggia. Ef karl maðr oc kona eigo fe saman þott þav se eigi hiona oc scal karl maðr vina þar eið. Ef karlar eigo fe saman oc er rétt þótt anar vine þar eið. Ef þeir metaz við oc vill hvárge vina oc er söe við hvarn tueggia. Sa scal eið vina fyrir fe hvert er lögraþande er fiarens. Ef vöxto ber undir man af þess manz fé er erlendis er oc scal hann þat fe sva tiunda sem vöxt ber undir hann af omaga eyre. Þar scal maðr tiund giallda iþeim hrepp sem hann alögheimile þav misseri hvargi er fe er. Rett er at sættaz atiundar mál meþan eigi er stefnt vm. þo er rétt at sættaz á þott stefnt se vm oc scal eigi meira niþr falla alagana en hælmingrin. Ef maðr teer minc (s. 183, b.) sát en iii. mercr oc varðar honom .iii. marca seeþ oc asa soe er vill. Ef tiund gelldz eigi heima iheraðe enda er eigi stefnt vm. þa er rétt at lysa et næsta sumar eptir a alþingi at lögbergi. Innan hrepps menn eigo at lysa fösto dag oc þvatt dag vm tiundar mál oc þeir menn er af þeim taca. ef hrepps menn hafa eigi lýst fyrir hælgena. þa er rett eptir helgina hveriom at lysa er vill til þes er domar fara ut. Sa er lysa vill vm tiund hann scal ganga til lögbergs oc nefna ser vatta. At þvi vætte. scal hann

*que*þa at lyse söc a hendr h*onom*. oc *Nefna hann*[1] *vm* þ*at* at h*ann* hafe halldit þei*m* fiorðu*n*gc tiundar oc *que*þa a hv*err* sa *er*. tel ec h*ann* sekian *vm* þ*at* vi. *morcom* oc gialda þaN luta *er* ogolldiN *er* tueNo*m* giolldo*m* se*m* bvar virða oc *qu*ðða á h*v*ar h*ann* lys*ir* til do*m*s. lysc ec loglysi*n*go. Þar *er* *maðr* lys*ir* *vm* tiundar mál. þar *scal* h*ann* *que*þia *til* *bva* v. aþ*ingi*. þ*e*ss *er* sottr *er*. EN þar *er* *maðr* stefn*ir* hei*m*an *vm* tiundar mál. þar *scal* h*ann* *queðia* til v. *bva* aþ*in*gi. þa *er* næst*ir* ero stefno staðno*m*. Engi *er* hrvðning[2] *til* *vm* þa bva ne*m*a at leiðar le*n*gð. Eigi *scal* spell meta atiundar málo*m* ef rett *er* hofðot söken. Ef *maðr* tecr gagn söc up*p* í gegn tiundar mále. *oc* a *eigi* at meta þa söc ne*m*a ho*n* se *fiorBavgs* söc *eða* meire.[3] meta *scal* ef tiundar söc *er*. Þuiat eins *er* rett at lysa aþ*in*gi oc sekia et sama su*m*ar *vm* tiund*ar* mál ef sa *er* aþingi *er* sóttr *er*. Þo *er* rétt at sekia *vm* *byscop*s fiorðu*n*g þot*t* sa se *eigi* aþ*in*gi er sót*tr* er[4]. E*igi* *scal* tiundar söc fyrnaz helldr eN avNo*r* fe söc *eða* fiarheim*t*i*n*g.[5] ef h*ann* gelldr *eigi* en fyrsto missere þa *er* h*ann* átte at gialda þa *scal* stefna at lög hei*m*ile þ*e*ss *er* sót*tr* er eþ*a* lysa aþi*n*gi. [a] Þar *er* *maðr* stefn*ir* hei*m*a at sín (s. 184, a.) þa .iiii. vic*or* ero af su*m*re. *vm* tiundar mál. *oc* a do*m*r at de*m*a at giallda iþei*m* stað eno*m* sama xiiii. notto*m* ept*ir* vapna tac. iNsteðaN oc vi. *mercr* alaga oc *scal* þei*m* de*m*a .iii. *mercr* *er* sec*ir*. eN aðrar .iii. *sco*lo fylgia þei*m* fiorðu*n*gi tiundar se*m* *vm* *er* stefnt. EN ef

a) = Kristenr., c. 43.

1) *I Skindb.* oc N°.
2) *Rettelse for* hrvðnig.
3) *Punctum er tilföiet.*
4) *Tilföiet.*
5) *Punctum er tilföiet.*

stefnt er at lög heimile þess er sóttr er. oc scal þar þa doma at giallda insteða oc alög .xiiii. nottom epter vapna tae[1]. En ef lýst[2] er aþingi vm tivndar mál. oc a domr at doma insteða oc álög at lög heimile þess er sóttr er .xiiii. nottom eptir vapna tae. En vm fe víte öll þav er her fylgia oc utlegðir. þar scal doma vi. alna avra.;

Of alla tiund þa er mine er sciptingar tiund. at hon scal hverfa með þurfa[3] tíund a havst nema byscopar einkom vile til kirkna leggia láta.

260. vm tiunda mál[4]

Byscop scal raða til hverrar kirkio scal leggia tiund af hveriom bo [a] oc scal þat halldaz meþan en same byscop ræðr fyrir. Þat scal rétt ef byscop leyfir at þar se kirkia gør er eigi er aðr at hann leggi til þeirrar kirkio tíund af þeim bo þótt hann[5] liei til anarar kirkio aðr. Heimilt abyscop at taca tiund fyrir[6] kirkiom. þótt hann hafe til lagðar ef þær ero verr varðveittar en mælt er. Nv hevir byscop ecki vm rott oc lætr vera sem aðr var oc er honom rétt þar er han vill at seipta á anan veg oc seipta eigi optar en vm sin. [b] Huerr maðr scal eiða vina at fe sino oc er seylldr til þess þa er hann er .xvi. vetra gamall. Enda scolo allir eið vina ahveriom iii. vetrom. Grið menn scolo eið vina fyrir

a) Jvfr. Kristenr., c. 9, S. 44 Not. 5.
b) = Kristenr., c. 37, S. 144[6].

1) *Skrevet over Linien.*
2) *Ordene* ef lyst *ere skrevne to Gange.*
3) *Maaskee er* manna *udeglemt.*
4) *Dette Capitels Begyndelsesbogstav er mindre end det sædvanlige.*
5) *Maaskee burde Abbreviaturen* (h *med Streg over*) *oploses til* hon.
6) *Saaledes efter Abbreviaturen.*

boanda eða siálf elðis menn. Fyrir þeim boanda er rétt at þeir vine eið er þeim monnom þyckir (s. 184, b.) þat fullt er til ero tecnir at sia eiða at monnom ihrepp hveriom. Ero boendr scyldir at segia til tiundar þeirra asamquamo. Þar scal maðr giallda vár tiund sem scipt er a havst tiund hans. en ef þat er hvergi þa scal þar giallda sem hann er marteins messo vistfastr.

261. vm barn scirn

[a] Ef faþir scírir barn sitt siúct oc scalat hann scilia sæing fyrir þa söc við kono sina. Sucin vii. vetra gamall scal scíra barn ef eigi er roscin[1] til. þviat eins scal yngri svein scíra ef hann can pater noster. oc Credo. Scira scal cona ef eigi er carl maðr til. oc varðar henne slict sem körlom ef hon kan eigi. Eigi scal barn optar scira þot scorte orð eða atferle ef aðr er scírt inafne foðor oc sonar oc anda heilags. enda hafe nacquat vátt orðit. Ef prestr fer eigi sva at scírn at byscope þickir rétt oc varðar þat fiorbavgs garð. oc á byscop söc. Tólf vetra gomlom cörlom oc konom er scyllt at kuna barn scírn oc þav orð oc at ferle er þar fylgia. En ef þav kuno eigi fyrir oroctar sacir eða verðr eigi rétt at farit þa er þarf. þa varðar fiorbavgs garð. oc a byscop at raða fyrir söc.

262. vm lik song

[b] Ef finz af like cristins manz at syngva scal lík söng allan yfir ef ser merki á hvart verit hevir carl maðr

---

a) = Kristenr., c. 3, S. 12[19], jvfr. ovenf. c. 1.
b) = Kristenr., c. 46.

---

1) Først skrevet roscnare, men derefter rettet saaledes.

eða kona. *Sva scal* scipa et sama ef *menn* vita vist af hv*ers* liki er *þat* er fu*n*dit e*r* þott *eigi* se m*er*ki á hvart verit hafe karl *eða* kona ne*m*a noccot hafe þes v*er*it u*m* hag h*an*s at f*yrir* þær sac*ir* scyli *eigi* syngia licsöng yf*ir* like h*an*s.

263. v*m* vapna b*ur*þ i kirkio.

[a] Maðr s*cal eigi* be*r*a vapn ik*ir*kio ne ibon hus *þat* e*r* lofat e*r* tiðir at at veita. *oc eigi* sc*al* setia vi*ð* k*ir*kio brióst ne vi*ð* k*ir*kio veci. En þav ero vápn ti*l* þe*s*s talet ox oc sve*r*þ oc spiót oc (S. 185, a.) suiðor *oc* bryntroll. Ef m*aðr* b*r*egðr af þesso male þa *varðar fiorbavgs* c*arð*. Sacar *þeir*rar aðile e*r* sa maðr e*r* byscop byðr v*m*. *eða* p*r*estr sa e*r* tiðir veitir at k*irkio* e*þa* boande sa er *þar* byr. Soc þa *scal* sokia vi*ð* vatorð ef *þvi* ko*m*r vi*ð* en elleg*ar* vi*ð* .xii. q*uið*. En m*aðr* e*r* varðr söc *þeir*re ef h*ann* getr þan q*u*ið at h*ann* bære *þe*s*s* örendis vapn ti*l* k*ir*k*i*o at smiða at h*enne* nockot *þe*s*s* er ho*n* þurpti. *Þat* er oc til varnar m*ælt* ef m*aðr* byðr ge*r*ð b*yscop*e a *þe*sso male. oc þav handsol m*eð* e*r* h*onom* þicke tok. þa s*c*al *þvi eigi* nita. En sa asöc þessa e*r* vill ef e*n*gi vill *þeir*ra e*r* nu voro talðir.

264. v*m* scírslor.

[b] Byscopar s*co*lo cost eiga at g*er*a scirslor optar en v*m* sin v*m* faðe*r*ne m*an*z ef þei*m* þick*ir* þe*s*s þurfa *oc* s*c*al sv scirsla rétt er siðar er gor.

a) = Kristenr., c. 48.

b) = Kristenr., c. 47, S. 1686.

265.

[a] Ef *menn* vilia hafa tiðir lög hælga daga *oc* taca *þeir* þar *prest* iþ*ing*. *þeir* scolo xii. *morcom* cavpa á mill*om* alþ*in*ga .ii. *þat* scal hálft vara *vera* e*þa* ti*l* voro virt oc vi. alna avrar. En halft *þeir* avrar *er* þar ga*n*ga i *þvi* þ*i*ngi. Þ*at* fe *scal* giallda þa *er* vi. vic*or* ero af su*m*re en v.[a] dag vico at heim*i*le *p*restz. Prestr *ver*ðr utl*agr* .iii. *morcom* ef h*ann* metz dyRa en sva oc asa söc þa *er* við h*ann* keypte. Nu vill sa *eigi* oc a hue*r*r er vill. Lög cavp eigo *p*restar at heim*t*a at þ*i*ngonavto*m* ept*ir* *þvi* se*m* *þeir* syngia ti*l* ne*m*a *þeir* sættiz a aNat sin a mille oc a *þat* at halldaz se*m* *þeir* sættaz a. [b] Eindage *er* a tiða cavpe *p*resta en v.[a] dag vico þa *er* vii. vic*or* ero af su*m*re vi*d* alla þ*i*ngo navta *oc* liGr vi*ð* half .v.[ta] *mörc* vi. alna avra ef haldit *er*. oc *er* at heim*i*le *p*restz stefno staðr v*m* tiða cavp h*an*s við alla þ*i*ngonavta.

266. v*m* stað*ar* abuð[1]

[c] Ef m*að*r byr a kirkio bólc. þa s*cal* h*ann* þar halda (s. 185, b.) huso*m* oc görðo*m* s*va* at l*an*d spilliz *eigi*. En ef l*an*d spilliz i abuð h*an*s þa s*cal* *þat* bota k*ir*kio slico s*em* b*var* v. vir*ð*a við boc. Ef m*að*r bot*ir* kirkio l*an*d þa s*cal* h*ann* guðs þavcc f*yrir* *þat* hava. *eigi* má h*ann* fe botr f*yrir* *þat* heim*t*a.

---

a) *Jrfr. ovenf.* c. 6, S. 20[27] (= Kristenr., c. 15, S. 70).
b) = Kristenr., c. 49.
c) = Kristenr., c. 48, S. 170[19].

---

1) *Dette og de to fölgende Capitlers Begyndelsesbogstaver ere ikke större end sædvanligt midt i Texten.*

267. vm licagröpt[1]

[a] Þat er mælt at þa eina menn scal at kirkio grafa er byscop lofar sa er yfir þeim fiorðungi er. Ef maðr førir þess manz lic til kirkio er byscop hevir baɴat oc varðar þat fiorbavgs ɢarð þeim er førðe. sa a soc þa er varðveizlo kirkioɴar á oc scal queðia til aþingi ix. heimilis bva þess er sottr er. þeim varðar oc fiorbavgs ɢarð er við teer oc sva presti ef hann syngr licsöng yfir.

268. kirkio maldagar[2]

[b] Þar er menn lecia fe til kirkna at byscopa raðe oc at erfingia sátt þa a þat iafnt fast at halda sem ilogretto se lofat oc ero slíc viðr lög ef fra er brvgðit oc slic heimting til. Þat er byscopum lofat þar er þeir vilia gera máldaga ilönd manna at þeir scolo eigi lysa lata at lögbergi nema þeir vili[3]. En iþingbrecco scolo þeir lata til segia a var þingi þvi er þeir beyia oc hafa vatta við et nesta varet eptir. [c] Þat er mælt at af ero teenir utroðrar oc oll veiðr fisca oc fogla vm lög hælgar tiðir. Of xv. daga ena hæsto þa scolo menn festa andvirke sitt. við ofviðri eða vatna gange eða ellde oc viɴa þat allt sem aðr var mælt. fiorbavgs ɢarð varðar nv ef fleira er uɴit.

a) = Kristenr., l. c., S. 170^{14}.
b) = Kristenr., c. 47. *Den første Passus findes ogsaa i A. M., Arfa-þ., c. 18, S.* 223^{15}.
c) = Kristenr., c. 49, S. 172^{10}.

1) *Skindbogen har her ikke ny Linie; Overskriften er abbrevieret* ṽ licag.
2) *Skrevet* kirkio m.
3) *Skrevet over Linien.*

Tillæg.

I.

A. M., 315 fol. Litr. D.

(Et Skindblad i 4to eller lille fol. af höi Ælde, indeholdende en Deel af Landbrigða-þáttr, udentvivl Levninger af en fuldstændig Codex af Grágás; Redactionen forskjellig fra saavel cod. reg. som cod. arnam; imellem 2. og 3. Side har været et Mellemrum af 2 eller 4 Blade).

land brigþar þotr.

(1ste Side.) [a] Þat es melt ef vngo*m* manne tomesk land | ....giøf ok selr fiorvarþvetzlo maþr. ....
.... | ....Ef *maþr* vex vpp til l*an*ds brigþar ....es h*ann* es | ......Vetra gamall. Nv a hann fleire............... ....en eit þa sc*a*l h*ann* | brigþa la*n*d a su*m*re....................ero b*r*igþ..............;fleire...... brigþa | ......hefr þa upp b*r*igþ...........................
.... | ....h*ann* b*r*igt hafa avll þav es h*ann* hyggr su*m*ar þat...........aþr | tvitugr ef h*ann* es h*er* alande alen oc up føddr. [b] Ef sa maþr es erlendis es | lands brigþ tø*m*esk ut h*er* ok kømr..........................b*r*igþena | ....of vetr veret ut h*er* et siþarsta ....
.........at h...... | ...sumar es h*ann* komr ut ef..........

---

a) = *ovenf.* c. 172, A. M., Landabrigða-þ., c. 1.

b) = *ovenf.* c. 173. *I den arnam. Skindbog er Ordenen den samme som her.*

.... Hann scal ava | fara at alre lanzbrigþ....
....nema þat | at hann
scal eigi lata a miþli verþa. [a] Sa maþr es land.........scal
ganga til logb... | ...ok nefna vatta .ii. eþa fleire. nefne
.... | ......brigþar of land
þat es hann kenner.............................. | ok...
....epter frænda m......
...... | No. lysek log lysingo til soknar aNat ....
......hlioþe...... | log berge oc til þes fiorþungs doms es
land...............................log | sogo maþr heyre. En
logsogo maþr es skyldr at............................ | ...
..........[b] ma hins lyri(?)..........k etti.............. | til
þess ilogretto þa es logsogo maþr es þar.................
cost at..... | of land oc queþa a huar þat es ....
.... | ....gena. En log
sogo maþr scal..................þar at..... | Ef veriandeN
es þar þa.. | ......
...matto ....
.... | ....allr. Þes a brigþandeN
oc cost at spyria | ......huart.....kenne ser......eþa e..........
.... | ....eignar lyrit fyr..........
.... | .....scylt at segia
hueriom......... selt........................ .... |
....
.... | ....
.... | ....
.... | ....seN(?) þat
varðar scog gang............. ....
(2den Side.) es hann hygr at eignar lyrit hafe vellavst fyr

a) = A. M., l. c., jfr. ovenf. c. 172, S. 76[10].

b) *Det følgende indtil* Þes a brigþandeN *synes intet tilsvarende at have i de andre Skindböger.*

lande. Skyldr es hverr | þeirra manna es þat land hefir att at stefna sinom heimildar maNe til | heimildar oc til þes þings es hann brigþer landet. þat es ok rett at huerr | þeirra stefne es spyR at hinn hever lyst til brigþar of landet. enda es rett | at maþr queþe maN[1] heimildar. Brigþànden scal oc lysa þat sumar es hann brigþer | landet þa sok es hann lyste et fyrra sumar. lysa þar þa til doms. | Siþan scal hann queþia ix. bva aþingi þa es nest ero lande þui at bera of þat huart hans | faþer ette þat land adeyianda dege sinum eþa eigi. eþa sa maþr es hann tok arf efter. | ok nefna þaN ok sua landet. En ef þat berr quiþr at sa ette þa landet es hann | tok arf efter. þa a[2] at doma honom land nema hinn gete logvorn fyr sik | es varþveitte fe ens unga maes. Sa maþr scal queþia ser biargquiþar .v. bva | ör þeim soknar quiþ þa es næster bua landeno at bera of þat huart skulder | gengo i land þat eþa eigi eþa voro omagar a feno sua at iNstoþan | mynde þuerra eþa eigi. Ef þat berr i hag honom. þa scal brigþanden queþia v. bva | ena somo.. .... hvart þar com fullr eyrer fullum igegn eþa eigi. | Nu berr þat quiþr at..ena somo bva at | bera of þat hvart land vas sett sem dyrst matte koma eþa eigi. | Ef þat berr quiþr at hiN selde sem hann matte dyrst þa heldr hann landeno | nema hinn þreyte meiR. Þa scal brigþandeN queþia of þat quiþar huart | honom vere betra til fiar at selt vere sua sem es eþa oselt. Nu | ber þat quiþr at honom vere betra. til fiar at selt være. þa scal hann queþia | þes aNars huart leigo bol vere til at selia eþa itok i aNaRa | manna lond sua at þo mætte avrar haldasc

---

1) *Skrevet* $\overset{aN,}{\psi}$ *og saaledes andre Steder.*

2) *Skrevet over Linien.*

i aþal boleno eþa instᵾ- | þa þo þat vere oselt. Nu berr
þat quiþr at til voro leigo bol eþa itök i avnor | lond sua
at þorf yni ef þav væri fyr seld. ok brigþesk þa landet.
en eigi | ellegar. Ef land vas eigi selt sem dyrst matte
eþa gengo eigi skvldir i land | sem nu vas tint. eþa voro
til leigo bol eþa itok i lond at selia til skvl | da eþa
omaga. þa brigþesk landet. ok scal doma þeim es brigðe.
Ef flei | re hafa at landet en ein ok hefer at solom faret. þa
scal hven | þeirra lata bera kaups vatta sina þa es þeir[1]
hafa heiman......... | at dome eþa bua ef........ vattar. þeim
varþar fiorbavgs garþ es | fyrst seld..............................
.... | man. Ef maþr keypte....
and....viss...brigþ.........(3die Side.) [a] eins rett ef hann vill
þar lata a valt vesa meþan öen es þiþ. oc meta eigi le- | igo.
Sua es þar of gotor sem aþr vas umb tint. En ef hann
gerer anaveg þa | es hann vtlagr iii. morcom. [b] Ef maþr varþ-
veiter brv eþa seip þat es fe es til laget. oc es hann |
vtlagr ef hann iner eigi maldaga oc a þa soc hverr es fars
misser. Sa maþr a oc þa | söc es fe lagþe til eþa hans
erfingi. oc verþr hann utlagr .iii. morcom oc gialda tvav
| slic sem feriobvar .v. meta þa syslo en hann ende eigi.
enda a domr at doma a | hond honom seips varþveizlona.
oc varþar þa fior bavgs garþ ef hann oreecse. Eigi
scal seip þat | onytase sva af fyrningo at eigi se anat til
fenget aþr. ef sa[2] seyldе seipeno | halda es feet varþveiter.
Nv brotnar seip þat i votnom eþa i veþrom. þa scal hann
| taca anat seip sem hann ma fyrst. Ef sa ræþr fyr seipe

a) = ovenf., c. 184, S. 931[9] = A. M., Landabr.-þ., c. 16, S. 267[6].

b) *Detto findes alene i den arnam. Skindbog, l. c., ikke i det kongl. Bibliotheks Haandskrift.*

1) *Tilföiet.*

2) *Først skrevet* hann, *men dette udprikket og sa skrevet ovenover.*

es *hann* fece til far | ni*n*gar þa abyrgesc sa *eigi* es farþ*r* vas. þot scip lestesc ef *hann* vilð*e* vel. Sy- | nial es þa fars. ef leigo es metet ef væita scylð*e*. oc a ferio *maþren*n at bøta | þei*m* es fara scylðe se*m* *bvar* v. vi*r*þa ef *hann* fær auvisla af. *en*da a *hann* hei*m*tin*g* til lei- | go þot ræidd se. Sa a byrgesc scip es heve*r* se*m* aɴat lán. Nv es brvar hald | melt a ho*nd* *manne* oc seilet *eigi* gørr. þa *sc*al *hann* at *ger*a svat halð*e* fyr fyrnosko. | en *ger*a se*m* fyrst. ef öen brytr. oc *sc*al søkia se*m* aþr vas *tin*t ef *hann* örokesc. Þ*at* | ero alt stefno *sacir* oc *sc*al *queþia* *heimiles bva* ix. *til fior bavgs saca* en .v. *til* vtl*egþa*.

of slotto ok beit[1]

[a] Þ*at* es oc ef m*aþr* viþr a | lanð*e* *mans* oc sceþr iorþo þa *ver*þr *hann* utl*agr* .iii. m*orcom*. Nv sler m*aþr* oc *var*þar þ*at* sliet. | En ef *hann* fører ab*ra*vt oc ma þa føra til þyfþar eþ*a* til gortøkes. [b] Sa m*aþr* a a voxt | allan a *la*nðe sino es a þ*at*. en aþr*er* me*n*n *eig*o þar at eta se*m* vilia b*er* oc söl. þe*ir* *ver*þa | aller vtl*agir* .iii. m*orcom* es til þess taca at a b*ra*ut vilia hava ölofat. Sa m*aþr* *ver*þr | oc vtl*agr* .iii. m*orcom* es *hann* tecr hvann*er*. oc .vi. aura a verc. Føra ma til þyfþar. | ef .iii. alna scaþe es at ɢoʀ. [c] *Eigi* *sc*al m*aþr* æia i enge *man*s. Nv væit *hann* *eng*e marc | *eigi*. þa *sc*al *hann* *eigi* þar æia es stacgarþr es i hia. oc sva þar es *eigi* es sina i. | [d] Eigi *ver*þr

a) = *ovenf*. c. 185. *Den arnam. Skindbog har intet fuldkomment tilsvarende jfr*. A. M., l. c., c. 9.

b) = *ovenf*. c. 136, S. 94[15] = A. M., c. 47, S. 347[20].

c) = A. M., Landab.-þ., c. 11, S. 233[9]. *Det kongel. Bibliotheks Haandskrift har intet tilsvarende*.

d) = A. M., l. c., S. 233[7].

1) *Denne Overskrift er skrevet ude paa Margen*.

maþr utl*agr* þot *þat* fe ko*m*e i ængiar es yr af rætt gengr. [a] Biþia *sc*al *maþr* | lofs þa m*en*n es næst*ir* bva. ef h*ann* vill sino breɴa. oc v*er*þr h*ann* utl*agr* .iii. mörcom ef eldr | renr i þeira lo*nd*. oc bøta scaþa. en *fiorbavgs garþ varþar* ef h*ann* brenner scog eþ*a* hvs. *þat* v*ar*þar oc | *fiorbavgs garþ* ef h*ann* baþ *eigi* lofs at ef eldreɴ renr i annara *man*na lo*nd*. en scogga*n*g | ef þei*m* v*er*þr kugilðes scaþe at. *þat* ero alt stefno sacar. oc *sc*al *queþia heimiles bva* ix. a *þin*gi | þess es *sottr* es til *fior bavgs saca* en .v. til vtlegþa.

of selfarar ok beit*er*.

[b] | Ef maþr hev*ir* lond fleire en .i. vnd*ir* bu sitt. oc vil*l* h*ann* fara þar i sel yv*er* | aɴars maɴs ....fara meþ fe sitt .ii.ar a su*m*re til sels. en | *þvia*t eins offtar ef þar v*er*þa misgongor iiar. þa a h*ann* at reca heim smala siɴ. | (4de Side.) *Hann* a fornar gotor[1] at fara ef þær ero til. En ef h*ann* feʀ of enge *ma*n*s* þa *sc*al h*ann* i toge | hava et lavsa hross. Ef þar ero kelðor a goto h*an*s oc a h*ann* at g*er*a þar brvar | yv*er* oc vina þav a v*er*e a annars mans l*an*de.............................. | ...af þvi scaþa þa v*ar*þar h*onom* *þat* vtl*egþ* .... | virþa viþ bóc. [c] Enge *maþr* *sc*al bolstaþ siɴ....ileg... .... | uiþ þa *sc*al h*ann* fara til huss þeira *man*na es........................þvi es þa es o | bygt. oc nefna ser vatta oc bióþa þeim at leiga................vii. vicor | ero af

a) = *ovenf*. c. 186 = A. M., l. c., c. 22.
b) = *ovenf*. c. 182 = A. M., l. c., c. 19.
c) = *ovenf*. c. 183 = A. M., l. c., c. 20.

1) *Skrevet over Linien.*

sumre et siþarsta sva sem bvar .v. meta.....................

...oc scolo | þeir þar ætia heyiom þeim es þar fasc i þvi lande oc halda þar husum sva scm a lei- | go lande oc scolo þeir sva at ollo halda landet sem leigo land. En.....leiga eigi þa a hann | at veria þeim lyrite landet oc fara sva meþ lyrite þeim .....meþ stefno. þat | es oc rett at hann vere þeim lyrite at lögberge en eigi sekiasc þeir abeitenc | aþr þeir frægna lyriten. [a] Ef maþr recr fe sitt i anars mans lanð eþa lctr reca | sva at hann[1] vilðe anars æigin beita. oc verþr af þvi v. avra scaþe eþa meire oc | varþar þat fior bavgs garþ. En ef mine verþr scaþe at en sva þa varþar vtlegþ oc beta auvisla | sua sem bvar meta. [b] En ef þar verþa misgongor fiar oc beitesc akr anars mans eþa æn- | ge. oc verþe þo .v. avra scaþe eþa meire. oc varþar þat vtlegþ oc beta auuisla sem bvar | virþa. ænda varþar sua þót minne sc scaþen. En cf sa maþr cs fyr beit verþr | rækr sva afftr fe hins sialfs at komr i acr cþa i cnge eþa hann vile at i akr | gengc fcet eþa i ænge. eþa i anðvirki. þa.................þat vtlegþ ok.................

| v. avra scaþe verþr at eþa meire þa warþar fior bavgs garþ oc a sa þa soc es............Ef | anar maþr gerer þat viss vitanðe at raþe þess es fect a oc verþa þeir baþir vtlagir | oc iafnt warþar þeim boþom hvart sem scaþe varþ at meire eþa minc. Ef maþr rekr | bvfe anars mans eþa lætr reca svat mals misser................ mis | sa. oc warþar þat fior bavgs garð. En þa misser bv fe mals es........heim..... | of morgon scylðe eþa þat

---

a) = orenf. l. c., A. M., l. c., c. 9.
b) = orenf. c. 200, A. M., l. c., c. 9, S. 229[11], c. 10.

---

[1] og [2]) Skrevet over Linien.

k*om*r of morgon........... es scyldě of...........Ef | *maþr* setr in*n* bv fe m*an*s eþ*a* rekr sva hart eþa...........bregþr .... | oc *warþar þat fior bavgs garþ* oc a sa *maþr* sakar þer es bv.................... ...of | þ*at* at h*ann* hafe reket bv fe aNars sva.........misse........................... beiþa | ser biarg q*ui*þar of þ*at* hvart........................ .... | *eigi* miste mals. En ef þ*at*........ .... | ......hann (?) Sökine (?)...............

of enge.

| [a] Ef maþr a enge i aNars m*an*s l*an*de. oc sc*a*l h*ann* varþa viþ enge þvi en fi*m*ta dag............................. ....

a) = *ovenf.* c. 187, A. M., l. c., c. 23.

II.

A. M. 315 fol. Litr. B.

(Et Skindblad i 4to. Brudstykke, indeholdende Bestemmelser af forskjellige Afsnit af Grágás og navnlig som det synes hidrörende fra de yngre Perioder; af disse findes ingen i det kongl. Bibliotheks Skindbog, med Undtagelse af den förste Bestemmelse, hvoraf dog kun Begyndelsen og Enden findes der).

I.

.....(1ste Side.) [a] til arfs talit. Bröðr laúngetn*ir* eigo at fastna systr sínar. *oc* bvandi lavngetin*n*ar kono á at fastna systr h*en*n*ar. eigo þeir allir legorðz sakar um þær enar sömo konor s*v*a se*m* festar. æn s*v*a greínist þ*at* síðan a miðil fiög*ur*ra systkina. hv*er*t þeirra afyrst æða þuí næśt festar æða sakar sem tínt er m*eð* arfbornu*m* systkinum. [b] Þessi systkin fiögur æn lavńgetnu scolo fra*m* föra systkin sin ef þav hafa fe til þótt aðrir se erfingiar. Nv v*er*ða bröðr æða systr erfðar ómagar lavńgetin*n*a systkina *oc* scolo þ*at* þá handmegins omagar vera. laungetins broður æða lavngetin*n*ar systur. hvart sem fir*ir* þeirri omegð sitr.

II.

[c] Sua er mælt ef *ma*ð*r* scal hei*m*ta fé at erfingia þess m*a*n*z* er h*an*n átti fé at a deyianda degi hins at han*n* seal sökia við .ix. búa q*u*ið.

---

a) *Jvfr.* A. M., Arfa-þ., c. 18 = *ovenf.* c. 118, *Not.* b.
b) *Jvfr.* A. M., Omaga-b., c. 29, S. 288[16].
c) = A. M., Kaupa-b., c. 6, S. 402[19].

III.

[a] Þat er mælt *um* konor þær er o arfgengiar uóro af þei*m* rifium at þær höfðo leynt barngetnaði sinu*m*. æða logit til fadernis barna sinna uisar uitendr. æða hefði þær legit *með* næsta bröðra[1] sino*m* æða nanara. æða systrungum tveimr æða nanör*um* m*onnu*m at siálf ræði síno. at þær scolo nú allar arfgengiar uera s*v*a sem þ*at* væri ó orðit.

IV.

[b] Þurfa m*enn* scolo eignaz þá tiund alla er eígi er scipti tiund. nema b*yscu*p uili leggia til kirkna. b*yscu*pi er rett at leggia til kirkna allan þurfa m*ann*a lut þar er h*ann* vill þ*at*. Ef h*ann* leggr þ*eir*ra lut til kirkna. þa v*er*ðr kirkiu drottin*n* iafnt[2] aðili at þeím fiorðungi tiundar *oc* s*v*a p*re*str se*m* þeirro at hinu*m* .ii. aðr*um*-fiörðungu*m* er þeím ero til handa mælt*ir*. *oc* v*er*ðr ein*n* þá eindagi á þeim .iii. fióröungum. Við scal kirkio d*r*ottin*n* taka þvrfa m*ann*a fiorðungi þótt h*ann* sé goldin*n* ísliko se*m* scilt er til handa þurfa m*ann*i. Ef þat komr til handa þvrfa man*n*ino*m* *oc* se goldit *oc* framkomit fyr*ir* marteins messo. Nú er eigi s*v*a gjald boðit at þá megi lukaz. *oc* erat kirkiu d*r*ottin*n* þa scyldr (2den Side) at taka þar aðra aura heldr æn iþan*n* fiórðung ero mælt*ir* er p*re*stfiorðungr heit*ir*. þar scal m*að*r giallda tíund alla er h*ann* er íuist um haustit þa er scipt er tiundum. Ef

---

a) = A. M., Arfa-þ, c. 23.
b) *Jvfr. ovenf.* c. 259 (Kristenr., c. 43, S. 162).

---

1) *Rettelse for* bröðs.
2) *Skrevet to Gange.*

engi er þar sa*m*quáma átt iþeím hrepp at þui. þa scal h*ann* giallda þar er h*ann* er uistfastr marteíns messo. Seal sa m*aðr* iafnan gialda tíund af féno er lögráðandi er fiarins.

V. u*m* lögleigor.

[a] Þat er mælt ef m*aðr* a fé at m*ann*i oc vill sá ei*g*i giallda h*on*om. at lögleigur seolo leggiaz afe þ*at* suá lengi sem h*ann* heldr fé þui. þótt eigi se leig*or* sagðar afé þvi at lögbergi æða at eindaga[1]. Ef q*u*iðr berr þ*at* at sa m*aðr* myndi gialda ef heímt væri at h*on*om *oc* legðz þa ei*g*i lögleiga a féet enda a h*ann* kost at bioða in*n*stöðona af höndo*m* þegar er h*ann* vill.

VI.

[b] Þat er mælt at alla m*enn* seal þá föra a framförslor er eígi mego uin*n*a sér mat *oc* klæði. hvárt er m*enn* ero seyldir at föra þa fra*m* á fe sino æða hand magni. En um þá m*enn* er þá fra*m*förslo hafa hvarega. þá seolo fara íhrepp þan*n* er arftöko m*aðr* omagans er í. ef h*ann* er næsta bröðri o magans æða nánari. Ef sá m*aðr* er engi uistfastr er s*va* náin*n* sé ómagano*m* arfgengr*a* m*ann*a þa seolo þe*ir* men*n* eíga för v*m* alt land. Svá scolo m*enn* seyldir at ala in*n*an hrepps m*enn* sem mælt er í hreppa malo*m*. fir*ir* þ*at* utan at nú varðar fiörbavgs garð ef þe*ir* ero eígi alnir. æða er þei*m* hneet á an*n*an ueg æn hreps m*enn* eígo mælt. Vtan hreps göngo m*enn* seolo m*enn*

a) = A. M., Kaupa-b., c. 6, S. 403[4].
b) = A. M., Omaga-b. c. 30, S. 292[25].

1) *Bogstaverne* da *i dette Ord ere skrevne over Linien.*

önga ala *oc* eigi gefa þeim mat hvárki meira ne minna. Gefa scal til klæða *oc* til scva ef vill. nema þa eina er *menn* ætli at til síns hrepps fari. æða för *eigi* v*m* alt land. þa scal ala hváratveggio í eitt mál *oc* gefa *eigi* dög*ur*ð ef ru*m*heilact er. ráða scal h*ann* sialfr þá er heilagt er. Nema þ*eir* m*enn* sé er *eigi* cro til lögfösto scyldir. þá scal m*aðr* ala ef h*ann* vill ítvaḿ mál. þótt ru*m* heílact sé. Ef m*aðr* elr utan hreps göngomaɴ æða gefr þeí*m* mat an*n*an veg æn nú er tínt *oc* v*arðar* þ*at* alt fiorb*avgs* garð.

....

III.

A. M., 315 fol. Litr. C.

(Afskaarne Stykker af en gammel Skindbog i fol. Det förste Stykke, der kun er beskrevet paa den ene Side, udgjör omtrent den halve Bredde af Siden; de övrige Stykker ere ikke bredere end 3 à 4 Bogstaver).

Iste Stykke.

.... [a] sva þei*m* er ræþr þiófsraþo*m*.
þa | scal søkia við en sómo gogn se*m* þiófin. Ef m*a*þr selr m*ann*i
e- | þa gefr þat er hann veit at þiofstolit er. oc villir h*ann* heim-
ild | at þo at hann vissi eigi þa er honom var heimildr. oc varþar skog-
gang | við hvarntveggia þann er h*ann* hevir gripin seldan. oc
| sva þann er atti. scal søkia viþ tólftar q*ui*þ; Hvar þess er |
maþr hefir heimild til þess gripar er tekin er f*ra* m*ann*i eþa stolin. |
oc hogþa hann ser heimilan mvndo v*er*þa. þót h*ann* fregni siþan |
annat oc er honom rett at halda þei*m* grip til do*m*s; Þar er maþ*r*
| þermiaz sins gripar oc þickise h*ann* vita at m*a*þr hev*ir* grip þan
| at halda sa er keyptan hefir. eþa þegin. eþa at lani. oc | naer hann
eigi at sia. Sa er gripin á scal[1] beiþa m*e*þ vata at | hin synt
honom gripinn eþa sele fra*m*. Ef hin selr eigi fra*m* þa er | costr
at fela abyrgþ a hendi h*ono*m til do*m*s. oc stefna h*ono*m til |
brigþar oc til utgongo oc lata varþa þrigia marka vtlegþ | ef hin synir
eigi gripinn lengr er beit*t* er; Ef m*a*þr kenir | grip i hondom manni
oc quez sa eiga at giof. eþa at kavpi eþa | at varðveizlo. Ef hinn tekr

---

a) — *ovenf*. c. 227, S. 163[21] (Rannsókna-þáttr).

1) *Tilføiet*.

abravt oc varþar *þat* skoggangr. | [a] Þat er handran ef so tekr or hendi h*onom* eþa af h*onom*. Ef m*a*þr heldr | eigi o oe quez hann þo eigo en hin tekr þan grip abravt. | oc er þat ravþa ran oe varþar[1] skóg*gang*. Af hvaritveggio at | ferþ þeirri þa secz maþr þar a sino eigini. ef h*ann* tekr af þei*m* m*ann*i er | heimild hefir til. Þa hefir m*a*þr heimild til ef sa heimilar | honom er forraþ a avra sinno oc h*ann* hygr at sa mætti h*onom* heimilan | vinno þann grip en eigi ellegar. Ravþa ran scal sva sokia | at queþia scal til heimilis bva ix. aþi*n*gi. þess er sotr er. Ef maþr[2] | ſiþr grip sinn vti eþa inni oc tekr h*ann* abravt oe scal hann segio iogfostom monnom til a þeim bo. er h*ann* toe. ef þeir ero hia en ef þeir ero eigi hia þa seal hann fara leiþ sina. oc segia a næsta bo oc mæla sva. Ef nokkorr kennir ser grip þenna comi so þingat til min oc queþa a hvar hann a heimili. oe feli mer abyrþg a hendi til doms. þvint eins scal h*ann* sva meþ fara ef hann atti þa er fro honom vilitiz. Ef maþr vill brigþa grip þan þa seol hann como til a enom næsta manoþi oc fela hino*m* abyrgþ ahéndi til doms. Hvorz ato þyfi er meiri eþa mini. þa er maþr stelr | þvi er ætt er eþa bioþugri braþ þa er eostr at stefna | til seogor.

[b] 2det Stykke.

(1ste Side)	.....gar..........	.....nda..........
	.....lia...........	.....; Til........
	.....la þ.... ..	.....kit..........
	.....so m*enn*....	.....þes..........
	. ...m*enn* lia....	.... ga s[3].......

a) = ovenf. c. 228.

b) Hvor de folgende Fragmenter höre hen, er vanskeligt med Bestemthed at udfinde.

1) *Tilföiet.*

2) *I det fölgende kan Linieskifte ikke nöiagtig angives.*

3) *En Papirsafskrift i Nye kgl. Saml. 1633, 4to, fra f. Aarh., paa hvilken Tid Stykkerne have været noget större, tilföier fölgende Linier:*

......ar b......
......aga......
......eigi......
......maðr......

(2den Side)	.....iaNa.........		.....at...........
	.....t ef.........		.....i f..........
	.....ga d........		.....n *hann*.....
	.....ra*n* ł.......		.....vil...........
	.....t h..........		.....h sc[1].......

3die Stykke (i 2 Parter).

(1ste Side)	.....ɡ*e*ngo.......	(2den Side)	.....r þ.........
	.....ó(?)þ........		.....d*e*m*þ*........
	.....érþi.........		.....efþ..........
	.....ef...........		.....gi...........
	.....*scog* ɢ*ang*.		.....a v̄...... ...
(2den Part)	.....ero..........	(2den Part)	.....aga.........
	.....m*enn* ver...		.....tínt..........
	.....r al.........		.....ga*n*g........
	.....ha...........		.....a f..........
	.....ge...........		.. ..a a... .....
	.....*ver*þi........		.....agt... ....
	.....þes..........		.....vta..........
	.....er...........		

4de Stykke (i 3 Parter).

(1ste Side)	.....ra.........		.....*scog* ɢ*ang*..
	.....no*m*.........		.....ino*m*.........
	.....honó*m* þ*at*...	(3die Part)	.....hla...........
	.....sin...........		.....h(?) ō........
	.....lat...........		.....*ve*ria........
(2den Part)	.....oley..........		.....er...........
	.... aN..........		.....n l..........

1) *Papirsafskriften tilföier:* ......ei mta......
......sv..........
......hva........
......h sc........

(2den Side)	.....sex.........		....a a.........
	.....a. þ.........		.....kio..........
	.....sc h.........	(3die Part)	.....N t..........
	.....esta.........		....ón ....
	.....ull (?)......		.....f hann .....
(2den Part)	.....gþ..........		....oc þ [1].... ..
	.....i. a		

5te Stykke.

(1ste Side)	.....sigla.........	(2den Side)	.....N............
	.....t; E		.....an...... .....
	.....hafa.........		.....ign..........
	.....hann sp....		.....telia.........
	.....misse........		.....s. oc........
	.....a sin........		.....Eng ....
	.....a sa....		.....brav.........
	....eldr.........		.....maþr [3].....
	.....o [2]		

6te Stykke.

(1ste Side)	.....veria........	(2den Side)	.... a þin........
	.....scal.........		.....laga...... ...
	.....þeim.........		.....r e..........
	.....r f..........		.....angat ....
	.....setvm.......		.... oc [4].........

1) *Papirsafskriften tilföier:*

......a..........

2) *Papirsafskriften har* o c.

3) *Papirsafskriften tilföier:*

......ge b........

......gó.........

4) *Papirsafskr. tilföier fölgende Linie:*

......n..........

IV.

A. M., 347 fol.

(Indeholdende Jónsbók, den ældre Kristenret, m. m. Efterstaaende Capitler udgjöre i Skindbogen Slutningen af Kristenretten og betegnes her med Capitlernes Løbenummer efter Skindbogen.)

XXXVIII. v*m* hiona skilnað

[a] Ef frændsymi su ke*m*r vpp með hiunum eða sifiar er þau eigu *eigi* saman at ve*r*a at lögum enda vili þau *eigi* skiliaz þá *scal* b*ysku*p sa er j*fir* þe*i*m fiorðungi e*r* fa til þ*r*ia m*enn* þa e*r* þat leggi vnd*ir* þegnskap sin*n* at su er frænsæmi með þeim eða sifiar ænda *scal* b*ysku*p segia skilit með þe*i*m. ok ve*r*ðr þat þa lögskilnaðr a meðal þe*ir*ra.

XXXIX. v*m* rettar far mannz konu.

[b] Ef hiu er*u* skilin sex misseri ok *eigi* f*yrir* h*a*ns vanrækt þa s*ka*l bióða henni[1] ti*l* fængin*n*ar vistar sua at hon heyri. eða at lögheimili hen*n*ar sua at logfast*ir* m*enn* heyri. enda e*r* rett at bioða at lögb*e*rgi eða j þingbrekku ok s*ka*l h*an*n *þat* ge*r*a hve*r*t var. elligar e*r* h*an*n af rettar fari hennar. ekki stoðar heimboð við h*an*a. ef b*ysku*p lofar h*en*ni at raða f*yrir* vistafari sinu.

a) = *ovenf.* c. 149, S. 41[24], A. M,. Festa-þ., c. 54, S. 378[19].
b) = *ovenf.* c. 138, S. 55[8], A. M., l. c., c. 55, S. 381[14].

1) *Rettelse for* hann.

XL. vm hionaskilnað.

[a] Þat er mælt at hvergi skal hiuna skilnaðr vera fyrir fatekis sökum sa er þau raði sialf. Skipta skal vmögum þeirra ok föra frændum sem j lögum er mælt. þa er hann lofaði henni fear hæimting. ok a þa fe at dömaz sua mikit sem gögn baruz til.

XLI. vm frönsymis spell ok sifia spell hit meira.

[b] Þat er hit mæira frændsemis spæll ef maðr liggr með næsta bröðru sinni eða nanari konu. Ef hann a þa konu er honum er næsta breðra eða nanari. ok bergðz hann ekki við þann biargkvið þo at hann hafi eigi vitat frændsæmi. þat er sifiaspæll hit mæira af maðr a eða liggr meðr þeirri konu er breðrungr hans hefir atta eða nanari. eða getr barn við. eða hefir orðit sannr at legorði við. Sua ok ef þær eru breðrungor eða systrungor eða nanari. er hann hefir attar eða getit barn við. eða orðit sannr at legorði. Sifia spæll hit meira eða frændsæmis spæll hit meira varðar skoggang. Su sok skal sott vera fyrir hit þriðia þing. ok skal kuæðia til heimilis bua a þingi .ix. þess er sottr er. Sifia spæll hit minna eða frændsæmis spell hit minna varðar fiorbavgs garð. Ef sa maðr er aðili er þeirrar sakar er eigi a at sættaz fyrir lof fram vill eigi sökia sök til fullra laga. þa varðar honum fiorbaugs garð. sa a sök er vill ok kuæði til .ix. heimilis bua a þingi þess er sottr er.

a) = A. M., l. c., c. 53; *det kgl. Bibliotheks Haandskr. har intet tilsvarende.*
b) = *ovenf.* c. 162, S. 39[23], A. M., l. c., c. 32, S. 345.

XLII. vm frænsemiss spell hit minna *ok* sifia.

[a] Ef maðr getr barn við frænd konu sinni eða sifkonu sinni sua at *þvi* fylg*ir* frændsæmis spell hit minna. ok sua ef kuangaðr maðr getr barn við annari konu en sinni. eða getr maðr barn við þess man*nz* konu e*r* h*an*n a e*igi* sialfr rett vm hana at taka enda f*yrir* bioði b*ysku*p sa e*r* jf*ir* fiorðungi e*r* eða h*a*ns vmboðs maðr þ*ei*m uavistur. ok hafi þau e*igi* þ*at* er h*an*n mæl*ir* vm. þa a b*ysku*p at þ*ei*m man*n*i þ*r*iar me*r*kr vaðmala ok e*r* eindagi a þvi fe j bonda k*ir*kiu garði. miðviku dagh j mitt þ*in*g hit nösta sumar epter. er e*igi* er haft þat er b*ysku*p byðr vm ok varðar .vi. me*r*kr halld fear þessa *ok* skal sa sök sökia er b*ysk*-*u*p byðr vm. Ein misseri stendr þetta mal sua at b*ysk*-*u*p eig*i* fe a at taka. Til þ*ei*rra saka allra er sott e*r* vm fröndsæmisspell eða sifia spell skal kueðia hæmilis bva .ix. a þi*n*gi þess er sottr er.

XLIII. vm vanþyrmslor.

[b] I ollv*m* staðum v*a*rðar fiorbaugsgarð hv*a*rumtueggia ef m*enn* sættaz a þau mal er e*igi* aa at sættaz f*yrir* lof f*ra*m vm fröndsymisspell hitt meira eða sifiaspell eða guðsifiar þær e*r* kviðv þarf vm at hryðia eða vm manna konur. eða nun*n*vr. *ok* a sa sakar þær allar er vill böði frumsokina ok sua þa er þ*ei*r hafa sötz a þat mal er e*igi* atti a at söttaz. Þ*ar* skal kveðia til .íx. heimilis bva a þ*in*gi. ok metaz e*igi* varn*ir* vm þat mal ef rett ve*r*ðr stefnt ok ve*r*ðr maðr saunr at sök. [c] Þar er b*ysku*par biðia

a) = A. M., l. c., c. 53, S. 376[16] *Stedet findes ikke i det kgl. Bibl. Haandskr.*
b) = *ovenf.* c. 156, S. 51[4], A. M., l. c., c. 31.
c) = *ovenf.* c. 162, A. M, l. c., c. 32.

lofs til at sættaz v*m* fröndsæmisspell hit meira. eða sifia spell hit meira. eða v*m* man*n*zkonulegorð. þa skolu þ*ei*r segia til hv*er*ia syknu þ*ei*r vilia at þ*ei*r *menn* hafi þa þegar *er* þ*ei*r biðia lofsins *ok* sua hvat þ*ei*m er a hendi. *ok* eig*v* m*enn* sua at sættaz a sem þa föz lof til.

XLIV. v*m* tiund hina meiri.

[a] Ef ma*ð*r gör*ir* e*igi* tiund hina meiri sa er skylldr er til þa varðar fiorbaugs garð. ok s*ka*l kuæðia til .ix. bua aþ*in*gi. hin somu e*ru* v*iðr* lög vm lögtiund huegi lengi sem tiund er halldit.

XLV. v*m* arftekio.

[b] Sonur[1] a arf at taka epter föður sin*n* ok moður freals bor*in*n ok arfgengr. þa s*ka*l dott*ir* ti*l* arfs alin skirborin. þa faðir. þa s*ka*l broðir. samfeðri. þa moðir. þa syster samfeðra. þa broðir sammeðri. þa systir. sammeðra. þa sonr laungetin*n*. þa dott*ir* laungetin. þa broðir samfæðri laungetin*n*. þa systir samföðra laungetin. þa broðir sammeðri laungetin*n* þa systir sammeðra *laungetin*. þa e*rv* næst*ir* men*n* arfi. foður faðir. sonar sun ok dottur sonr. þ*ei*m næst eigu at t*ak*a föður moðir ok moður moðir. sonar dott*ir* ok dottur dott*ir*. þa eigu at t*ak*a föður broðir. ok moður broðir. broður sonr ok systur sonr. Siðan eigu at taka foður syst*ir*. ok meður syst*ir*. broður dott*ir* ok systur dott*ir*. Þaða*n* fr*a* e*r* a vallt hin*n* nanasti niðr ti*l* arf-

a) = A. M., l. c., c. 55, S. 379[23], *jvfr. ovenf.* c. 144, S. 302[3].
b) = *ovenf.* c. 118, A M., Arfa-þ., c. 1.

1) *Rettelse for* Konur.

toku frealsborenna ok arfgengra. Engi arf *skolo* taka laungetnir menn at firnare mornum en födur sinn ok modur. ok syskin sin.

XLVI. vm framförslor.

[a] Þessir menn fiorir *skolo* fram föra syskin sin. ok sua födur sinn ok modur. ef þeir hafa fe til. Broðir samfödri laungetinn. ok systir samfödra. broðir sammödri *ok* systir sammödra. ok *skal* sua fara vmegð sem arfr. Nu ero syskyn þeirra *ok* *skolo* baðum þeim þar iafnsparir aurar a vallt. Broðir samfödre laungetinn. ok annarr sammödre laungetinn ero aðilar vigsaka eptir syskin sin. *ok* þeir eigu festar systra sinna *ok* sua legorðz sakar vm þær sua snemma sem þeir ero til arftoku. Syster samfödra laungetin ok onnor sammödra eigu sua rettar far at taka eptir syskin sin sem arf. enda ero sua ok böndr þeirra aðilar at legorð sekt eptir systr þeirra ok sua festar ef þess þarf við.

XLVII. huerer menn eigi ero arfgeingir.

[b] Þeir menn ero eigi arfgeingir kallaðer sem nu man ek telia. Sa maðr *skal* eigi arf taka er hann veit eigi hvart treyio soðull *skal* horfa fram eða aptr a hrossi. Sa maðr er ok eigi arfgeingr er þræll getr við frealsre konu. Sa maðr *skal* eigi arf taka er fyrr kviknaði j kviðe moður sinnar en henni vöre frelsi gefit. Sa maðr er eigi arfgeingr er kona getr við þræli sinum þoat hon gefi honum aðr frelsi til þess at hon vill ganga með

a) = A. M., l. c., c. 18; *jfr. ovenf.* c. 118, *Not.* b.
b) = *ovenf.* c. 118 S. 2226, A. M., l. c., c. 3.

h*onum*. Sa maðr skal e*igi* arf taka *er* skogar maðr getr. Sa maðr er e*igi* arfgeingr e*r* kona su getr e*r* sek e*r* vorðin fullri sekt. Sa maðr s*ka*l e*igi* arf taka ept*ir* foður sin*n*. er fað*ir* hans hef*ir* kuangaz attröðr eða ellri f*yrir* rað skaparfa sins *ok* e*r* h*an*n við þe*ir*ri konu getin*n*. sua fremi a karlmaðr arf at taka *ok* v*ar*ðueita sealfr. e*r* h*an*n e*r* xvj. vett*ra* gamall. kona s*ka*l arf taka þegar e*r* hon e*r* gefin. ok sua ef hon er ekkia. þott hon se yngri en sextan vet*ra* gaumul. Mær s*ka*l arf taka ef hon e*r* xvj. vetra gaumul. ok sua a hun voxtu fear sins. en e*igi* varðveizlu sins fear ne annarra aðr hun e*r* tvitug. Sa maðr e*r* e*igi* arfgengr e*r* getin*n* e*r* viðr þeirri konu sem h*an*n færr siðarr ok e*igi* h*an*n tvær kono*r* senn ok varðar h*onum* tuikuæni. fior baugs garð. þ*at* er stefnu sok ok skilr ix. bua kuiðr. Ef man*n*i tömiz her ærfð þe*im* sem herlendr e*r*. þa a sa h*er* at taka. e*r* nanastr e*r* hinu*m* dauða.

XLVIII. vm festar.

[a] Sonr .xvj. vet*ra* gamall eða ellri er fastnande rettr moður sin*n*ar. þa e*r* sa e*r* dottur hen*n*ar a. þa faðir dottur sin*n*ar. þa broðir samfeðri þa moð*ir* þa sa er a systur he*n*nar. samfeðra. þa broðir sammeddr. þa sa er a systur h*en*nar sammedda ok skilgetna. þa a sonr laungetin*n* festar. þa a sa e*r* a dottur h*en*nar laungetna. þa a sa broðir samfeðri laungetin*n*. þa sa e*r* a systur h*en*nar sammeðra laungetna. þa a hin*n* nanazti niðr karlmaðr nema konur se nanari þær e*r* giptar e*ru* þa eigu bondr þe*ir*ra festar. [b] þe*im* s*ka*l ekkiu fastna e*r* h*en*nar raði fylg*ir*. nema faðir h*en*nar fastni. þa s*ca*l h*an*n raða. Ekkia skal fastnaz hinv*m*

a) = *ovenf.* c. 144, A. M., Festa-þ., c. 1.
b) = *ovenf.* l. c., A. M., l. c., c. 2.

þriðia man*n*i ef löghraðe*n*dr hafa hnekt aðr tueim biðlvm he*n*nar. þe*i*m er jafnröði hef*ir* ve*r*a þott. ok þikki *ok* jafnröði viðr þan*n*. Mær a ok þan*n* kost ef ho*n* vill tvitug eða ellri.

XLIX. v*m* brullavps giorð.

[a] A þessum tiðum skal bruðlaup ge*r*a en e*i*g*i* aðr*um*. Brullaup skal e*i*g*i* ve*r*a nörr paskum en lokit se þuattdagh hin*n* nösta fyr*ir* .ix. vikna föstu. ok e*i*g*i* nörr epter en vika er liðin fr*a* paska deginum fyrsta. Brullaup skal e*i*g*i* ge*r*a fr*a* þvattdeghi þe*i*m er nöstr er f*yrir* gagndagha ok vn*n*z liðr hina helgu viku. Bruðlaupi skal lokit ve*r*a þuattdagh hinn nösta f*yrir* iola fostu ok ve*r*a e*i*g*i* aðr liðin ero iol. Ef me*nn* ge*r*a bruðlaup a þe*i*m tiðum er nu ero fra tekn*ar* þa v*a*rðar f*iorbavgs* garð. *ok* a sa sok er vill. Men*n* skolo e*i*g*i* þa natt saman ganga er lögheilagr daghr e*r* nöstr epter. eða lögfasta. [b] þa er bruðlaup gort at loghum ef lögraðande fastnar konu. ok se sex menn at bruðlaupi hit fösta *ok* gange m*aðr* j liose j sama sængh konu.

L. vm rettarfar kuen*n*a.

[c] Ef maðr kyssir konu launkoss ok at raði he*nn*ar þa v*a*rðar þat þriggia marka sökt ok a sa sok þa sem ætti vm legorð hen*n*ar. En ef ho*n* reiðiz við þa v*a*rðar f*ior*-*baugs* g*arð* ok a ho*n* þa sealf sokina. Ef m*aðr* kyssir man*n*z konu launkoss ok v*a*rðar f*ior* baugs g*arð*. þ*at* eru stefnu sakar ok s*ka*l kuæðia til heimilis bua .ix. a þingi þess e*r* sottr e*r*. Ef maðr liggr meðr konu f*r*ealsri ok

a) = *ovenf.* c. 148, S. 39[9], A. M., l. c., c. 13.
b) = *ovenf.* c. 118, S. 222[11], A. M., Arfa-þ., c. 3, S. 175[11].
c) = *ovenf.* c. 155, A. M., Festa-þ., c. 24.

heimilis fastre. þa varðar skog*ang* ok s*ka*l kueðia[1] heiman .ix. vettfangs bua ef maðr veit vettfang en ellar fr*a* heimili h*a*ns. ènda er rett at kuæðia fra heimili hennar. ef h*an*n veit hvarki hinna. [a] *Eigi* varðar *við* log ef m*aðr* liggr gongu konu ef h*an*n gengr j gegn. retten*n* varðar ef h*an*n dylr. sökia a til faðernis.

LI. vm aðila mals.

[b] Legorðz sakar aðili er fyrstr bonde konu. þa næstr sonr sextan vetra gamall. eða ellri. þa sa er a[2] dott*ur* hen*n*ar skirgetna. þa faðir hennar. þa broðir samfeðri. þa moðir. þa a sa maðr er a systur hennar. samfeðra. þa broðir sammeðri[3] þa sa maðr er a systur hennar sammoðra ok skirgetna. þa sonr laungetin*n*. þa sa maðr er a dott*ur* hen*n*ar laungetna. þa broðir laun'get*inn*. samföðri. þa sa m*aðr* er a[4] systur h*enn*ar lau*n*g*etna* samfeðra. þa broð*ir* laung*etinn* sammeðri. þa sa maðr er a systur hen*n*ar laung*etna* sammeðra. þa hin*n* nanazti niðr karlmaðr. þaðan fr*a*. nema þær konur se nanari er giptar eru. þa eigu böndr þ*eir*ra. Sa a sök vm[5] laugskylldar konu. er fe a at hen*n*e. ok varðar f*iorbaugs* g*arð*. Sa a sök vm ambatt er h*an*a a ok varðar þriggia m*a*rka sekt. ok skilr fim bua kuiðr aþ*ing*i[6] þess er sottr er.

---

a) = *ovenf.* c. 156, S. 48^{20}, A. M., l. c., c. 26.
b) = *ovenf.* c. 156, A. M., c. 25.

---

1 *og* 2) *Tilföiet.*
3) *Først skreret* samföðri.
4) *Tilföiet.*
5) *Rettelse for* er.
6) *Ucorrect, formedelst altfor stor Stræben efter at exerpere kort, for* fim buar quaddir a þingi *eller sligt.*

LII. vm legorð kuen*n*a.

[a] Legorðz sok engi fyrniz aðr soknar aðili veit sakar. Slikt varðar hvegis lengi h*an*n e*r* leyndr. sem þa se nytt e*r* h*an*n spyrr. [b] A hinu næsta alþingi ept*ir* e*r* kona ve*r*ðr lettari afardögum. eða fyr*r*. ok se aðili jnnan fiorðungs ok hafi spurt. s*ka*l sott v*er*a legorðz sok. Sokn e*r* til vndz liðr hit þriðia alþingi. vm man*n*a konur. eða fröndsemis spæll hit meira. eða sifia spell hit meira ok sua ef aust maðr a barn við konu.

LIII. v*m* nymæle.

Ef legit e*r* með konu fyrr en hon se fostnuð manne. ok kome þat sua fremi vpp e*r* hon e*r* gefin man*n*e. þa e*r*v frændr aðilar. þei*r*rar sakar. en e*i*gi bondi he*n*nar. ok þei*r* eigu bøtr.

LIV. v*m* rett m*an*z kono.

[c] Ef maðr tekr brott konu nauðga ok vill eiga ganga. þa varðar skog *gang* ok ollum þe*i*m er þ*v*i fylgia at. Ef me*n*n kalla ti*l* konu j hændr þe*i*m ok na e*i*gi. þa e*r*u þe*i*r vbelgir við av*er*kum þei*r*ra man*n*a allra e*r* ti*l* konun*n*ar kalla. Bua s*ka*l kuæðia heiman f*ra* heimili konun*n*ar .ix. þui er hon var brott numin. enda e*r* rett at stefna þar ollum. þat e*r* *ok* rett at lysa a hendr þe*i*m ollum at logb*er*gi ok sökia hit sama suma*r*. [d] Vm sakar þær allar e*r* af konu name goraz vm rað ok til farar. nam eða eigin orð. e*r* rett at kuæðia bua fra heimili konunnar. [e] þvi*a*t at eins s*ka*l sökia þan*n* man*n* e*r* e*i*g*i*

a) = *ovenf.* c. 158 = A. M., l. c., c. 35.
b) = *ovenf.* l. c., S. 54 = A. M., l. c., c. 36.
c) = *ovenf.* c. 159 = A. M., c. 38.
d) = *ovenf* c. 160, S. 58³ = A. M., l. c., c. 41.
e) *Hertil findes neppe noget tilsvarende i Skindbogerne.*

var j förinni ef sa er sottr er eiga gekk konuna. [a] fiorbaugs garð varðar sam vista við þa menn alla er j for voro. þa er konan var numen.

LV. vm sokn faðernes.

[b] Einge skal a einu þinge meirr sökia en einn mann. til faðernis eins manz. sækia skal sua marga vm legorð sem maðr vill.

LVI. vm aðiliar vigsaka.

[c] Sonr[1] sextan vetra gamall er vigsakar aðili eptir foður sinn. Rett er at hann söki tolf vetra gamall ef aðili lofar. ok þarf hann eigi at taka sok. þa a faðir. þa broðir samfeðri þa broðir sammeðri. þa sonr laungetinn þa broðir laungetinn samföðri. þa broðir laungetinn sammöðri. þa a hinn nanazti niðr karlmaðr frealsborenn ok samlendr. Sa skal raða iafnan einna manna er sökia vill til laga. Eigi ræðr alldr. meðr iafn nanum mönnum nema bröðrum. [d] Ef kona verðr vegin su er bonda a. ok börn með skirgetin enda eigi hon sonu fulltiða til arfsalna. þa eigu þeir iafnt sakar ok fe bötr. En bondi hennar er ellar einn sakar aðili. ok eigu þo halfar bötr erfingiar hennar.

LVII. vm kono víg.

Ef kona er vegin su er meðr barni er kuiko þa ero tuær vígsakar. ok skal sök fara vm barns víg. sem aðrar

a) = ovenf. c. 159, S. 571[14] = A. M., l. c., c. 38.
b) = ovenf. c. 158, S. 535 = A. M., l. c., c. 35, S. 350.
c) = ovenf. c. 94 = A. M., Vígsl. c. 35.
d) = ovenf. c. 95 = A. M., l. c., S. 68[18].

1) *Rettelse for* Konr.

vigsakar. Eigi a maðr at vega at konu þe*ir*ri er barn hef*ir* kuikt j kuiði. þo at ho*n* hafi aðr ser orkat til vhelgi. eða se ho*n* vorðin sek. ok v*er*ðr ho*n* þa e*igi* vheilog. [a] Biorg þe*ir*ra manna v*ar*ðar f*ior* bavgs *garð* er lyst er a bond vigi. eða en*n* meiri sar. [1] eða hernoð hafi drygðan. eða brenna men*n* sua at bana hafa af fengit eða orkumbl. þat *er*o stefno sakar ok [2] skal kueðia til tolftar kuiðaʀ goða þann er sa e*r* j þ*in*gi með e*r* sottr er.

LVIII. v*m* ekkio *ok* mey.

[b] Ekkia a sealf ok mör tuitug *eða* ellri at raða f*yrir* sokum sinum ef hlaupit er til þe*ir*ra. *eða* veitt sar hin minni. hv*a*rt sem þær vilia til soknar selia. eða sættaz a ef þær taka e*igi* minna en loghrett en þat *er*o atta aurar hins fimtatig*ar* logh aura.

LIX. v*m* uigs bötr.

[c] Bötr allar u*m* [3] vigsakar. eigo arftoko m*enn*. hv*ar*t sem þe*ir* *er*o karlar. *eða* kon*ur*. hv*er*ge e*r* sok a *eða* sök*ir*. Rettr seliande er sa e*r* rettr e*r* sökiande.

LX. v*m* hernað.

[d] Þe*i*ʀ m*enn* er h*er*noð drygia ok fara a skipi. eða j holma. e*ða* j virki eða hella. e*ða* take þe*ir* fe manna.

---

a) = *ovenf.* c. 98, S. 174^{13} = A. M., l. c., c. 40.

b) = *ovenf.* c. 94, S. 170^{1} = A. M., l. c., c. 66. *Redactionen slutter sig til det kongl. Bibliotheks Haandskrift.*

c) = *ovenf.* c. 95, S. 171^{4}. *Den arnam. Skindbeg har intet tilsvarende.*

d) = A. M., l. c., c. 95. *I det kongl. Bibl. Haandskrift findes intet tilsvarende, maaskee paa Grund af den i samme stedfindende Lacune.*

---

1) *Rettelse for* sok.

2) *Herefter skrevet* ste, *men udprikket.*

3) *Skrevet over Linien.*

ok hafi at *her*fange. *eða* föri *þeir* menn nauðga. *eða* bindi. þa *ver*ða *þeir* þeg*ar* vhelg*ir*. dræp*ir* ok tiltæk*ir* fy*rir* hv*er*ium manne. ok gilld*ir* atta avrum. ok sua hylia hrö *þeir*ra sem skog*ar* manna. En ef *þeir* verða[1] *eigi* drepn*ir* j *her*naði. þa *er* rett hvart sem vill stefna heim*an* ok lata varða skoggang. eða lysa a þingi ok sökia hit sama sumar.

LXI. ef m*a*ð*r* biðr man*n* fara m*eð* ser til au*er*ka.

[a] Fiorbaugs garð varðar ef maðr biðr annan man*n* fara ti*l* a v*er*ka m*eð* ser eða ti*l* fars manne. eða til aliotar við mann. eða ræðr h*an*n aliotz raðum vm mann þott eigi komi f*ram*. en skoggang varðar ef f*ram* kemr. ok slikt varðar hv*er*ium sem heitr. þar s*ka*l kuæðia til .ix. heimilis bua. heiman fra heimili þess *er* sottr *er*. [b] þuattdagh j f*ar*döghum s*ka*l hit siðarsta lokit bua kuöð. Fimta dagh-in*n* er siau vikur eru af sumri. þa s*ka*l stefnt ollum sokum *þeim er* stefna s*ka*l heiman *þei*m er aðr *er*u vpp komnar.

LXII. v*m* fiarlagh j arnes þingh soku.

[c] Þat *er* fearlag j arness þingsokn at þriu hundrat alna vaðmala. sc*o*lo ganga f*yrir* hundrat þinglags aura. Vaðmal s*ko*lo ganga j giolld ny ok onoten. þriskept ok tvieln breið. ok s*ka*l sa möla hvart sem vill at hrygg eða jaðre *er* vi*ð* s*ka*l taka. Eyr*ir* gullz s*ka*l v*er*a at hund-raði. þriggia alna aura. þat gull at ei*gi* vesni at lit j elldi

a) = *ovenf.* c. 108 = A. M., l. c., c. 85.
b) = *ovenf.* c. 104 = A. M., l. c., c. 63.
c) *Jvfr. ovenf.* c. 246. *Nærværende Capitel indeholder Exempel paa Vedtægter for enkelte Vaarthingsdistricter.*

1) *Tilföiet.*

ok se aðr vel litt. mörk vegiu brendz silfrs s*ka*l ok at hundraði. Gull ok silfr s*ka*l vega at metom b*yskup*s eða þ*ei*m oðrum er þar se jofn við. þriar alnar af breiðu lerepti nyio þui e*r* vel se klæðhæfpt f*yrir* storleiks sak*ir*. ok se halfrar þriðiu alnar breitt. s*ko*lo v*er*a at halfri mörk. þriggia [1] alna aura ok v*er*ðr þa aln at fiorum alnum. Enskt lerept tveggia alna s*ka*l v*er*a aln við sik ok þinglags eyr*ir*. Mork vaxs s*ka*l v*er*a at eyri. kyr kalf bör s*ka*l v*er*a at xxx. þr*iggia* alna aura. Vxe fiogurra vetra gamall iafn við ku. Vxe .vj. vetra gamall at halfum fimtatige ok sua þott ellre se. Vxe .v. vetra gamall. at halfum atta eyri hins fiorðatigar. j. kyr gelld miolk ok kuiga tvævetr. su e*r* kalf hef*ir* borit s*ka*l v*er*a at atta aurum ok .xx. ok e*r* þa sem feiga fylgi þ*eim* aðr þær v*er*ða kugilldar. Gelld kyr ellre en þrevetr. s*ka*l v*er*a at fiorum aurum ok .xx. enda eru þau þa fiogur at þ*ri*mr kugilldum. tvau [2] tvevetr naut s*ko*lo iofn við ku. ær loðin ok lomboð e*r* at .v. aurum. þriu vetr gaumul naut s*ko*lo jofn við ku. Gelldingr tvevetr ok ellre e*r* agilldr. ær gelld *ok* gymbr su e*r* lamb leiðir e*r* at fioru*m* aurum. vetrgemlingar tveir ero iafner við a. Reyfi sitt s*ka*l hv*er*r sauðr hafa. h*er*aðræk*ir* s*ko*lo sauðir v*er*a. *ok* sua naut hit sama. vætt gamalla sauða vllar skal v*er*a at .x. aurum. Vett vetrgemlinga vllar ok hundrat fiska skarpra. hlutr mannz vrnliðr [3] e*r* at atta aurum. Ef fiskar eða vll gelldz ei*gi* at fardöghv*m*. þa skal sa er gelldr föra ti*l* heimiliss þerss er við skal taka. En ef h*an*n ferr or hrepp þa skal föra til heimiliss þess er h*an*n atti fyrer fardagha. Enda v*er*ðr þar eindaghi a þui fe hinn fimta dagh viku þa er .viij. vikur e*ro* af sumri. Vett matar

1) *Rettelse for* þiggia.
2) *Rettelse for* tau.
3) *Saaledes.*

skal *vera* at x. aurom. ostr. eða smior. *eða* miol. *eða* morr. sa *er* a haust giorr. *her* er ok hross möllt j giolld. hestr. fiog*ur*ra vett*ra* gamall *ok* ellri. hv*a*rt sem h*an*n er[1] gr*a*ðr. *eða* gelldr s*ka*l v*er*a kugilldi. E*igi* skal graðr hestr ganga j giolld ellri en .x. vett*ra* gamall. ok e*igi* gelldr hestr ellre en .xij. vett*ra* skal v*er*a at þrim morkum. Merr þreuettr. at .xx. aurom. tuö tueuetr hross skolu iofn við kv. þriu vetrgömol v*ið* kv jofn. j eingo geallde skal hross a gealld taka. meira en þriðiung gealldzins. af þui ma ekki minna gealld j hrossum geallda en kugilldi.

LXIII. v*m* logleigo a fe.

[a] Þat er loghleiga a fe at hin*n* ellepti eyr*ir* vaxe a þuilikt fe sem jnnstöðan er. [b] Rettr er at maðr reiði vett vllar af am .xx. kyr skal v*er*a at .ix. alnum j hond. en at .x. alnum a frest. a leigo. Rett er ala vettrung ept*ir* kv at leigu ok s*ka*l maðr abyrgiaz sem fulgu fe. tvevett naut a maðr at ala ept*ir* ku. ef eigi e*r* kalf bært. ok abyrgiaz v*ið* megri ok v*ið* hondvömmu*m* sinum. [c] þe*ir* men*n* sem e*igi* v*er*ða asatter vm giolld s*ko*lo taka tva logseandr a meðal sin. þa e*r* fyri orði ok eiði kun*n*i hyggia ok raða kunni fe sino. til fullz eyris. ok e*r* þat loggealld e*r* þe*im* þikk*ir* sua. Ef þe*ir* v*er*ða e*igi* a eitt satter. þa s*ka*l sa hafa sitt mal e*r* eið vin*n*r at. Ef baðir vilia sv*er*ia þa s*ko*lo þe*ir* hluta ok s*ka*l sa e*r* hlytr vin*n*a eið at h*onu*m þikk*ir* sua sem h*an*n seg*ir*. enda s*ka*l þ*at* þa standaz. At þui vætti at ek

a) *Jrf. ovenf.* c. 221; A. M., Kaupa-b., c. 1.

b) *Hertil findes intet tilsvarende i Skindbögerne. Ved den förste Passus jfr. ovenf.* c. 246 fin.

c) = *ovenf.* c. 221, S. 141[14] = A. M., l. c. 3, S. 392[15].

1) *Tilföiet.*

vin*n* eið at bok. ok segi ek þat guði at ek [a] a sua fe sem nu hefi ek talt. e*ða* minna.

LXIV. vm loghpundara eða metar rangar alnar.

[b] Þat e*r* logpundari e*r* atta fiorðungar eru j vett. en .xx. merkr s*k*olo j fiorðung v*era*. Ef maðr a pundara meira e*ða* minna en mællt e*r* ok varðar þat iii. m*arka* sekt. Nu reiðir h*an*n rangar vett*ir*. e*ða* mælir h*an*n rangar alnar s*v*a at munar vm oln j xx. alnum. þa varðar f*iorbavgs* g*arð*. sa a sok e*r* sins hef*ir* j þui mist. en ef h*an*n vill e*igi* sökia þa a sa e*r* vill. til sakar þ*eir*rar. s*ka*l knæðia a þingi .ix. h*eimilis* bua þess er sottr e*r*. [c] Sök þ*eir*ri s*ka*l stefna at heimile þess er sottr e*r*. eða þar sem h*an*n heyrir sialfr aa. Rett e*r* þ*ei*m er sök*ir* at stefna j þingbrekku a varþingi. þui e*r* h*an*n heyr sialfr. *ok* s*ka*l þui at eins rett at stefna þar j dom ef sa e*r* a þingi e*r* sottr e*r*. en elligar s*ka*l stefna til alþingis. Ef sia sok v*er*ðr rett höfðut. ok koma þau gaugn f*ram* m*eð* hen*n*i at domi sem henni eigu at fylgia þa s*k*olo e*igi* varnir metaz vm þ*at* mal ok e*igi* s*k*olo gagnsakar. metaz ef þ*at* eru eigi[1] sekðar sakar amot. alna mals sok. þott e*igi* se lengra vaðmal mællt rongum alnum. en .iij. alnar ok varðar þo f*iorbavgs* g*arð* ok von e*r* at muna mundi oln j .xx. alnum ef sua langt vaðmal væri. slikum alnum[2]

---

a) *Her synes Samleren at være kommen ind i Edsformularen for Tiendeangivelse, see ovenf.* c. 255, S. 206[28], Kristenr., c. 37, S. 144.

b) = *ovenf.* c. 232 = A. M., Kaupa-b. c. 83 = A. M., Vigsl. c. 120.

c) = A. M., Kaupa-b. c. 51 (*hvor tillige det foregaaende fra:* mællr hann rangar alnir *findes*). *Det kongl. Bibl.s Skindb. har intet tilsvarende.*

---

1) *Tilföiet efter A. M.*

2) *Istedetfor det förste Bogstav er först blevet skrevet* m.

mællt. Slikt varðar vm rangar alnar a lerepte sem a vaðmalum. Rett er at sökia vtan landz menn vm alnar[1] rangar at heraðs domi. slikri sokn sem til er mællt vm retta fars sakar.

LXV. vm mal a klæðom.

[a] Menn skolo mæla vaðmal ok lerept ok klæði oll með stikum þeim er jafnlangar se tin sem kuarðe tvitugr. sa er merkðr er akirkiu vegg a þingvelli. Rett er at draga kuarða við vaðmal ok við lerept .x alna long eða lengre ok skal at hrygg mæla en eigi at jaðri. Eigi skolo alnar ganga aðrar en þessar. ef menn hafa stikur rangar. eða kuarða rangan sua at muni vm oln j .xx alnum. eða meira þeim er þeir mæla. ok varðar þat *fiorbavgs garð* ok skal vm oll af brigð þessa mals sua sokn fara sem mællt er ef menn mæla alnar rangar. Sa skal raða er kaupir lerept eða klæði hvart hann vill mæla at hrygg eða at jaðri. Ret skal at sökia við vatt orð þat er nefnt er. þa er maðr mælir rangar alnar. þa sök er j þui geriz. ef sokiandi vill þat helldr en kviðburð. Slikar alnar skal mæla með stiku a viðum. ok ateindo jarne sem a vaðmalum. eða klæðum eða lerepti. þat er mællt at at graftar kirkiu hverri skal merkia stiku lengð. þa er rett se at hafa til alna mals. ok megi menn þar til ganga ef a skilr vm alnar.

a) = A. M, l. c., c. 82. *Dette Capitel findes ikke i det kongl. Bibl. Skindbog.*

1) *Rettelse for* alnan.

LXVI. vm lagh huerso menn skulo kaupaz viðr.

[a] Nv er ok lag lagt a hversu menn skolo kaupaz við at retto. Tvær alnar breiðz lerepz skolo vera at .vj. alnum þrir raptar at .vi. alnum. Pund katla skal vera at .xij. aurum. Pund reykelsis at .xij aurum ok sua vax. vett miols ok sua annars matar[1] skal vera at .v. aurum. morr haust gerr ok ostr skal iafn at verði við miol. at .v. aurum skal vætt vera j haust tiund. Vætt tiörn skal vera at .vj. aurum. Jarn teint skal vera jafnlangt[2] vaðmali. Slik skolo vetr kaup sem sumar kaup. Josn erv log[3] við vara landa sem við vt lenda menn. ef af þess[4] mali bregða vm allt þat er nu er akuæðit hversu dyrt vera skal. ef maðr kaupir dyrra. eða selr dyrra en mællt er. þa varðar liorbaugs garð hvarumtveggia þeim er selr ok þeim er kaupir. Vm afbrigð þessa mals er slik sokn til vm vtan landz menn sem mællt er vm retta fars sakir eða vm alna mal. vm oll af brigð þessa mals a sa sok er sökia vill. vm tvær þingsoknir arness þing sokn ok rangæinga þing sokn skal eigi kaupa ok eigi selia dyrra hundrat skarpra fiska. en at .v. aurum. þetta mal scal hallda vm kaupa far. vnz liðr alþingi at sumri. en alna mal skal fast vera framleiðis.

LXVII. vm boðföstur.

[b] Þessar fostur bauð þorlakr byskup alþyðu vm fram þat er lögföstur eru taldar. Föstu dagha alla rumhelga

a) Med Hensyn til disse Vaarthingsvedtægter kan tildeels jevnføres c. 246 ovenf.
b) Jfr. Kristenr., c. 26; jfr. c. 27 ff. (ovenf. c. 15 ff).

1) Skindbogen: matar annars matar.
2) Rettelse for iafnlang.
3) Skrevet over Linien.
4) Maaskee feilskrevet for þesso.

s*ka*l fasta. nema fostu dagh j paska viku. þa e*r* lofat at eta tvimællt. Fra þui e*r* vetr kemr s*ka*l fasta fostu nætr allar ti*l* paska nema þa e*r* nöst jolum ept*ir*. þa e*r* lofat at hafa hvitan mat. Fra þui er vetr kemr s*ka*l fasta miðviku dag hve*r*n ti*l* jola. f*ra* jolum e*r* e*i*g*i* boðin miðviku dagha fastá ti*l* nio vikna föstu. þa e*r* niv vikna fasta kemr til sio vikna föstu s*ka*l fasta þria daga j viku. ok eina nott. Lofat e*r* at hafa tvimællt annan dagh viku. j sio vikna fostu. ok hin*n* þ*r*iðia. Jola föstu s*ka*l fasta hve*r*n dagh. ok tvær nætr j viku nema messu daghar taki föstu af. Fra paskum ti*l* vætrar e*r* setu mo*nnu*m skyllt at fasta föstu nætr en e*i*g*i* ve*r*k mo*nnu*m. Öllu*m* mo*nnu*m e*r* lofat at hafa hvitan mat. föstu nott hina næstu ept*ir* vppstigning*a*r dagh. lofat þe*i*m mo*nnu*m er e*i*g*i* hafa vel fostu mat at hafa huitan mat föstu nætr fyrer huita daga. Sex dögra fostu s*ka*l fasta. aðra fyr*ir* allraheilagra messo. eða símons messo. en aðra s*ka*l fasta fyr*ir* jol sem nöst ma jolum. þessar fostur ero boðnar heilom mo*nnu*m *ok* ei*gi* ellru*m* en siauröðum. ok e*i*g*i* yngru*m*. en sextan vett*ra* gomlum. Eingi nott skal skyllt at fasta fyrer messo dagh þan*n* er h*an*n sealfan s*k*olo me*nn* fasta. nema fyr*ir* annarrar tiðar saker se þa skyllt at fasta. Öllum mo*nnu*m voru boðnar her a l*an*di tvær sex dægra föst*ur*. heilum. yngru*m* en siauræðum. ok ellrum en sextan vett*ra* gomlum. *ok* sua þessar allar fostur.